

Rozvojový plán mesta Spišská Nová Ves 2011 – 2020

Profil mesta Spišská Nová Ves

Marec 2011

Zadávatel' aktualizácie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja a spracovania Rozvojového plánu mesta Spišská Nová Ves na roky 2011 - 2020:

Mesto Spišská Nová Ves

Gestor spracovania:

Útvar rozvoja mesta, MsÚ Spišská Nová Ves

Odborné vedenie procesu aktualizácie PHSR mesta Spišská Nová Ves:

Karpatský rozvojový inštitút, Košice

Zostavili:

Ing. Erika Lepeňová, KRI

RNDr. Andrej Šteiner, CSc., KRI

Na spracovaní Profilu mesta sa podieľali:

Andrej Boroň

Mgr. Jozef Brezovský

plk. JUDr. Jaroslav Dulík

Ing. Jozef Gonda

Mgr. Peter Griger

Ing. Andrea Jančíková

Ing. Mária Jasečková

PhDr. Eva Krajňáková

Ing. Zuzana Krempaská

Ing. Slavomír Krieger

Ing. Jozef Naščák

Ing. Štefan Pohly

Ing. Marián Smorada

PhDr. Ľubica Šefčíková

Ing. arch. Teodor Štubňa

Ing. Eva Vargová

prof. Ing. Jozef Vilček, PhD.

mjr. Mgr. Martin Vozár

Ing. Zuzana Záborská

Zhrnutia každej kapitoly Profilu mesta sú založené nielen na zozbieraných oficiálnych štatistických údajoch do roku 2009, ale tiež na výstupoch práce odborných pracovných skupín mesta v rámci celej analytickej fázy prípravy Rozvojového plánu mesta Spišská Nová Ves vrátane SWOT a problémových analýz, ako aj na nezávislých expertných názoroch.

Obsah

Zoznam skratiek	6
1 Poloha a história mesta	7
1.1 Poloha mesta	7
1.2 História mesta a jeho dominanty	8
1.3 Dopravná dostupnosť mesta	8
2 Demografia	10
2.1 Analýza vývoja počtu obyvateľov mesta	10
2.2 Analýza vekového zloženia obyvateľstva	11
2.3 Ostatné demografické charakteristiky obyvateľstva mesta	14
2.4 Zhrnutie	15
3 Školstvo a vzdelávanie	17
3.1 Materské školy a predškolská výchova a jasle	17
3.2 Základné školstvo	20
3.2.1 Charakteristika základného školstva zriadeného mestom	20
3.2.2 Charakteristika základného školstva zriadeného inými zriaďovateľmi	24
3.2.3 Hodnotenie kvality výchovno-vzdelávacej činnosti ZŠ	25
3.2.4 Mimoškolská záujmová činnosť	26
3.3 Stredné školy	28
3.4 Vysoké školy	31
3.5 Ďalšie vzdelávanie	31
3.6 Zhrnutie	33
4 Podnikateľské prostredie a trh práce	35
4.1 Podnikateľské prostredie a podnikanie	35
4.1.1 Charakteristika ekonomických subjektov v meste Spišská Nová Ves	35
4.1.2 Najvýznamnejší zamestnávateľia v meste	37
4.1.3 Systém podpory podnikania v meste existencia a činnosť združení podnikateľov v meste	39
4.1.4 Príprava nových aktivít a investícií Mestom	43
4.2 Trh práce	44
4.2.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	44
4.2.2 Zamestnanosť a nominálna mzda	44
4.2.3 Nezamestnanosť	47
4.3 Zhrnutie	52
5 Kultúra	54
5.1 Kultúrne dedičstvo	54
5.2 Kultúrne zariadenia a inštitúcie	55
5.2.1 Mestské kultúrne inštitúcie	55
5.2.2 Verejné kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja	56
5.2.3 Ďalšie kultúrne organizácie v meste	59
5.3 Finančná podpora kultúry v rámci dotácií mesta	61
5.4 Zhrnutie	61
6 Šport a aktívny oddych obyvateľstva	63
6.1 Výkonnostný a vrcholový šport	63
6.2 Šport pre všetkých a prímestská rekreácia	64
6.3 Športová infraštruktúra v meste	65
6.4 Podpora rozvoja športu Mestom Spišská Nová Ves	68

6.5	Zhrnutie	68
7	Sociálna starostlivosť	70
7.1	Osoby so zdravotným postihnutím	70
7.2	Poberatelia dôchodkov a seniori.....	72
7.3	Deti a mladiství v sociálnoprávnej ochrane a sociálnej kuratele	74
7.4	Občania v ťažkých životných situáciách a osoby sociálne neprispôsobivé	75
7.5	Osoby po výkone trestu	76
7.6	Rómske komunity	76
7.7	Poberatelia dávok v hmotnej núdzi a príspevkov k dávkam v hmotnej núdzi	77
7.8	Zariadenia a poskytovatelia sociálnych služieb v meste	78
7.8.1	Stav sociálnej infraštruktúry v správe mesta.....	80
7.9	Financovanie sociálnych služieb z mestského rozpočtu.....	80
7.10	Zhrnutie	81
8	Zdravie a zdravotná starostlivosť.....	83
8.1	Zdravotný stav obyvateľov mesta	83
8.2	Sieť zdravotníckych zariadení a personálne zabezpečenie zdravotnej starostlivosti.....	85
8.3	Zdravotná výchova a prevencia.....	89
8.4	Zhrnutie	91
9	Bývanie	92
9.1	Rozsah a charakteristiky bytového fondu	92
9.2	Vybavenosť a kvalita bytového fondu	94
9.3	Bytová výstavba.....	95
9.4	Zhrnutie	96
10	Cestovný ruch.....	98
10.1	Kultúrno historický a prírodný potenciál mesta pre rozvoj cestovného ruchu	98
10.2	Súčasný nosný formy turizmu a produkty CR	100
10.3	Služby CR	101
10.4	Ekonomické prínosy turizmu	103
10.5	Významné projekty pre rozvoj CR v meste.....	105
10.6	Zhrnutie	108
11	Životné prostredie	109
11.1	Prírodné podmienky a krajina	109
11.1.1	Geomorfologické a geologické pomery.....	109
11.1.2	Zdroje nerastných surovín.....	109
11.1.3	Klimatické pomery	110
11.1.4	Lesy a pôda	110
11.1.5	Hydrologické pomery	113
11.1.6	Rastlinstvo a živočíšstvo.....	113
11.1.7	Osobitne chránené časti prírody	114
11.2	Stav životného prostredia	115
11.2.1	Ovzdušie.....	115
11.2.2	Voda a vodné zdroje	116
11.2.3	Pôda.....	117
11.2.4	Georiziká, radónové riziko.....	117
11.2.5	Zeľň mesta.....	118
11.2.6	Nakladanie s odpadmi	120
11.2.7	Hluk v životnom prostredí	124

11.2.8	Čistota a čistenie mesta	124
11.3	Potenciál využívania obnoviteľných zdrojov	125
11.3.1	Potenciál využívania biomasy	126
11.3.2	Potenciál slnečnej energie.....	128
11.3.3	Potenciál geotermálnej energie	129
11.3.4	Potenciál veternej energie	130
11.3.5	Ekonomické aspekty zavádzania a využívania OZE.....	131
11.4	Zhrnutie	132
12	Doprava v meste a dopravná dostupnosť.....	134
12.1	Cestná doprava.....	134
12.1.1	Statická doprava v meste.....	135
12.1.2	Cestná svetelná signalizácia a dopravné značenie	136
12.1.3	Mestská verejná doprava.....	136
12.1.4	Prímestské dopravné spojenia	138
12.2	Pešia doprava	139
12.3	Cyklistická doprava.....	139
12.4	Železničná doprava.....	140
12.5	Letecká doprava	141
12.6	Zhrnutie	141
13	Technická infraštruktúra	143
13.1	Zásobovanie pitnou a úžitkovou vodou	143
13.2	Odvádzanie a čistenie odpadových vôd	143
13.3	Zásobovanie energetickými médiami.....	144
13.3.1	Zásobovanie elektrickou energiou	144
13.3.2	Zásobovanie zemným plynom.....	144
13.3.3	Zásobovanie teplom a teplou vodou.....	144
13.4	Zhrnutie	146
14	Bezpečnosť občanov a návštevníkov mesta	147
14.1	Štátna polícia a jej činnosť.....	147
14.2	Mestská polícia a jej činnosť.....	149
14.3	Hasičský a záchranný zbor a jeho činnosť	152
14.4	Prevenca rizík a riešenie krízových situácií v meste	154
14.4.1	Charakteristika rizík pri vzniku mimoriadnych udalostí v meste a jeho okolí.....	154
14.4.2	Vzniknuté mimoriadne udalosti v meste a ich dopady	156
14.4.3	Zabezpečenie riešenia a prevencie krízových situácií v meste	157
14.5	Zhrnutie	159
15	Infraštruktúra IKT v meste a elektronické služby mesta	161
15.1	Infraštruktúra pre využívanie informačno – komunikačných technológií v meste	161
15.2	Elektronická komunikácia a elektronické služby mesta	161
15.3	Zhrnutie	162
	Zoznam tabuliek	163
	Zoznam obrázkov	166

ZOZNAM SKRATIEK

CR	Cestovný ruch
CMZ	Centrálne mestská zóna
CVČ	Centrum voľného času
ČOV	Čistička odpadových vôd
DD	Domov dôchodcov
DSS	Domov sociálnych služieb
EŠF	Európske štrukturálne fondy
EvN	Evidovaní nezamestnaní
IKT	Informačno - komunikačné technológie
KO	Komunálny odpad
KSK	Košický samosprávny kraj
k.ú.	Katastrálne územie
MKC	Mestské kultúrne centrum
MsP	Mestská polícia
MsÚ	Mestský úrad
MŠ	Materská škola
MÚSES	Miestny územný systém ekologickej stability
MVD	Mestská verejná doprava
NsP	Nemocnica s poliklinikou
OR HaZZ	Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru
OKEČ	Odvetvová klasifikácia ekonomických činností
OZE	Obnoviteľné zdroje energie
PVS a.s.	Podtatranská vodárenská spoločnosť a.s.
PZ	Policačný zbor
RÚVZ	Regionálny úrad verejného zdravotníctva
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SČK	Slovenský Červený kríž
SKCH	Spišská katolícka charita
SOS	Spišské osvetové stredisko
SOŠ	Stredná odborná škola
SPŠ	Stredná priemyselná škola
STEZ	Správa telovýchovných zariadení
SŠ	Stredná škola
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TKO	Tuhý komunálny odpad
TZL	Tuhé znečisťujúce látky
ŽP	Ťažko zdravotne postihnutý
ŽP/S	Ťažko zdravotne postihnutý so sprievodcom
UoZ	Uchádzač o zamestnanie
ÚPD	Územnoplánovacia dokumentácia
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VŠ	Vysoká škola
VK	Verejná kanalizácia
VN	Vysoké napätie
VÚC	Vyšší územný celok
VZN	Všeobecne záväzné nariadenie
ZOO	Zoologická záhrada
ZOS	Zariadenie opatrovateľskej služby
ZP	Zdravotne postihnutí
ZŠ	Základná škola

1.2 História mesta a jeho dominanty

Najstaršie slovanské nálezy z územia mesta sú z 8. storočia. Z 9. a 10. storočia je známych šesť regulárnych sídlisk. Stredoveké mesto sa na riečnej terase začalo formovať v 13. storočí, vzniklo spojením najvýznamnejšej slovanskej osady Iglov a novej osady saských kolonistov.

Prvá písomná zmienka o meste Spišská Nová Ves je z roku **1268**, kedy sa spomína ako **Villa Nova**. Koncom 13. a začiatkom 14. storočia vybudovalo mesto jedno z najväčších opevnení na Slovensku. Jeho zánik sa datuje pred polovicu 19. storočia. V rokoch 1412 až 1772 bola Spišská Nová Ves zahrnutá do zálohy spišských miest poľskému panovníkovi Vladislavovi Jagelovskému. Po roku 1871 dynamický hospodársky rozvoj Spišskej Novej Vsi stimulovala Košicko-bohumínska železnica.

Na území mesta je množstvo kultúrno-historických pamiatok i pamiatok technického charakteru. Vyše 91 huteľných i nehnuteľných kultúrnych pamiatok je registrovaných v ústrednom zozname kultúrnych pamiatok. Významné z nich sú napríklad: Kostol Nanebovzatia Panny Márie, Evanjelický kostol, Radnica, Provinčný dom, Reduta Spišská Nová Ves, miestna časť Novoveská Huta - Katolícky kostol a budova bývalých kúpeľov.

Naj mesta Spišská Nová Ves:

- najvyššia kostolná veža na Slovensku
- ojedinelé námestie šošovkovitého tvaru, najdlhšie v Európe
- najmenšia ZOO na Slovensku

V priebehu roku 2010 si obyvatelia a návštevníci mesta prostredníctvom ankety zvolili svojich 7 divov mesta Spišská Nová Ves, ktoré podľa nich najviac zviditeľňujú a zatriktívňujú mesto.:

1. Rímskokatolícky farský kostol Nanebovzatia Panny Márie
2. Námestie šošovkovitého tvaru
3. Secesná budova Reduty
4. Provinčný dom s Levočskou bránou
5. Radnica
6. Spišský trh
7. Mozaika v Chráme Premenenia Pána¹

1.3 Dopravná dostupnosť mesta

Z hľadiska **cestnej dostupnosti sa mesto Spišská Nová Ves** nachádza 10 km od cesty 1. triedy E50, smer Žilina – Poprad – Levoča – Prešov. Napája sa na ňu v Spišskom Štvrtku. V meste ani v okrese Spišská Nová Ves sa nenachádzajú cesty 1. triedy, len relatívne hustá sieť ciest II. triedy. Predpokladaná vzdialenosť a napojenie mesta Spišská Nová Ves na diaľnicu D1, ktorá po svojom

¹ Viac o pamiatkach zvolených ako 7 divov mesta viď kapitoly 5.1 a 10.1

dokončení spojí Bratislavu s hraničným priechodom Záhor na štátnej hranici s Ukrajinou cez Trnavu, Trenčín, Žilinu, Poprad, Prešov, Košice a Michalovce bude zo smeru na Levoču 7 km a smerom na Poprad po ceste č. 536 za Spišským Štvrtkom 15 km od mesta.

Tab. 2: Cestné vzdialenosti mesta

Najbližšie mestá:	Vzdialenosť km	Najvzdialenejšie mestá:	Vzdialenosť km
Levoča	8.8	Stupava	270.4
Spišské Podhradie	15.3	Bratislava	270.2
Spišské Vlachy	17.3	Malacky	266.4
Dobšiná	19.8	Šamorín	260.6
Krompachy	23.1	Svätý Jur	258.1

Zdroj: <http://maps.google.com/>

Dostupnosť mesta železničnou dopravou je veľmi dobrá – mesto sa nachádza na železničnom Koridore číslo Va, pričom hlavná vetva vedie z Benátok do Lvova s vetvou Va z Bratislavy cez Žilinu – Košice – Čiernu nad Tisou do Čopu (UKR).

Tab. 3: Železničné vzdialenosti mesta

Spišská Nová Ves	Vzdialenosť (km)
Poprad – Tatry	26
Štrba	45
Liptovský Mikuláš	84
Kraľovany	128
Vrútky	146
Žilina	167
Púchov	211
Trenčianska Teplá	238
Trenčín	246
Nové Mesto nad Váhom	271
Leopoldov	288
Trnava	324
Bratislava hlavná stanica	370
Devínska Nová Ves	383
Kúty	392
Kúty štátna hranica	399
Praha	603
Margecany	40
Kysak	59
Košice	75
Michalany	123
Dobrá pri Čiernej nad Tisou	162
Čierna nad Tisou	170
Čierna nad Tisou -štátna hranica	174
Užhorod	180

Zdroj: www.zsr.sk

Letecká dostupnosť mesta Spišská Nová Ves je zabezpečená prostredníctvom blízkych letísk s medzinárodným štatútom Poprad – Tatry (25 km) a Košice (75 km). V samotnom meste Spišská Nová Ves sa nachádza len športové letisko, ktoré je využívané miestnym aeroklubom s možnosťou pristávania súkromných lietadiel a helikoptér.

2 DEMOGRAFIA

2.1 Analýza vývoja počtu obyvateľov mesta

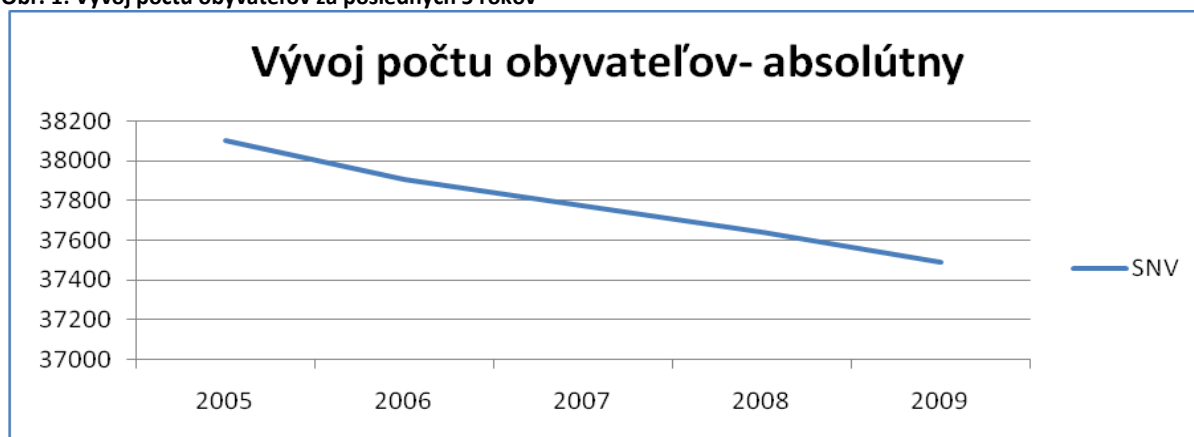
Na území mesta koncom roka 2009 žilo celkom 37489 obyvateľov, čo predstavuje približne 5 % počtu obyvateľov Košického kraja.

Tab. 4: Vývoj počtu obyvateľov mesta

rok	2009	2008	2007	2006	2005
Mesto Sp. Nová Ves	37 489	37643	37772	37909	38103

Zdroj: Matrika mesta Sp. Nová Ves, údaje k 31.12.2009

Obr. 1: Vývoj počtu obyvateľov za posledných 5 rokov

Zdroj: Matrika, MsÚ, údaje k 31.12.2009

Počet obyvateľov v roku 2009 bol o 1,5 % nižší v porovnaní s rokom 2005. Zmenu stavu obyvateľstva vo všeobecnosti spôsobuje prirodzený prírastok a migrácia. V prípade mesta Spišská Nová Ves je prirodzený prírastok obyvateľov v celom sledovanom období kladný, čo znamená že jeho vplyvom by celkový počet obyvateľov rástol, avšak absolútny pokles počtu obyvateľov je v konečnom dôsledku spôsobený migráciou obyvateľstva vyššou ako prirodzený prírastok. Z mesta odchádza viac žien ako mužov, čo z dlhodobého hľadiska môže mať nepriaznivý vplyv na pôrodnosť v meste.

Tab. 5: Prirodzený prírastok

Rok a kategória	2007			2008			2009		
	narodení	zomrelí	prir. prírastok	narodení	zomrelí	prir. prírastok	narodení	zomrelí	prir. prírastok
Košický kraj	9 081	7 537	+1 544	9473	7383	+2041	10160	7391	+2769
Okres Spišská Nová Ves	1 379	714	+665	1440	801	+631	1540	793	+747
Spišská Nová Ves	395	286	+109	480	312	+93	418	327	+91

Zdroj: Štatistický úrad, údaje ku koncu daného roka

Počet narodených detí v meste v sledovanom období vykazoval premenlivé tendencie, úmrtnosť má stúpajúci charakter, čo má vplyv na prirodzený prírastok obyvateľstva, ktorý je súčasne stále kladný, ale s klesajúcou medzoročnou tendenciou.

Tab. 6: Saldo sťahovania obyvateľstva

Rok a kategória	2008			2009		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
Košický kraj	-635	-206	-429	-158	-14	-144
Okres Spišská Nová Ves	-145	-53	-92	-206	-77	-129
Mesto Spišská Nová Ves	-202	-100	-102	-244	-94	-150

Zdroj: Štatistický úrad, údaje ku koncu daného roka

Rómske obyvateľstvo v Spišskej Novej Vsi tvorí 2 133 obyvateľov², čo predstavuje 5,69 % podiel obyvateľov mesta (rok 2009). Z hľadiska miesta bydliska ich môžeme rozdeliť do štyroch osobitých skupín, z ktorých každá má svoje špecifické charakteristiky.

Tab. 7: Ročný prírastok rómskych detí

K dátumu	Počet rómskych rodín	Priemerný počet detí v rodine	Ročný prírastok detí	
			Spolu	Z toho Rómov
k 31.12.2007	350	5	358	60
k 31.12.2008	386	4	359	61
k 30.3.2009	395	4	48	19

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009

Všetky sledované územia sa v období rokov 2008 a 2009 vyznačujú úbytkom počtu obyvateľstva spôsobeným sťahovaním, pričom v roku 2009 došlo k jeho nárastu oproti roku 2008 v meste ako aj okrese Spišská Nová Ves.

2.2 Analýza vekového zloženia obyvateľstva

V rámci členenia obyvateľov mesta z hľadiska veku prevažujú obyvatelia v produktívnom veku, ktorí v rámci sledovaného obdobia stabilne tvorili takmer 74 % populácie mesta, hoci v absolútnom počte došlo v tomto období k ich poklesu.

Tab. 8: Veková štruktúra obyvateľov mesta

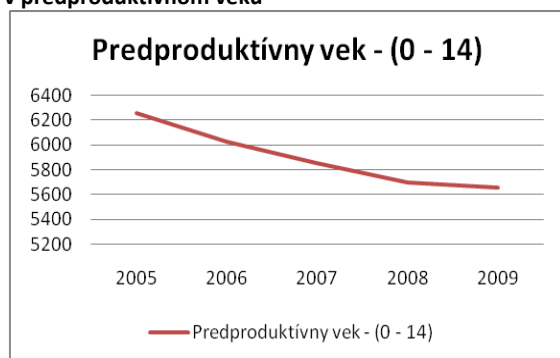
Základné vekové skupiny podľa EU	2005	2006	2007	2008	2009	Zmena: 05-09
Predproduktívny vek - (0 - 14)	6254	6029	5852	5702	5655	-599
Produktívny vek - (15 - 64)	28074	28014	27964	27883	27655	-419
Poproduktívny vek - (65 - 100+)	3775	3866	3956	4059	4179	+404
Celkom	38103	37909	37772	37644	37489	-614

Zdroj: Matrika, MsÚ, stav ku koncu daného roka

Počet obyvateľov mesta v predproduktívnom veku sa v priebehu rokov 2005 – 2009 znížil o 599 obyvateľov, čo predstavuje pokles o 10%. Podiel obyvateľov v predproduktívnom veku na celkovom počte obyvateľov mesta sa za toto obdobie znížil o 1,4% (16,4 % v roku 2005, 15% v roku 2009). Podiel obyvateľov v poproduktívnom veku na celkovom počte obyvateľov sa zvýšil o 1,24% (9,9% v roku 2005, 11,14% v roku 2009).

² V súčasnosti nie je možné zistiť počet osôb, ktoré by sa prihlásili k rómskej národnosti, preto uvedené údaje označujú za rómske obyvateľstvo osoby, ktorých majorita pomenúva Rómovia a obyvateľov osídlení troch lokalít, ktoré miestni obyvatelia nazývajú rómske osady. Údaje boli spracované podľa zistení terénnych pracovníčok Mestského úradu. (zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009)

Obr. 2: Vývoj počtu obyvateľov mesta v predproduktívnom veku

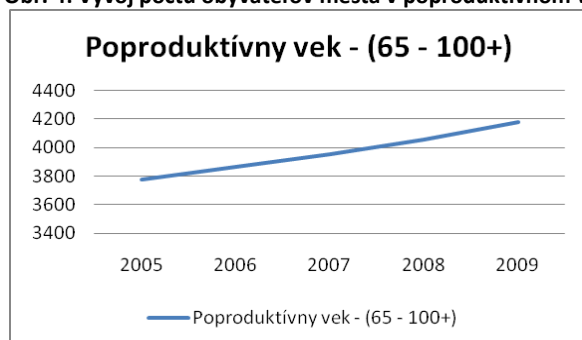
Zdroj: Matrika, MsÚ Sp. Nová Ves

Obr. 3: Vývoj počtu obyvateľov mesta v produktívnom veku

Zdroj: Matrika, MsÚ Sp. Nová Ves

Obr. 4: Vývoj počtu obyvateľov mesta v poproduktívnom veku

Zdroj: Matrika, MsÚ Sp. Nová Ves

Tab. 9: Vekové zloženie Rómskeho obyvateľstva mesta - ulica Podskala, osady Vilčurňa a Hájik

Demografická štruktúra	Počet obyvateľov osídlenia
Vek 0-15 rokov	765
Vek 16- 25 rokov	334
Vek 26– 59 rokov	535
Vek nad 60 rokov	25
Spolu, z toho:	1659
Muži	853
Ženy	806

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009

Z tabuľky je zrejmé, že z hľadiska veku v meste je najpočetnejšou skupina rómskych obyvateľov od 0 – 15 rokov, ktorá v roku 2009 tvorila takmer 40% celkovej populácie Rómov v týchto lokalitách. Podľa odhadu sociálnych pracovníčok mestského úradu mesta, žije v meste ešte 474 rozptýlených rómskych obyvateľov. Vzhľadom na ich rozptýlenosť nie je možné určiť ich vekové zloženie.

Index ekonomického zaťaženia - je ukazovateľom úrovne životných a ekonomických podmienok. Hovorí koľko neproduktívnych osôb pripadá obyčajne na 100 ľudí v produktívnom veku. V roku 2005 pripadalo na 100 ľudí v produktívnom veku v meste približne 35 neproduktívnych osôb, pričom tento ukazovateľ bol v roku 2009 na približne rovnakej úrovni.

Index vitality je pomer predproduktívnej a poproduktívnej zložky obyvateľstva, môže okrem iného vypovedať aj o populačných možnostiach vo výhlade obyvateľstva. Jeho hodnota sa od roku 2005 znížila z hodnoty 166 na súčasnú hodnotu 135, čo znamená, že populácia je ešte stabilizovaná, ale už nie stabilizovane rastúca³.

³ Hodnota indexu Typ populácie – vitality - nad 300 - veľmi progresívna, 201-300 – progresívna, 151-200 -stabilizovane rastúca, 121-150 – stabilizovaná, 101-120 – stagnujúca, menej ako 100 – regresívna.

Index starnutia vyjadruje pomer medzi poproduktívnou a predproduktívnou zložkou obyvateľstva. Z tabuľky je zrejmé, že v priebehu sledovaných rokov sa tento pomer výrazne zmenil a hoci obyvateľstvo mesta v poproduktívnom veku v súčasnosti neprevyšuje obyvateľstvo v predproduktívnom veku, v období 5 sledovaných rokov došlo k takmer 13 % nárastu indexu. Index starnutia počítaný pre obe pohlavia sa v sledovanom období zhoršil a v roku 2009 dosiahol hodnotu 73,89. To znamená, že na 100 obyvateľov vo veku 0 - 14 rokov pripadalo 74 osôb v poproduktívnom veku (v roku 2005 to bolo 60 osôb).

Tab. 10: Index starnutia

rok	2005	2006	2007	2008	2009
Mesto	60,36	64,12	67,60	71,18	73,89
KSK	98,36	102,20	106,46	110,33	x
Štát	116,34	122,07	127,99	133,60	x
EÚ	70,74	73,47	76,00	78,26	x

Zdroj : Štatistický úrad SR, X - údaj nie je k dispozícii

Priemerný vek obyvateľov mesta dosiahol 37,0 rokov, čo je doterajšie maximum. Oproti roku 2003 sa zvýšil o 3 roky.

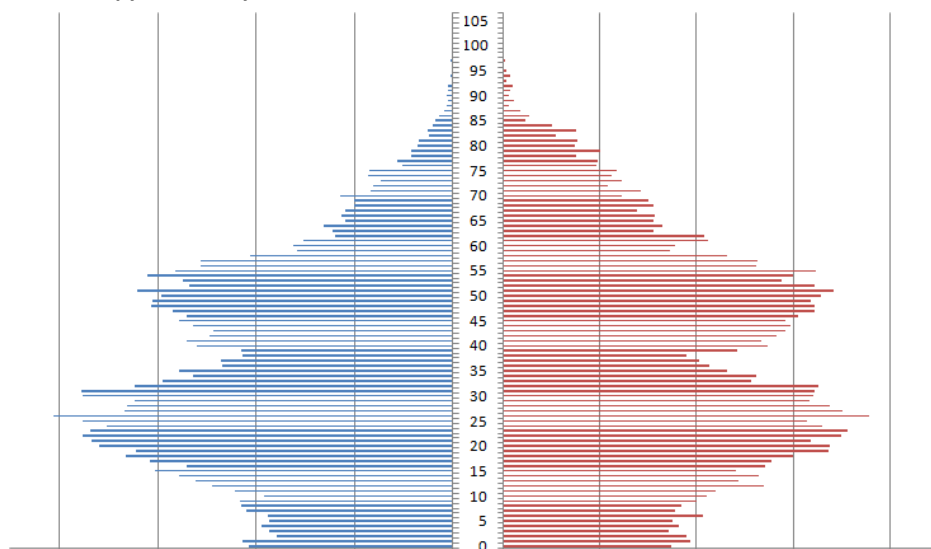
Tab. 11: Priemerný vek obyvateľov

Ukazovateľ	vek
Priemerný vek obyvateľov EU	40,0
Priemerný vek obyvateľov na Slovensku	38,3
Priemerný vek obyvateľov KSK	37,02
Priemerný vek obyvateľov mesta	37,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, údaj k: 31.12.2008

Obyvateľstvo mesta je oproti priemeru kraja, slovenskému priemeru a priemeru EÚ relatívne mladšie. Priemerný vek obyvateľa mesta je oproti celoslovenskému priemeru nižší o 1,3 roka.

Obr. 5: Veková pyramída obyvateľov mesta k 31.12.2009

Zdroj: Matrika, MsÚ, vlastné spracovanie

Z vekovej pyramídy je možné konštatovať, že najpočetnejšia skupina obyvateľstva, tzv. modus veku, je veková skupina 24 až 30 ročných, pričom mesto malo k 31.12.2009 najviac obyvateľov vo veku 29 rokov. Od 65 veku sa podiel žien na počte mužov zvyšuje, čo potvrdzuje aj štatistika, že ženy sa dožívajú vyššieho veku života. Podiel žien vo veku nad 80 rokov v porovnaní s mužmi je takmer dvojnásobný.

2.3 Ostatné demografické charakteristiky obyvateľstva mesta

Tab. 12: Sobášnosť a rozvodovosť

	Uzavreté manželstvá (na 1000 obyvateľov)	Rozvedené manželstvá (na 1000 obyvateľov)	Rozvody (na 100 sobášov)
Slovenská republika	4,865	2,339	48,076
Košický kraj	4,787	2,149	44,902
Spišská Nová Ves - okres	5,546	1,804	32,528
Spišská Nová Ves - mesto	5,409	2,573	47,573

Zdroj: Štatistický úrad SR, údaje k: 31.12.2009

Tab. 13: Počet sobášov a rozvodov

	Stav obyvateľstva	Sobáše	Rozvody
Košický kraj	776485	3717	1669
Spišská Nová Ves okres	97008	538	175
Spišská Nová Ves	37489	206	98

Zdroj: Štatistický úrad SR, údaje k: 31.12.2009

Sobášnosť a rozvodovosť sú dôležité ukazovatele z hľadiska potrieb výstavby nových bytov a požiadaviek týchto skupín obyvateľstva po rôznych formách bývania. Mesto Spišská Nová Ves má jednu z najvyšších mier sobášnosti v kraji (r. 2009), vyššiu ako hodnota na úrovni Slovenska a kraja, avšak zároveň aj najvyššiu mieru rozvodovosti na 1000 obyvateľov v rámci porovnávaného územia.

Národnostné zloženie obyvateľstva

Takmer 92 % obyvateľov mesta sa hlási k slovenskej národnosti, 7,5 % k rómskej národnosti. K českej a moravskej národnosti sa hlási 0,7 % a k rusínskej a ukrajinskej 0,6% obyvateľstva.

Tab. 14 : Národnostné zloženie obyvateľstva mesta

Národnosť	Počet
slovenská	34171
rómska	2770
česká	122
iná	38
maďarská	22
ukrajinská	20
ruská	11
nemecká	5
poľská	4
chorvátska	1

Zdroj: Matrika, MsÚ Sp. Nová Ves, údaj k 31.12.2009

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka uvádza vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva v produktívnom a poproduktívnom veku.

Tab. 15: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

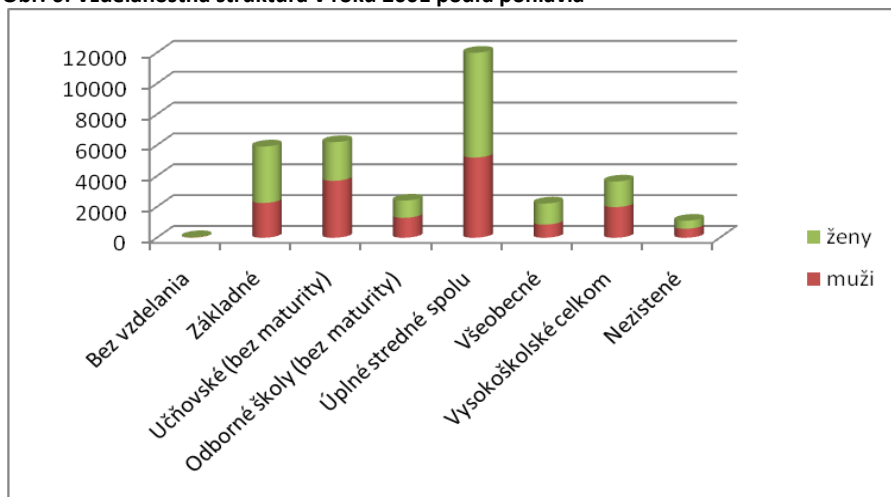
Vzdelanie	1991			2001		
	Spolu	z toho: muži	ženy	Spolu	muži	ženy
Bez vzdelania	87	33	54	39	18	21
Základné	7927	3003	4924	5922	2254	3668
Učňovské (bez maturity)	7555	4670	2885	6203	3697	2506
Odborné školy (bez maturity)	676	194	482	2411	1294	1117
Úplné stredné spolu				11900	5202	6810
<i>z toho SŠ s maturitou (vrátane vyššieho)</i>	8243	3410	4833	8331	3450	4993
Všeobecné				2223	853	1370
<i>z toho SOU s maturitou</i>	453	318	135	1346	899	447
Vysokoškolské celkom	2782	1682	1154	3651	1987	1664

I. stupňa				147	60	87
II. stupňa				3382	1853	1529
III. stupňa				122	74	48
Nezistené	224	108	116	1105	587	518

Zdroj: Štatistický úrad SR, Sčítanie obyvateľov, bytov a domov v rokoch 1991 a 2001

Vzdelanostná štruktúra obyvateľov sa za sledované obdobie zlepšila, vzrástol počet obyvateľov so vzdelaním minimálne na úrovni učňovského a úplného stredného vzdelania, vzrástol aj počet vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov. Na druhej strane poklesol počet obyvateľov so základným vzdelaním.

Obr. 6: Vzdelanostná štruktúra v roku 2001 podľa pohlavia

Zdroj: Štatistický úrad SR

Z hľadiska vierovyznania v meste prevažujú obyvatelia rímskokatolíckeho vyznania (70% obyvateľov). Druhou najpočetnejšou skupinou sú obyvatelia bez vyznania (takmer 17%).

Obr. 7: Obyvateľstvo mesta podľa vierovyznania

Zdroj : Štatistický úrad SR, r.2001

2.4 Zhrnutie

Demografická situácia v meste sa za sledované obdobie vyznačuje nasledujúcimi charakteristikami:

- Počet obyvateľov mesta klesá, čo je spôsobené nepriaznivým saldom migrácie, vyšším ako prirodzený prírastok obyvateľstva.
- Prirodzený prírastok bol síce stále v sledovanom období (2007-2009) kladný, ale medziročne klesajúci.

- V roku 2009 v porovnaní s rokom 2005 došlo k poklesu obyvateľov v produktívnom veku (o 1,5%) a v predproduktívnom veku (o 10%), zvýšil sa však počet obyvateľov v poproduktívnom veku (o 10,7%).
- Priemerný vek obyvateľov mesta dosiahol 37,0 rokov (2008), čo je doterajšie maximum. Oproti roku 2003 sa zvýšil o 3 roky.
- Index starnutia v roku 2009 dosiahol hodnotu 73,89 (na 100 obyvateľov vo veku 0 - 14 rokov pripadalo 74 osôb v poproduktívnom veku, v roku 2005 to bolo 60 osôb).
- Hodnota indexu vitality (pomer predproduktívnej a poproduktívnej zložky obyvateľstva - okrem iného vypovedá o populačných možnostiach vo výhľade obyvateľstva) v období rokov 2005 až 2009 klesla z hodnoty 166 na 135, čo síce znamená, že populácia je ešte stabilizovaná, ale už nie stabilizovane rastúca.

Mesto Spišská Nová Ves má jednu z najvyšších mier sobášnosti v kraji (r. 2009), vyššiu ako hodnota na úrovni Slovenska a kraja, avšak zároveň aj najvyššiu mieru rozvodovosti na 1000 obyvateľov v rámci porovnávaného územia. Prevažujúca národnosť v meste je slovenská (92%). Na základe údajov zo sčítania obyvateľov v roku 1991, v porovnaní s rokom 2001, je zrejmé, že vzdelanostná úroveň obyvateľov sa zlepšila - vzrástol počet obyvateľov so vzdelaním minimálne na úrovni učňovského a úplného stredného vzdelania, vzrástol aj počet vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov.

3 ŠKOLSTVO A VZDELÁVANIE

Škola je miestom, kde väčšina ľudí trávi minimálne desať rokov života. A ak platí, že kvalitné vzdelávanie je rozhodujúcim zdrojom nie len kvality ľudí, ale prostredníctvom nich aj budúceho rozvoja, prosperity a konkurencieschopnosti SR, potom musí byť záujmom spoločnosti, teda aj mesta Spišská Nová Ves, aby vzdelávacie inštitúcie, školy a školské zariadenia poskytovali deťom, mládeži i dospelým vysoko kvalitnú výchovu a vzdelávanie. V meste sa nachádza sieť škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta, ako aj iných subjektov verejnej správy a cirkvi.

Jedným zo smerodajných ukazovateľov pre ďalší rozvoj školstva v meste je demografický vývoj detí. Na základe údajov ŠÚ SR bol v rokoch 1990 – 2000 evidentný celoštátny trend poklesu počtu živonarodených detí, ktorý bol rovnaký aj v meste. Podľa aktualizácie demografických prognóz (Výskumné demografické centrum ŠÚ SR, 2007) bude počet 3 až 5 ročných detí rásť a do roku 2018 sa zvýši o 15 %, počet 6 až 14 ročných by mal klesať až do roku 2014 (a to o 14 %) a následne sa mierne zvýšiť. Populačná skupina 15 až 18 ročných sa do roku 2018 zníži o 35 % a v ďalších rokoch bude rásť. V rámci Slovenska bude priemerné tempo rastu 700 detí za rok. V rámci mesta možno predpokladať medziročný nárast o 20 – 30 detí.

3.1 Materské školy a predškolská výchova a jasle

Na území mesta pôsobí v súčasnosti spolu 14 MŠ (bez právnej subjektivity) v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta, ktoré sú riadené a spravované Správou školských zariadení (rozpočtová organizácia mesta). V rámci optimalizácie siete materských škôl v meste zaniklo v meste (1990 - 2004) 12 materských škôl. Na Slovensku v tomto období zaniklo 1 176 MŠ (29,2 %).

Od septembra 2010 vznikli v meste 2 nové materské školy, jedna súkromná a jedna v pôsobnosti evanjelickej cirkvi, každá s kapacitou pre 20 detí.

Vývoj počtu detí v MŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta spolu s ďalšími ukazovateľmi v porovnaní so SR uvádza nasledujúca tabuľka.

Tab. 16: Vývoj počtu detí MŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta

Šk. rok	SR		Mesto Sp. Nová Ves					
	priemer detí v triede	priemer detí na 1 učiteľa	počet MŠ	počet tried	počet detí	počet učiteľov	priemer detí v triede	priemer detí na učiteľa
1990/91	23,3	11,62	26	88	1992	210	22,6	9,49
1996/97	21,9	10,90	20	72	1597	174	22,2	9,18
2000/01	20,4	10,10	17	70	1506	168	21,5	8,96
2002/03	20,0	9,97	17	68	1347	156	19,8	8,64
2003/04	20,0	10,03	17	67	1355	149	20,2	9,09
2004/05	20,9	10,68	14	62	1406	139	22,7	10,12
2005/06	20,8	10,70	14	54	1275	121	23,6	10,54
2006/07	20,7	10,61	14	52	1213	120	23,3	10,11
2007/08	22,1	11,00	14	54	1240	124	23,0	10,16
2008/09	20,0	10,28	14	57	1212	130	21,3	9,3
2009/10	-	-	14	58	1086	134	18,7	8,1

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves, Uips.sk

Z údajov je zrejmé, že na 1 MŠ v meste pripadajú priemerne 3,6 – 4 triedy v priebehu celého sledovaného obdobia. Tiež je možné pozorovať, že v takmer všetkých sledovaných školských rokoch bol priemerný počet detí v triede v meste vyšší ako je tomu na úrovni SR, zároveň však na jedného učiteľa pripadalo menej detí ako tomu bolo na úrovni SR.

Zo 14 materských škôl nachádzajúcich sa v meste päť navštevujú aj rómske deti. Všetky MŠ sa nachádzajú vo verejnej zástavbe, okrem MŠ Potočná, ktorá sa nachádza v rómskej osade Vilčurňa, kde zároveň pracuje aj asistent učiteľa pre prácu s rómskymi deťmi.

MŠ Potočná má kapacitu 20 detí. Návštevnosť škôlky v rokoch 2007 – 2011 bola nasledovná:

- 2007/2008 45 detí
- 2008/2009 47 detí
- 2009/2010 39 detí (z celkového počtu asi 126 detí v osade)
- 2010/2011 36 detí (z celkového počtu asi 92 detí v osade)

Zdroj: Správa školských zariadení Mesta Spišská Nová Ves

Z vyššie uvedených údajov je zrejmé, že kapacita MŠ Potočná je nedostatočná, nedostatočný je však aj jej technický stav a stav vybavenia pre zaškolenie rómskej populácie.

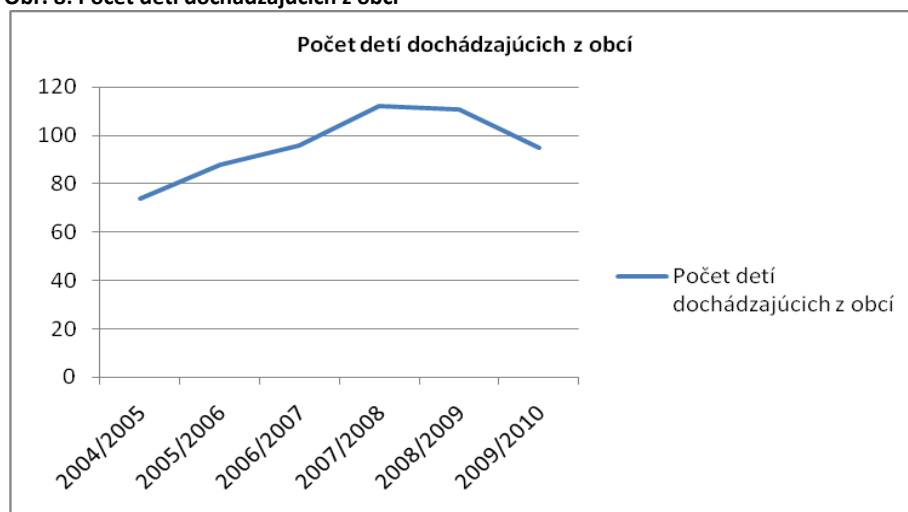
Tab. 17: Počet detí prijatých do MŠ

Školský rok	Počet prijatých detí do MŠ	
	Spolu	Z toho Rómov
2006/2007	1218	63
2007/2008	1212	58
2008/2009	1213	61

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009

S účinnosťou od 1. septembra 2008 došlo k zmene legislatívy, ktorou sa znížil maximálny počet detí v triedach. To má priamy vplyv na zvyšovanie počtu tried a počtu učiteľov, dochádza však aj k postupnému znižovaniu počtu detí prijatých do materských škôl mesta s trvalým bydliskom v okolitých obciach (ich podiel na celkovom počte detí v MŠ postupne rástol od školského roku 2004/2005 z 5,2% na viac ako 9% v školskom roku 2008/2009, v školskom roku 2009/2010 však ich podiel klesol). Vytvára sa tak väčší priestor pre prijatie detí s trvalým bydliskom v meste.

Obr. 8: Počet detí dochádzajúcich z obcí

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Počet detí v materských školách s odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky a s dodatočne odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky má taktiež klesajúci trend.

Tab. 18: Základné údaje o materských školách

Materská škola	Počet tried v MŠ celkom		Spolu detí		Priemerný počet detí v triede		Počet ped. zamestnancov v MŠ celkom		Priemerný počet detí na 1 učiteľku		Počet detí rok pred plnením povinnej šk. dochádzky	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Gorazdova	2	3	63	61	31,5	20,3	7	7	9,0	8,7	15	8
J. Hanulu	5	5	110	98	22,0	19,6	12	12	9,2	8,2	34	37
Hviezdoslavova	2	2	41	40	20,5	20,0	4	4	10,3	10,0	9	15
P. Jilemnického	6	6	138	119	23,0	19,8	15	15	9,2	7,9	45	47
Komenského	4	4	92	83	23,0	20,8	10	10	9,2	8,3	26	27

I. Krasku	2	2	40	38	20,0	19,0	4	4	10,0	9,5	12	17
Lipová	6	6	138	117	23,0	19,5	14	14	9,9	8,4	45	42
Z. Nejedlého	4	5	94	95	23,5	19,0	10	12	9,4	7,9	31	25
Rybničná	2	2	31	24	15,5	12,0	3	3	10,3	8,0	10	10
Potočná	2	2	47	38	23,5	19,0	4	5	11,8	7,6	23	24
Slovenská	4	4+1 NsP	82	72	20,5	18,0	10	10	8,2	7,2	37	27
Stolárska	10	10	213	187	21,3	18,7	22	23	9,7	8,1	65	59
E.M. Šoltésovej	3	3	68	57	22,7	19,0	7	7	9,7	8,1	21	23
S. Tomášika	3	3	55	57	18,3	19,0	7	8	7,9	7,1	13	10
Spolu	55	57+1 NsP	1 212	1 086	22,0	19,01	129	133+1 NsP	9,4	8,2	386	371

Zdroj: Výkaz škôl (MŠ SR) 1 – 01, údaje za SR - www.uips.sk, stav k 15. 09. 2009

Nižšie percento detí zaškolených v prípravných triedach MŠ ako celkový počet detí v tomto veku je dôsledkom nezáujmu o návštevu materskej školy v rodinách zo sociálne menej podnetného prostredia (časti Podskala a Hájik) a o vzdelávanie vôbec. Vplyv na nízku zaškolenosť rómskych detí má aj nedostatočná kapacita MŠ Potočná v rómskej osade Vilčurňa. Zavedením administratívnych opatrení zo strany Ministerstva školstva SR (novela zákona o povinnej školskej dochádzke v predškolskom veku) sa očakáva zlepšenie tohto stavu.

Zameranie materských škôl

Podľa nového školského zákona každá materská škola v meste realizuje od 1. septembra 2009 vlastný školský vzdelávací program, ktorého súčasťou je okrem iného aj vlastné zameranie školy. Materské školy sa v rámci školského vzdelávacieho programu ISCED O zameriavajú na: environmentálnu výchovu, počítačovú gramotnosť, zdravie a zdravý životný štýl, telesnú výchovu a aktivity s ňou spojené.⁴

Počet zamestnancov MŠ a kvalifikovanosť pedagógov

Tab. 19: Priemerný evidenčný počet zamestnancov

Typ zamestnancov	Rok 2007		Rok 2008		Rok 2009	
	prepočítaný	fyz. osoby spolu	prepočítaný	fyz. osoby spolu	prepočítaný	fyz. osoby spolu
Pedagogickí zam.	125	125	136	136	138	138
Nepedagogickí zam.	33,1	35	30,49	33	34,66	37
Nepedagogickí zam. ŠJ	48,21	51	48,73	51	51,13	54

Zdroj: MsÚ Spišská Nová ves

Kvalifikovanosť učiteľov v 14 materských školách mesta je 100 %, z toho 30 učiteľov má vysokoškolské vzdelanie I. resp. II. stupňa. Od školského roku 2009/2010 po spracovaní školských vzdelávacích programov ISCED O bolo zavedené kontinuálne vzdelávanie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. Zamestnanci sa v rámci tejto formy vzdelávajú v zmysle ročného plánu ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov školy. V školskom roku 2008/2009 priebežné vzdelávanie absolvovalo 20 pedagógov, v školskom roku 2009/2010 si dopĺňali na stredných školách kvalifikáciu dvaja a na vysokých školách 8 pedagógovia.

Vzdelávacie podujatia jednorazového charakteru sa zameriavajú na doplnenie si aktuálnych poznatkov vo vlastnej špecializácii, zdokonaľovanie metodiky a foriem práce, na rôzne témy (environmentálna výchova, prvá pomoc, pedagogická tvorivosť, tvorivé dielne, exkurzie, výmena

⁴ Zameranie ISCED-u O je zameraním pre všetky deti školského zariadenia a premieta sa do: personálneho obsadenia, priestorového, technického a interiérového vybavenia. Zohľadňuje charakteristiku štruktúry rodičov (vidiek, mesto, sociálna štruktúra...), urbánne umiestnenie materskej školy (stred mesta, sídlisko, blízkosť parku) a pod.

skúseností) pre jednotlivé výchovné zložky: jazyková, výtvarná, pohybová, hudobná, na zdravé stravovanie a pod.

Stavebno - technický stav objektov MŠ a ich vybavenie

Technický stav budov materských škôl je vzhľadom na vek a opotrebovanosť nevyhovujúci. Preto sa počíta s aktuálnou potrebou komplexnej opravy a výmeny vykurovacích telies, okien, dverí a celkového zateplenia budov vrátane striech, čo prinesie zefektívnenie ich prevádzky, rozšírenie plôch pre výchovu a vzdelávanie (napr. podkrovia striech) a zvýšenie životnosti objektov. Projektová dokumentácia pre uvedené zámery v MŠ bola spracovaná v roku 2007. Havarijnú situáciu stavby MŠ na Potočnej ulici (Vilčurňa) Mesto rieši plánom komplexnej rekonštrukcie škôlky so zvýšením jej kapacity.

V exteriéri všetkých budov MŠD sú v nevyhovujúcom stave športovo-rekreačné plochy, mini dopravné ihriská, rekreačno-oddychové plochy, ktoré sa postupne dovybavujú. Sedem materských škôl má pieskoviská zodpovedajúce legislatívnej norme, päť MŠ potrebuje dostávať jedno pieskovisko, dve MŠ potrebujú dostaviť po dve pieskoviská.

V materských školách je tiež potrebná postupná obnova zastaraného interiérového zariadenia (výmena nábytku v triedach – stoly, stoličky, ležadlá, skrinky, výmena podlahových krytín) a modernizácia sociálnych zariadení (doplnenie a výmena sanity, obkladov). V školských jedálňach pri materských školách je potrebné postupne riešiť hygienické požiadavky na stavebno-technické riešenie, priestorové usporiadanie, vybavenie zariadení spoločného stravovania v súlade s platnou legislatívou.

Vybavenie materských škôl a školských jedální pri MŠ výpočtovou technikou je na dobrej úrovni. Všetky PC používané riaditeľkami MŠ sú s prístupom na internet a so službou e-mailu, postupne sa realizuje zriadenie internetu v triedach MŠ.

Od školského roku 2010/2011 je otvorená MŠ pri Alžbetke, od januára 2011 začne svoju činnosť cirkevná MŠ.

Detské jasle

Od 1. januára 2003 boli do pôsobnosti Správy školských zariadení z Mestského úradu priradené detské jasle. V súčasnosti v meste pôsobia dva detské jasle, každé s kapacitou 20 miest, ktoré sa nachádzajú v priestoroch tried MŠ Stolárska ulica a MŠ ulica Z. Nejedlého.

- Detské jasle Stolárska navštevuje 20 detí, pracujú tu 4 sestry vrátane vedúcej na dvoch oddeleniach. Optimálny počet by bol 30 detí, potrebná je však výmena okien a oprava terasy,
- Detské jasle pri MŠ na ul. Z. Nejedlého navštevuje 20 detí, ktoré sú v starostlivosti 4 sestier. Jasle evidujú 11 nevybavených žiadostí. Vybavenosť jaslí je zastaralá, najmä čo sa týka detských postieľok.

3.2 Základné školstvo

3.2.1 Charakteristika základného školstva zriadeného mestom

V samotnom meste sa nachádza 10 základných škôl (ZŠ). V zriaďovateľskej pôsobnosti mesta je 7 ZŠ, jednu ZŠ spravuje cirkev, jedna ZŠ je pod správou Krajského úradu v Košiciach a jednu spravuje Spišská katolícka charita v Spišskej Novej Vsi.

Nasledujúca tabuľka uvádza vývoj vybraných charakteristík týkajúcich sa **ZŠ v správe mesta** od školského roku 2001/2002 až do r. 2010. Je zrejmý medziročný pokles počtu žiakov v ZŠ, vzhľadom na demografický vývoj, tento trend by sa však mal v nasledujúcich rokoch zmierniť resp. ustáliť.

Tab. 20: Vybrané charakteristiky ZŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta

Školský rok	SR		Mesto Sp. Nová Ves					
	priemer žiakov v triede	priemer žiakov na učiteľa	Počet ZŠ	počet tried	počet žiakov	počet učiteľov	priemer žiakov v triede	Počet žiakov na 1 učiteľa
1990/91	25,25	16,45	8	236	5648	428	23,93	13,20
1996/97	22,40	16,20	8	210	5041	384	24,00	13,12

2000/01	24,80	16,38	8	211	5045	385	23,90	13,10
2002/03	23,74	15,52	8	208	4857	341	23,35	14,24
2003/04	21,23	15,36	8	200	4719	309	23,60	15,27
2004/05	21,28	15,43	8	197	4564	302	23,17	15,11
2005/06	21,14	15,24	7	191	4378	288	22,92	15,20
2006/07	20,96	15,13	7	186	4238	276	22,78	15,36
2007/08	20,51	15,93	7	185	4082	264	22,06	15,46
2008/09	-	-	7	184	3923	272	21,32	14,42
2009/10	-	-	7	185	3888	280	21,02	13,89
2010/11	-	-	7	200	3892	265	19,46	14,69

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Z vyššie uvedenej tabuľky je zrejmé, že keďže medziročne klesá počet žiakov, klesá aj počet tried. V rámci racionalizácie siete škôl bola v roku 2005 zrušená jedna ZŠ. V meste Sp. Nová Ves sa však zároveň zvyšuje priemer počtu žiakov pripadajúcich na 1 učiteľa, pričom v rámci SR tento ukazovateľ klesá. Z tabuľky je tiež zrejmé, že priemerný počet žiakov na 1 učiteľa v ZŠ zriadených mestom bol od začiatku sledovaného obdobia nižší ako je priemer na úrovni SR. Postupne však dochádza k vyrovnávaniu hodnôt tohto ukazovateľa.

Tab. 21: Vybrané charakteristiky ZŠ sv. Cyrila a Metoda

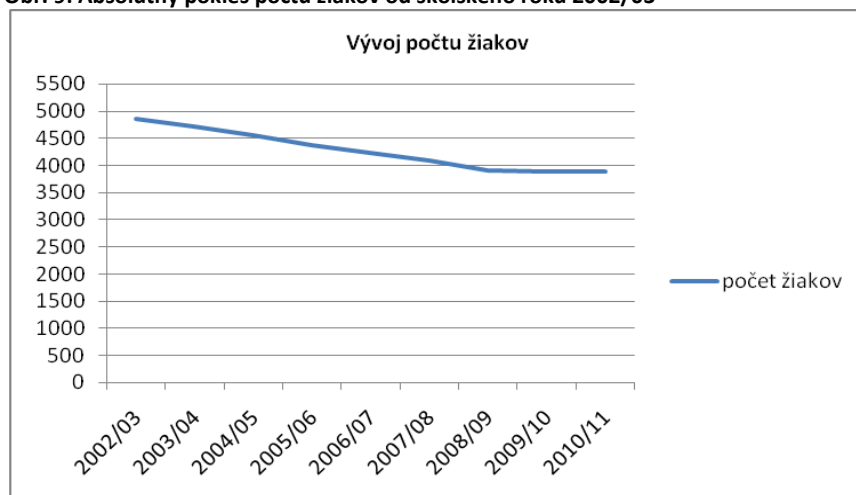
Školský rok	Počet tried	Počet žiakov	Počet učiteľov	Priemerný počet žiakov v triede	Počet žiakov na 1 učiteľa
2008/2009	17	353	21	20,76	16,81
2009/2010	18	345	23	19,17	15,00
2010/2011	17	335	22	19,71	15,23

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Cirkevná ZŠ sv. Cyrila a Metoda sa vyznačuje vyšším počtom žiakov na 1 učiteľa ako je tomu v prípade ZŠ zriadených mestom.

Sedem mestom zriadených ZŠ navštevovalo k 30.6.2008 367 **rómskych žiakov** (8,99% celkového počtu žiakov ZŠ), k 1.1.2009 to bolo 397 Rómov. Na niektorých ZŠ pracovali rómski asistenti. Niektoré zo škôl sa zapájajú do práce s rómskymi žiakmi prostredníctvom realizácie rozvojových a vzdelávacích projektov financovaných prostredníctvom nadácií a zo štrukturálnych fondov. Najčastejším problémom súvisiacim so vzdelávaním rómskych detí je nízky záujem detí a ich rodičov o vzdelávanie, problémy súvisiace s nedostatočnou hygienou, problémy so správaním žiakov a nepravidelnou dochádzkou. Nasledujúci graf zobrazuje absolútny pokles počtu žiakov od školského roku 2002/03.

Obr. 9: Absolútny pokles počtu žiakov od školského roku 2002/03

Zdroj: MsÚ, Sp. Nová Ves, údaje k 27.7.2010

Tab. 22: Trend a prognóza vývoja počtu žiakov v ZŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta

Školský rok	Počet narod. detí v roku pre začiatok šk. dochádzky (rok/počet detí)	Počet zapísaných do 1. ročníka			Počet žiakov končiacich 9. ročník ZŠ	Počet žiakov			Počet tried	Počet žiakov na triedu	Medziročná zmena počtu žiakov
		z mesta	obcí	spolu		z mesta	obcí	Spolu			
2002/03	1996 / 443	402	55	457	568	3936	921	4857	208	23,35	
2003/04	1997 / 422	366	76	442	549	3776	943	4719	200	23,60	-138
2004/05	1998 / 405	371	66	437	547	3598	966	4564	197	23,17	-155
2005/06	1999 / 393	352	88	440	515	3400	978	4378	191	22,92	-186
2006/07	2000 / 363	358	105	463	525	3231	1007	4238	186	22,78	-140
2007/08	2001 / 373	361	69	430	519	3069	1013	4082	185	22,06	-156
2008/09	2002 / 371	360	85	445	502	3015	1005	4020	185	21,73	-62
2009/10	2003 / 369	360	80	440	453	3020	1000	4020	186	21,61	-
2010/11	2004 / 395	380	80	460	468	3020	1000	4020	187	21,55	10
2011/12	2005 / 372	380	80	460	450	3040	1000	4040	187	21,73	10
2012/13	2006 / 358	370	85	455	435	3055	1000	4055	187	21,68	15
2013/14	2007 / 395	370	85	455	430	3060	1000	4060	187	21,71	5

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Podľa prognóz Koncepce rozvoja školstva z roku 2008, by celkový počet žiakov nemal klesnúť pod 4 tisíc. Podľa skutočných údajov však počet žiakov klesol pod hranicu 4 000 už v školskom roku 2008/2009 (3910). Teda je zrejmé, že vývoj počtu žiakov je horší ako sa očakávalo.

Pedagogickí zamestnanci ZŠ

Tab. 23: Prehľad o pedagogických zamestnancoch

Škola	Učitelia			Vychováv.	Vých. poradca	Uč. na kratší prac. čas	Špeciálny pedag.	Asistenti	Spolu
	Spolu	1.-4. (spolu / ženy)	5.-9. (spolu / ženy)						
Nad Medzou	37/ 31	17/14	23/17	8	1	6	1	2	45
Lipová	26/25	9/10	17/16	4	1	1	1	1	32
Levočská	27/22	10/10	17/12	6	1	1	1	0	34
Z. Nejedlého	38/30	14/14	24/16	6	1	0		3	47
Ing. O. Kožucha	42/38	17/16	25/22	9	1	0	0	2	53
Komenského	34/30	11/11	23/19	6	1	0	1	1	42
Hutnícka	38/34	16/ 15	22/19	6	1	0	1	0	45
Spolu	242/210	94/89	148/121	28	7	8	5	9	298

Zdroj.: MsÚ Sp. Nová Ves, údaje k 27.7.2010

Celkový počet pedagogických zamestnancov v školách bol k sledovanému obdobiu 298, z toho učiteľov bolo 242. Z nich takmer 87% tvorili ženy. Všetci siedmi riaditelia škôl a dvanásť zástupcovia riaditeľov základných škôl absolvovali prípravu vedúcich pedagogických zamestnancov a spĺňali všetky kvalifikačné predpoklady pre vedenie škôl. Na žiadnej zo základných škôl mesta nepôsobil v sledovanom období školský psychológ.

Nasledujúca tabuľka uvádza vývoj počtu pedagógov a asistentov špecializovaných na prácu s rómskymi žiakmi. Z tabuľky je zrejmé, že prevažná časť asistentov učiteľov je z radov Rómov.

Tab. 24: Vývoj počtu pedagógov a asistentov špecializovaných na prácu s rómskymi žiakmi

	k 30.6.2006	k 30.6.2007	k 30.6.2008	k 1.1.2009
Počet pedagógov špecializovaných na prácu s rómskymi žiakmi	8	8	7	7
Počet všetkých asistentov učiteľa	7	7	8	8
Počet asistentov učiteľa z radov Rómov	5	5	5	4

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009

Špecializácia ZŠ

Všetky ZŠ mesta Spišská Nová Ves ponúkajú rozšírené vyučovanie cudzích jazykov (jazykové triedy), pretože najväčší záujem žiakov je o jazykové vzdelávanie, najmä o jazyk anglický, potom športové činnosti a tak matematiku (Tab. 25). Každá ZŠ (okrem ZŠ Nad Medzou), ma určité špeciálne zameranie, prostredníctvom vytvorených špecializovaných tried zameraných na športovú činnosť (basketbal, volejbal, hokej, futbal, športová streľba, plávanie, atletika), špeciálne triedy pre žiakov s mentálnym postihnutím, pre deti s autizmom, pre deti so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami), matematické triedy, triedy pre intelektovo nadané deti. Špeciálnymi triedami pre deti s mentálnym postihnutím disponujú ZŠ Z. Nejedlého a ZŠ Komenského. ZŠ Levočská má vytvorenú triedu pre zdravotne oslabené deti (alergikov s oslabenou imunitou) a ZŠ Hutnícka má vytvorené podmienky pre deti s autizmom. Pre intelektovo nadané deti a aj pre deti so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami je k dispozícii ZŠ Ing. O. Kožucha.

Tab. 25: Prehľad súčasného stavu počtu nadaných detí, špeciálnych tried

škola	Mimor. nadané deti (počet tried/ počet žiakov)	Špeciálne triedy (počet tried/ počet žiakov)	Šk. klub (počet klubov/ počet žiakov)	Šport. triedy	Jazyk. triedy	Mat. triedy	Cudzí jazyk				Nepovinné predmety (počet predmetov/ počet žiakov)
							AJ	FJ	NJ	RJ	
Nad Medzou	-	-	7/164	-	8	-	445	11	188	57	6/113
Lipová	-	7/161	4/103	2	-	5	321	-	48	71	5/147
Levočská	-	-	6/137	-	-	-	435	-	69	50	4/40
Z. Nejedlého	-	2/19	6/148	4	6	-	504	-	250	29	5/94
Ing. O. Kožucha	7/ 118	3/41	9/174	-	8	1	450	-	286	29	4/81
Komenského	-	2/16	4/100	5	4	-	362	-	90		1/26
Hutnícka	-	2/5	6/160	3	6	-	541	-	57	34	3/66
Spolu	7/118	16/242	42/ 986	14	32	6	3058	11	853	264	28/567

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves, údaje za školský rok: 2009/2010

Údaje o počte individuálne integrovaných žiakov (žiaci s mentálnym, sluchovým, zrakovým postihom, žiaci so syndrómom autizmu, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s vývinovými poruchami správania a vývinovými poruchami učenia) ako aj údaje o počte žiakov v hmotnej a životnej núdzi uvádza nasledujúca tabuľka.

Tab. 26: Integrovaní žiaci

Škola	Počet integrovaných žiakov	Počet žiakov v životnej a hmotnej núdzi	Z toho Rómov:
Nad Medzou	29	34	21
Lipová	22	39	55
Levočská	8	32	18
Z. Nejedlého	38	85	74
Ing. O. Kožucha	15	55	37
Komenského	13	92	78
Hutnícka	27	35	12
Spolu	152	372	295

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves, údaje za školský rok: 2009/2010

Stavebno - technický stav a materiálne technické vybavenie budov ZŠ

Vzhľadom na zlý stavebno-technický stav by rekonštrukciou mali prejsť objekty všetkých ZŠ mesta (7) a to hlavne výmenou okien, zateplením budov, rekonštrukciou sociálnych zariadení, opravou striech, modernizáciou škôl, ako aj výmenou školského nábytku. Šesť zo siedmich škôl je už v súčasnosti v komplexnej rekonštrukcii najmä s finančnou podporou Európskych štrukturálnych fondov.

V koncepcii informatiky a informatizácie školstva, ktorú v marci 2008 zverejnilo MŠ SR sa uvádza, že v rámci SR je nepriaznivá situácia **v počte žiakov ZŠ na 1 počítač používaný v pedagogickom procese** (18,8), čo je alarmujúco vysoké číslo na 1 PC. Priemer v ZŠ Mesta sa od roku 2008 znížil zo 17,7 na 11,99, čo je priaznivý stav, avšak nejedná sa o rovnomerné zníženie ako dokladuje nasledujúca tabuľka.

Tab. 27: Prehľad súčasného stavu vybavenosti škôl:

Vybavenosť školy	Lipová	Levočská	Z. Nejdelého	Ing. O. Kožucha	Komenského	Hutnícka	Nad Medzou	Spolu
Osobné počítače spolu	62	76	72	94	60	65	70	499
<i>Z toho: v pedag. procese</i>	33	54	30	77	36	47	47	324
<i>v administratívnej</i>	6	16	12	10	12	9	12	87
<i>v záujmovej činnosti</i>	23	6	19	7	12	9	11	87
PC s pripojením na Internet	53	70	65	94	56	65	27	430
Počítačové učebne	2	3	1	4	2	2	1	15
Počet projektov	0	14	13	12	5	0	17	61
Web stránka	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	7x áno
Počet žiakov na 1 PC v pedagogickom procese	11,72	9,09	20,10	7,61	15,42	12,11	14,77	11,99

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves, údaje k 27.7.2010 prepočítane počtom žiakov za školský rok 2009/2010

3.2.2 Charakteristika základného školstva zriadeného inými zriaďovateľmi

V meste sa nachádzajú 3 základné školy zriadené inými zriaďovateľmi ako mestom, jedna je spravovaná cirkvou (ZŠ sv. Cyrila a Metoda), Špeciálna ZŠ a ZŠ pri zdravotníckych zariadeniach zriadené ako zložky Spojenej školy spravuje Krajský úrad v Košiciach a ďalšiu Špeciálnu ZŠ sv. Maximiliána Mária Kolbého spravuje Spišská katolícka charita Sp. Nová Ves.

V školskom roku 2007/2008 bolo v týchto školách:

- zapísaných 549 žiakov,
- otvorených 44 tried
- 49 zamestnancov školy

Nasledujúca tabuľka uvádza vybrané charakteristiky ZŠ sv. Cyrila a Metoda.

Tab. 28: Charakteristiky ZŠ sv. Cyrila a Metoda

Školský rok	Počet tried	Počet žiakov	Počet učiteľov
2008/2009	17	353	21
2009/2010	18	345	23
2010/2011	17	335	22

Zdroj: MsÚ, Sp. Nová Ves

Tab. 29: Charakteristiky špeciálnej ZŠ

Školský rok	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Počet žiakov ŠZŠ	117	120	121	138
Počet učiteľov	19	21	19	19
Počet tried	13	14	14	14
Počet žiakov na 1 učiteľa	6,15	5,71	6,36	7,26

Zdroj: MsÚ, Sp. Nová Ves

Počty žiakov a tried za posledné roky mierne stúpili, nárast však nie je sprevádzaný nárastom počtu pedagógov, čím došlo k medziročnému rastu počtu žiakov na 1 učiteľa.

Každá z uvedených ZŠ je zameraná na určitú činnosť:

- ZŠ sv. Cyrila a Metoda, je zameraná na vzdelávanie v kresťanskom duchu, ponúka rozšírenú výučbu cudzích jazykov, s možnosťou vykonať medzinárodné uznávanú skúšku. Zároveň sa škola aktívne venuje integrácii zdravotne postihnutých detí.
- Špeciálne ZŠ vzdelávanie prispôsobujú mentálnej úrovni detí. Cirkevná špeciálna ZŠ ponúka aj možnosť vzdelávania po skončení ŠZŠ na odbornom učilišti príslušného zamerania alebo praktickej škole umiestnenej v budove ŠZŠ.

Kvalita vybavenia zariadení je najlepšia v ZŠ sv. Cyrila a Metoda, kde sa nachádzajú multimediálne učebne, počítačové učebne, knižnica. Špeciálne ZŠ sú vybavené počítačovými učebňami a špeciálnymi učebňami pre deti s mentálnym postihnutím. Vo všetkých ZŠ je kuchyňa s jedálňou.

3.2.3 Hodnotenie kvality výchovno-vzdelávacej činnosti ZŠ

Hodnotenie kvality výchovno-vzdelávacej činnosti na ZŠ sa uskutočňuje prostredníctvom celoslovenského testovania vedomostí žiakov 9. ročníka ZŠ, po ukončení 1.polroka školského roka z predmetov: matematika a slovenský jazyk. Výsledky monitoru vedomostí sú jedným z kritérií hodnotenia kvality pedagogickej práce školy.

Tab. 30: Výsledky ZŠ mesta v rámci Monitoru 9

			Dosiahnutý priemer								
			Predmet	Nad Medzou	Lipová	Levočská	ZŠ. Nejedlého	Ing. O. Kožucha	Komenského	Hutnícka	ZŠ sv. Cyrila a Metoda
Matemat. slov. jazyk											
Šk. rok 2009/2010											
	SR	60,1	67,6								
	Mesto	62,32	63,52								
Šk. rok 2008/2009											
	SR	53,1	61,26								
	Mesto	61,7	61,91								
Šk. rok 2007/2008											
	SR	56,3	58,1								
	Mesto	61,5	58,8								
Šk. rok 2006/2007											
	SR	61,2	67,1								
	Mesto	67,7	68,7								

			Dosiahnutý priemer								
			Predmet	Nad Medzou	Lipová	Levočská	ZŠ. Nejedlého	Ing. O. Kožucha	Komenského	Hutnícka	ZŠ sv. Cyrila a Metoda
	M	68,6	65,5	66	57,4	53,4	55	66,8	79		
	Sj	70,4	65	65,8	59,5	60,3	63,5	60,2	78,3		
	M	63,2	58,7	68,3	77,3	57,8	54,9	51,9	51,4		
	Sj	62,9	51,6	66,7	67,5	64,5	65	55,2	54,9		
	M	64,5	59,3	71,9	62,8	63,7	50,9	62,5	56,7		
	Sj	61,9	55,3	64,2	60,1	62,3	51,2	57,2	58,4		
	M	73,6	73,4	79	66	63,9	58,1	68,4	68,7		
	Sj	68,5	66,9	76,7	68,1	65,5	66,1	67,2	70,5		

Zdroj: MsÚ, Sp. Nová Ves

Výsledky celoslovenského testovania vedomostí preukazujú, že základné školy v meste v priemere každoročne, s výnimkou slovenského jazyka v školskom roku 2009/2010, dosiahli lepšie výsledky ako priemer dosiahnutý v rámci celého Slovenska. Ďalšími kritériami úspešnosti práce škôl je celkový dosahovaný prospech žiakov, ktorý bol v ZŠ za minulý školský rok 2009/2010 na úrovni 95,9% (t.j. neprospeklo 173 žiakov – najviac z nich - 50 v ZŠ Ing. O. Kožucha, najmenej - 5 v ZŠ Hutnícka) . S priemerom 1,0 v roku 2009/2010 prospelo na druhom stupni ZŠ 285 žiakov, z toho najviac v ZŠ Levočská - 82 a najmenej v ZŠ Lipová - 4 žiaci. Veľkú časť neprosievajúcich žiakov tvoria rómski žiaci, ako uvádza nasledujúca tabuľka.

Tab. 31: Vzdelanostná úroveň rómskych žiakov

Údaj	k 30.6.2006	k 30.6.2007	k 30.6.2008	k 1.1.2009
Počet rómskych žiakov s podpriemerným prospechom	289	285	275	256
Počet rómskych žiakov, ktorí neprospechi	72	103	109	134
Počet rómskych žiakov, ktorí neukončili ZŠ	16	29	15	4

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009

Približne 95% žiakov, ktorí ukončili základnú školskú dochádzku v školských rokoch 2006/2007 a 2007/2008 prešlo na stredné školy. V školskom roku 2008/2009 to bolo len necelých 80%. Na stredné školy v sledovanom období prešlo len približne 50% rómskych žiakov, ktorí ukončili základnú školskú dochádzku.

Tab. 32: Prechod žiakov na SŠ po ukončení základnej školskej dochádzky

Školský rok	Žiaci, ktorí dokončili školskú dochádzku na ZŠ		Žiaci, ktorí prešli na stredné školy	
	Spolu	Z toho Rómov	Spolu	Z toho Rómov
2006/2007	598	50	578	26
2007/2008	548	35	516	18
2008/2009	434	22	346	11

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009

Tab. 33: Umiestnenie rómskych žiakov na stredných školách

	k 30.6.2006	k 30.6.2007	k 30.6.2008	k 1.1.2009
Počet rómskych žiakov prijatých na stredné školy, z toho:	11	36	51	13
gymnázia	0	1	1	0
stredné odborné školy	1	5	2	1
stredné odborné učilištia a odborné učilištia	15	30	18	12
Počet rómskych žiakov neprijatých na stredné školy	4	6	9	5

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009

3.2.4 Mimoškolská záujmová činnosť

Na území mesta Spišská Nová Ves mimoškolskú činnosť vykonávajú (2010):

- Školské kluby detí - zriadené pri každej ZŠ
- Základná umelecká škola (organizácia s právnou subjektivitou zriadená Mestom)
- Centrum voľného času Adam v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Sp. Nová Ves (organizácia s právnou subjektivitou)
- Školské stredisko záujmovej činnosti (zriadené na ZŠ Kožuchovej ulici)
- KAMONÁDEJ – občianske združenie podporované zo štátneho rozpočtu a rozpočtu mesta, ktoré zriadilo k 1.9.2009 súkromné školské zariadenia a to: školský klub detí, školské stredisko záujmovej činnosti a CVČ

Časť mimoškolskej činnosti realizujú aj športové kluby v meste (viac viď. Kapitola 6), kedy v ich členskej základni, ako aj v žiackych kategóriách sú registrovaní a aktívni žiaci škôl mesta.

Pri zohľadnení počtov žiakov v jednotlivých školách, počtu žiakov navštevujúcich ZUŠ, CVČ Adam i jednotlivé krúžky pri predpoklade, že 40 % navštevuje ďalšie zariadenia mimoškolskej činnosti, je možné konštatovať, že mimoškolskej činnosti sa venuje cca 65 – 75% žiakov mestských základných škôl.

Mimoškolská činnosť organizovaná v ZŠ 2007-2010

Tab. 34: Mimoškolská činnosť organizovaná v ZŠ 2007-2010

Základná škola	2007/2008				2008/2009				2009/2010			
	Školské kluby detí		Krúžky		Školské kluby detí		krúžky		Školské kluby detí		krúžky	
	odd.	žiaci	žiaci	odd.	odd.	žiaci	počet	deti	odd.	žiaci	počet	deti
Hutnícka	5	154	36	588	6	165	26	457	6	160	32	409
Levočská	5	118	26	809	9	197	37	680	6	137	34	750
Nad Medzou	6	178	25	418	7	171	23	492	7	164	27	498
Komenského	4	141	25	649	4	103	31	529	4	100	2	34
Kožucha	4	111	35	559	6	131	37	515	9	174	32	532
Nejedlého	5	151	35	511	6	150	38	538	6	148	34	582

Lipová	4	109	26	435	3	100	16	394	4	103	23	392
Spolu:	33	962	208	3969	41	1017	208	3605	42	986	184	3197

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Z údajov o mimoškolskej činnosti organizovanej v základných školách mesta Spišskej Novej Vsi je zrejmé, že školský klub detí v čase od 12.30 – 16.30 naplňa voľný čas približne 68 % žiakov 1.- 4. ročníka. Ďalšou činnosťou sú záujmové krúžky, ktoré sa zameriavajú na športy, umelecké prejavy výtvarného, divadelného, literárneho, tanečného charakteru, ekologické, turistické a pohybové aktivity, na činnosti rozširujúce vedomosti z matematiky, prírodovedných predmetov a jazykov.

Záujmová činnosť ZUŠ 2007-2010

Do roku 2007 na území mesta pôsobili dve ZUŠ, jedna klasická a jedna s rozšírenou estetickou výchovou. V roku 2007 došlo k ich zlúčeniu a následnému vyradeniu Základnej umeleckej školy s rozšírenou estetickou výchovou zo siete škôl a školských zariadení. ZUŠ slávi v súčasnosti (2010) už 70-ročnú tradíciu a ponúka odbory: literárno-dramatický, tanečný, výtvarný a hudobný. Žiaci ZUŠ každoročne dosahujú popredné umiestnenia v súťažiach krajských, celoslovenských i medzinárodných. Absolventi školy sú úspešní na stredných a vysokých školách umeleckého smeru. Z analýzy aktivít inštitúcií špecializovaných na mimoškolskú činnosť vyplýva, že ZUŠ v rokoch 2007/2008 - 2009/2010 navštevovalo viac ako 30% žiakov základných a stredných škôl.

Nasledujúca tabuľka deklaruje, že ZUŠ sa každoročne v sledovanom období vyznačuje pomerne stabilným počtom žiakov. Kolísavý je však počet absolventov.

Tab. 35: Počet žiakov a absolventov ZUŠ

Školský rok	žiaci	učitelia	odbory	absolventi	
				1.stupeň	2.stupeň
2007/2008	1218	47	4	93	27
2008/2009	1245	44	4	68	24
2009/2010	1256	43	4	71	32
2010/2011	1125	45	4	-	-

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Činnosť CVČ ADAM

CVČ ako rozpočtová organizácia mesta vykonáva svoju činnosť formou záujmových útvarov a klubových činností, formou podujatí, súťaží, olympiád, výletov a exkurzií, miestnych a zahraničných táborov. CVČ realizovalo 2 úspešné projekty „Športujeme vo voľnom čase“ (2007) a „Celé mesto športuje“ (2008), oba podporené v rámci programu MŠ SR Otvorená škola- oblasť športu (z projektov boli zakúpené dva prenosné basketbalové koše, celý set florbalu, lopty) a pravidelne realizuje súťaže okresných kôl žiakov základných a stredných škôl. Pre zlepšenie priestorového a materiálneho vybavenia bola zrekonštruovaná telocvičňa a obnovený bol nábytok (lavice a stoličky) v miestnostiach CVČ.

Tab. 36: Štatistika činnosti CVČ Adam

šk. rok	žiaci	učitelia	útvary so zameraním na							rodičov detí
			jazyky	spol. vedy	prír. vedy	techn.	kultúru a umenie	šport	Infor- matika	
2007/2008	1686	42	4	13	0	16	22	50	4	2
2008/2009	1985	51	5	13	0	18	24	65	4	3
2009/2010	4828	185	8	5	3	4	29	160	5	4
2010/2011	2722	79	7	8	0	15	8	78	7	4

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Z tabuľky je zrejmé, že v rámci zriadených útvarov mimoškolskej činnosti prevažujú na šport zamerané útvary.

3.3 Stredné školy

V meste sa nachádza 8 stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC KSK a Cirkevné gymnázium, ktorého zriaďovateľom je Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo Spišské Podhradie. Jednotlivé stredné školy sa vyznačujú nasledujúcimi charakteristikami:

SPŠ Strojnícka

Škola ponúka nasledujúce študijné odbory: mechatronika, technické lýceum, strojárstvo - technický manažment, strojárstvo - grafické systémy, strojárstvo - stavba automobilov, technické a informatické služby v strojárstve, logistika.

Technický stav a vybavenie školy (stav k 2010):

Na vyučovanie slúžia odborné učebne, laboratória, klasické učebne, školské dielne, telocvičňa a posilňovňa.

Stredná priemyselná škola, Markušovská cesta 2

Od 01.09.2007 sa škola po 57 rokoch presťahovala do nových priestorov a to do bývalého nábytkárskeho učilišťa na Markušovskej ceste 2. Ponúka nasledujúce vzdelávacie programy: geológia, geotechnika a environmentalistika, polytechnika, stavitelstvo, geodézia - kartografia a kataster, elektrotechnika v doprave a telekomunikácie, technické a informatické služby.

Technický stav a vybavenie školy (stav k 2010):

Vybavenie odborných učební výpočtovou technikou a prostriedkami IKT je nedostatočné.

Hotelová akadémia:

Hotelová akadémia ponúka študijné odbory: hotelová akadémia a manažment regionálneho cestovného ruchu a učebné odbory: kuchár, čašník.

Stredná odborná škola ekonomická, Stojan 1:

Spojená stredná škola pozostáva zo Strednej odbornej školy poľnohospodárstva a služieb na vidieku a Obchodnej akadémie. Pedagogickí zamestnanci školy sú v posledných rokoch pravidelne doplňovaní mladými učiteľmi, čo sa priaznivo odráža vo vekovej štruktúre a dáva záruku plynulého pokračovania a rozvoja aj do nasledujúcich rokov. Ponúka tieto vzdelávacie programy: obchodná akadémia, agropodnikanie – agroturistika

Technický stav a vybavenie školy (stav k 2010):

Škola pozostáva z jednej školskej budovy a budovy školského účelového zariadenia. Má 21 kmeňových učební, 5 učební pre výučbu odborných predmetov, 5 učební informatiky, chemické laboratórium, 4 učebne pre výučbu cudzích jazykov, 11 kabinetov pre odborné a všeobecné predmety. Súčasťou školy je telocvičňa a polyfunkčné ihrisko s tenisovým kurtom. Okrem hlavnej budovy má škola účelové školské zariadenie, v ktorom sa nachádzajú učebne, kde sa organizuje výučba predmetu cvičné firmy a v prípade potreby sú to náhradné učebne. Škola má výdajnú školskú kuchyňu, v ktorej sa zabezpečuje stravovanie žiakov a učiteľov.

Skvalitnilo sa materiálne – technické vybavenie školy, predovšetkým v oblasti informatizácie školy, plynifikovalo sa chemické laboratórium, vybudovali sa nové odborné učebne.

SOŠ drevárska, Filinského 7:

Združená stredná škola, Filinského 7, Spišská Nová Ves vznikla 1. 9. 2007 splynutím Strednej priemyselnej školy drevárskej, Filinského 7, Spišská Nová Ves a s časťou študijných a učebných odborov Spojenej školy s organizačnými zložkami SOUN, DOŠ a SPV, Markušovská cesta 2, Spišská Nová Ves. Ponúka tieto odbory: drevárstvo a nábytkárstvo, operátor drevárskej a nábytkárskej výroby, stolár, technické a informatické služby, informačné systémy a služby, dizajn, kamenosochárstvo, propagačné výtvarníctvo, tvorba nábytku a interiéru, dizajn a tvarovanie dreva, umelecký rezbár, umelecký stolár, umelecký čalúnnik a dekoratér.

Technický stav a vybavenie školy (stav k 2010):

Športové vybavenie školy je na vysokej úrovni. Dve telocvične, moderná posilňovňa, bazén, futbalové trávnaté i betónové ihrisko dávajú škole predpoklad pre výchovu a vzdelávanie drevárov, nábytkárov

s rozšíreným vyučovaním športovej prípravy. Škola môže ponúknuť regiónu aj športové triedy pre dievčatá, napr. so zameraním na volejbal.

Budova školských dielní spĺňa parametre pre výkon činností, ktoré súvisia s realizáciou praxe a odborného výcviku žiakov i pre výrobnú činnosť a podnikateľské aktivity školy. V uplynulom školskom roku škola vybudovala odbornú učebňu pre vyučovanie predmetu Administratíva a korešpondencia vybavenú 15 počítačmi. Pre archiváciu študentských prác v odbore vznikli nové depozity. Kvalita prostredia školy sa v nasledujúcich rokoch výrazne zlepší vďaka schválenému projektu na zateplenie školy, výmenu okien, výmenu sociálnych zariadení, vymaľovanie školy, solárny ohrev vody v bazéne.

SOŠ, Markušovská cesta 4:

Je strednou školou, ktorá pripravuje žiakov na výkon odborných robotníckych činností, zabezpečuje rekvalifikáciu pracovníkov a praktické vyučovanie. Ponúka tieto vzdelávacie programy: auto opravár – mechanik, elektromechanik - silnoprádová technika, mechanik, elektrotechnik, krajčír – dámske odevy, výroba konfekcie, spracúvanie dreva, murár, montér suchých stavieb, maliar, inštalatér, strechár, stavebná výroba.

Technický stav a vybavenie školy (stav k 2010):

V škole sa nachádza 32 odborných učební. Na najvyššej úrovni sú učebne výpočtovej techniky s pripojením k sieti Internet prostredníctvom ADSL pripojenia od spoločnosti SLOVAK TELECOM a.s.

Gymnázium, Javorová ulica:

Škola sa od svojho vzniku na základe svojho zamerania profilovala na centrum jazykového vzdelávania, čo v roku 2001 viedlo k myšlienke jazykovo vzdelávať okrem vlastných žiakov aj širokú verejnosť, a tak tu vznikla štátna jazyková škola, ktorá ponúka množstvo kurzov v 6 cudzích jazykoch (2010). Dôležitým impulzom pre rozvoj školy v rámci svetového vývoja informačných a komunikačných technológií bolo zapojenie do projektu INFOVEK v roku 1998 a následné otvorenie sieťovej akadémie v rámci projektu CISCO Networking Academy.

Technický stav a vybavenie školy (stav k 2010):

Na škole sa nachádza 22 kmeňových učební. Vo vyučovacom procese boli využívané ďalšie odborné učebne fyziky, chémie, biológie, biologické laboratórium, učebňa IKT, CNAP, 2 učebne anglického jazyka a 3 učebne nemeckého jazyka. Ďalej škola využívala budovu bývalej ZŠ, kde boli zriadené 3 ďalšie odborné učebne anglického jazyka a chemické laboratórium. V objekte školy je k dispozícii športový areál s telocvičňou, posilňovňou a vonkajšími ihriskami. Škola poskytuje školské stravovanie v jedálni s vlastnou kuchyňou. Vybavenosť učebnými pomôckami je štandardná.

Gymnázium, Školská ulica:

Gymnázium na Školskej ulici v Spišskej Novej Vsi je najstaršou strednou školou v okrese s vyše 140 – ročnou tradíciou. Vo vzťahu k zvýšeniu kvality vzdelávania vedenie gymnázia vyhlásilo politiku kvality, ktorá je základom stratégie riadenia tohto gymnázia.

Technický stav a vybavenie školy (stav k 2010):

Budova má suterén, prízemie a jedno poschodie. Súčasťou školy je okrasná záhrada, jedno asfaltové ihrisko, jedno ihrisko s umelou trávou, tartanová bežecká dráha, telocvičňa, dve posilňovne a školská jedáleň. V hlavnej budove je 19 kmeňových učební a 14 odborných učební. Odborné učebne: jazykové učebne – 4, učebne IVT – 2, učebňa IKT, laboratórium chémie a fyziky, odborné učebne fyziky s didaktickou technikou – 2, odborná učebňa biológie a fyziky, telocvičňa, posilňovne – 2. Všetky kmeňové triedy, odborné učebne a laboratória sú osvetlené priamym svetlom a umelým osvetlením, vykurované ústredne a sú priamo vetrateľné. V školskom roku 2008/2009 sa zrekonštruoval športový areál školy. V dvoch etapách sa postupne vymenili okná na čelnej strane a na zadnej strane časti budovy školy. Škola eviduje 38 počítačov vďaka projektom INFOVEK a v tomto školskom roku k nim pribudlo vďaka projektu Maturita on-line ďalších 21 počítačov a jedna tlačiareň. Občianske združenie EPEUS zakúpilo 18 počítačov a cez projekty ESF a SLSP pribudlo ďalších 12 počítačov. Všetky počítače sú zapojené, s prístupom na internet a s e-mailovou službou. Na škole je učebňa IKT, ktorú využívajú v rámci vyučovania vyučujúci všetkých predmetov.

Cirkevné gymnázium:

Výchova a vzdelávanie sa uskutočňuje v kresťanskom duchu, vyučovanie rímskokatolíckeho náboženstva je povinné pre každého žiaka školy. Na škole môžu študovať žiaci s rôznym vierovyznaním, prípadne bez vierovyznania s podmienkou, že budú rešpektovať ducha školy.

Technický stav a vybavenie školy (stav k 2010):

Nevyhovujúci je technický stav izolácie podkrovných priestorov školy, vchodových dvier, okien v priestoroch átria a prízemných priestoroch školy.

Vývoj počtu študentov

Z nižšie uvedenej tabuľky je zrejmé, že za sledované obdobie najvýraznejší pokles počtu študentov postihol SPŠ a SOŠ drevársku. Poklesy počtu žiakov postihli aj gymnázia s výnimkou cirkevného gymnázia, ktoré spolu s SOŠ zaznamenali nárast počtu študentov. Celkovo došlo v školskom roku 2010/2011 k poklesu počtu študentov o 8,80% oproti školskému roku 2007/2008.

Tab. 37: Vývoj v počte žiakov na stredných školách v meste Spišská Nová Ves

	šk. r. 07/08	šk. r. 08/09	šk. r. 09/10	šk. r. 10/11	Zmena počtu študentov v % za obdobie 07/08 - 10/11
Gymnázium, Školská	684	661	646	650	-4,97%
Gymnázium, Javorová	725	721	641	640	-11,72%
Cirkevné gymnázium Š. Mišíka	119	168	165	148	24,37%
Stredná odborná škola ekonomická, Stojan 1	608	579	567	550	-9,54%
SPŠ strojnícka, Hviezdoslavova 6	501	490	468	450	-10,18%
SPŠ, Markušovská cesta 2	421	385	352	340	-19,24%
SOŠ, Markušovská cesta 4	665	647	672	690	3,76%
SOŠ drevárska, Filinského 7	673	600	555	540	-19,76%
Hotelová akadémia	547	545	509	500	-8,59%
Spolu:	4943	4796	4575	4508	-8,80%

Zdroj: ÚIPS Bratislava

Tab. 38: Počet absolventov škôl

	Šk. r. 2006/2007	Šk. r. 2007/2008	Šk. r. 2008/2009	Šk. r. 2009/2010	Zmena počtu absolventov v % za obdobie 06/07 - 09/10
Gymnázium, Školská ul.	176	173	170	167	-5,11%
Gymnázium, Javorová ul.	56	56	194	108	92,86%
SPŠ strojnícka	112	97	108	112	0,00%
SPŠ Markušovská cesta 2	97	100	100	83	-14,43%
SOŠ drevárska	129	131	173	167	29,46%
SOŠ Markušovská cesta 4	152	177	188	151	-0,66%
Stredná odborná škola ekonomická, Stojan 1	101	156	163	152	50,50%
Hotelová akadémia	102	113	111	149	46,08%
Spolu:	925	1003	1207	1089	17,73%

Zdroj: ÚIPS Bratislava

Za sledované obdobie takmer u všetkých sledovaných SŠ narastal počet absolventov. Najväčšiemu záujmu o štúdium sa teší SOŠ, Markušovská cesta, ktorá si za všetky 4 sledované roky udržala aj narastajúci počet novoprijatých študentov ako jediná zo škôl. SOŠ, Markušovská cesta za všetky 4 sledované školské roky vykazovala vyšší počet novoprijatých žiakov ako absolventov, počas troch rokov – s výnimkou posledného, priaznivý stav dosiahla aj Hotelová akadémia a Gymnázium na Javorovej ulici. Gymnázium na Školskej ulici⁵ sa naopak vyznačuje vyšším počtom absolventov ako

⁵ V zmysle Zákona č. 248/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní je maximálny povolený počet žiakov v triede na gymnáziu 30. Na Gymnáziu na Školskej ulici je kapacita tried naplnená na viac ako 100% (Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves).

novoprijatých žiakov počas celého sledovaného obdobia. Nesúladi medzi počtom absolventov a počtom novoprijatých žiakov vedie k vzniku problémov spojených s udržateľnosťou školy.

Tab. 39: Počet novoprijatých študentov

	Šk. r. 2006/2007	Šk. r. 2007/2008	Šk. r. 2008/2009	Šk. r. 2009/2010	Zmena počtu novoprijatých študentov v % za obdobie 06/07 - 09/10
Gymnázium , Školská ul.	170	167	160	154	-9,41%
Gymnázium, Javorová ul.	131	130	87	46	-64,89%
SPŠ strojnica	157	123	118	108	-31,21%
SPŠ Markušovská cesta 2	116	108	85	70	-39,66%
SOŠ drevárska	145	85	131	134	-7,59%
SOŠ Markušovská cesta 4	208	303	286	313	50,48%
Stredná odborná škola ekonomická, Stojan 1	148	131	130	141	-4,73%
Hotelová akadémia	158	130	130	119	-24,68%
Spolu:	1233	1177	1127	1085	-12,00%

Zdroj: ÚIPS Bratislava

3.4 Vysoké školy

Na území mesta sa nachádzajú detašované pracoviska piatich vysokých škôl :

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Ekonomická fakulta , akreditované študijné programy v akademickom roku 2010/2011:

- Regionálny rozvoj a verejná správa - bakalárske externé štúdium
- Ekonomika a správa území - inžinierske externé štúdium

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva

Študijné programy :

- Sociálna (a misijná) práca v rómskych komunitách - bakalárske externé (denné) štúdium
- Sociálna práca v rómskych komunitách - magisterské externé štúdium

Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Študijné programy :

- Sociálna práca - externé štúdium

Žilinská univerzita v Žiline, konzultačné stredisko Spišská Nová Ves – centrum ďalšieho vzdelávania učiteľov

- Získanie pedagogickej spôsobilosti na výučbu odborných technických a ekonomických predmetov - dopĺňujúce pedagogické štúdium

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave

Študijné programy :

- Sociálna práca - magisterské externé štúdium

V mestskom objekte na Zimnej ul. 48 je zabezpečovaná prevádzka detašovaných pracovísk VŠ:

- Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave,
- Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici,
- Vysoká škola sociálnej práce a zdravotníctva sv. Alžbety v Bratislave.

3.5 Ďalšie vzdelávanie

Európska iniciatíva pre celoživotné vzdelávanie charakterizuje CZV ako priebežný proces stimulovania a povzbudzovania jednotlivca, aby si osvojoval všetky poznatky, hodnoty, zručnosti a vedomosti, ktoré bude potrebovať počas svojho života s následnou aplikáciou v praxi. Celoživotné vzdelávanie je

utváranie a poskytovanie možností vzdelávať sa všetkým záujemcom o vzdelávanie počas celého ich života. Celoživotné vzdelávanie (CZV) sa uskutočňuje v školskom systéme cez základné, stredné a vysoké školy, ktoré umožnia získať určitý stupeň vzdelania a v ďalšom vzdelaní, ktorého úlohou je rozvoj poznatkov získaných v školskom systéme.

Na území mesta Spišská Nová Ves pôsobí niekoľko inštitúcií, ktoré obyvateľom poskytujú možnosť ďalšieho vzdelávania:

Akadémia vzdelávania - je najväčšou a najstaršou organizáciou celoživotného vzdelávania na Slovensku. Pracuje ako nezávislé občianske združenie. Akadémia vzdelávania pôsobí prostredníctvom siete 36 pobočiek a pracovísk prakticky na celom území Slovenskej republiky.

Široká ponuka jej vzdelávacích aktivít je zameraná predovšetkým na rozvoj kvalifikácie, rekvalifikáciu a výcvik zamestnancov a nezamestnaných. Realizuje manažérsku prípravu, tréningy zamerané na rozvoj zručností, systematické jazykové vzdelávanie pre všetky vekové kategórie, profesijné kurzy pre robotnícke povolania. Zabezpečuje prípravné kurzy na výkon špeciálnych odborných činností, vyžadujúcich si odbornú spôsobilosť či poradenstvo pre trh práce.

Inštitút vzdelávania - Inštitút vzdelávania ako súkromné vzdelávacie zariadenie vznikol 1. 9. 1999 transformáciou z podnikového vzdelávacieho zariadenia „Podnikovej internátnej školy“ Železorumných baní, štátneho podniku v Spišskej Novej Vsi. Inštitút vzdelávania zabezpečuje ďalšie vzdelávanie dospelých na základe príslušných udelených oprávnení. Hlavnou náplňou je organizovanie odborných kurzov pre robotnícke profesie (obsluha stavebných strojov, zdvíhacích zariadení, vysokozdvížných vozíkov, lešenárov, kuričov, obsluha tlakových nádob a pod.) kurzy pre prípravu bezpečnostných technikov, požiarnych technikov, lektorské minima, kurzy účtovníctva, výpočtovej techniky, sprievodcov cestovného ruchu, kurzy pre prípravu strelmajstrov, kurzy pre banské profesie, jazykové kurzy a semináre a krátkodobé doškolovalacie kurzy. Ročne vyškolí cca 1000 poslucháčov.

Univerzita tretieho veku (so sídlom v Prešove), zriadená v rámci Prešovskej univerzity v Prešove - Univerzita tretieho veku je záujmovo-vzdelávacia inštitúcia primárne orientovaná na seniorov, avšak otvorená aj pre ľudí v preddôchodkovom veku. Je zakladaná v súlade s koncepciou celoživotného vzdelávania v Slovenskej republike. Základnou úlohou UTV pri PU je optimálnym spôsobom sprostredkovať vedecké poznatky vo vybraných odboroch starším ľuďom a ľuďom, ktorí sa nemôžu z rôznych dôvodov aktívne zapájať do každodenného pracovného procesu.

Jazyková škola na Javorovej ulici ponúka súvislé jazykové vzdelávanie na všetkých stupňoch v jazyku anglickom, nemeckom, španielskom, talianskom a francúzskom pre širokú verejnosť – žiakom základných škôl od 10 rokov veku, študentom stredných škôl a dospelým, v rámci všeobecných ako aj konverzačných kurzov, ktoré je škola schopná prispôbiť potrebám svojich študentov. Na základe záujmu občanov v regióne, škola zriadila detašované pracoviská v Gelnici (anglický a nemecký jazyk) a v Spišských Vlachoch (anglický jazyk).

Geodata s.r.o - je súkromná vzdelávacia a poradenská spoločnosť, ktorá vznikla v roku 1998 so zámerom podporovať regionálne prevádzkové aktivity slovenských firiem so zahraničným kapitálom. Firma ponúka školenia, kurzy a tréningy s odbornou spôsobilosťou v oblasti manažérskeho vzdelávania, v témach osobnostného rozvoja, obchodných zručností, nákupu a logistiky, informačných technológií a účtovníctva.

GWA poskytuje svojim klientom široký výber služieb na slovenskom aj zahraničnom trhu tak v oblasti personalistiky ako aj cestovného ruchu už od roku 1997. Okrem iného táto spoločnosť ponúka možnosti štúdia jazyka v zahraničí v krajinách ako: Veľká Británia, Írsko, Malta, Juhoafrická republika, Kanada, USA, Austrália, Nový Zéland, Rakúsko, Nemecko, Španielsko, Mexiko, Taliansko, Francúzsko. Okrem základných svetových jazykov zabezpečuje aj štúdium japončiny v Tokiu, kórejštiny v Soule, thajčiny v Bangkoku a čínštiny v Šanghaji a Xi'an.

Úrad práce Spišská Nová Ves – Poskytuje občanom možnosť vzdelávania a prípravy pre trh práce uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie, kde sa jedná o teoretickú, alebo praktickú prípravu, ktorá umožňuje získať nové vedomosti a praktické zručnosti na účel pracovného uplatnenia vo vhodnom zamestnaní.

Okrem vyššie uvedených organizácií sú na území mesta v pôsobnosti aj ďalšie inštitúcie, ktoré sa viac či menej zaoberajú otázkou ďalšieho vzdelávania ako napr. **Mgr. Ján Furman**- ktorý sa zaoberá vzdelávaním v oblasti ochrany práce a organizovaním školení a seminárov, **Jazyková škola Adnan Akram** - výučba a vzdelávanie Anglického jazyka.

3.6 Zhrnutie

V súčasnosti (2010) sa v meste nachádza 14 MŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. Počet detí navštevujúcich MŠ od roku 2005/06 do roku 2008/09 bol stabilizovaný, v šk. roku 2009/10 klesol o približne 10% oproti predchádzajúcemu školskému roku. Táto skutočnosť súvisí aj so zákonným obmedzením maximálneho počtu detí v triede, ktorý obmedzil možnosť prijatia detí z okolia mesta. Materskú školu vo Vilčurni aj pre jej nedostatočnú kapacitu navštevuje menej ako polovica rómskych detí z osady Vilčurná (za šk. roky 2009/2010 a 2010/2011). Veľmi nízke je zaškolenie rómskych detí v prípravných triedach MŠ pred nástupom do ZŠ.

Počet detí v materských školách s odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky a s dodatočne odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky má klesajúci trend.

Kvalifikovanosť pedagogických pracovníkov v 14 materských školách mesta je 100 % a ďalej sa vzdelávajú v rámci systému kontinuálneho vzdelávania.

Technický stav budov materských škôl je vzhľadom na vek a opotrebovanosť nevyhovujúci s aktuálnou potrebou komplexnej opravy a výmeny vykurovacích telies, okien, dverí a celkového zateplenia budov vrátane striech, rekonštrukcie vonkajších areálov - športovo-rekreačných plôch, mini dopravných ihrísk, rekreačno-oddychových plôch ako aj modernizácie vybavenia pomôckami.

V meste Sp. Nová Ves sa nachádza 10 základných škôl (ZŠ), z toho je 7 v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. V rámci škôl zriaďovaných mestom je možné dlhodobo pozorovať medziročný pokles počtu žiakov a tried. Zároveň sa však zvyšuje priemerný počet žiakov pripadajúcich na 1 učiteľa, pričom v rámci SR tento ukazovateľ klesá. Všetky ZŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta sa vyznačujú špecializáciou vzdelávacích programov prostredníctvom vytvorenia špecializovaných tried. Na školách sa nachádzajú aj triedy pre výučbu mimoriadne nadaných detí či špeciálne triedy.

Základné školstvo v meste sa vyznačuje výrazným zastúpením žien v rámci pedagogického zboru (87% pedagogických zamestnancov). Na školách pôsobia pedagógovia špecializovaní na prácu s rómskymi žiakmi, ktorých počet je za posledné 3 roky stabilný. Rovnako ako v prípade materských škôl sú aj pedagógovia vyučujúci na základných školách kvalifikovaní a svoje vzdelanie si dopĺňajú v rámci systému kontinuálneho ako aj jednorazového vzdelávania.

Šesť zo siedmich škôl je už v súčasnosti (2010) v komplexnej rekonštrukcii najmä s finančnou podporou Európskych štrukturálnych fondov, vzhľadom na ich nedostatočný stavebno -technický stav budov. Ďalšie potrebné rekonštrukcie škôl vrátane ZUŠ a školských zariadení a ich dovybavenie mesto plánuje zabezpečiť z vlastných a z iných zdrojov postupne v najbližších rokoch.

V oblasti inovovania foriem a metód výchovno-vzdelávacieho procesu mesto v súčasnosti (2010) realizuje projekt, do ktorého je zapojených všetkých sedem ZŠ zriadených mestom.

Výsledky celoslovenského testovania vedomostí žiakov 9. ročníka preukazujú, že základné školy v meste v priemere každoročne, s výnimkou slovenského jazyka v školskom roku 2009/2010, dosiahli lepšie výsledky ako priemer dosiahnutý v rámci celého Slovenska. Ďalšími kritériami úspešnosti práce škôl je celkový dosahovaný prospech žiakov, ktorý bol v ZŠ za minulý školský rok 2009/2010 na úrovni 95,9%.

Rastúci počet negatívnych, sociálno-patologických javov poukazuje na potrebu zlepšiť komunikačné mechanizmy medzi žiakmi, učiteľmi a rodičmi. Nevyhnutné je tiež zaviesť mechanizmy na zlepšenie klímy školy, motivovať žiakov učiť sa a rozvíjať ich vzájomné porozumenie a toleranciu.

Mimoškolskej činnosti sa v rokoch 2007 – 2010 venovalo cca 65 – 75% žiakov mestských základných škôl. Služby v tejto oblasti poskytovali všetky ZŠ formou školských klubov detí ako aj ďalšie 4 na to špecializované subjekty. Školský klub detí v poobedňajšom čase v tomto období navštevovalo približne 68 % žiakov 1.- 4. ročníka. Záujmové krúžky boli zamerané najmä na športy, umelecké prejavy výtvarného, divadelného, literárneho, tanečného charakteru, ekologické, turistické

a pohybové aktivity, na činnosti rozširujúce vedomosti z matematiky, prírodovedných predmetov a jazykov.

V meste sa nachádza 8 stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti Úradu Košického samosprávneho kraja a Cirkevné gymnázium, z nich je 5 odborných škôl a/ alebo učilíšť, 3 gymnázia a hotelová akadémia. Odborné školy ponúkajú rôznorodo zamerané študijné odbory.

Stredné školy v školskom roku 2010/2011 zaznamenali pokles celkového počtu študentov o 8,80% oproti školskému roku 2007/2008, ktorý je spôsobený rastúcim počtom absolventov škôl za posledné 4 roky a klesajúcim počtom novoprijatých študentov. Nesúlad medzi počtom absolventov a počtom novoprijatých žiakov vedie k vzniku problémov spojených s udržateľnosťou školy, vzhľadom na normatívny spôsob financovania školstva.

Na území mesta majú pracoviská viaceré univerzity a vysoké školy najmä so zameraním na sociálnu prácu a ekonómiu. Pomerne bohatá je aj ponuka ďalšieho vzdelávania, zabezpečované v súčasnosti viacerými inštitúciami.

4 PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE A TRH PRÁCE

4.1 Podnikateľské prostredie a podnikanie

4.1.1 Charakteristika ekonomických subjektov v meste Spišská Nová Ves

Mesto Spišská Nová Ves patrí k mestám s dlhou priemyselnou tradíciou. Prebiehajúce transformačné procesy, vonkajšie ekonomické vzťahy, organizačné a vlastnícke zmeny výrazne ovplyvnili vývoj priemyslu tak v okrese ako aj v meste. V meste sa v minulosti rozvíjal najmä potravinársky, drevospracujúci a textilný priemysel, stavebníctvo a strojárstvo. Dlhú tradíciu malo baníctvo a geologický prieskum. Počas transformačného procesu sa jednotlivé podniky roztrieštili, zlikvidovali a prepustili zamestnancov.

Počet a vývoj počtu podnikateľov (FO):

Tab. 40: Vývoj počtu FO

Fyzické osoby - podnikatelia (osoby)	rok 2007	rok 2008	rok 2009
Košický kraj	42 213	43 744	42 859
Okres Spišská Nová Ves	5 628	6 038	6 053
Spišská Nová Ves	2 877	2 974	3 011

Zdroj: ŠÚ SR

V meste Spišská Nová Ves, ale aj v okrese Spišská Nová Ves je v sledovanom období rokov 2007 až 2009 zaznamenaný medziročný nárast počtu fyzických osôb, avšak znižuje sa medziročná miera rastu. Podiel fyzických osôb so sídlom v meste Spišská Nová Ves tvorí stabilne okolo 50 % fyzických osôb sídlacích v rámci okresu a približne 7% z fyzických osôb so sídlom v rámci kraja. Podiel voči kraju poukazuje na skutočnosť, že mesto Spišská Nová Ves, s približne 5% podielom obyvateľov na obyvateľstve Košického kraja (údaje za rok 2009), má potenciál pre rozvíjanie malého a stredného podnikania.

Počet a vývoj počtu živnostníkov

Tab. 41: Vývoj počtu živnostníkov

Živnostníci	rok 2007	rok 2008	rok 2009
Košický kraj	38 498	40 000	39 077
Okres Spišská Nová Ves	5 112	5 534	5 562
Spišská Nová Ves	2 634	2 730	2 765

Zdroj: ŠÚ SR

Počet fyzických osôb v meste Spišská Nová Ves predstavoval k 31.12.2009 3 011 osôb, z ktorých takmer 92 % tvorili živnostníci. Tento vývoj je v pomere s percentuálnym pomerom živnostníkov k fyzickým osobám na úrovni Košického samosprávneho kraja.

Tab. 42: Vývoj počtu FO – slobodné povolanie

Slobodné povolania	rok 2007	rok 2008	rok 2009
Košický kraj	2 434	2 509	2 603
Okres Spišská Nová Ves	272	275	285
Spišská Nová Ves	180	187	191

Zdroj: ŠÚ SR

V počte obyvateľov má mesto Spišská Nová Ves približne 5% podiel na počte obyvateľov Košického samosprávneho kraja (údaje za rok 2009). V ukazovateli Slobodné povolanie je tento podiel 7,34 %.

Tab. 43: Vývoj počtu samostatne hospodáriacich roľníkov

Samostatne hospodáriaci roľníci	rok 2007	rok 2008	rok 2009
Košický kraj	1 281	1 235	1 179
Okres Spišská Nová Ves	244	229	206
Spišská Nová Ves	63	57	55

Zdroj: ŠÚ SR

Počet samostatne hospodáriacich roľníkov v meste medziročne klesá. Ich podiel na počte samostatne hospodáriacich roľníkov so sídlom v Košickom kraji tvoril v roku 2009 4,66%. V porovnaní s ostatnými ukazovateľmi týkajúcimi sa podnikania fyzických osôb je tento podiel nižší, nakoľko mesto Spišská Nová Ves má skôr podmienky pre potravinársky priemysel.

Podľa klasifikácie vybraných ekonomických činností živnostníci okresu Spišská Nová Ves majú najväčšie zastúpenie v odvetviach veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru a priemysel. Za posledné tri roky bol zaznamenaný najväčší nárast počtu živnostníkov v oblasti stavebníctva a to o 53,22%, najväčší pokles v oblasti poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo; rybolov, chov rýb a to až takmer 7-násobný. Počty živnostníkov v ostatných odvetviach nevykazujú výrazné zmeny.

Tab. 44: Živnostníci podľa vybraných ekonomických činností

	r. 2006	r. 2007	r. 2008
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo; Rybolov, chov rýb	185	256	27
Priemysel spolu (okrem stavebníctva)	1 066	1 188	1 239
Priemyselná výroba	1 064	1 186	1 237
Stavebníctvo	729	880	1 117
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	1 658	1 716	1 708
Hotely a reštaurácie	160	150	160
Doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie	136	143	144
Finančné sprostredkovanie	49	57	76
Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti	531	495	563
Školstvo	36	34	39
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	12	15	16
Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby	184	178	195
Spolu	5 628	6 038	6 053

Zdroj: ŠÚ SR, údaje za okres Sp. Nová Ves

Počet a vývoj počtu podnikateľov – právnické osoby (PO)

Tab. 45: Vývoj počtu PO

Právnické osoby spolu	rok 2007	rok 2008	rok 2009
Košický kraj	17 829	19 575	20 098
Okres Spišská Nová Ves	1 717	1 855	1 888
Spišská Nová Ves	1 072	1 156	1 167

Zdroj: ŠÚ SR

V priebehu sledovaného obdobia bol podiel počtu PO so sídlom v meste stabilný, približne 62 % z celkového počtu PO so sídlom v okrese Sp. Nová Ves, pri porovnaní s Košickým krajom PO tvorili necelých 6 %. Miera rastu počtu PO v Košickom kraji je však mierne vyššia ako je miera rastu počtu PO v meste Spišská Nová Ves (mesto medziročne mierne stráca zo svojho podielu na počte PO so sídlom v Košickom kraji).

Z celkového počtu PO v meste približne 62 % v sledovanom období tvorili ziskové podnikateľské subjekty a 38% neziskové PO, v prípade Košického kraja boli tieto podiely medziročne stabilné vo výške približne 66%/ 34%, v prípade okresu Sp. Nová Ves 56% / 44% v sledovanom období.

Tab. 46: Vývoj počtu na zisk zameraných PO

Právnické osoby ziskové	rok 2007	rok 2008	rok 2009
Košický kraj	11 447	12 952	13 296
Okres Spišská Nová Ves	960	1 055	1 064
Spišská Nová Ves	670	728	726

Zdroj: ŠÚ SR

Tab. 47: Vývoj počtu neziskovo zameraných PO

Právnické osoby neziskové	rok 2007	rok 2008	rok 2009
Košický kraj	6 382	6 623	6 802
Okres Spišská Nová Ves	757	800	824
Spišská Nová Ves	402	428	441

Zdroj: ŠÚ SR

Významný nárastu počtu PO v sledovanom období nastal v odvetviach Školstvo, Zdravotníctvo a sociálna pomoc, Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti a Stavebníctvo.

Tab. 48: Podniky podľa ekonomických činností (OKEČ)

	r. 2006	r. 2007	r. 2008
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo; Rybolov, chov rýb	54	57	58
Priemysel spolu (okrem stavebníctva)	148	147	161
Priemyselná výroba	139	138	150
Stavebníctvo	88	91	105
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	347	362	388
Hotely a reštaurácie	37	36	39
Doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie	34	32	35
Finančné sprostredkovanie	2	2	2
Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti	145	163	189
Školstvo	4	7	7
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	27	37	44
Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby	24	26	27
Spolu	1 717	1 855	1 888

Zdroj: ŠÚ SR, údaje za okres Sp. Nová Ves

Z hľadiska počtu zamestnancov, najväčší podiel na celkovom počte PO v okrese Spišská Nová Ves tvoria malé podniky s počtom zamestnancov od 20 do 50 zamestnancov (v roku 2009 tvorili 88,34% z celkového počtu podnikov). Tento stav je porovnateľný s inými regiónmi, kde platia zásady trhovej ekonomiky.

Tab. 49: Podniky podľa počtu zamestnancov

	rok 2007	rok 2008	rok 2009
nezistené	23	34	37
0 - 19	845	930	940
20 - 49	47	42	39
50 - 249	35	40	40
250 a viac	10	9	8

Zdroj: ŠÚ SR, údaje za okres Spišská Nová Ves

4.1.2 Najvýznamnejší zamestnávateľia v meste

Tab. 50: Najvýznamnejší zamestnávateľia v meste

POĽNOHOSPODÁRSTVO, LESNÍCTVO A RYBOLOV	Počet zamestnancov
LESY MESTA SP.NOVA VES S.R.O.	65
PRIEMYSELNÁ VÝROBA	Počet zamestnancov
ANDRITZ-JOCHMAN s.r.o.	66
BBF elektro s.r.o.	160

BMZ, A.S.	78
CFM SLOVAKIA S.R.O.	146
CRW Slovakia, s.r.o.	117
EMBRACO SLOVAKIA, s.r.o.	1 802
FINTEX,S.R.O.	65
GOHR-SNV, s.r.o.	78
HDO-EUROPE s.r.o.	23
KOLLÁROVÁ, spol. s r.o.	26
KPN, S.R.O.	30
MICRO JUNTAS SK, s.r.o.	27
MIDA TLACIAREN, S.R.O.	23
MPC CESSI a.s.	323
ndh MARKET s.r.o.	33
NOVES OKNA, S.R.O.	208
OVERALL S.R.O . SP.N.V.	208
QATRO, S.R.O.	33
RBS Tatry, s.r.o.	55
Repro servis, spol.s.r.o.	36
SITEM SLOVAKIA, spol.s.r.o.	81
SPASA, spol. s.r.o.	52
STP A.P., s.r.o.	56
TRIPLUS SK, S.R.O.	380
VILLA PRO, spol. s.r.o.	25
Priemyselná výroba celkom:	4 131
ADMINISTRATÍVNE A PODPORNÉ SLUŽBY	Počet zamestnancov
Mesto - Mestský úrad	187
Obvodný úrad v Spišskej Novej Vsi	52
Okresný súd	77
Regionálna veterinárna a potravinová správa	20
Regionálny úrad verejného zdravotníctva	47
Sociálna poisťovňa, 29.augusta 8, 813 63 Bratislava - Staré Mesto	109
Správa školských zariadení	237
Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Spišskej Novej Vsi	250
Celkom:	979
VZDELÁVANIE	Počet zamestnancov
CENTRUM VOĽNÉHO ČASU ADAM	24
GYMNAZIUM	70
GYMNAZIUM SP.NOVA VES	65
Hotelová akadémia	85
Spojená škola	91
Stredná odborná škola drevárska	92
Stredná odborná škola, Markušovská cesta 4, Spišská Nová Ves	86
Stredná priemyselná škola	56
Stredná priemyselná škola strojnícka	57
Základné školy zriaďované mestom	445
Základná škola sv. Cyrila a Metoda	46
Základná umelecká škola	51
Celkom:	1168
ZDRAVOTNÍCTVO A SOCIÁLNA POMOC	Počet zamestnancov
Domov dôchodcov	152
NEMOCNICA S POLIKLINIKOU	40
Nemocnica s poliklinikou Spišská Nová Ves, a.s.	629
Celkom:	821

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Jedným z prvých postihnutých zamestnávateľov, ktorých sa kríza negatívne dotkla, bol dominantný zamestnávateľ Embraco Slovakia, s.r.o., Spišská Nová Ves. Tento, ale aj ďalší priemyselní zamestnávateľia, najmä v oblasti strojárstva, elektrotechniky, plastovej výroby a hutníctva, významne ovplyvnili dovtedajší rast zamestnanosti. Sekundárne na to boli postihnuté ďalšie segmenty

hospodárstva - zmrazené boli niektoré plánované investičné aktivity v meste, čo postihlo následne stavebníctvo, nárastom nezamestnanosti a znížením kúpyschopnosti miestneho obyvateľstva utrpeli služby a obchod, prudký pokles zaznamenali aj sprostredkovateľské agentúry, ktoré fungovali v oblasti pracovnej mobility mimo región.

Pôvodne tradičné odvetvia v meste – nábytkárstvo (požiar vo firme ndh Atyp v r.2006, poľská konkurencia) a textilná výroba (čínska konkurencia) – sprevádza recesia, v súčasnosti sú to z hľadiska zamestnanosti menej významné odvetvia v meste.

Zrušenie priemyselných prevádzok vo firme Mäsospis Sp. Nová Ves (zač. 2009) a Tecar Bratislava (koncom 2009) bolo spojené s celkovým hromadným prepúšťaním cca 250 zamestnancov. Na druhej strane sa otvorením zábavno-obchodného komplexu Madaras (8/2009) vytvorili podmienky pre vznik 600 pracovných miest. Firmám, pôvodne postihnutých krízou, sa podarilo stabilizovať (firme BMZ dokonca odvrátiť realizáciu hromadného prepúšťania) a dokonca prijať spolu cca 400 zamestnancov. Firma Embraco taktiež udržala svoju konkurenčnú pozíciu, v súčasnosti zamestnáva cca 1800 vlastných zamestnancov a 350 zamestnancov cez pracovné agentúry, v t.r. dokonca uvažuje o ďalších investíciách s potrebou 500 zamestnancov.

4.1.3 Systém podpory podnikania v meste existencia a činnosť združení podnikateľov v meste

BIC s.r.o. Spišská Nová Ves

Mesto Spišská Nová Ves realizuje podporu malého a stredného podnikania najmä prostredníctvom firmy BIC Spišská Nová Ves, s.r.o., ktorej je 100% vlastníkom. BIC je poradensko-vzdelávacím a regionálnym centrom na podporu podnikania: prevádzkuje Priemyselný park, Podnikateľský inkubátor, spravuje Mikropôžičkový fond, poskytuje vzdelávacie a poradenské služby, ako aj prípravu projektov na výzvy v rámci grantových schém a štrukturálnych fondov. Spoločnosť začala svoju činnosť v r.1992. Okrem toho je predmetom činnosti spoločnosti aj prenájom nebytových priestorov, lokálne televízne vysielanie a vysielanie teletextu a reklamná činnosť.

BIC Spišská Nová Ves, s.r.o je tiež:

- súčasťou siete poradenských centier Národnej agentúry pre rozvoj malých a stredných podnikateľov so sídlom v Bratislave;
- členom Národnej asociácie pre rozvoj podnikania na Slovensku;
- rozhodujúcim členom združenia Podnikateľský inkubátor Spišská Nová Ves;
- členom združenia Spišská regionálna rozvojová agentúra, Spišská Nová Ves.

Tab. 51: Poskytnuté poradenské služby

Rok	Počet klientov – potenciálnych podnikateľov	Počet hodín poradenstva
2007	154	994
2008	66	639,5
2009	114	420,5
2010 (január – august)	109	381
Spolu	443	2435

Zdroj: BIC s.r.o. Spišská Nová Ves

Tab. 52: Poskytnuté vzdelávacie služby

Rok	Počet účastníkov vzdelávania	Z toho počet účastníkov vzdelávania zameraného na začatie podnikania
2007	250	127
2008	97	39
2009	561	504
2010 (január – august)	102	88
Spolu	1010	758

Zdroj: BIC s.r.o. Spišská Nová Ves

Z vyššie uvedenej tabuľky je zrejmé, že v poslednom období (roky 2009 a 2010) rastie dopyt najmä po vzdelávaní zameraného na začatie podnikania. Po ukončení vzdelávania zameraného na začatie

podnikania a vypracovanie podnikateľského plánu si cca do 6 mesiacov priemerne 60 % účastníkov tohto vzdelávania založilo vlastnú firmu a začalo podnikat.

V rámci prípravy projektov, žiadostí o nenávratný finančný príspevok z fondov EÚ a externý manažment projektov spolufinancovaných z fondov EÚ, BIC s.r.o. úspešne spracovala projekty v hodnote 3 387 7054,- Eur.

Priemyselný park

Priemyselný park poskytuje technickú a administratívnu podporu pri realizácii zámerov investorov. Nachádza sa na ploche cca 11,5 hektárov vo východnej priemyselnej zóne mesta Spišská Nová Ves, v areáli bývalého štátneho podniku Nový Domov. Časť priestorov je vo vlastníctve mesta a časť vlastní súkromní investori.

Priemyselný park ponúka kapacitu vo forme výrobných, skladových a administratívnych priestorov. Priemerná obsadenosť priestorov v rokoch 2007 – 2010 bola 91,4%. Kapacita priemyselného parku je v súčasnosti (2010) využitá na 100 %. Dopyt po výrobných halách stále existuje, pričom priemyselný park by bolo možné rozšíriť formou odkúpenia existujúcich výrobných hál, ktoré sú v súkromnom vlastníctve, alebo výstavbou nových priemyselných hál na voľnom priestranstve v blízkosti pôvodného areálu.

Prehľad firiem umiestnených v priemyselnom parku Spišská Nová Ves a zameranie ich činnosti (údaj k 2010):

Názov firmy	Predmet činnosti
CRW Slovakia, s. r. o.	výroba plastových výliskov
Tatra Textil, s.r.o.	Výroba spacích vakov, vodných postelí, športového oblečenia a príslušenstva
ndh ATYP, s. r. o.	výroba nábytku
D.O.D., s. r. o.	výroba euro okien a dverí
ndh Market, s. r. o	výroba nábytku
Sezam, s.r.o.	predaj drevotrieskových výrobkov
EKO - Plasty, s. r. o.	spracovanie plastového odpadu
Jana Dzimková – Úsmev	výroba reklamy
K_Corp, s.r.o.	poradenské služby, v oblasti software, dodávka software
KBM, s. r. o.	obchodné zastúpenie, v oblasti strojárkej výroby
Varecha Peter	Obchodná činnosť
E.M. Trade,, s.r.o.	Obchodná činnosť
Lukáš Geletko – WRT	Reklamná agentúra
Soft Interiér, s.r.o.	Zariaďovanie interiérov
Vladimír Hrenyo – Webdizajn	Poskytovanie služieb v oblasti IT služieb
Ing. Igor Murko	Obchodná činnosť
Slov. lesnícka spoločnosť, a.s.	Poskytovanie služieb v oblasti lesníctva
Richveis Marián	technik PO a BOZP
Richveisová Darina	obchodná činnosť
Elektron – SK, s.r.o.	výroba elektrorozvádzačov
Metakov, s.r.o.	kovoobrábanie a výroba plechových diel
Kraken Steel, s.r.o	obchodná činnosť
Chovanec Jozef	výťahové služby
RBS Tatry, s.r.o.	výroba plastových výliskov
NIVON, s.r.o.	výroba strešných konštrukcií
Jagespiš, s.r.o.	vodárske práce
DOEL, s.r.o.	výroba a dodávka elektrickej energie

Zamestnanosť v spoločnostiach nachádzajúcich sa v priemyselnom parku sa v rokoch 2007 až 2010 pohybovala v počte 429 – 398 pracovníkov. Znižovanie počtu zamestnancov nastalo ako dopad celosvetovej krízy a prejavilo sa najmä v roku 2009, a to nielen u investorov so zahraničnou kapitálovou účasťou, ale aj u zamestnávateľov s domácim kapitálom, kedy v areáli priemyselného parku ku koncu roka 2009 pracovalo o 29 pracovníkov menej ako v roku 2008.

Podnikateľský inkubátor

Poslaním inkubátora, ako prvku regionálnej podnikateľskej infraštruktúry, je poskytovať kancelárske a výrobné priestory, technickú infraštruktúru ako aj vybrané služby malým začínajúcim podnikom s cieľom zvýšiť ich šancu na podnikateľský úspech v priebehu počiatočnej fázy podnikania.

Podnikateľský inkubátor bol otvorený v roku 2004. Kapacita inkubátora bola nepostačujúca, preto Mesto požiadalo o finančné zdroje na výstavbu ďalších výrobných priestorov, ktoré boli odovzdané do užívania v roku 2007. Súčasná (2010) kapacita výrobných hál je postačujúca.

Podstatnú časť firiem umiestnených v inkubátore tvoria začínajúce malé firmy, ktoré potrebujú pomoc pri začatí podnikania a po rozbehnutí svojej činnosti inkubátor jednoducho opustia. Nachádzajú sa tu však aj spoločnosti, ktoré už nemajú nárok na inkubátorovú podporu v začiatkoch podnikania, pretože inak by boli priestory inkubátora prázdne, týmto spôsobom sú minimálne komerčne prenajaté. Je preto možné konštatovať, že v tejto forme inkubátor v plnej miere neplní svoju základnú úlohu.

Tab. 53: Rozloha výrobných a kancelárskych priestorov v inkubátore

	Podnikateľský inkubátor I	Podnikateľský inkubátor II
Výrobné a skladovacie plochy	6 hál o rozlohe spolu cca 620 m ²	9 hál 2 skladovacie priestory spolu o rozlohe 1600 m ²
Kancelárske priestory	6 kancelárií o rozlohe 171 m ²	—

Zdroj: BIC s.r.o. Spišská Nová Ves

Mikropôžičkový fond slúži na mikropôžičkové financovanie podnikateľských aktivít.

Na Slovensku sa podpora malých podnikateľov tzv. mikropôžičkami realizuje už od roku 1999 na základe podpory zo zdrojov predvstupovej pomoci EÚ v rámci programu Phare. Realizátorom Mikropôžičkového programu na Slovensku je Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania (NARMSP) Bratislava. BIC Spišská Nová Ves, ako jeden z jej zmluvných partnerov realizuje Mikropôžičkový program v regióne Spiš a Gemer už od októbra 1999.

Záujem o mikropôžičky vzrástol v roku 2009 takmer dvojnásobne oproti roku 2008, aj ako dôsledok hospodárskej krízy. V súčasnosti (2010) v dôsledku vnútropolitických zmien na Slovensku po júnových voľbách sa spustenie nového Mikropôžičkového programu odďaľuje.

Vývoj a stav v oblasti poskytovania, ale aj splácania mikropôžičiek uvádza nasledovná tabuľka.

Tab. 54: Vývoj a stav poskytovania mikropôžičiek

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Celkom
Celkový počet žiadostí	17	5	0	11	14	12	10	27	12	14	26	9	157
Požadovaná výška pôžičiek (v tis. EUR)	203,15	76,35	0,00	149,37	257,25	150,70	156,34	362,15	157,67	225,72	476,46	178,14	2 393,30
Počet schválených žiadostí	8	4	0	9	14	12	9	27	11	12	16	6	128
Schválená výška pôžičiek (v tis. EUR)	66,64	66,39	0,00	116,18	253,93	150,70	139,75	350,20	144,39	225,92	262,50	57,50	1 834,10
Počet poskytnutých mikropôžičiek	7	6	0	5	10	12	12	24	10	11	15	1	113
Objem poskytnutých mikropôžičiek (v tis. EUR)	70,04	104,23	0,00	72,36	175,26	169,29	120,16	285,47	150,50	171,78	248,61	4,68	1 572,70
Výška splatených pôžičiek (v tis. EUR)	0,00	0,00	0,00	78,01	79,67	46,47	113,52	66,39	109,87	76,68	169,88	135,20	875,69
Výška schválených - nevyčerpaných prostriedkov	9,96	0,00	0,00	14,94	59,76	22,47	3,45	72,47	6,66	56,26	13,89	52,50	312,36

Zdroj: BIC s.r.o. Spišská Nová Ves

Ďalšie prehľady znázorňujú členenie poskytnutých mikropôžičiek podľa okresov a odvetví so stavom od začiatku trvania mikropôžičkového programu do 31.08.2010:

Tab. 55: Členenie poskytnutých mikropôžičiek podľa odvetví

Odvetvie	Celkový počet mikropôžičiek	Celková výška mikropôžičiek
Poľnohospodárstvo	13	241 361,92 €
Výroba	24	463 833,30 €
Obchod	24	191 019,64 €
Služby	24	198 598,80 €
Cestovný ruch	14	199 982,21 €
Iné	14	277 904,15 €
Celkom	113	1 572 700 €

Zdroj: BIC s.r.o. Spišská Nová Ves

Tab. 56: Členenie poskytnutých mikropôžičiek podľa odvetví

Okres	Celkový počet mikropôžičiek	Celková výška mikropôžičiek
Gelnica	4	26 553,97 €
Levoča	11	138 051,97 €
Poprad	2	22 239,93 €
Rožňava	18	225 802,40 €
Revúca	1	13 277,57 €
Spišská Nová Ves	77	1 146 774,16 €
Celkom	113	1 572 700 €

Zdroj: BIC s.r.o. Spišská Nová Ves

Spišská regionálna rozvojová agentúra (SRRA)

Spišská regionálna rozvojová agentúra bola založená v roku 1997 ako záujmové združenie právnických osôb. Je to nezisková organizácia, ktorej cieľom je aktivizovať ekonomický rozvoj v regióne inštitucionálnym spojením verejnej správy súkromného sektora a tretieho sektora, koordináciou v podpore investovania, realizáciou programov rozvoja prostredníctvom štátnych sektorových politík spolu s využitím prostriedkov zahraničnej pomoci za aktívnej účasti samotných regiónov.

SRRA poskytuje nasledujúce služby:

- **informačná činnosť** (o EÚ, štrukturálnych fondoch, aktuálnych grantových schémach, aj domácich, a iných otázkach relevantných k regionálnemu rozvoju)
- **poradenská činnosť** (pre podnikateľské subjekty, obce a mikroregióny, MVO a občanov)
 - pri uchádzaní sa o finančné prostriedky z domácich zdrojov, zdrojov EÚ a iných zahraničných zdrojov
 - pri tvorbe stratégií hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- **projektová činnosť**
 - príprava projektov a žiadostí o granty (fondy EÚ, iné zahraničné a domáce fondy a grantové kolá),
 - príprava a vypracovanie projektových zámerov
 - vypracovanie podnikateľských plánov
 - partnerská participácia na riešeníach projektov
- **propagačná činnosť**
 - identifikácia a sprostredkovanie kontaktov doma i v zahraničí pre podnikateľský sektor, združenia a ostatných záujemcov
 - propagácia regiónu, ako aj individuálnych záujemcov na domácich i zahraničných výstavách a akciách

V agentúre sú zamestnaní traja interní pracovníci, v prípade potreby spolupracuje s externými odborníkmi v závislosti na type projektu alebo realizovanej aktivite.

Slovenská obchodná a priemyselná komora (SOPK)

Kancelária SOPK v Spišskej Novej Vsi od apríla 1996 začala poskytovať svoje služby pre podnikateľské subjekty v okrese Spišská Nová Ves.

Činnosť Kancelárie SOPK v Spišskej Novej Vsi:

- vydávanie osvedčení o nepreferenčnom a preferenčnom pôvode tovaru
- Obchodno-informačné služby vo forme vyhľadania a sprostredkovania kontaktov domácich a zahraničných podnikateľských subjektov, zahraničných obchodných komôr, zastupiteľských úradov SR v zahraničí a zahraničných úradoch v SR za účelom rozvoja obchodných a výrobných aktivít. Poskytuje tiež informácie o medzinárodných veľtrhoch a výstavách.
- Vzdelávacia činnosť SOPK spočíva v organizovaní odborných seminárov a podujatí, rekvalifikačných kurzov zameraných na zvýšenie informovanosti svojich členov, ako aj ostatnú podnikateľskú verejnosť, vydáva aj odborné publikácie najmä z oblasti medzinárodného obchodu a preklady publikácií vydávaných Medzinárodnou obchodnou komorou v Paríži.
- Zahranično-obchodné aktivity - SOPK je členom Medzinárodnej obchodnej komory v Paríži a riadnym členom EUROCHAMBRES v Bruseli, v ktorej je združených 1300 obchodných a priemyselných komôr s počtom cca. 14 mil. európskych firiem. Zástupcovia SOPK aktívne pracujú aj v Európskom hospodárskom a sociálnom výbore ECOSOC, ktorý je poradným orgánom Európskej komisie.
- Spolupráca s colnými orgánmi, Obvodným úradom, Živnostenským, Daňovým úradom, ÚPSVaR za účelom vzájomnej výmeny informácií, štátne orgány umožňujú komore aktívnu účasť na tvorbe a uskutočňovaní hospodárskej a sociálnej politiky dotýkajúcej sa oblastí pôsobenia komory v regióne, apod.
- Spolupráca s mestom Spišská Nová Ves, OCÚ na Spiši, občianskym združením Euroregión Tatry (riaditeľka je členom Hospodárskej komisie), s Lokálnym partnerstvom sociálnej inklúzie, s BIC, so strednými školami, s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.

Združenia podnikateľských subjektov so sídlom v Spišskej Novej Vsi

Účelom týchto združení je podporovať a presadzovať záujmy svojich členov na rôznych úrovniach:

- Cech pekárov a cukrárov východného Slovenska
- Dobrovoľné združenie občanov, ktoré napomáha združovaniu špecialistov v odbore pekárskej a cukrárskej výroby a účelne chráni ich záujmy.
- Cech výrobcov pančuchových výrobkov v SR
- Združenie podnikateľov cestovného ruchu regiónu Spiš

4.1.4 Príprava nových aktivít a investícií Mestom

V súčasnosti (2010) je v príprave územie priemyselnej zóny Podskala, ktorú mesto realizuje s finančnou podporou štátneho rozpočtu na základe zmluvy medzi Mestom a MH SR. Prípravou územia je výstavba inžinierskych sietí, ktorá má byť ukončená v roku 2011. V súčasnosti je proces prípravy v štádiu vybavovania príslušných stavebných povolení.

Ďalším projektom, ktorý potenciálne vytvára podmienky pre možnosti rozvoja podnikania a to v oblasti energeticky úsporného stavebníctva a obnoviteľných zdrojov energie je v súčasnosti výstavba Multifunkčného banského a energetického centra na Baníckom námestí v Spišskej Novej Vsi. Projekt je finančne podporený zo zdrojov EÚ, z programu zameraného na podporu cezhraničnej spolupráce SK – HU vo výške cca 1,9 mil. EUR.

Územný plán mesta Spišská Nová Ves vytyčuje možnosti rozvoja priemyslu aktuálne minimálne na cca. 60 ha a 90 ha výhľadovo, s prihliadnutím na prognózovaný rast obyvateľov z 37 na 53 tis. do roku 2030 a ich následné potenciálne pracovné uplatnenie. V územnom pláne mesta sú ako vhodné plochy vymedzené pre prípravu na realizáciu priemyselných investičných aktivít navrhované plochy západne od areálu Embraco s.r.o a južne od nedostavaného mäsokombinátu.

4.2 Trh práce

4.2.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Tab. 57: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (EAO) – stav k 31.12. príslušného roka

Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Košický kraj	270,1	266,1	281	288,6	303,2
Okres Sp. Nová Ves	42,98	40,90	38,92	39,93	39,80
Podiel mesto/ okres	47,56%	49,96%	52,25%	51,19%	51,36%
Podiel mesto / kraj	15,91%	15,37%	13,85%	13,84%	13,13%

Zdroj: ŠÚ SR, ÚPSVR Sp. Nová Ves

Posledným zisťovaním stanovený počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva v meste je 20 442 osôb (sčítanie ľudu v r. 2001), čo je viac ako polovica celkového počtu obyvateľov mesta.

Tab. 58: Štatistika ekonomicky aktívnych zamestnancov

Zamestnanci	2007	2008	2009
EAO zamestnanci - mesto Sp. Nová Ves	14 557	13 279	12 311
EAO zamestnanci - okres Sp. Nová Ves	22 932	21 312	19 508
Zamestnanosť mesta/ Zamestnanosť okresu	63,5%	62,3%	63,1%

Zdroj: Sociálna poisťovňa Sp. Nová Ves

Z tabuľky vyššie je zrejmé, že na mesto stabilne pripadá takmer 2/3 zamestnaného ekonomicky aktívneho obyvateľstva žijúceho v rámci okresu.

4.2.2 Zamestnanosť a nominálna mzda

V rokoch 2007 až 2009 bolo v meste Spišská Nová Ves zamestnanosť v jednotlivých odvetviach nasledovná:

Tab. 59: Zamestnanosť v meste v jednotlivých odvetviach

Odvetvie	Rok		
	2007	2008	2009
A- Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesného hospodárstvo	45	44	47
C- Ťažba nerastných surovín	28	30	33
D- Priemyselná výroba	5647	4920	4294
E- Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	56	56	57
F- Stavebníctvo	1173	1117	949
G- Obchod, servis	2069	1743	1495
H- Hotely a reštaurácie	263	254	241
I- Doprava, skladovanie a spoje	174	197	151
J- Peňažníctvo a poisťovníctvo	13	13	9
K- Nehnuteľnosti, prenájom, obchodné služby, výskum, vývoj	1048	804	661
L- Verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie	419	427	441
M- Školstvo	1252	1210	1185
N- Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť	1067	1120	1120
O- Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	1231	1149	1134
P- Súkromné domácnosti s domácim personálom	-	-	-
Q- Exterit. organizácie	31	29	30
W- Neuvedené	11	11	12
Celkový súčet	14527	13124	11859

Zdroj: Sociálna poisťovňa Sp. Nová Ves

Celková zamestnanosť v meste Spišská Nová Ves pri porovnávaní rokov 2007 až 2009 klesla o 2 668 pracovných miest, čo predstavuje 18,37%. Najväčší úbytok bol v odvetví D Priemyselná výroba o 1353 miest (viac ako 50% celkového úbytku), v odvetví G Obchod, servis o 574 miest. Významnejší prírastok bol len v odvetví N Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť o 53 zamestnancov.

Všeobecným poklesom zamestnanosti z racionalizačných dôvodov sú sprevádzané sieťové odvetvia (pošta, telekomunikácie, doprava, rozvod vody, elektriny a plynu), podobne aj služby finančných

inštitúcií. Zamestnanosť vo verejnej a štátnej správe je udržiavaná najmä vďaka projektom ESF a existujúcemu územno-správnemu členeniu SR, keďže Spišská Nová Ves je okresným mestom. Demografické zmeny ovplyvňujú zamestnanosť v meste dvojakým spôsobom – pokles mladej populácie má za následok pokles potreby pedagogických pracovníkov, na druhej strane starnutie a zvýšená chorobnosť obyvateľstva vyvoláva požiadavky na personálne zabezpečenie zdravotníckej a sociálnej starostlivosti.

Zamestnanosť Rómov v Spišskej Novej Vsi je rozdielna aj podľa miesta ich bydliska. Podľa zistení terénnych sociálnych pracovníkov je možné zovšeobecniť, že rómske obyvateľstvo, ktoré žije rozptýlené v meste, tvoria väčšinou zamestnaní občania, ktorí vedú k práci aj mladšiu generáciu. V osadách a koncentráciách prevláda vysoká dlhodobá nezamestnanosť rómskych obyvateľov. V osade Hájik žijú Rómovia zamestnaní v elektrotechnickom a automobilovom priemysle a rómski podnikatelia v oblastiach stavebnej činnosti, v obchode, službách a v sprostredkovaní práce prostredníctvom pracovných agentúr. Životná úroveň v tejto lokalite je na dobrej úrovni. Odlišná situácia je v osade Podskala, kde donedávna väčšina obyvateľov pracovala v miestnej firme pre spracovanie dreva. Po odchode firmy boli zamestnanci prepustení, čo podstatne zhoršilo ekonomickú situáciu miestnych rodín. Podobná situácia je v osade Vilčurňa, kde je nezamestnaných približne 98% obyvateľov.

Tab. 60: Zamestnanosť Rómov

IIIQ/2009	Počet obyvateľov v jednotlivých osídleniach		
	Hájik	Podskala	Vilčurňa
Údaje o zamestnanosti/nezamestnanosti	15/48	9/56	30/183
Počet sociálne odkázaných osôb	96	104	458
Počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi	26	31	114

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009

Podľa novely zákona o službách zamestnanosti môžu aktivačnú činnosť vykonávať len obce alebo mestá, ktoré sú zároveň limitované objemom finančných prostriedkov a počtami stanovenými úradmi práce. Tým sa aj v Spišskej Novej vsi podstatne znížil počet Rómov zamestnaných na aktivačné práce. Znížila sa tak ich možnosť seberealizácie, vytvorenia a udržania si pracovných návykov.

Tab. 61: Počet obyvateľov zamestnaných na aktivačné práce

Údaj k	Spolu	Z toho Rómov
31.12.2006	747	331
31.12.2007	558	294
31.12.2008	404	174
30.3.2009	7	0

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009

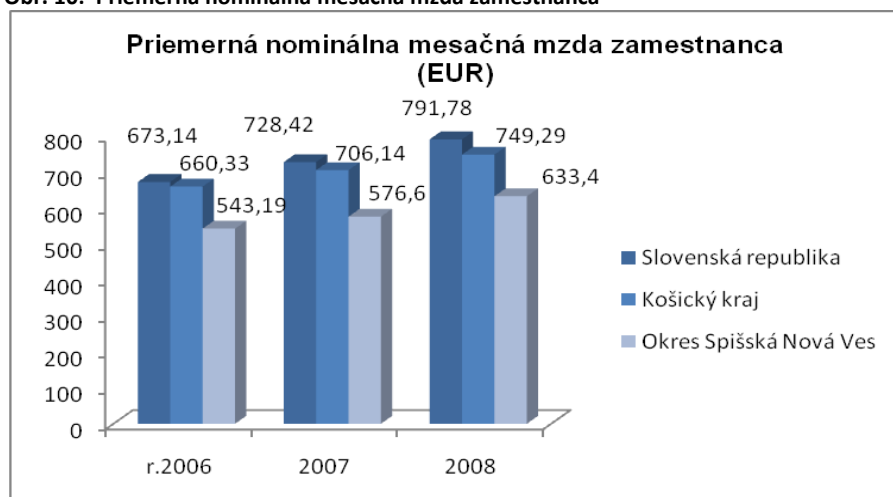
Tab. 62: Koordinácia aktivačných prác

Rok	Počet koordinátorov aktivačných prác	
	Spolu	Z toho Rómov
k 31.12.2006	47	7
k 31.12.2007	15	1
k 31.12.2008	10	4
k 30.3.2009	0	0

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009

Priemerná čistá nominálna mesačná mzda zamestnanca za roky 2006 až 2008 je nasledovná:

Obr. 10: Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca

Zdroj: ŠÚ SR

Z uvedených údajov sú zrejmé rozdiely v priemerných mesačných mzdách na sledovaných územiach. Priemerná mesačná mzda v okrese Sp. Nová Ves stabilne dosahuje 80% úrovne priemernej mzdy na úrovni Slovenska a približne 82 % úrovne miezd v KSK.

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené údaje priemernej nominálnej mzdy zamestnanca v rokoch 2007 až 2009 za jednotlivé odvetvia za okres Sp. Nová Ves:

Tab. 63: Priemerná mesačná nominálna mzda zamestnanca v EUR v jednotlivých odvetviach

Odvetvie	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo; Rybolov, chov rýb	461,16	479,63	516,87
Priemysel spolu (okrem stavebníctva)	566,82	597,78	664,16
Priemyselná výroba	555,73	590,18	657,00
Stavebníctvo	516,86	585,59	693,82
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	417,41	520,21	527,18
Hotely a reštaurácie	396,40	-	-
Doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie	582,32	-	-
Finančné sprostredkovanie	896,63	-	-
Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti	497,64	398,47	418,74
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	663,98	707,03	803,92
Školstvo	502,22	541,78	585,92
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	453,86	502,75	551,37
Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby	386,11	421,70	480,46
Celkový priemer	543,19	576,60	633,40

Zdroj: ŠÚ SR

Z vyššie uvedenej tabuľky je zrejmé, že v období rokov 2007 – 2008 (v odvetviach s dostupnými údajmi), rástla mzda vo všetkých odvetviach s výnimkou odvetvia Nehnuteľnosti, prenájom, obchodné činnosti (úroveň miezd v roku 2008 dosiahla 84% úrovne z roku 2007). Najrýchlejšie rástli mzdy v odvetví Stavebníctvo (34%), v odvetví Veľkoobchodu a maloobchodu; opravy motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru (26%) a Ostatných spoločenských, sociálnych a osobných služieb. Najnižšie mzdy v absolútnej hodnote sú v odvetví Hotely a reštaurácie a Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby.

4.2.3 Nezamestnanosť

Tab. 64: Vývoj nezamestnanosti

Územie	k 30.6.2009		2008		2007		2006		2005	
	počet UoZ	miera %	počet UoZ	miera %	počet UoZ	miera %	počet UoZ	miera %	počet UoZ	miera %
Mesto Sp. Nová Ves	2317	Cca 13	1616	Cca 9	1381	Cca 8	1601	Cca 9	2322	Cca 12
Okres Sp. Nová Ves	7852	15,08	6070	11,43	5764	10,77	6568	12,95	8389	16,94
Košický kraj	66484	16,6	53763	13,50	52127	13,02	58806	15,18	70237	17,5
Slovensko	348628	11,81	248556	8,39	239939	7,99	273437	9,40	333834	11,36

Zdroj: ÚPSVaR Sp. Nová Ves

Od roku 2005 do roku 2007 klesol počet uchádzačov o zamestnanie evidovaných v meste o takmer 40%, v roku 2008 sa však zvýšil takmer na úroveň hodnoty v roku 2005. Počet uchádzačov o zamestnanie sa v roku 2008 zvýšil oproti roku 2007 o 17%, v roku 2009 bolo uchádzačov o zamestnanie o takmer 68% vyšší ako počet uchádzačov o zamestnanie v roku 2007. Podiel počtu uchádzačov o zamestnanie evidovaných v meste v sledovanom období k počtu uchádzačov o zamestnanie v rámci okresu Sp. Nová Ves až do roku 2007 vykazoval klesajúcu tendenciu (t.j. nezamestnanosť v meste klesala rýchlejšie ako na úrovni okresu, najnižšia hodnota v roku 2007 – 23,96%). V roku 2008 v súvislosti s finančnou krízou došlo k jeho zvýšeniu na súčasných takmer 29,5% (2009).

Tab. 65: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie

Územie	spolu	z toho				z toho			Dispon. počet UoZ
		ženy	ZP	mladiství	absolv.	vzdeláv. a príprava na trh práce	OČR a PN	Absol. prax	
Mesto Sp. Nová Ves	2317	1106	107	11	213	0	408	34	1875
z toho Rómovia ⁶	261	123	1	8	0	0	104	0	157
Okres Sp. Nová ves	7 852	3 792	198	75	456	-	1 660	61	6 131
KSK	66 484	31 122	1674	637	3 744	17	7 646	549	58 272

Zdroj: ÚPSVaR Sp. Nová Ves, údaje k 31.12.2009

Poznámka: EvN – evidovaní nezamestnaní, ZP – zdravotne postihnutí, UoZ – uchádzač o zamestnanie, OČR a PN – ošetrovanie člena rodiny a práceneschopnosť

Podiel rómskych uchádzačov o zamestnanie na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie evidovaných v meste bol k sledovanému obdobiu 11,26%. Podiel absolventov na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie je v meste vyšší (9,19%) ako sú hodnoty za kraj (5,63%) a okres (5,81%). Takmer 73% mladistvých uchádzačov o zamestnanie v meste tvoria Rómovia.

Tab. 66: Vývoj nezamestnanosti v Spišskej Novej Vsi v rokoch 2006 - 2009

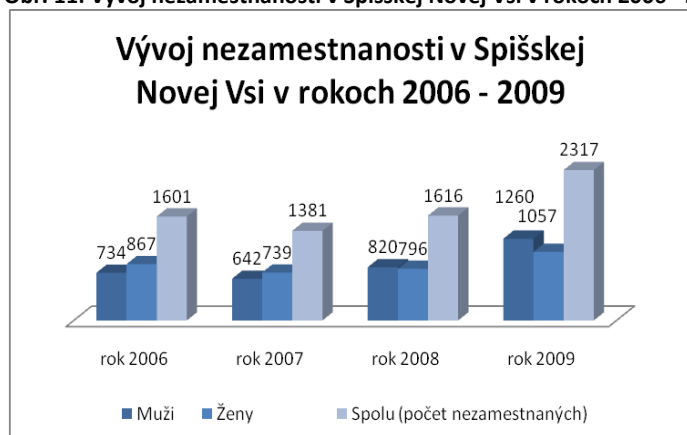
Nezamestnaní	2006	2007	2008	2009
Spolu (počet nezamestnaných), z toho:	1601	1381	1616	2317
Muži	734	642	820	1260
Ženy	867	739	796	1057
Počet voľných pracovných miest	391	180	15	174
Počet evidovaných nezamestnaných na 1 voľné PM	4	8	108	13
Priemerná dĺžka nezamestnanosti v mesiacoch	65	66	51	22,5

Zdroj: ÚPSVaR, Sp. Nová Ves

⁶ V nasledujúcich tabuľkách predstavujú údaje týkajúce sa Rómov odhadované počty Rómov s bydliskom na ulici Hájik, Potočná, Lesná, Podskala

Nezamestnanosť v meste Spišská Nová Ves mala podobný vývoj ako v jeho širšom okolí. Opätovný nárast počtu nezamestnaných v posledných dvoch rokoch je odrazom najmä negatívneho vplyvu finančnej krízy. Zníženie priemernej doby zotrávania v evidencii je spôsobené nárastom počtu uchádzačov o zamestnanie (v rokoch 2008 a 2009), ktorí prišli o prácu práve v súvislosti s krízou a kvôli kríze neumiestnenými absolventmi. Z tabuľky vyššie je tiež zrejmé, že za sledované obdobie bola najhoršia situácia v počte evidovaných nezamestnaných pripadajúcich na jedno pracovné miesto v roku 2008, situácia sa dramaticky zlepšila v roku 2009. V priebehu sledovaného obdobia sa tiež zmenil pomer nezamestnaných žien a mužov – kým v roku 2006 bol viac nezamestnaných žien, v roku 2009 to bolo naopak.

Obr. 11: Vývoj nezamestnanosti v Spišskej Novej Vsi v rokoch 2006 - 2009

Zdroj: ÚPSVaR, Sp. Nová Ves

Tab. 67: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v meste podľa doby evidencie za roky 2006 až 2009

Dĺžka evidencie	2006	2007	2008	2009
Do 12 mesiacov	874	840	1113	1618
13-24 mesiacov	219	136	183	329
Nad 24 mesiacov	508	405	320	370
Spolu – počet evidovaných nezamestnaných	1601	1381	1616	2317

Zdroj: ÚPSVaR Sp. Nová Ves

Tab. 68: Evidovaní nezamestnaní podľa doby evidencie, k 30.6.2009

Územie	Doba evidencie v mesiacoch					Spolu
	0 - 6	7-12	13 - 24	25 - 48	nad 48	
Mesto Sp. Nová Ves	1288	441	247	128	213	2317
<i>z toho Rómovia</i>	73	38	56	26	68	261
Okres Sp. Nová Ves	3 433	1 325	889	685	1 520	7852
Košický kraj	25 676	12 494	8 544	6 517	13 253	66484

Zdroj: ÚPSVaR Sp. Nová Ves

V skupine evidovaní nezamestnaní Rómovia predstavujú evidovaní v trvaní 0 – 6 mesiacov takmer rovnaký počet ako dlhodobo evidovaní Rómovia, kým v prípade mesta skupina evidovaných nezamestnaných v trvaní 0-6 mesiacov je 6 krát vyššia ako skupina dlhodobo nezamestnaných, v prípade okresu a kraja je to približne 2 krát viac.

Tab. 69: Veková štruktúra evidovaných nezamestnaných, k 30.6.2009

Územie	Veková skupina						Spolu
	do 19 r. vrátane	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 r. a viac	
Mesto Sp. Nová Ves	62	792	573	450	423	17	2317
<i>z toho Rómovia</i>	22	70	64	66	36	3	261
Okres Sp. Nová Ves	174	2 340	2 028	1 786	1 412	112	7852
Košický kraj	1 375	18 759	16 064	15 247	13 938	1 101	66484

Zdroj: ÚPSVR Sp. Nová Ves

Tab. 70: Štruktúra nezamestnaných podľa veku

Vek	2006	2007	2008	2009
do 19 rokov	85	69	81	124
20-29 rokov	440	361	525	746
30-39 rokov	372	316	394	547
40-49 rokov	376	336	313	439
50-54 rokov	220	191	193	284
55-60 rokov	104	106	104	170
nad 60 rokov	4	2	6	7
Spolu	1 601	1 381	1 616	2 317

Zdroj: ÚPSVR Sp. Nová Ves

Z údajov uvedených v tabuľke je vidieť, že najväčšiu skupinu nezamestnaných v meste podľa veku tvoria mladí, 20 až 29 roční, ľudia (v roku 2009 tvorili 32,30% celkového počtu nezamestnaných). Zároveň sa jedná o skupinu, ktorú čo sa týka početnosti, postihol v priebehu rokov 2006 – 2009 najvyšší nárast (o takmer 70% oproti roku 2006). Podiel ostatných vekových skupín nezamestnaných na celkovej nezamestnanosti bol v priebehu sledovaných rokov pomerne stabilný.

Nezamestnanosť v roku 2009 vzrástla o 706 nezamestnaných oproti roku 2006. Najvyšší podiel na náraste má skupina 20-29 ročných nezamestnaných (42,74%), nasleduje skupina 30-39 ročných (24,44%).

Tab. 71: Vývoj štruktúry evidovaných nezamestnaných podľa stupňa dosiahnutého vzdelania

Vzdelanie	2006	2007	2008	2009
0 – Bez vzdelania	103	115	91	128
1 – Základné vzdelanie	441	389	370	463
2 – SOU vyučený	443	409	456	694
3 – SOU bez maturity	11	3	3	10
4 – SOU s maturitou	98	81	150	173
5 – Gymnázium	64	41	58	80
6 – SOŠ	347	261	361	540
7 – Vyššie stredné vzdelanie	10	13	18	28
8 – VŠ	81	68	106	201
9 – Vedecká výchova	3	1	3	0
Spolu evidovaných nezamestnaných v meste	1601	1381	1616	2317

Zdroj: ÚPSVR Sp. Nová Ves

Najväčší podiel na náraste nezamestnaných za roky 2006 – 2009 mala skupina nezamestnaných s dosiahnutým vzdelaním stupňa SOU – vyučení (tvorili 35,06 %), druhá najpočetnejšia bola skupina so SOŠ vzdelaním (26,96%) a VŠ vzdelaní nezamestnaní (16,76%).

Nezamestnaní so vzdelaním SOU - vyučenie tvorili v priebehu rokov 2006-2009 takmer 30% celkového počtu nezamestnaných, nezamestnaní so SOŠ vzdelaním približne 22%. Podiel VŠ vzdelaných na celkovom počte nezamestnaných v sledovanom období vzrástol z 5,06% na 8,68%. Podiel nezamestnaných bez vzdelania alebo so základným vzdelaním v priebehu sledovaných rokov klesol (z 33,89% na 25,51% celkového počtu nezamestnaných), stále sa však jedná o nepriaznivú hodnotu ukazovateľa.

Tab. 72: Vzdelanostná štruktúra evidovaných nezamestnaných

Stupeň vzdelania	Mesto Sp. N. Ves	z toho Rómovia	Okres Sp. N. Ves	Košický kraj
vedecká výchova	1	-	3	31
VŠ	257	-	432	3 609
vyššie vzdelanie	43	-	71	710
stredné odborné s maturitou	476	2	963	8 464
stredné všeobecné s maturitou	85	-	151	2 037
stredné úplné s maturitou	186	1	451	5 642
stredné odborné bez maturity	11	-	19	116
vyučení	704	17	1 970	20 333

ZŠ úplná	445	170	2 611	20 384
ZŠ nedokončená a bez vzdelania	107	71	1 181	5 158
Spolu	2315	261	7 852	66 484

Zdroj: ÚPSVR Sp. Nová Ves, údaj k 30.6.2009

Z analýzy vzdelanostnej štruktúry nezamestnaných je zrejмый veľký počet vysokoškolsky vzdelaných nezamestnaných, ale aj nezamestnaných s nízkou alebo žiadnou kvalifikáciou. Najmenej nezamestnaných je osôb so stredným odborným vzdelaním bez maturity. Tieto údaje poukazujú na to, že v meste a okrese nie je dostatočné množstvo pracovných príležitostí pre odbornú kvalifikovanú silu, ale aj nedostatok zahraničných investícií, ktoré prevažne využívajú nízko kvalifikovanú alebo nekvalifikovanú pracovnú silu.

Tab. 73: Štruktúra nezamestnaných podľa kvalifikácie posledného zamestnania

Kvalifikácia posledného zamestnania	2006	2007	2008	2009
Hl. tr. 0 – Príslušníci armády (profesionálni vojaci)	0	1	0	0
Hl. tr. 1 – Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci pracovníci	5	6	9	26
Hl. tr. 2 – Vedeckí a odborní duševní pracovníci	38	28	35	39
Hl. tr. 3 – Technickí, zdravotníckí a pedagogickí pracovníci	79	51	102	148
Hl. tr. 4 – Nižší administratívni pracovníci	72	47	70	67
Hl. tr. 5 – Prevádzkoví pracovníci v službách a obchode	127	99	77	129
Hl. tr. 7 – Remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári	122	95	107	164
Hl. tr. 8 – Obsluha strojov a zariadení	96	83	132	131
Hl. tr. 9 – Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	242	180	151	161
Hl. tr. A – Osoby bez pracovného zaradenia	812	780	924	1440
Spolu	1601	1381	1616	2317

Zdroj: ÚPSVR Sp. Nová Ves

V sledovanom období (v roku 2009 oproti roku 2006) došlo v skupine uchádzačov o zamestnanie bez pracovného zaradenia (absolventi, osoby po rodičovskom príspevku, dobrovoľne nezamestnaní a pod.) k nárastu o 77,34%. Nárast počtu uchádzačov v tejto skupine zároveň najvyššou mierou prispel k rastu celkového počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie (87,71%).

Najvýznamnejší nárast počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie postihol skupinu Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci pracovníci – ich počet sa oproti roku 2006 zvýšil viac ako 5 násobne, avšak pri zohľadnení absolútnych hodnôt uchádzačov sa jedná o skupinu, ktorá nezamestnanosť v meste neovplyvňuje významne (podiel tejto skupiny na celkovom počte uchádzačov v sledovanom období vzrástol z 0,31% na 1,12%, k rastu celkového počtu uchádzačov skupina prispela podielom 2,93%). Počet evidovaných uchádzačov posledne zamestnaných v odvetviach Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci a Nižší administratívni pracovníci v sledovanom období dokonca poklesol.

Podiel evidovaných uchádzačov o zamestnanie - absolventov na celkovom počte evidovaných uchádzačov o zamestnanie v meste bol v roku 2009 vo výške 9,19%. V priebehu sledovaného obdobia absolventi so stredoškolským vzdelaním tvorili stabilne okolo 80 % z celkového počtu nezamestnaných absolventov. Z tabuľky je zrejмый, že kríza spôsobila aj zvýšenie podielu populácie absolventov škôl, ktorí požiadali o sprostredkovanie zamestnania úrad práce, a to tak z vysokých, ako aj zo stredných škôl.

Tab. 74: Štruktúra nezamestnaných absolventov škôl v Spišskej Novej Vsi podľa dosiahnutého vzdelania

Dosiahnuté vzdelanie	2006	2007	2008	2009
Základné vzdelanie	x	x	x	x
Stredoškolské vzdelanie	109	70	118	169
Vysokoškolské vzdelanie	23	18	24	44
Spolu – počet evidovaných absolventov škôl	132	88	142	213
Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie	1601	1381	1616	2317
Podiel absolventov na celkovom počte nezamestnaných	8,24%	6,37%	8,79%	9,19%

Zdroj: ÚPSVR Sp. Nová Ves

Nasledujúca tabuľka uvádza štruktúru absolventov - uchádzačov o zamestnanie, podľa ukončeného odboru.

Tab. 75: Štruktúra absolventov - uchádzačov o zamestnanie, podľa ukončeného odboru.

	Skupina odborov vzdelania	Vyučení	SOU s mat.	Gymnázium	SOŠ	Bakalárske	VŠ	neuv.	Spolu
	Neuvedený odbor							3	3
sš	22_Hutníctvo				6				6
	23_Strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba				3				3
	24 Strojárstvo a ostatná kovosprac. výroba (SOU)	1							1
	26_Elektrotechnika	1	4						5
	29_Potravinárstvo	1	2		6				9
	31_Textil a odevníctvo	1							1
	33_Sprac.dreva a výr. hudobných nástrojov		3		3				6
	34_Polygrafia, sprac. papiera, filmu a fotografie		1						1
	36_Stavebníctvo,geodézia a kartografia	4			2				6
	37_Doprava,pošta, telekomunikácie				1				1
	39_Špeciálne technické odbory				11				11
	42_Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo				3				3
	53_Zdravotníctvo				5				5
	63_Ekonomika a org., obch., služby				20				20
	64_Ekonomika a org. ,obch., služby(SOU)	5	1						6
	76_Učiteľstvo				2				2
	79_Úplné stredné vzdelanie na gymnáziu			14					14
	82_Umenie,úžitk. umenie, ruč. umel. - remes. výroba				1				1
	Stredné školy celkom	13	11	14	63				101
VŠ	15_Biologické vedy						2		2
	16_Ochrana životného prostredia					1	2		3
	21_Baníctvo a banícka geológia					1	2		3
	23_Strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba						5		5
	26_Elektrotechnika						2		2
	37_Doprava, pošta, telekomunikácie						2		2
	41_Poľnohospodársko-lesnícke vedy						4		4
	51_Lekárske vedy						2		2
	62_Ekonomické vedy						10		10
	63_Ekonomika a org., obchod, služby					2	5		7
	68_Právne vedy						5		5
	71_Historické vedy						1		1
	73_Filologické vedy					1			1
	74_Vedy o telesnej kultúre						4		4
	75_Pedagogické vedy					5	2		7
	76_Učiteľstvo						2		2

77_Psychologické vedy						1		1
Vysoké školy celkom						10	51	61
SPOLU	13	11	14	63	10	51	3	165

Zdroj: ÚPSVR Sp. Nová Ves, stav k 31.5.2010

4.3 Zhrnutie

Mesto Spišská Nová Ves patrí k mestám s dlhou priemyselnou tradíciou. Prebiehajúce transformačné procesy, vonkajšie ekonomické vzťahy, organizačné a vlastnícke zmeny výrazne ovplyvnili vývoj priemyslu tak v okrese, ako aj v meste. V meste sa v minulosti rozvíjal najmä potravinársky, drevospracujúci a textilný priemysel, stavebníctvo a strojárstvo. Dlhú tradíciu malo baníctvo a geologický prieskum. Počas transformačného procesu sa jednotlivé podniky roztriešili, zlikvidovali a prepustili zamestnancov.

Podnikateľské prostredie v meste sa v období rokov 2007 - 2009 vyznačovalo:

- medziročným nárastom počtu fyzických osôb, avšak medziročná miera rastu poklesla. Podiel fyzických osôb so sídlom v meste Spišská Nová Ves na celkovom počte FO sídliačich v okrese Sp. Nová Ves tvoril stabilne približne 50 % a približne 7% na celkovom počte FO so sídlom v Košickom kraji. Podiel voči kraju poukazuje na skutočnosť, že mesto Spišská Nová Ves, s približne 5% podielom obyvateľov na obyvateľstve Košického kraja (údaje za rok 2009), má potenciál pre rozvíjanie malého a stredného podnikania.
- Zameraním činností živnostníkov so sídlom v okrese najmä na veľkoobchod a maloobchod; opravu motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru a priemyslu
- Stagnáciou medziročného rastu počtu právnických osôb. V priebehu sledovaného obdobia bol podiel počtu PO so sídlom v meste stabilný - tvoril približne 62 % z celkového počtu PO so sídlom v okrese Sp. Nová Ves, pri porovnaní s Košickým krajom je tento podiel necelých 6%.
- Z hľadiska zamestnanosti tvorili malé a stredné podniky (právnické osoby) takmer 90% zamestnávateľov v meste.

Najväčšou zamestnanosťou v roku 2009 sa vyznačovali odvetvia: Priemyselná výroba, obchod servis, odvetvia verejnej správy: školstvo, zdravotníctvo, sociálna starostlivosť, ostatné verejné, sociálne a osobné služby.

Vývoj počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie sa v rokoch 2005 až 2007 vyznačoval pozitívnym poklesom o takmer 40%, v roku 2008 sa však ich počet opätovne zvýšil takmer na úroveň hodnoty ukazovateľa v roku 2005, pričom nezamestnanosť v roku 2009 ďalej narastala. Nárast počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie v období rokov 2006 - 2009 o 706 uchádzačov bol zaznamenaný najmä:

- v odvetviach Priemyselná výroba (viac ako 50% podiel z celkového prírastku nezamestnanosti – ako pokles počtu pracovných miest v danom odvetví), a následne v odvetviach Obchod, Servis, Stavebníctvo, Nehnutelnosti, Prenájom, Obchodné služby, Výskum, Vývoj
- v skupine 20 – 29 ročných (viac ako 42% podiel na náraste) a 30 – 39 ročných (viac ako 24% podiel).
- v skupine s dosiahnutým vzdelaním stupňa SOU – vyučení (tvorili 35,06 % nárastu), druhá najpočetnejšia bola skupina so SOŠ vzdelaním (26,96%) a VŠ vzdelaní nezamestnaní (16,76%).
- v skupine uchádzačov o zamestnanie bez pracovného zaradenia (absolventi, osoby po rodičovskom príspevku, dobrovoľne nezamestnaní a pod.) – s 87,71% podielom na náraste
- ako nárast počtu uchádzačov o zamestnanie s dobou evidencie do 12 mesiacov.

Z hľadiska celkovej nezamestnanosti v meste:

- Počet pracovných miest v odvetví Priemyselná produkcia klesol v období rokov 2007 – 2009 o 24%
- Skupina 20 – 29 ročných tvorila najväčšiu skupinu z celkového počtu nezamestnaných (v roku 2009 tvorili 32,30%). Zároveň sa jedná o skupinu, ktorú postihol v priebehu rokov 2006 – 2009 najvyšší nárast (o takmer 70% oproti roku 2006).

- Nezamestnaní so vzdelaním SOU - vyučení - tvorili v priebehu rokov 2006-2009 takmer 30% celkového počtu nezamestnaných, nezamestnaní so SOŠ vzdelaním približne 22%. Podiel VŠ vzdelaných na celkovom počte nezamestnaných v sledovanom období vzrástol z 5,06% na 8,68%. Podiel nezamestnaných bez vzdelania alebo so základným vzdelaním v priebehu sledovaných rokov klesol (z 33,89% na 25,51% celkového počtu nezamestnaných), stále sa však jedná o rozsiahlu skupinu nezamestnaných v meste.
- V zmysle posledného zamestnania uchádzačov o prácu došlo v sledovanom období (v roku 2009 oproti roku 2006) v skupine uchádzačov o zamestnanie bez pracovného zaradenia (absolventi, osoby po rodičovskom príspevku, dobrovoľne nezamestnaní a pod.) k nárastu o 77,34%, pričom, táto skupina nezamestnaných v roku 2009 tvorila viac ako 62% celkového počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie
- V roku 2009 tvoril podiel rómskych uchádzačov o zamestnanie na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie evidovaných v meste 11,26 %. Takmer 73% mladistvých uchádzačov o zamestnanie v meste tvorili Rómovia.
- Podiel absolventov na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie bol v meste v roku 2009 vyšší (9,19%) ako sú hodnoty za kraj (5,63%) a okres (5,81%).
- V sledovanom období sa zmenil pomer nezamestnaných žien a mužov – kým v roku 2006 bolo viac nezamestnaných žien, v roku 2009 to bolo naopak.

Opätovný nárast počtu nezamestnaných v posledných dvoch rokoch je odrazom najmä negatívneho vplyvu finančnej krízy.

Mesto z hľadiska ekonomických výsledkov zaostáva za hodnotami vybraných makroekonomických ukazovateľov na úrovni kraja, či Slovenska (priemerná mzda, nezamestnanosť a pod.)

V meste sa nachádzajú a pôsobia viaceré organizácie s účelom podpory a pomoci rozvoja malého a stredného podnikania s pomerne širokým záberom činností. Mestu pre lepšie zacielenie činností týchto organizácií však chýba podrobná analýza podnikateľského prostredia vrátane identifikovaných najperspektívnejších odvetví. Bez nej nie je možné vyhodnotiť adresnosť a účinnosť činností týchto organizácií, a realizovaných opatrení a nástrojov (inštitucionálne, finančné a pod.) a navrhnúť zlepšenia vzhľadom na potreby samotných podnikateľov.

V meste sa nachádza aj kapacitne na 100 % využitý priemyselný park (2009), zároveň sa pripravuje nová priemyselná lokalita v oblasti Podskala. V meste sa nachádzajú aj viaceré nevyužívané hnedé zóny. V zmysle územného plánu mesta sa v katastri mesta nachádzajú dostatočné veľké územia využiteľné pre ďalší rozvoj podnikania. Mesto nemá vytvorené štruktúry ani kapacity pre vyhľadávanie potenciálnych investorov a pre ich systematickú podporu pri ich etablovaní.

5 KULTÚRA

Kultúra v meste Spišská Nová Ves je realizovaná prostredníctvom viacerých kultúrnych inštitúcií, ktoré pre občanov ponúkajú široké možnosti kultúrneho vyžitia. Vysoká kultúrna, estetická a umelecká úroveň podujatí je v posledných rokoch odmenená zvýšeným záujmom verejnosti o kultúru, vyššou návštevnosťou podujatí, zapájaním sa širšieho spektra obyvateľov do kultúrnych aktivít mesta. Rok 2009 môžeme pokladať v oblasti kultúry za úspešný, čo sa týka kvality a vysokej kultúrnej úrovne podujatí, ako aj vysokého počtu a variability kultúrnych akcií, čo si však vyžiadalo maximálnu spoluprácu (organizačnú, materiálnu a finančnú) všetkých kultúrnych inštitúcií pôsobiach v meste na úrovni:

- **mestskej samosprávy** (Mestské kultúrne centrum, Zoologická záhrada)
- **verejnej správy** (Spišské divadlo, Múzeum Spiša, Galéria umelcov Spiša, Spišská knižnica, Spišské osvetové stredisko)
- **tretieho sektoru** (občianske združenia, spolky, amatérske súbory, kiná, Miestny odbor Matice Slovenskej)

Nasledujúca tabuľka uvádza počty jednotlivých kultúrnych podujatí, ktoré sa v období rokov 2006 – 2010 konali v meste. Je zrejmý medziročný nárast vo všetkých sledovaných indikátoroch, s výnimkou počtu profesionálnych kultúrnych programov.

Tab. 76: Prehľad počtu kultúrnych programov

	2006	2007	2008	2009	2010
Počet programov konaných na verejnom priestranstve	62	108	136	134	143
Počet profesionálnych kultúrnych programov	26	38	23	22	20
Počet vystúpení vlastných neprofesionálnych súborov (Čačina, Ihrík, Hviezdoslav atď.)	24	31	28	21	29
Počet filmových predstavení	273	270	274	336	348
Počet predstavení Filmového klubu	40	43	53	38	42

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

5.1 Kultúrne dedičstvo

Kultúra v historickom kontexte mesta Spišská Nová Ves predstavovala vždy **jeho silnú stránku**. Hmotné kultúrne dedičstvo, ktoré sa zachovalo vo forme architektonicko-historických pamiatok, je aj dnes významným predpokladom pre rozvoj „kamennej kultúry“ v meste. V meste sa nachádzajú nasledujúce historické pamiatky:

Mesto Spišská Nová Ves je od roku 1992 **mestskou pamiatkovou zónou** s množstvom historicky cenných objektov, ako aj s najdlhším šošovkovitým námestím v Európe.

Rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie je najcennejšou umelecko-historickou pamiatkou v meste. Kostol patrí k najväčším gotickým chrámom na Slovensku. Patrí medzi tzv. halové spišské chrámy. Jeho architektúra je sčasti zachovaná v pôvodnom stave a kladie jeho stavbu do druhej pol. 14. storočia. Stavba kostola zaujme predovšetkým náročnou architektonickou plastikou, s bohato zdobeným južným gotickým portálom s plastikami Majstra Pavla z Levoče. V kostole sa nachádzajú významné liturgické predmety, napr. monštrancia a pacifikát (okolo r. 1520). Mimoriadne cenný je relikviárový kríž z 2. štvrtiny 14. storočia, ktorý sa stal motívom poštovej známky v rámci emisie: Kultúrne dedičstvo Slovenska: Kostol Nanebovzatia Panny Márie v Spišskej Novej Vsi vydaný dňa 4.1.2010. Symbolom Spišskej Novej vsi sa stala neogotická veža kostola, z konca 19. storočia (1893), ktorá je svojou výškou 87 metrov najvyššou kostolnou vežou na Slovensku. Rekonštrukcia kostola prebiehala v rokoch 2000 – 2002.

„**Provinčný dom**“ – svojou polohou v historickom centre, tvorí neoddeliteľnú súčasť mestskej pamiatkovej zóny. Táto NKP predstavuje jednu z najvýznamnejších historických budov na Spiši. Od stredoveku až do roku 1775 bola mestskou radnicou, kedy bola predaná mestom Provincii XVI Spišských miest. Budova sa stala po ukončení prestavby 6. januára 1777 sídlom Provincie (odtiaľ

„Provinčný dom“). Najkrajšou časťou budovy ostala i dnes jej fasáda, ktorú tvorí rokoková štuková výzdoba priečelia so šiestimi kartušami, ktoré symbolicky vyjadrujú morálne vlastnosti funkcionára mesta. Provinčný dom je sídlom **Múzea Spiša** od roku 1951. Reštaurovaná bola len frontálna fasáda budovy v roku 2003. Potrebná je však celková rekonštrukcia historického objektu. V roku 2010 bude pripravený a podaný projekt do EŠF - ROP 3.1.

Radnica je postavená v klasicistickom slohu v rokoch 1777-1779. Na južnom priečelí dominuje balustrádový balkón s dórkami stĺpmi a tromi vysokými oknami. Najvýznamnejším miestom radnice je obradná sieň, bohato zdobená pilastrami a grafitom, umiestnená uprostred budovy a siahla cez dve poschodia. Radnica je dnes sídlom Mestského úradu v Spišskej Novej Vsi. Budova Radnice je po rekonštrukcii v roku 1997 a je v dobrom stave.

Socha Immaculaty stojí pred farským kostolom. Postaviť ju dal v roku 1724 Teodor K. Lubomirski, ktorý spravoval mesto v čase zálohy poľskému kráľovi. Podobné barokové stĺpy so sochou Nepoškvrneného počatia Panny Márie – Immaculaty dal Teodor postaviť vo všetkých 13 spišských mestách ktoré spravoval. Socha Immaculaty v Spišskej Novej Vsi je najstaršia a vyhotovil ju levočský kamenár Fridrich Horn. V roku 2010 bola socha sňatá a v tomto roku bude aj reštaurovaná.

Evanjelický kostol s pôdorysom kríža bol postavený v rokoch 1790 – 1796 v klasicistickom slohu, vysvätený v roku 1976. Ide o tzv. tolerančný typ evanjelického kostola. Interiér je zdobený oltárnym obrazom Krista modliaceho sa na Olivovej hore z roku 1797 od dánskeho maliara Jána Jakuba Stundera z Kodane a alabastrovým reliéfom znázorňujúcim rozhovor Krista so Samaritánkou pri studni. Na chóre kostola sa dodnes nachádza cenná knižnica niekdajšieho evanjelického gymnázia v Spišskej Novej Vsi. Budova kostola bola reštaurovaná v roku 2007.

Reduta je budova bývalého mestského hotela, kaviarne a divadla stojí v miestach, kde sa pôvodné námestie končí. Je to zaujímavá secesná budova so štyrmi nárožnými vežičkami a mohutným vstupným portálom zo severnej strany. Strecha je ukončená labuťou sediacou na lýre, čo znamená, že v tej časti sa nachádza divadlo. Budovu postavili podľa plánov architekta Kalmána Gezstera v rokoch 1900 – 1905. Nad portálom javiska sú nástenné maľby od Jozefa Hanulu. Dnes je v budove Spišské divadlo, koncertná sieň a kaviareň.

5.2 Kultúrne zariadenia a inštitúcie

5.2.1 Mestské kultúrne inštitúcie

Mestské kultúrne centrum (MKC) ako príspevková organizácia mesta plní svoje základné poslanie, a to uspokojovanie kultúrnych potrieb obyvateľov. V **objektoch Reduta, Kultúrny dom Mier, amfiteáter Madaras Park** a Letné kino vytvára priestor pre kultúrne aktivity v oblasti neprofesionálnej činnosti a zabezpečuje ponuku hodnotných programov širokej žánrovej škály. Vďaka vytvoreným podmienkam a podpore sa mesto Sp. Nová Ves každoročne prezentuje hodnotným kultúrnym životom a záujmovou činnosťou.

Pod zriaďovateľskou hlavičkou pracujú v Mestskom kultúrnom centre **významné neprofesionálne súbory**, ktoré reprezentujú naše mesto doma i v zahraničí a získavajú každoročne niekoľko významných ocenení:

- **Folklórny súbor ČAČINA** - je prestížnym a nosným súborom, ktorý 39 rokov úspešne reprezentuje mesto, región i Slovensko na mnohých podujatiach a festivaloch doma i v zahraničí: Lotyšsko, Česká republika - Havlíčkov Brod, Poľsko - Gdyňa, Gdansk). Svojimi vystúpeniami obohacuje tradičné aktivity mesta ako napr. Spišský trh, Dni mesta, Vianočné trhy a pod. Spevácka zložka súboru je niekoľkonásobným laureátom súťažného festivalu Makovická struna.
- **Detský folklórny súbor IHRÍK** združuje cca 40 detí, ktoré sa pod odborným pedagogickým a choreografickým vedením začínajú zoznamovať s folklórnym tancom a hudbou. Tento súbor je zároveň prípravkou tanečníkov a spevákov pre súbor Čačina.

- **Divadelný súbor HVIEZDOSLAV** - je neprofesionálne združenie ochotníkov, ktorí aktívne pripravujú kvalitné inscenácie už 78 sezón. Súbor je niekoľkonásobným víťazom celoštátnych divadelných festivalov napr. *Palárikova Raková, Scénická žatva, Divadelná Spišská Nová Ves, Festival Aničky Jurkovičovej a pod..*

Súhrnne ročne MKC pripravuje **80 – 100 podujatí** v interiéri a exteriéri s počtom divákov **od 200 – 2000 na 1 podujatie**. Realizuje množstvo koncertov, predstavení a vystúpení profesionálnych súborov, skupín a sólistov v oblasti klasickej hudby, populárnej hudby, moderného tanca, folklóru a pod. Celoročne tiež pre MŠ, ZŠ i stredné školy organizuje výchovné koncerty z oblasti divadla, hudby i multižánrové projekty. Mestské kultúrne centrum pri realizácii svojich činností úzko spolupracuje s kultúrnymi inštitúciami v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK.

MKC je už tradičným organizátorom, spoluorganizátorom a garantom kultúrnych podujatí:

- medzinárodného hudobného festivalu MUSICA NOBILIS (október),
- celoštátnych hudobných festivalov DIVERTIMENTO MUSICALE (október), STRUNOBRANIE / FOLKLÓRUM (jún/júl), Spišský salón kresleného humoru (august), Graffiti Spiš (sept.), Spiš Rock (jún),

MKC sa podieľa na príprave a realizácii celomestských podujatí:

- Spišský trh (júl),
- Trh ľudových remesiel (september), Vianočné trhy (december), atď.
- Letné promenádne koncerty (leto - piatky, nedele),
- Medzinárodný organový festival IVANA SOKOLA (september)

Z hľadiska technického zabezpečenia činností MKC je nedostatočné technické dovybavenie svetelným a ozvučovacím parkom v KD Mier a v koncertnej sieni Reduty pre zabezpečenie potrebnej úrovne ponuky a konkurencieschopnosti kultúrnej inštitúcie v trhovom prostredí.

Zoologická záhrada

Je príspevkovou organizáciou Mesta Spišská Nová Ves, rozkladá sa na ploche 8 ha v juhovýchodnej časti mesta. Je to najmladšia a zároveň i najmenšia ZOO na Slovensku. Okrem vyše 200-členného zvieracieho osadenstva (viac ako 60 druhov zvierat) sa v nej nachádza aj prírodný amfiteáter, ktorý je miestom konania kultúrnych a osvetových podujatí, atraktívnych nie len pre obyvateľov mesta, ale aj turistov z blízkeho okolia. V areáli sa nachádzajú aj stánky s občerstvením a so suvenírmi. ZOO je okrem kultúrneho a rekreačného miesta aj významným produktom CR pre návštevníkov z okolia (viac viď 10.2).

Mestskými kultúrnymi inštitúciami sú aj **Kino Mier a TV Reduta**.

5.2.2 Verejné kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja

Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi

je príspevkovou organizáciou KSK. Svojou špecializáciou na dejiny výroby klávesových nástrojov a vývoja nábytku na Slovensku, prírodovedný výskum a baníctvo na Spiši, ako aj na dokumentáciu histórie mesta a regiónu, **patrí medzi najväčšie a najkomplexnejšie múzeá nielen na Spiši, ale aj v rámci celého regiónu Východného Slovenska a Slovenska vôbec**. Zbierkový fond múzea obsahuje 130 tisíc kusov zbierok z odborov: história, národopis, dejiny umenia, dejiny hudby, dejiny techniky, numizmatika, archeológia, baníctvo, mineralógia, petrografia, paleontológia, botanika, zoológia. V sídle múzea v Sp. Novej Vsi sa nachádza Expozícia prírody a histórie Spiša, ako aj expozícia histórie mesta. Múzeum má 27 pracovníkov, spravuje 8 objektov a riadi pobočné zariadenia:

- Kaštieľ Markušovce KP - Expozícia historického nábytku
- Letohrádok Dardanely KP - Expozícia klávesových hudobných nástrojov
- Národopisné múzeum Smižany - Expozícia ľudovej kultúry stredného Spiša
- Rodný dom kpt. Jána Nálepku v Smižanoch

Tab. 77: Vývoj návštevnosti a príjmov zo vstupného Múzea Spiša

		2006	2007	2008
Príjmy zo vstupného (v EUR)		15 767	17 783	18 593
Návštevnosť	Platiaci	23 599	22 825	32 727
	Neplatiaci	2 449	2 400	2 630
	Spolu	26 048	25 225	35 357

Zdroj: časopis Múzeum 2/2007,2/2008, online výročná správa o múzeách 2009

V roku 2009 Múzeum Spiša dosiahlo návštevnosť 28 308 návštevníkov. Zorganizovalo 12 výstav a 88 podujatí (koncerty, nočné prehliadky, prednášky, besedy, tvorivé dielne, medzinárodnú konferenciu, odborné semináre). Významná je vedeckovýskumná, akvizičná a publikačná činnosť odborných pracovníkov, ako aj spolupráca so školami, vedeckými, spoločenskými, odbornými a partnerskými inštitúciami.

V roku 2009 bolo múzeum úspešné v projektoch:

- Grantového systému MK SR (13 271 eur),
- projekt z EŠF v ROP 3.1 Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov: Letohrádok Dardanely – revitalizácia areálu hudobného múzea 2010 -2012 vo výške 1 342 100 Eur,
- projekt MŠ SR – Cesta mladých k vede naživo 2009 -2012.

Do roku 2010 - 2011 prechádza projekt cezhraničnej spolupráce MEDIAVEL pre rozvoj kultúrneho turizmu a cestovného ruchu (33 tis. eur), v roku 2010 bude s finančnou podporou zriaďovateľa KSK podaný projekt na „Provinčný dom - obnova, rekonštrukcia a revitalizácia Múzea Spiša“ z EŠF v programe ROP 3.1

Negatívom fungovania je finančné poddimenzovanie organizácie a krátenie rozpočtu 2009, 2010, vysoké prevádzkové náklady, nedostatok finančných prostriedkov na činnosť, údržbu a ochranu zbierkových fondov.

Spišské divadlo

Je príspevkovou organizáciou KSK. Divadlo má vyše 50-ročnú históriu a pod názvom Spišské divadlo pôsobí od roku 1992. Pôsobí v budove Reduty, ktorú v roku 1902 pre spoločnosť Imre Halmaiho Straussa postavil stavitel' Kálmán Gezster.

V súčasnosti Spišské divadlo inscenačne pripravuje, vytvára a verejne predvádza divadelné predstavenia pre deti predškolského a školského veku, pre mládež ale i pre žánre klasického moderného a alternatívneho umenia. Jediné na Slovensku pôsobí ako zájazdové divadlo s prioritnou orientáciou na deti a mládež. Jeho súbor ročne odohrá 200 predstavení na celom území Slovenska. Zúčastnilo sa medzinárodných festivalov (1997 Slavjanskij venec v Moskve, 1998 Setkání v Zlíne, 1999 Medzinárodný festival detských súborov v Divadle Rabcio – mesto Rabka, Poľsko). Pravidelne hostuje v mestách a mestečkách Spiša, Gemera, Liptova, Horehronia, ale aj Abova a Zemplína. V repertoári má 8 inscenácií rozprávok. Pre mládež a večerného – dospelého diváka 6 inscenácií. Ročne vzhliadne jeho predstavenia cca 45 – 50 000 divákov.

Kapacita divadla je 300 miest. Divadlo zabezpečuje organizovanie predstavení pre verejnosť a kolektívy, sprostredkovanie predstavení iných umeleckých telies a jednotlivcov, prenájom priestorov (divadelná sála, klub divadla) na kultúrne a spoločenské podujatia podnikov a organizácií (foyer divadla), na výstavy a prezentácie, technické zabezpečenie podujatí aj mimo SD, zapožičiavanie kostýmov.

Galéria umelcov Spiša

Galéria umelcov Spiša je príspevkovou organizáciou v pôsobnosti KSK. Galéria vznikla v roku 1987, so zameraním na zbierkotvornú, vedeckovýskumnú, prezentačnú a kultúrno-vzdelávaciu činnosť. Patrí medzi najmladšie slovenské zberateľské inštitúcie. Jej sídlom sú dve pamiatkovo chránené budovy na Zimnej ulici č. 46 a 47, ktorých pôvod siaha až do 16. storočia. V zbierkovom fonde Galérie umelcov Spiša sú svojou tvorbou zastúpení prevažne autori, ktorých pôvod, pobyt alebo tvorba sú späté s regiónom v časovom rozpätí od polovice 19. storočia po súčasnosť (maľba, plastika, kresba, grafika, fotografia a dizajn). V súčasnosti (rok 2010) v zbierkovom fonde galérie je zastúpených 1800 výtvarných diel, regionálnych, slovenských a zahraničných umelcov.

Galéria prezentuje vlastný zbierkový fond v troch stálych expozíciách:

- Jozef Hanula – kresba, maľba
- Záhrada umenia – sochárska expozícia v exteriéri
- Umelci Spiša

Galéria v troch blokoch výstavných priestorov realizuje počas roka v priemere 20 až 25 výstav našich i zahraničných umelcov. K významným podujatiam patria Medzinárodný maliarsky plenér Slovenský raj (2001,2003), či Medzinárodné sochárske sympóziu Spiš – záhrada umenia (2002,2004,2006,2008). Od roku 2003 organizuje Trienále maľby, Spiš, Zemplín, Gemer - medzinárodné maliarske sympóziu ako vrcholnú prezentáciu troch regiónov Košického kraja v oblasti výtvarného umenia. Realizácia týchto medzinárodných podujatí bola zabezpečená z podporených projektov MK SR. Ďalšie dva projekty v rokoch 2008 a 2010 umožnili doplniť zbierkový fond o nové diela súčasných autorov.

V rámci kultúrno-vzdelávacích podujatí pre ZŠ v regióne Spiš zrealizovala galéria v roku 2009 edukačné projekty pod názvom "Farebná paleta / Spiš 2009" a „Cez obrazy do minulosti“ s finančnou podporou mesta Spišská Nová Ves a MK SR. V roku 2009 dosiahla galéria návštevnosť na výstavách a kultúrno-vzdelávacích podujatia 14 682 návštevníkov.

Tab. 78: Vývoj návštevnosti a príjmov zo vstupného Galérie umelcov Spiša

	2005	2006	2007	2008
Platiaci návštevníci	5 679	8 500	-	12 722
Neplatiaci návštevníci	17 795	13 601	-	4 146
Spolu	23 474	22 101	-	16 868
Príjmy zo vstupu v EUR	1 162	1 398	-	2 091

Zdroj: Galéria umelcov Spiša, Sp. Nová Ves

V roku 2009 bola realizovaná rekonštrukcia strechy na zadnom trakte budovy Zimná ul. 46 z investičných prostriedkov KSK. V nasledujúcich rokoch pripravuje galéria rozšírenie výstavných priestorov v suteréne budovy na Zimnej ul. 47 o expozíciu dizajnu a drobnej plastiky. Pripravuje sa projekt na celkovú rekonštrukciu fasád, výmeny okien, osvetlenia a úpravy interiéru výstavných priestorov. Galéria umelcov Spiša v Spišskej Novej Vsi sa svojou činnosťou zaradila medzi popredné galerijné inštitúcie v rámci Slovenska a neustále rozširuje spoluprácu s umelcami a kultúrnymi inštitúciami rôznych štátov Európy.

Spišská knižnica

Spišská knižnica (SK) v Spišskej Novej Vsi je verejná regionálna knižnica, ktorá vytvára knižničný a informačný fond, ktorým sprístupňuje kultúrne a informačné bohatstvo občanom. Plní funkciu mestskej knižnice v Spišskej Novej Vsi. Má regionálnu pôsobnosť ako metodické, koordinačné, bibliografické a vzdelávacie stredisko verejných knižníc okresu Spišská Nová Ves a Gelnica. Je rozpočtová organizácia KSK.

V súčasnosti (2010) má vo svojom fonde viac než 103 tisíc knižničných jednotiek. Služby SK využíva približne 6 tisíc čitateľov. Tvoria ich dospelí čitatelia, študenti stredných a vysokých škôl, ale aj občania v produktívnom veku a dôchodcovia. V priemere knižnicu navštívi jeden čitateľ 12 krát ročne a vypožičia si 38 kníh. Priemerná denná návštevnosť spolu na všetkých pracoviskách je 350 čitateľov. Dôležitou súčasťou knižničnej práce je informačná činnosť. Ročne je poskytnutých viac ako 11 tisíc registrovaných informácií podľa požiadaviek čitateľov. Pracovníci knižnice pripravujú každý rok okolo 300 kultúrno - vzdelávacích podujatí a výstav literatúry pre deti a mládež.

Tab. 79: Vybrané ukazovatele Spišskej knižnice

	2007	2008	2009
Počet registrovaných čitateľov	4 609	4 291	3 937
Počet návštevníkov	63 926	63 019	58 976
Počet výpožičiek	183 503	169 097	165 134
Počet registrovaných informácií	15 678	14 422	7 832
Počet podujatí	172	172	169
Počet účastníkov na podujatiach	4 134	4 050	3 826
Internet navštívilo	9 307	12 651	10 208

Zdroj: Spišská knižnica, Sp. Nová Ves

Spišská knižnica sídli v budove na Letnej ulici č. 28, ktorá bola rekonštruovaná z finančných prostriedkov EŠF, Ministerstva kultúry SR a KSK v rokoch 2004 – 2005.

Pri otvorení budovy bola dodaná do centrálnej evidencie nová výpožičná technika. V roku 2006 bolo výrazne zlepšené technické vybavenie knižnice z úspešného projektu Verejné prístupové body k internetu v knižniciach KSK, z ktorého bolo získaných 16 počítačov, ktoré umožnili v širšej miere poskytnúť túto službu verejnosti.

Spišské osvetové stredisko (ŠOS)

Je príspevkovou organizáciou KSK. ŠOS je kultúrno – vzdelávacou inštitúciou, ktorá pôsobí na území okresov Spišská Nová Ves a Gelnica. Jej poslaním je poskytovanie poradenských a metodických služieb, organizovanie tvorivých aktivít v jednotlivých žánroch a odboroch záujmovej umeleckej činnosti. Podporuje kultúrno – výchovné aktivity národnostných menšín žijúcich v regióne a aktivity pri rozvíjaní regionálnej a cezhraničnej spolupráce s mestom Glógow Malopolski a spoluprácu výtvarníkov medzi SOS a maďarskou galériou Gardony.

SOS tradične zabezpečuje všetky postupové okresné, regionálne a krajské súťaže ZUČ. Ambíciou SOS je vytvárať komplexnú ponuku kultúrnych produktov a služieb v súčinnosti s aktivitami cestovného ruchu, vo vzťahu k histórii a pamiatkam regiónu, podchytiť kultúrno – osvetové a záujmovo vzdelávacie aktivity vo všetkých oblastiach.

SOS dlhodobo a systematicky spolupracuje s OZ Pomoc všetkým, Úniou žien Slovenska, Spišským literárnym klubom, OZ Fotografický Spiš, Združením ZPOZ Človek človeku v SR, Agentúrou vidieckeho turizmu, FSR Partnerstvo.

Medzi tradičné podujatie v pôsobnosti SOS patria Spišské folklórne slávnosti, AVITUR, Ročníky preventívnych programov, Stretnutia členov SLK, multikulúrne tradičné podujatie s festivalom menšín - Laureáti tolerancie, Spišské fotografické a výtvarné salóny, umelecké plenéri.

SOS v roku 2009 zorganizovalo

- 100 súťaží, prehliadok a festivalov, ktorých sa zúčastnilo 9 586 účinkujúcich a 21 880 návštevníkov
- 30 cyklických záujmových aktivít s účasťou 402 osôb
- 180 jednorazových akcií s účasťou 29 500 osôb

Medziročný vývoj počtu súťaží má ustálenú tendenciu.

5.2.3 Ďalšie kultúrne organizácie v meste

Ďalšie organizácie v oblasti kultúry v meste tvoria najmä početne zastúpené občianske združenia, spolky, amatérske súbory, kiná, Dom Matice Slovenskej a miestny odbor Matice Slovenskej.

Dom Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi vznikol 1. 7. 1990 a sídli v objekte, ktorý je majetkom Matice slovenskej. Dom MS sa stará o matičnú činnosť v okresoch Spišská Nová Ves, Levoča, Gelnica, Poprad, Kežmarok, Stará Ľubovňa, Bardejov. Na riadenom území pôsobí 67 miestnych odborov MS s počtom 4 730 členov. Základná orientácia MS spočíva predovšetkým v práci s deťmi a mládežou, v spolupráci so školami a všetkými kultúrnymi organizáciami v meste. Činnosť je zameraná na prezentáciu tradičnej ľudovej kultúry a rozvíjanie prednáškovej činnosti pre stredoškôľakov, ale aj pre učiteľov slovenského jazyka, literatúry a histórie, za účelom ich oboznámenia s osobnosťami a udalosťami národnej i regionálnej histórie a s ich aktívnym zapájaním do matičnej činnosti.

Nasledujúca tabuľka uvádza prehľad ďalších kultúrnych organizácií v meste:

Tab. 80: Kultúrno-spoločenské inštitúcie, záujmové súbory, telesá

Názov	Zameranie
Miestny odbor Matice Slovenskej	Kultúrno-spoločenské, Osveta
Dom Matice Slovenskej: Divadelné štúdio pri DMS	Prezentácia tradičnej ľudovej kultúry
Základná umelecká škola: Chorus Cantoris - učiteľský spevácky zbor Ľudová hudba Špjevanka	- spev

Hudobná skupina Rubikon	- ľudová hudba
Tanečná skupina Hands	- hudobná skupina
Komorný orchester ZUŠ	- tanečná skupina
Detský spevácky zbor	- Klasická hudba
Gitarové kvarteto	- Spev
Komorné kvinteto	- Klasická hudba
Divadelný súbor Amos	- Klasická hudba
Folklórny súbor Studzjenka	- Divadlo
	- folklór
Únia žien Slovenska	Kultúrno-spoločenské
Divadlo Kontra	Divadlo
Hudobná skupina The Colt	Country skupina
Hudobná skupina Karavana	Reggae-ska skupina
Hudobná skupina Smola a hrušky	Hudobná skupina
Hudobná skupina Abaton	metal-progressive
Hudobná skupina Clifton's	rock-punk
Hudobná skupina Frutitutipinter	punk-rock
Hudobná skupina Impresario	rock-alterantive
Hudobná skupina Jakutin	Hc/punk
Hudobná skupina Prezident Klaun	punk
Hudobná skupina Rodinný delikt	dirty garage punk
Hudobná skupina Stoičostoi	punk-rock
Hudobná skupina ZoPsaHlava	punk
Ľudová hudba Romana Barabasa	Ľudová hudba
Prvý spišský orchester o. z./DH Železničiar	Dychová hudba
Chorus Iglovia	spevácky zbor
Miešaný spevácky zbor Megalinarion	spevácky zbor
Umelecká spoločnosť Pyramída	Divadlo
Banický spolok Spiš	obnovy baníckych pamiatok a oživenia baníckych tradícií na Spiši
Spevácka skupina SENIOR pri SZZP	Spev/seniori
Spevácka skupina Lipa	Spev/seniori
Spevácka skupina Rozmarín	Spev/seniori
EPEUS pri Gymnáziu Školská	Vydavateľská činnosť
Spolok priateľov Spiš	Vydavateľská činnosť
Tanečné centrum BDSK	tanec
Podtatranský klub zlatokopov	geológia
Spišský veterán klub	Historické vozidlá
Klub filatelistov Sp. Nová Ves 54-03	Filatelie
Kino Mier	
Kino Baník	

Zdroj: Vlastný zber údajov

Dom kultúry

Dom kultúry je jednou z moderných dominant centra mesta uzatvárajúcich historické jadro, čím zároveň ovplyvňuje vizuálny dojem pri vstupe do mesta. Účelom výstavby Domu kultúry už v minulosti bolo odstránenie veľkej absencie a nedostatku vhodných priestorov pre kultúrnu a záujmovú činnosť a vytvorenie adekvátnych podmienok pre fungovanie rôznych umeleckých profesionálnych i neprofesionálnych súborov. V súčasnosti objekt slúži prevažne na komerčné účely, prenájmy, obchodnú činnosť, kancelárie a pod. Kultúrna činnosť je vykonávaná len v minimálnom rozsahu aj to cudzími agentúrami. Navyše fasáda objektu s množstvom reklamných pútačov a informačným systémom dehonestuje a kazí celkový vizuálny dojem a architektúru objektu, pričom samotný objekt je považovaný za dielo na umelecko-estetické a technicko-ekonomickej úrovni. Dôkazom tejto skutočnosti je aj udelenie ceny za architektúru v roku 1987.

Stratou vlastníctva tohto objektu muselo mesto riešiť náhradné a improvizované priestory pre nácviky súborov vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti v Kine Mier. Tieto priestory boli však pôvodne projektované pre pobočku knižnice a nespĺňajú základné kritéria pre činnosti záujmových kolektívov akými sú Čačina, Ihrík, spoločenský a moderný tanec a v meste okrem nich existuje množstvo

súborov a skupín (Tanečná škola BDSK, Divadlo Kontra, Divadlo spod Spišského hradu, novovznikajúci prvý spišský orchester, spevácke skupiny, hudobné skupiny a pod.), ktoré tiež pôsobia v nevyhovujúcich a improvizovaných priestoroch.

Kapacita stavby objektu Domu kultúry poskytuje dostatočné priestory pre využívanie na najrozmanitejšie podujatia. Svojim dispozičným riešením umožňuje fungovanie aktivít záujmových činností rôznych vekových skupín. Navyše dané priestory umožňujú využitie pre rôzne kurzy, školenia v malých i väčších skupinách (možnosť pôsobenia detašovaných pracovísk VŠ). Vo foyeri kina je možnosť realizácie rôznych výstav. Kinosála je stavaná taktiež ako viacúčelová sála s možnosťou využitia na divadelné i hudobné formy. Hlavná sála so zasúvacím hľadiskom je vhodná na multižánrové kultúrne projekty a spoločenské aktivity. Prednosťou objektu je strategická poloha v centre mesta umožňujúca ľahkú dostupnosť pre návštevníkov i účinkujúcich.

Vzhľadom na súčasný stav i perspektívy obyvateľov i širšieho okolia je Dom kultúry objektom, ktorý mesto pre plnenie svojich základných funkcií nevyhnutne potrebuje.

5.3 Finančná podpora kultúry v rámci dotácií mesta

Na základe VZN č. 8/2008 o poskytovaní dotácií právnickým a fyzickým osobám sú podporované i rôzne kultúrno-spoločenské podujatia organizované ďalšími neprofesionálnymi telesami, neziskovými inštitúciami alebo aj odbornými a kultúrnymi inštitúciami v inej zriaďovateľskej pôsobnosti.

Tab. 81: Finančná podpora mesta v oblasti kultúry

Dotácie	2007	2008	2009	2010
Poskytnuté prostriedky pre kultúrno-spoločenskú oblasť	18 479 €	26 198 €	19 782 €	10 910 €
Počet uzavretých zmlúv pre kultúrno-spoločenskú oblasť	27	64	51	34
Výška poskytnutých finančných prostriedkov cirkvám	33 160 €	33 193 €	31 532 €	-

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

V uplynulom období boli poskytnuté finančné prostriedky aj pre cirkvi pôsobiace v meste v celkovej výške takmer 98 tis. EUR (takmer 3 mil. Sk).

5.4 Zhrnutie

Kultúra v historickom kontexte mesta Spišská Nová Ves predstavovala vždy jeho silnú stránku. Hmotné kultúrne dedičstvo, ktoré sa zachovalo vo forme architektonicko-historických pamiatok, je aj dnes významným predpokladom pre rozvoj v meste.

V meste Spišská Nová Ves pôsobí veľký počet rôznorodo zameraných kultúrnych inštitúcií spadajúcich pod rôznych zriaďovateľov, čo dokladuje veľký kultúrny potenciál mesta. Rôznorodosť zamerania inštitúcií vedie k veľkej druhovej rôznorodosti kultúrnych, umeleckých, výchovných, vzdelávacích podujatí v meste. Zároveň je veľmi vysoký i počet - kvantita týchto podujatí (od roku 2006 počet podujatí medziročne rastie, v roku 2010 sa v meste uskutočnilo takmer 600 kultúrnych podujatí) a vysoká je aj ich návštevnosť. Výzvou stále zostáva organizácia kultúrnych podujatí „bližšie k obyvdlam“, najmä na okrajových a hustejšie osídlených častiach mesta.

Výhodou a predpokladom pre kvalitnú realizáciu kultúrnych aktivít v meste je skutočnosť, že mesto disponuje unikátnymi priestormi Reduty (divadla i koncertnej siene) i sídliskovým kultúrnym domom MIER s viacúčelovou kinosálou a priestormi pre nácviky záujmových kolektívov. Viaceré kultúrne inštitúcie a zariadenia pôsobia v nevyhovujúcich resp. majú nevyhovujúce priestorovo - technické podmienky a chýba im moderné vybavenie, ktoré je nevyhnutné pre zavádzanie a rozširovanie nových druhov podujatí v kultúre, napr. kino Mier, kde chýba najmä 3D technológia premietania.

Nedostatočné využívanie Domu kultúry (v súkromnom vlastníctve) pre kultúrne účely v meste, napriek svojej polohe, kapacite a vhodnému dispozičnému riešeniu pre realizáciu rôznorodých kultúrnych aktivít, významne ovplyvňuje skutočnosť, že v meste pôsobiace umelecké profesionálne i neprofesionálne súbory nemajú vytvorené dostatočné (kvalitatívne ani kapacitne) priestorové podmienky a príležitosti na svoju činnosť.

Pre všestranný rozvoj kultúry mesto finančne podporuje aj organizáciu kultúrnych podujatí neprofesionálnymi telesami, neziskovými inštitúciami alebo aj odbornými a kultúrnymi inštitúciami v inej zriaďovateľskej pôsobnosti ako vlastnej (dotácie na kultúru z mestského rozpočtu rástli do roku 2008, od roku 2009 v súvislosti s finančnou krízou klesali).

V procese analýzy, bola tiež zistená skutočnosť, že jednotlivé inštitúcie o sebe navzájom a o svojich aktivitách nie sú resp. Nie sú dostatočne informované. Dopadom je chýbajúca koordinácia programov termínovo, obsahovo, ale aj vytváranie spoločných ponúk atrakcií a aktivít so spoločným balíkom zliav na vstupnom, spoločné projekty medzi jednotlivými kultúrnymi inštitúciami a pod.

6 ŠPORT A AKTÍVNY ODDYCH OBYVATELSTVA

Šport (latinsky disportare - rozptyľovať, baviť sa) je širokospektrálny fenomén prístupný pre každého človeka. Podľa Európskej charty o športe (1992) „šport zahrňuje všetky formy pohybových aktivít, ktorých cieľom je preukázať alebo zvýšiť telesnú zdatnosť a duševnú pohodu ľudí, formovať sociálne vzťahy, alebo dosiahnuť čo najvyššiu úroveň vo vrcholovom športe. Z hľadiska rozvoja mesta je pravidelná telovýchovná a športová činnosť, či už v rekreačnej, výkonnostnej alebo vo vrcholovej podobe, dôležitá z dôvodu, že vedie jej účastníkov (deti, mládež, dospelých) k vyššej fyzickej zdatnosti a výkonnosti, ako aj k pozitívnym zdravotným, hygienickým a sociálnym návykom, k zdravému štýlu života. Analýzou športu, s poukázaním na trendy za posledné 3 roky (2007 – 2009), sa v meste zaoberáme

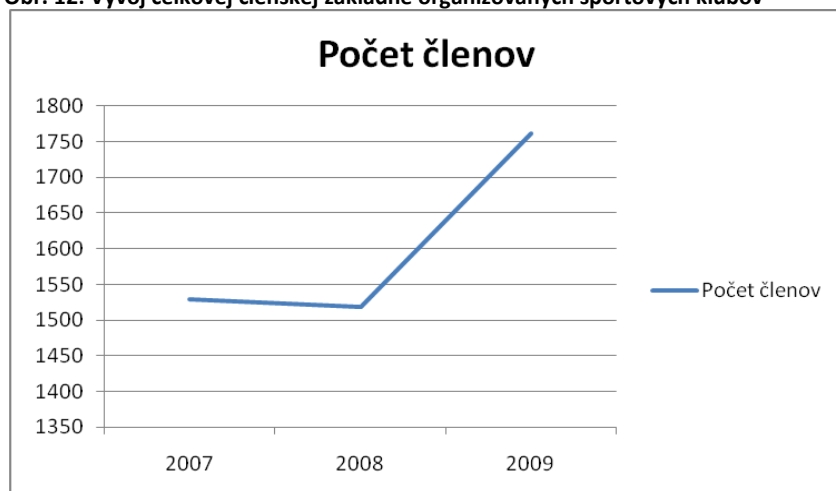
- **vrcholovým a výkonnostným športom**, ktorý sa v súčasnosti realizuje na profesionálnej báze a je zameraný na dosahovanie maximálnych športových výkonov, podieľa sa na reprezentácii mesta (štátu) a poskytuje i zábavu širokej verejnosti,
- **športom pre všetkých** (rekreačný šport), ktorý slúži na upevňovanie zdravia a iné pozitívne vlastnosti a hodnoty ľudského života prostredníctvom pohybových aktivít,
- **podporou rozvoja športu Mestom Spišská Nová Ves.**

6.1 Výkonnostný a vrcholový šport

Profesionálny šport rozvíja nielen výkonnostný, ale aj osobnostný rast športovca a je zároveň prostredníctvom národných a medzinárodných súťaží účinným prostriedkom propagácie mesta. Platformu výkonnostného a vrcholového športu v Spišskej Novej Vsi reprezentuje 30 športových klubov s rôznym zameraním, ktoré sú organizované v **Rade športových klubov v Spišskej Novej Vsi**. Činnosti, športové podujatia, počty členov, trénerov a ich kvalifikácia, významné športové podujatia sú pre športové kluby združené v **Združení športových klubov mesta** spracované na základe primárneho prieskumu formou dotazníka. Dotazníkom a osobnými rozhovormi sa skúmal aj stav infraštruktúry budov, materiálne vybavenie, podmienky a činnosti pre rozvoj mládežníckeho športu a identifikovali sa problémy v tejto oblasti.

Z hľadiska popularity a veľkosti členskej základne boli v roku 2009 najznámejšie futbalový (399), hokejový (286) a basketbalový klub (162). Nad 100 do 150 členov majú ďalšie 2 kluby (volejbalový, TJ Tatran), väčšina klubov má do 70 členov, počtom s najnižším zastúpením sú zjazdové lyžovanie (Ski Devils 18), rybársky zväz (10) a športový biliard (6).

Obr. 12: Vývoj celkovej členskej základne organizovaných športových klubov

Zdroj: Vlastný prieskum

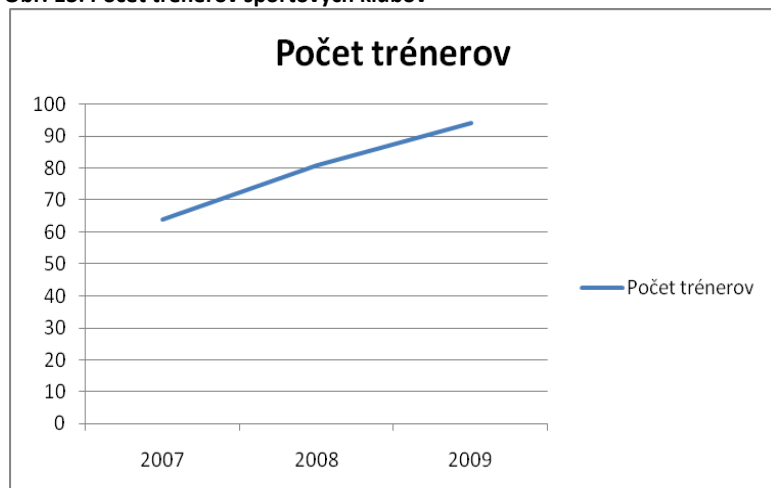
Celková členská základňa organizovaných športových klubov je v súčasnosti (2009) 1762 členov.

Z Obr. 12 je zrejmé, že v období rokov 2007-2009 došlo k miernemu rastu členskej základne. Najvyšší nárast členov nastal hlavne v roku 2009, kedy sa základňa športových klubov medziročne rozrástla

o 243 členov (z 1519 na 1762, t.j. takmer o 16% oproti roku 2008). V rámci jednotlivých klubov najvyšší nárast členov zaznamenali Futbalový klub (o 65 členov) a Klub mládežníckych športov, ktorých členská základňa sa od roku 2007 viac ako strojnásobila (z 20 na 70 členov). Tento ukazovateľ naznačuje vysoký záujem mladých ľudí v meste a okolí o skateboarding, ako aj potenciál pre jeho rozvoj v Spišskej Novej Vsi. Populárne a počtom členov vyššie zastúpené športy ako hokej, basketbal a volejbal preukazujú za posledné 3 roky viac menej optimalizáciu / stabilizáciu počtu ich členov, resp. len minimálny nárast vzhľadom na možnosti a kapacity klubov. Pokles členskej základne zaznamenal TJ Tatran o 50 členov za 3 roky.

Pri zvyšovaní počtu členov klubov sa za analyzované obdobie zvyšoval aj počet trénerov, ktorých je v súčasnosti (2009) spolu 94. Z hľadiska kvalifikácie trénerov, pôsobiach v športových kluboch a v rámci práce s deťmi a mládežou, je možné konštatovať, že v meste pôsobí nedostatok trénerov s najvyššou trénerskou licenciou v danom športe, čo zhoršuje predpoklady pre dosahovanie kvalitnejších výsledkov a profesionalizáciu športu, najmä v oblasti športového rozvoja detí a mládeže. V roku 2007 ich bolo 17, v roku 2008 -18 a v roku 2009 -19 trénerov s najvyššou licenciou, teda len približne 20% z celkového počtu trénerov. Zo zistených údajov je zrejmý nepomer nárastu členskej základne klubov a nárastu počtu trénerov s najvyššou licenciou, čo nie je dostatočným predpokladom pre ďalšie smerovanie a skvalitňovanie športu/športových výsledkov a úspechov v Spišskej Novej Vsi.

Obr. 13: Počet trénerov športových klubov

Zdroj: Vlastný prieskum

Väčšina športových klubov uvádza všeobecne adekvátne podmienky a aktívny prístup **v rozvoji športu detí a mládeže**. Neuvádza však dosahovanie vyššej výkonnosti detí a mládeže napr. prostredníctvom profesionálneho diagnostikovania športovej výkonnosti, kondičných schopností či dosahovanie určených cieľov. Kluby so širšou základňou športovcov (hokej, futbal, basketbal) poukazujú na nedostatočné podmienky regenerácie organizmu mladých športovcov, chýbajú regeneračné centrá (nedostatok finančných zdrojov). Pozitívom je spolupráca klubov so školami a to najmä cez zriadené športové triedy (ZŠ ul. Komenského - hokej, ZŠ ul. Hutnícka - volejbal, SOŠ drevárska – futbal a ďalšie).

6.2 Šport pre všetkých a prímestská rekreácia

Mesto Spišská Nová Ves poskytuje svojim obyvateľom i návštevníkom mesta širokú škálu možností aktívneho oddychu a krátkodobej rekreácie spojeného s pohybovými aktivitami priamo v meste, v blízkom okolí a počas celého roka.

Medzi najvyužívanejšie a najľahšie dostupné patrí **pešia turistika**. Atrakcie, prírodné zaujímavosti a kultúrno-historické pozoruhodnosti sú sprístupnené sieťou značených turistických trás. V blízkosti mesta sú využívané najmä turistické trasy a chodníky do lokalít Šulerloch, Rittenberg, Blaumont.

Mesto v posledných rokoch eviduje zvyšujúci sa záujem obyvateľov po celoročnej aktivite –

cykloturistike (požiadavky mestských výborov, rokovania zastupiteľstva a komisií, otázky v rámci web stránky mesta a pod.). Infraštruktúra cykloturistiky nie je v meste, vzhľadom na jeho potenciál v tejto oblasti, riešená dostatočne, resp. len čiastočne. Priamo v meste sú funkčné časti cyklotrás v okolí rieky Hornád (úsek medzi Madaras - parkom a Zimným štadiónom), tiež cyklotrasa spájajúca mesto so sídliskom Ferčekovce.

V zimnom období má mesto pomerne dobré klimatické podmienky pre rozvoj **zjazdového lyžovania a behu na lyžiach**. Podmienky pre zjazdové lyžovanie ponúka viac menej len lyžiarsky vleč miestneho významu Rittenberg. Pre beh na lyžiach nie je na území katastra mesta dostatok na tento účel upravovaných tratí, preto sa využívajú zväčša trasy pre pešiu turistiku, ktoré však nevyhovujú ani z technického a ani z bezpečnostného hľadiska.

V oblasti zlepšenia podmienok zjazdového lyžovania a behu na lyžiach sa v súčasnosti uvažuje s realizáciou 2 podnikateľských investičných zámerov a to vybudovaním komplexu zimných športov, hlavne zjazdového lyžovania - Spišský raj a HorSki park (viď kapitolu 10).

Takmer všetky športoviská, aj keď slúžia najmä športovým klubom a ich činnostiam, sú za určitého časového a finančného režimu (za úhradu) dostupné aj širšej verejnosti. Obyvatelia často využívajú takmer všetky školské telocvične (ZŠ i SŠ) a ihriská, prípadne vonkajšie plochy na sídliskách, ktorých je však v meste nedostatok a sú v zlom technickom stave.

Pre potreby športovania a pohybu detí mesto za obdobie rokov 2007 -2010 dobudovalo a zrekonštruovalo 15 detských ihrísk a vybudovalo 4 nové, a to v lokalite pri Lidli, na sídlisku Mier na Triede 1. mája, na sídlisku Západ v areáli MŠ na Hutníckej ulici a v areáli ZOO.

Významným miestom pre prímestskú rekreáciu v meste, najmä pre rodiny s deťmi, je Zoologická záhrada s rozlohou 8 ha. V areáli zoologickej záhrady sa nachádzajú dve detské ihriská. Počas letnej sezóny si najmenší návštevníci môžu zaskákať na nafukovacej žirafe, nafukovacom hrade alebo sa tešiť z iných atrakcií, napr. jazde na koni, detskému autodrómu a i. Každý rok organizuje ZOO množstvo podujatí. ZOO je významným produktom CR pre návštevníkov z okolia mesta (viac viď 10.2).

S cieľom sprístupniť obyvateľom mesta športové a pohybové aktivity, mesto pravidelne organizuje podujatia pre cieľovú skupinu detí a mládeže: Zimná kalokagatia, Mestská športová olympiáda žiakov I. stupňa ZŠ, Športová olympiáda MŠ, Plavecká štafeta, Spišské športové hry detí a mládeže. Pre dospelých sú v meste organizované Večerný beh mestom, Beh Novoveskou hutou, Dni cyklistiky. Každoročne mesto Spišská Nová Ves s cieľom motivácie dosahovania čo najlepších športových výkonov, organizuje vyhlásenie najlepších športovcov mesta na návrh nominantov všetkých športových klubov v meste.

6.3 Športová infraštruktúra v meste

Správa telovýchovných zariadení (STEZ) je zriadená ako príspevková organizácia mesta Spišská Nová Ves, ktorej základným predmetom činnosti je :

- správa objektov mesta Spišská Nová Ves a zabezpečenie služieb spojených s ich prevádzkou, a to: letného kúpaliska, krytej plavárne s hotelom, zimného štadióna, športovej haly, futbalového štadióna, atletického štadióna a kolkárne
- prevádzka hotelov Preveza a Šport (podnikateľská činnosť od 01.02.2010)
- organizovanie a zabezpečovanie športových podujatí v meste
- združovanie športových klubov mesta a zabezpečenie ich činnosti v súlade so

samostatným štatútom schváleným Mestským zastupiteľstvom

Reprezentatívnymi a nosnými stánkami pre šport v meste sú najmä Zimný štadión, Športová hala, Futbalový štadión, atletický štadión TATRAN, Tenisové kurty a tenisová hala, jazdecké areály.

Zimný štadión má kapacitu 3 800 miest na sedenie a 1700 miest na státie. Pre svoju činnosť ho využívajú tunajšie kluby hokejistov, rýchlokorčuliarov (short - trackárov) i krasokorčuliarov. Každoročne sa tu koná mnoho zápasov, súťaží a podujatí lokálneho, regionálneho, celonárodného i medzinárodného významu. Zimný štadión má k dispozícii šatne, saunu a posilňovňu. V zadnom trakte sa nachádza i vonkajšia ľadová plocha, kde je možnosť verejného korčuľovania (hokeja, hokejbalu).

V priebehu rokov 2007 – 2010 prebehla komplexná rekonštrukcia zimného štadióna v hodnote viac ako 2,3 mil. EUR, z toho zdroje mesta tvorili takmer 1,2 mil. EUR. Zrekonštruované bolo chladenie a umelá ľadová plocha, vzduchotechnika, šatne vrátane prístavby šatní, sociálne zariadenia, vstupná chodba, zrealizovaná bola stavebná časť posilňovne a zrekonštruovaná bola strecha objektu. V interiéri boli vymenené sedadlá, podlahy, vybudoval sa informačný (informačná kocka, turnikety) a bezpečnostný kamerový systém. Cieľom bolo vytvorenie multifunkčnej haly, ktorá bude slúžiť nielen pre športové, ale aj pre kultúrne podujatia nadregionálneho a medzinárodného významu.

Verejnosť, organizácie mesta a športové kluby mimo mesta využívali objekty zimného štadióna za finančnú úhradu v zmysle platného cenníka organizácie. Športové kluby mesta využívali zimný štadión bezplatne.

Tab. 82: Využitie zimného štadióna

	Využitie		
	V hod.	V %	V EUR
Bezplatné využívanie			
Hokejový klub HK VTJ	8972	68,6	981 549
Krasokorčuliarsky klub	436	3,7	45 000
Hokejový klub – ženy	520	4,2	34 000
Short Track – rýchlokorčuľovanie	1192	9,5	59 000
Spolu	10660	86	1 119 549
Za finančnú úhradu			
Verejné korčuľovanie	232	1,8	50 000
Organizácia a zložky mesta (ľad. Plocha)	1516	12,2	244 000
Spolu	1748	14	294 000

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves, údaje za rok 2010

Celoročne je využívaná **krytá plaváreň** s 25 metrovým bazénom s hĺbkou vody max. 380 cm, s parnou a klasickou saunou, s možnosťami rôznych druhov masáží. Krytá plaváreň je využívaná denne na plavecký výcvik študentmi zo základných a stredných škôl z mesta a okolia. V odpoľudňajších hodinách plaváreň využíva plavecký klub a verejnosť.

V letnom období obyvatelia i návštevníci mesta využívajú služby **letného kúpaliska** (50 metrový bazén s hĺbkou vody 180 cm, 3 malé bazény, plážové ihrisko), ktoré je súčasťou komplexu s celoročne využívanou krytou plavárňou a športovou halou. Z hľadiska vývoja konkurencie v okolitých mestách (napr. Aquacity Poprad, Tatrallandia Liptovský Mikuláš) je však letné kúpalisko málo atraktívne.

V rámci plavárne a letného kúpaliska bola v rokoch 2007 -2010 vybudovaná nová sauna a osvetlenie bazénov na plavárni; zrealizovaná výstavba strojovne pre plaváreň, dispečingu, modernizácia starej sauny s ochladzovacím bazénom, zakúpenie a montáž toboganu, kosačky a stroja na čistenie letného kúpaliska. Pre komplexnú rekonštrukciu kúpaliska je vypracovaná projektová dokumentácia v stupni pre stavebné povolenie. Samotná realizácia rekonštrukcie je plánovaná na roky 2011-2012.

Športová hala je využívaná celoročne v priemere 11 hodín denne vrátane víkendov, Poskytuje ideálne podmienky pre všetky druhy loptových hier ako sú basketbal, volejbal, hádzaná, futbal, tenis a ďalšie, najmä pre športové triedy a družstvá Basketbalového a Volejbalového klubu. Kapacita haly je 800 miest na sedenie. Konajú sa tu významné európske podujatia v basketbale a volejbale, ale aj mnohé kultúrne podujatia ako napr.:

- Majstrovstvá Slovenska v basketbale kadetov a juniorov
- Sústreďenie a zápasy reprezentačných družstiev Slovenska v basketbale mužov, žien, kadetov a juniorov, kde sa predstavili družstvá z Portugalska, Holandska, Švédska, Gruzínska, Chorvátska, Slovinska a Rakúska

- Futbalový Memoriál Andreja Franka, basketbalový turnaj mužov o Memoriál Vladimíra Jasenčáka, Veľká cena mesta v judo
- medzištátne zápasy Slovenska s Austráliou, finále slovenského pohára mužov a žien vo volejbale

Športové kluby mesta Spišská Nová Ves využívali halu bezplatne, čo predstavuje príspevok mesta na ich činnosť. Mimomestské kluby, organizácie mesta a verejnosť využívali športovú halu za úhradu v zmysle platného cenníka. Z hľadiska technického stavu budovy je potrebná rozsiahlejšia rekonštrukcia.

Futbalový štadión ponúka od roku 2008 priestory hlavnej a vedľajšej trávnej plochy, basketbalové a hokejbalové asfaltové ihriská, ako aj ihrisko aj ihrisko s umelou trávou III. generácie s osvetlením, v priestoroch hokejbalového ihriska aj areál pre **skateboardistov** a **streetballové ihrisko**. V zlom technickom stave sú sociálne zariadenia a šatne. Časť futbalového štadióna využívaná ako skatepark je z hľadiska bezpečnosti v havarijnej situácii (ako nutný predpoklad z hľadiska bezpečnosti pre organizovanie vyšších a medzinárodných súťaží je výmena asfaltového povrchu v areáli ako aj revitalizácia okolia).

Stále viac obyvateľmi vyhľadávanou možnosťou aktívneho oddychu sú **kolky a bowling**. V priestoroch **Kolkárne** je aj pre verejnosť pripravených 6 dráh. Kolkáreň využívali (v rokoch 2007 – 2010) bezplatne družstvá Tatran Spišská Nová Ves, dorast, mestské organizácie a za finančnú úhradu hlavne Mestská liga v kolkoch MKK Svit a iné organizácie. Budova Kolkárne je však v zlom technickom stave a celkovo priestory kolkárne nezodpovedajú súčasným trendom. 4 plnoautomatizované profesionálne dráhy sa nachádzajú v Bowling centre Lagúna.

Areál atletického štadióna **Tatran** ponúka okrem škvarového povrchu so šiestimi dráhami aj guliarsky, skokanský, žrdkársky, výškarský a diskársky sektor, avšak tieto sú vo veľmi zlom technickom stave vrátane vážne staticky narušenej budovy tribúny. Areál v období rokov 2007 – 2010 využívali najmä atléti TJ Tatran, družstvá FK, iné kluby – volejbalový, basketbalový, kynologický, hokejový klub, short track, lyžiari a krasokorčuliari.

Ďalšou možnosťou aktívneho oddychu a pohybu je **Tenisový areál** pod Blaumontom s 11 osvetlenými kurtmi. V areáli sú k dispozícii sociálne zariadenia, šatne, požičovňa tenisovej výstroje i bufet s občerstvením. Počas nepriazne počasia je k dispozícii **nafukovacia tenisová hala** s 3 antukovými dvorcami a osvetlením.

Dva jazdecké areály pri mestskej časti Ferčkovce ponúkajú možnosti jazdenia na koni v areáli, výlety na koni do okrajových častí mesta, či územia Slovenského raja. K dispozícii je tiež jazda na poníkoch pre menšie deti a výučba jazdy na koni pre začiatočníkov. Jazdecký klub Slávia má záujem o vybudovanie zastrešenej haly.

Na území mesta a v jeho blízkom okolí sa nachádza niekoľko **fitnescentier**, ktorých služby zákazníci využívajú počas celého roka (tréningy, individuálne tréningové programy, zdravé stravovanie a poradenstvo v oblasti výživy). Medzi najznámejšie patria: Fitcentrum BUDO & FITNESS GYM - posilňovňa s najmodernejšími strojmi na cvičenie, kardio -zónou, telocvičňou pre tréning jogy a bojových umení vrátane thajského boxu a karate, priestranými šatňami, soláriom.

V blízkosti mesta nachádzajúce sa SQASH centrum ponúka možnosť využitia dvoch certifikovaných klimatizovaných armacourtov, Fitclub Steiner Šport ponúka kardio zónu, 33 posilňovacích stanovišť, 14 spinnigových bicyklov, doplnky výživy, Fitnes centrum ROLINEC- prístrojovo kvalitne a bohato vybavené centrum ponúka pod dohľadom skúsených cvičiteľov ideálne podmienky pre rekreačných cvičencov i pre profesionálov.

V meste sa **nenachádzajú parky a plochy** špeciálne určené pre športové činnosti. V minulosti mesto vlastnilo lesopark, v súčasnosti sa na prímestskú rekreáciu a ako oddychovo relaxačné plochy

využívanú len ZOO a Madaras park, ktoré okrem oddychových možností poskytujú aj kultúrne a spoločenské vyžitie.

6.4 Podpora rozvoja športu Mestom Spišská Nová Ves

Mesto Spišská Nová Ves ročne zo svojho rozpočtu vyčleňuje finančné prostriedky na rekonštrukčné práce, prevádzku zariadení a údržbu infraštruktúry, ako aj na organizovanie športových podujatí a podporu športových činností. Dotácie v zmysle VZN č. 8/2008 za roky 2007-2009 uvádza nasledujúca tabuľka.

Tab. 83: Poskytnuté dotácie pre podporu športu v meste

Roky	2007	2008	2009	Spolu
Investície, rekonštrukcie, príspevky STEZ	1 673 736 EUR	2 033 791 EUR	3 060 778 EUR	6 768 305 EUR
Organizovanie školských športových podujatí	13 573 EUR	24 730 EUR	16 816 EUR	55 119 EUR
Dotácie organizáciám športu v meste	194 018 EUR	222 183 EUR	248 451 EUR	66 465 EUR
Spolu	1 881 327 EUR	2 280 704 EUR	3 326 045 EUR	7 488 076 EUR

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Z tabuľky vyplýva, že financovanie športu Mestom Spišská Nová Ves malo v sledovanom období stúpajúcu tendenciu - finančná čiastka vyhradená pre šport z rozpočtu mesta v sledovanom období medziročne stúpala. V jednotlivých položkách klesá, resp. má stagnačný trend financovanie školských športových podujatí.

Medziročný nárast poskytnutých dotácií v roku 2008 oproti roku 2007 bol 21% a v rokoch 2009 oproti roku 2008 až 46 %, a to hlavne z dôvodu rekonštrukcie Zimného štadióna vo výške takmer 1,3 mil. EUR z mimorozpočtových zdrojov mesta (štátny rozpočet).

Dotácie pre podporu rozvoja športu v meste v takomto celkovom rozsahu boli poskytnuté v zmysle VZN č. 8/2008, ktoré však neuvádza kritéria pre pridelovanie finančných prostriedkov. Nariadenie tiež neuvádza potrebu vyhodnocovať prínos športu a športových činností pre mesto vzhľadom na jeho podporu vynaložené stúpajúce náklady na základe vopred stanovených kritérií a indikátorov.

6.5 Zhrnutie

Vrcholový a výkonnostný šport v meste sa vyznačuje:

- medziročne sa zvyšujúcim počtom členov jednotlivých športových klubov
- málo profesionálnym prístupom k rozvoju najmä mladých športovcov (málo profesionálnych trénerov vo vyššej kvalifikačnej triede, nepoužívanie nových trénerských metód, diagnostika športového výkonu, kondičných schopností jednotlivcov, chýba prístup k zvyšovaniu výkonnosti a kvality športovcov s ohľadom na väčšiu starostlivosť o zdravie hráčov – prevencia zdravotného stavu športovcov, nedostatočná regenerácia - nie sú jasne definované ciele a ukazovatele ako tieto ciele dosahovať, najmä vo vrcholovom a výkonnostnom športe.

Podmienky pre aktívny oddych a športovanie verejnosti v meste sú nasledovné:

- nedostatok cykloturistických trás v intraviláne a extraviláne mesta s prepojením na strediská športu a CR
- nedostatok ihrísk a pre všetky vekové skupiny obyvateľstva najmä na sídliskách, niektoré existujúce ihriská sú v nevyhovujúcom technickom stave
- nevyhovujúci stav niektorých zariadení resp. chýbajúca infraštruktúra pre šport (TATRAN, Letné kúpalisko, Kolkáreň, Skatepark, zimné bežecké lyžiarske trate)
- z pohľadu zimnej ponuky športu nie je dostatočne využitý potenciál mesta, ktorý môže zlepšiť nie len podmienky športu obyvateľov mesta, ale aj zvýšiť návštevnosť mesta a jeho okolia (realizácia projektov „Spišský raj“ a HorSki park)
- nedostatočné využívanie existujúcich športovísk na šport verejnosti

- nedostatočná propagácia zdravého životného štýlu ako aj možnosti využívania športovísk širokou verejnosťou

V meste tiež nie je dostatok rôznorodo zameraných plôch pre voľnočasové aktivity (lesopark, lanové centrum a pod.) všetkých vekových skupín obyvateľstva.

7 SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ

Sociálna služba je odborná činnosť, obslužná činnosť alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.

Sociálna služba sa vykonáva najmä prostredníctvom sociálnej práce, postupmi zodpovedajúcimi poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji poskytovaní sociálnych služieb.

Sociálne služby v zásade rozdeľujeme podľa cieľových skupín a podľa miesta pôsobenia a druhu poskytovaných služieb.

Cieľové skupiny pre poskytovanie sociálnej starostlivosti v meste:

- Osoby so zdravotným postihnutím
- Seniori
- Deti v sociálnoprávnej ochrane a sociálnej kuratele
- Občania v ťažkých životných situáciách vyžadujúcich azylové ubytovanie a osoby sociálne neprispôsobivé
- Rómska komunita

7.1 Osoby so zdravotným postihnutím

Tab. 84: Počet držiteľov preukazov občana s ťažkým zdravotným postihnutím

Okres	Počet držiteľov (fyzických osôb) s ŤZP			Počet držiteľov (fyzických osôb) s ŤZP/S		
	do 18 r.	nad 18 r.	spolu	Do 18 r.	nad 18 r.	spolu
Sp. Nová Ves	115	3 201	3 316	249	2 758	3 007
Gelnica	33	1 383	1 416	97	1 225	1 322
Spolu	148	4 584	4 732	346	3 983	4 329

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

V roku 2008 bolo na území okresu vydaných 764 preukazov pre ťažko zdravotne postihnutých (ŤZP) z toho 333 ŤZP a 431 preukazov ťažko zdravotne postihnutý so sprievodcom (ŤZP /S). V roku 2009 sa počet vydaných preukazov zvýšil pre ŤZP na 362 a to vo vekovej skupine nad 18 rokov a vydané preukazy pre ŤZP/S sa znížil na 304 pričom celkový počet vydaných preukazov v roku 2009 bol 666. Podľa uvedených údajov možno konštatovať vysoký počet držiteľov preukazu občana s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom z celkového počtu ťažko zdravotne postihnutých.

Nasledujúca tabuľka uvádza štatistiku počtu zdravotne postihnutých v okrese Spišská Nová Ves podľa jednotlivých druhov zdravotného postihnutia.

Tab. 85: Počet zdravotne postihnutých podľa jednotlivých druhov zdravotného postihnutia

Pohybový a podporný aparát	256
Srdce a obehové ústrojenstvo	200
Endokrinné poruchy, poruchy výživy a premeny látok	197
Nervový systém (poškodenie mozgu, miechy a periférnych nervov)	185
Trávacie ústrojenstvo	140
Duševné poruchy a poruchy správania	139
Pohlavné orgány	79
Dýchacia sústava	62
Poškodenie ORL orgánov	59
Zrak	53

Močové ústrojenstvo	52
Ochorenie kože	35
Choroby krvi, krvotvorných orgánov a poruchy imunitných mechanizmov	21
Hlava a tvár	7
Infekčné a parazitárne choroby	2
Spolu	1487

Zdroj : ÚPSVaR Sp. Nová Ves, 2009

Najčastejším a najpočetnejším postihnutím v okrese Spišská Nová Ves je postihnutie pohybového a podporného aparátu, nasleduje srdcovocievne postihnutie a endokrinné poruchy (napr. poruchy žliaz). Zdravotne postihnutí tvorili v roku 2009 takmer 4% z celkového počtu obyvateľstva okresu.

Nasledujúca tabuľka uvádza predpokladaný počet zdravotne postihnutých občanov stanovených s využitím metodiky SOCIOKLUBU⁷ pre stanovenie potreby sociálnych služieb.

Tab. 86: Orientačný výskyt druhov zdravotného postihnutia v meste Sp. Nová Ves

Druh postihnutia	Počet osôb na 10 000 obyvateľov	Absolútny počet pre mesto Sp. Nová Ves ⁸
Zrakové postihnutie / z toho ťažko	57 / 16	213 / 60
Sluchové postihnutie / z toho hluchí	95 / 14 - 15	355 / 52-56
Poruchy reči	57	213
Mentálne postihnutie	285	1064
Poruchy pohybového ústrojenstva	286	1068
Osoby na vozíku	33	123
Diabetici / z toho na inzulíne	505 / 66	1886 / 246
Duševné ochorenie	95	355
Epilepsia	133	497
Psoriáza	190	710
Chronicky choré deti	524	1957

Zdroj: Komunitný plán sociálnych služieb v meste Spišská Nová Ves na roky 2009 - 2013

Títo občania využívajú najčastejšie 2 formy pomoci:

- poberanie príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia
- využívanie pobytových zariadení

Mnohí klienti sa vyznačujú kombinovanými typmi postihnutia, preto je veľmi obtiažne analyzovať a presne stanoviť dostatočnosť sociálnych služieb pre jednotlivé typy zdravotného postihnutia.

V Spišskej Novej Vsi sa nachádzajú **2 domovy sociálnych služieb** zamerané na zdravotne postihnutých občanov s kapacitou 63 lôžok, prevádzkované neziskovými organizáciami a jedno **ambulantné zariadenie zamerané na autistov** s kapacitou 6 miest (2008).

V ďalších častiach okresu sa nachádza viacero ďalších pobytových zariadení s celkovou kapacitou 266 lôžok (2008). Celoročné zariadenie podporovaného bývania sa v meste nenachádza, v rámci okresu ho poskytujú dvaja zriaďovatelia s celkovou kapacitou 16 lôžok.

Pre podporu zamestnávania zdravotne postihnutých zriadilo mesto chránené pracovisko pre na Mestskom úrade v Sp. N. Vsi podľa zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti v platnom znení, pre 2 zamestnancov pre vykonávanie osvedčovania listín.

⁷ Pre definovanie potreby sociálnych služieb v budúcnosti jednotlivých cieľových skupín bola využitá metodika socio-demografickej analýzy vybavenosti územných celkov službami sociálnej starostlivosti (obce, mestá, regióny a sociálne služby) SOCIOKLUBU (Praha, 1997). Z dostupných demografických údajov na základe štatistického zisťovania bol vypočítaný počet občanov, ktorí budú potrebovať určitú formu sociálnej pomoci vo vzťahu k veku a miere závislosti na pomoci pri sebaobslužbe - viac informácií – viď Komunitný plán sociálnych služieb v meste Spišská Nová Ves na roky 2009 - 2013

⁸ Ukazovateľ absolútny počet pre mesto Sp. Nová Ves bol prepočítaný pre stav počtu obyvateľov k 31.12.2009

V súčasnosti poskytujú **poradenstvo pre zdravotne postihnutých občanov** Slovenský zväz telesne postihnutých Spišská Nová Ves, Slovenský zväz zdravotne postihnutých Spišská Nová Ves, Únia nevidiacich a slabozrakých Spišská Nová Ves a Spišská katolícka charita Spišská Nová Ves a Humanitná spoločnosť Prijatie Spišská Nová Ves.

V rámci poskytovania sociálnych služieb tejto skupine je dôležité podporovať ich integráciu do komunity a komunitného života s poskytovaním podporných služieb a príspevkov na kompenzáciu dôsledkov zdravotného postihnutia. Rozšírením výkonu terénnej sociálnej práce je nutné zlepšovať vyhľadávaciu činnosť. Ďalšou dôležitou službou je prevencia a poradenstvo poskytované subjektmi verejnej správy a neziskového sektoru. Nevyhnutné je tiež vybudovať dostatočne podmienky pre bezbariérový pohyb zdravotne postihnutých na verejných priestranstvách ako aj vo verejných budovách.

7.2 Poberatelia dôchodkov a seniori

Tab. 87: Výška vyplatených dôchodkov⁹

	2006	2007	2008
Výška vyplatených dôchodkov (okres Sp. Nová Ves, v EUR)	59 866 228,51	65 505 775,74	70 279 559,18
Počet poberateľov v okrese Sp. Nová Ves	19 449	19 673	19 958
Priemerná výška dôchodku (VD)	256,50	277,50	293,42
Priemerná VD KSK (v EUR)	259,21	280,29	298,58
Priemerná VD SR (v EUR)	261,07	281,72	299,14

Zdroj: ŠÚ SR

Tab. 88: Vývoj počtu poberateľov dôchodkov

	Počet poberateľov dôchodkov			Počet obyvateľov			Podiel poberateľov na celkovom počte obyvateľov		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Slovenská republika	1232904	1246438	1265819	5393637	5400998	5412254	23%	23%	23%
Košický kraj	169269	171197	174393	773086	774103	775509	22%	22%	22%
Okres Sp. N. Ves	19 449	19 673	19 958	95862	96302	96788	20%	20%	21%

Zdroj: ŠÚ SR

V SR bol poberateľom dôchodku v roku 2008 každý 4. občan, v okrese Spišská Nová Ves takmer každý 5. občan. Najmä v súvislosti so starnutím obyvateľstva a rastom počtu poberateľov dôchodkov sa výška vyplatených dôchodkov v okrese zvýšila za 2 roky o viac ako 10 mil. €.

Mesto Sp. Nová Ves sa vyznačuje každoročným nárastom absolútneho počtu občanov v dôchodkovom veku, pričom sa zvyšuje aj ich podiel na celkovom počte obyvateľov mesta. Z nižšie uvedenej tabuľky je zrejmé, že počet občanov v poproduktívnom veku (min. 65 rokov) v sledovanom období vzrástol v Sp. Novej Vsi o takmer 10,7%, kým celkový počet obyvateľov klesol o viac ako 1,6 % oproti roku 2005.

Tab. 89: Vývoj počtu občanov v poproduktívnom veku

	2005	2006	2007	2008	2009	Zmena v roku 2009 oproti roku 2005
Počet občanov v poproduktívnom veku (65+)	3775	3866	3956	4059	4179	10,70%
Počet obyvateľov	38103	37909	37772	37643	37489	-1,61%
Podiel na celkovom počte obyvateľov mesta	9,91%	10,20%	10,47%	10,78%	11,15%	-----

Zdroj: Matrika mesta Sp. Nová Ves

⁹ Zahŕňa: Starobný, vdovský, vdovecký, sirotsky a invalidný dôchodok

Na území mesta žilo k 31.12.2009 4 179 seniorov – občanov nad 65 rokov, čo v zmysle použitej metodiky SOCIOKLUBU predstavuje orientačnú potrebu 203 miest v zariadeniach sociálnych služieb zameraných pre seniorov, z toho:

- 142 miest v Domove dôchodcov – zariadenie pre seniorov
- 61 miest v Zariadení opatrovateľskej služby
- 243 miest v rámci opatrovateľskej služby

Tab. 90: Orientačná potreba kapacity služieb pre seniorov v porovnaní s existujúcimi kapacitami

	Predpokladaná potreba	Existujúce služby	Dostatok/nedostatok
Domov dôchodcov (DD)	142	180	+38
Zariadenie opatrovateľskej služby (ZOS)	61	20	-41
Pobytové kapacity spolu:	203	208	+5
Opatrovateľská služba	243	160	-83

Zdroj: Komunitný plán sociálnych služieb v meste Spišská Nová Ves na roky 2009 - 2013

Hoci pobytové kapacity DD a ZOS mierne prevyšujú predpokladanú potrebu, je možné konštatovať, že sú primerané potrebám mesta, keďže oba domovy zabezpečujú služby nie len pre obyvateľov mesta ale aj jeho okolia. Z tabuľky je však zrejmé, že v meste je nedostatočné zabezpečenie najmä opatrovateľskej služby.

Na zvýšenie kapacity opatrovateľskej služby (služba poskytovaná v domácnosti klienta – tzv. terénna sociálna služba) mesto Sp. N. Ves od 1.1.2008 prevzalo zodpovednosť za jej poskytovanie prostredníctvom činností a služieb Domova dôchodcov ako organizácie v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti s počtom opatrovateľiek 40. Počet opatrovaných klesol zo 154 v roku 2007 na 123 v roku 2010. Súčasťou opatrovateľskej služby je zabezpečovanie a poskytovanie obedov seniorom v spolupráci so základnými školami.

Pre posilnenie odborných kapacít opatrovateľskej služby a ďalších aktivít zameraných na komunikáciu s cieľovou skupinou starších obyvateľov ako 50 ročných (seniori 50+) realizuje mesto ako partner Technickej Univerzity v Košiciach a o.z. ASTRA v Košiciach medzinárodný projekt (zapojení sú aj partneri z Maďarska a Rakúska) SAGE+, výstupom ktorého bude cca 15 – 20 vyškolených sociálnych konzultantov pre mapovanie a analyzovanie potrieb tejto cieľovej skupiny a ich ďalšiu komunikáciu a konzultáciu so subjektmi zodpovednými za poskytovanie sociálnych služieb tejto cieľovej skupine obyvateľov. Plánované ukončenie projektu je v septembri 2011.

Kluby dôchodcov

Mesto zriadilo od roku 2004 tri Kluby dôchodcov - denné centrá pre občanov v dôchodkovom veku. Ich registrovanými členmi bolo v sledovanom období stabilne približne 7 % občanov mesta Spišská Nová Ves v dôchodkovom veku.

Tab. 91: Denná centrá pre dôchodcov v meste

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet denných centier	3	3	3	3	3	3
Počet registrovaných členov denných centier	311	309	315	325	344	346
Počet občanov v dôchodkovom veku	4595	4527	4694	4839	5010	5183
Podiel registrovaných členov ku celkovému počtu občanov v dôchodkovom veku	6,77%	6,83%	6,71%	6,72%	6,87%	6,68%

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves pre Benchmarking miest

Členovia denných centier sa v rámci nich venujú ručným prácam, diskusiám o aktuálnych témach, výletom - turistickým a za účelom návštevy kultúrnych a historických pamiatok, vychádzkových (zber bylín, húb a pod.). V rámci 2 centier fungujú aj spevácke skupiny (Lipa a Rozmarín). Kluby zároveň spolupracujú s inými klubmi dôchodcov na Slovensku

Kluby dôchodcov v meste sa vyznačujú dostatočnými priestormi vrátane vybavenia, ktoré im mesto ponúka pre zabezpečenie ich fungovania bezplatne avšak ich vybavenie je potrebné modernizovať.

7.3 Deti a mladiství v sociálnoprávnej ochrane a sociálnej kuratеле

Každoročne je v okrese Sp. Nová Ves zaznamenaný nárast počtu rodín a detí, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. K 31.12.2008 bolo v okrese Spišská Nová Ves evidovaných 6 226 detí z 3 769 rodín. V roku 2010 do evidencie pribudlo 879 detí ako nových prípadov zo 459 rodín. Počet novoevidovaných detí od 1.1.2010 do 14.5.2010 bol 11, z toho 6 maloletých od 0 do 14 rokov a 5 mladistvých od 15 do 18 rokov.

Tab. 92: Vybrané ukazovatele sociálnoprávnej ochrany detí a mladistvých a sociálnej kurately

	Okres Sp. Nová Ves	Okresy Sp. Nová Ves a Gelnica
Počet evidovaných rodín	3 769	5 059
Počet evidovaných detí	6 226	8 157

Počet detí umiestnených v zariadeniach		
na výkon rozhodnutia súdu	139	210
Počet neumiestnených detí	0	0
Počet detí v náhradnej osobnej starostlivosti	125	168
Počet pestúnskych rodín	18	25
Počet detí v pestúnskej starostlivosti	20	29

Počet maloletých detí		
s poruchami správania	357	418
počet mladistvých delikventov	350	454

Zdroj: Komunitný plán sociálnych služieb v meste Spišská Nová Ves na roky 2009 – 2010, údaj k k 31.12.2008

K nárastu počtu detí a mladistvých ako prípadov pre **sociálnoprávnú ochranu a sociálnu kuratelu**, dochádza v rodinách v prevažnej miere z dôvodu rôznych vzťahových a finančných problémov, rozvodov, úpravy práv a povinností rodičov vo vzťahu k maloletým deťom, porúch správania u detí, umiestňovania detí do zariadení na výkon rozhodnutia súdu. Vyskytuje sa aj problém násilia v rodine, či už psychického, alebo fyzického. Problémové sú najmä deti zo sociálno-patologického a málo podnetného sociálneho prostredia, aj vplyvom nesprávnych výchovných postupov rodičov a blízkeho okolia (rómske komunity a rodiny s nižším a nízkym sociálnym statusom).

Medzi deťmi a mládežou vzrastá požívanie drog, najmä prchavých látok. Tento problém je akútny, nakoľko aj pod vplyvom prchavých látok sa deti dopúšťajú protiprávneho konania a sociálno-patologických javov.

Výkon sociálnej kurately pre okres a mesto Spišská Nová Ves zabezpečuje Úrad práce a sociálnych vecí so sídlom v Spišskej Novej Vsi.

Medzi najčastejšie dôvody **evidencie detí a mladistvých** ako opatrenie sociálnej kurately patria trestná činnosť u maloletých osôb, priestupkové konania, zanedbávanie povinnej školskej dochádzky a pod.

Z hľadiska realizácie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately narastá **umiestňovanie detí v ústavnej starostlivosti**. Jedná sa najmä o deti, ktorým rodičia nedokážu vo svojich podmienkach a prostredí zabezpečiť primeranú starostlivosť či už zo subjektívnych alebo objektívnych dôvodov. Pretrváva situácia, že matky opustia deti už v pôrodnici po narodení a odmietajú ich prevziať do svojej starostlivosti. Rodičovská zodpovednosť je na nízkej úrovni. V nemalej miere ovplyvňuje konanie rodičov aj ich problematická bytová, či finančná situácia.

Nadalej sa rozširuje počet žiadateľov o náhradnú rodinnú starostlivosť, pre ktorých Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny realizuje prípravu v tíme, v rozsahu stanovenom zákonom, ako aj počet žiadateľov o prípravu na vykonávanie profesionálneho rodičovstva, čo predstavuje vcelku priaznivú situáciu z hľadiska umiestňovania detí z detských domovov do náhradnej rodinnej starostlivosti, i keď i v danej oblasti existujú rezervy. Stále nedostatočná je propagácia náhradnej rodinnej starostlivosti, angažovanosť rodinných príslušníkov v prípade riešenia situácie ohrozeného dieťaťa a vyhľadávanie občanov vhodných pre výkon náhradnej rodinnej starostlivosti a profesionálnych rodičov. Existuje tu

priestor pre spoluprácu formou spoločných propagačných programov – napr. spolupráca Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Spišskej Novej Vsi, Detského domova Mlynky - Biele Vody a firmy Embraco Slovakia so sídlom v Spišskej Novej Vsi.

Pomoc a služby v prípade problémov s rodinami s využitím krízovej intervencie poskytuje aj Krízové stredisko Alžbetka n.o., ktoré tvorí záchytnú sieť a ambulantnou formou pracuje s úzkou skupinou detí. Toto však nerieši prvotnú príčinu problémov detí a rodiny a je nepostačujúce pre takýto typ práce. Činnosť začínajú rozvíjať aj iné neštátne subjekty v pôsobnosti okresu.

V záujme riešenia danej situácie na tomto úseku je nevyhnutná:

- intenzívna práca v prirodzenom rodinnom prostredí a v otvorenom prostredí, to znamená pôsobenie na rodičov, deti,
- osvetová činnosť,
- rozvoj záujmových aktivít priamo v teréne, s aktívnym využitím komunitných pracovníkov a dobrovoľných aktivistov z komunity, cirkevných aktivít a misijnej práce.

Ďalej je potrebná popri práci škôl rozšírená výchova k manželstvu a rodičovstvu, rozvoj rodičovských zručností a zodpovednosti pri výchove detí, učiť starostlivosti o deti a rodinu od najelementárnejších vecí a to aj priamo v teréne. Taktiež je tu priestor pre efektívnejšiu vzájomnú komunikáciu a spoluprácu pri riešení uvedených problémov.

7.4 Občania v ťažkých životných situáciách a osoby sociálne neprispôsobivé

Do tejto cieľovej skupiny patria najmä osamelí rodičia, týrané ženy, bezdomovci a osoby so závislosťou. V meste, na základe poznatkov najmä mestskej polície, žije cca 40 bezdomovcov. Z toho v v nocľahárni pre bezdomovcov (Dom humanity Nádej) s kapacitou 15, je ich v súčasnosti (2010) ubytovaných 12. Dom humanity je zariadením mesta poskytujúcim sociálne služby záujemcom, ktorí požiadajú o umiestnenie, a ktorí sú ochotní dodržiavať podmienky ubytovania, domový poriadok a režim života v ňom, čo je dôvodom, že kapacita tohto zariadenia nie je zvyčajne naplno využitá.

O cieľovej skupine občanov v ťažkých životných situáciách žijúcich v meste však nie sú dostatočné relevantné informácie, chýbajú štatistiky, prieskumy, neexistuje v tejto oblasti systémový mechanizmus pomoci týmto ľuďom.

Vzhľadom na kapacity Domu humanity Nádej a záujmu bezdomovcov o ubytovanie je možné konštatovať, že táto kapacita je pre bezdomovcov v súčasnosti postačujúca pre kategóriu mužov od 18-60 rokov. Len v individuálnych prípadoch je riešená starostlivosť o ženy bez domova/bez prístrešia prostredníctvom Spišskej katolíckej charity.

Na území mesta sa okrem kapacity nocľahárne pre bezdomovcov nachádza aj 14 miest v zariadení núdzového bývania (Spišská katolícka charita – Dom charitas sv. Jozefa) pre osoby vyžadujúce azylové ubytovanie.

Prostredníctvom neštátnych subjektov sú zabezpečované služby pre **skupinu matky s deťmi** formou prechodného ubytovania (14 miest v rámci domova pre osamelých rodičov a 15 miest v rámci krízového strediska) v dostatočnej kapacite. Chýbajú však služby pre opätovnú integráciu týchto rodín do ich prirodzeného prostredia.

Poradensko - psychologické služby poskytuje aj Referát poradensko-psychologických služieb v rámci Úradu práce sociálnych vecí a rodiny, ktorého služby využilo v roku 2009 238 klientov a bolo vykonaných 800 konzultácií, z toho 401 individuálnych a 399 skupinových. Referát poskytuje poradensko-konzultačnú činnosť v oblasti rodinnej, osobnostnej, partnerskej, rozvodovej a porozvodovej, študijnej a profesionálnej, náhradnej rodinnej starostlivosti a inej problematiky.

V meste, ale aj okrese takmer úplne **absentujú služby pre osoby závislé na drogách**. Sociálne služby pre drogovu závislých občanov sú medzirezortné – nastupujú po liečení v zdravotníckych zariadeniach a resocializačné zariadenia sú zatiaľ veľmi málo rozvinuté, hoci je vysoký predpoklad, že počet drogovu závislých občanov sa bude zvyšovať. Najúčinnějšíou pomocou pre túto skupinu

občanov je jednoznačne sociálna prevencia a poradenstvo poskytované rôznymi subjektmi, ktorú drogovu závislým poskytuje napr. Humanitná spoločnosť Prijatie Spišská Nová Ves. Pre osoby závislé (alkohol, drogy, hráči) je zo strany psychológov a psychiatrov už viac rokov návrh zriadenia psychologickkej poradne - Linky dôvery na úrovni mesta.

7.5 Osoby po výkone trestu

K 31.12.2009 evidoval Úrad práce sociálnych vecí a rodiny v Spišskej Novej Vsi celkom 175 plnoletých fyzických osôb po výkone trestu, z toho v okrese Spišská Nová Ves 132 osôb a v okrese Gelnica 43 osôb. V prípadoch prepustených osôb z výkonu väzby sa v okresoch vyskytujú len nepatrné rozdiely: v roku 2008 bolo prepustených 14 osôb a v roku 2009 bolo prepustených 13 osôb. Pokiaľ ide o podmienené prepustenie z výkonu väzby, tak v roku 2008 boli prepustené 2 osoby a v roku 2009 boli prepustené tiež 2 osoby. V prípadoch prepustených osôb z výkonu trestu odňatia slobody to bolo v roku 2008 164 osôb a v roku 2009 116 osôb. V prípade podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody, tak v roku 2008 bolo prepustených 44 osôb a v roku 2009 bolo prepustených 33 osôb, čo predstavuje pokles.

Priamo v meste Spišská Nová Ves bolo prepustených z výkonu väzby, alebo výkonu trestu odňatia slobody:

- v roku 2007 - 31 osôb,
- v roku 2008 - 18 osôb,
- v roku 2009 - 23 osôb,
- k 30.11.2010 - 20 osôb.

V meste, ale aj okrese takmer úplne **absentujú služby pre osoby po výkone trestu**. Skupina osôb po výkone trestu sa niekedy nachádza v útulkoch s bezdomovcami, kde však okrem dohľadu nemajú zabezpečenú resocializačnú starostlivosť, ktorá by im napomohla sa znovu integrovať do spoločnosti.

7.6 Rómske komunity

V meste Spišská Nová Ves, tak ako v mnohých mestách a obciach Slovenska, je možné rómske komunity zaradiť medzi marginalizované a sociálne vylúčené, resp. sociálnym vylúčením ohrozené. Rómovia sú vytláčaní na okraj spoločnosti a nemajú možnosť plne sa v nej realizovať. Stáva sa tak z rôznych dôvodov, najmä z nedostatku vlastných základných kompetencií alebo v dôsledku diskriminácie. Znamená to život v chudobe, bez participácie na trhu práce, bez účasti na systematickom vzdelávaní, bez primeraného bývania, bez dostatočného príjmu. Všetky tieto znaky je možné nachádzať vo všetkých troch osadách v Spišskej Novej Vsi (Vilčurňa, Podskala, Hájik) so zastúpením všetkých typov osídlenia (koncentrovaná, separovaná, segregovaná) a týkajú sa buď jednotlivcov, rodín alebo celých skupín v komunite. Dlhotrvajúci pocit, že človek nemá v spoločnosti miesto, je zdrojom trvalého stresu, čo následne spôsobuje nabaľovanie ďalších sociálnych problémov. Väčšina Rómov sa tak ocitá v situácii, že zlyháva vo viacerých rolách. Nastáva pasivita jednotlivcov i komunít, nedostatočná účasť na živote celej spoločnosti.

Tab. 93: Sociálne charakteristiky obyvateľov rómskych osád

	Počet obyvateľov v jednotlivých osídleniach		
	Hájik	Podskala	Vilčurňa
Počet obyvateľov	219	278	1162
Počet evidovaných zamestnaných/nezamestnaných	15/48	9/56	30/183
Počet sociálne odkázaných osôb	96	104	458
Počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi	26	31	114

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, údaje za tretí kvartál 2009

Mesto Spišská Nová Ves v rámci príležitosti Úradu Vlády SR, splnomocnenca pre Rómske komunity, vypracovalo analýzu stavu a následne stratégiu riešenia problémov rómskej komunity v meste a schválilo uznesením mestského zastupiteľstva č. 647/2010 z 28.01.2010 **Program Synergia (Lokálna**

stratégia komplexného prístupu), ktorý sa stáva (jeho ciele a opatrenia) súčasťou Rozvojového plánu mesta Spišská Nová Ves na roky 2011 -2018.

Pre zlepšenie sociálnej situácie Rómov Mesto Sp. Nová Ves 3 roky (od roku 2008) realizuje projekty zamerané na činnosti terénnej sociálnej práce, najmä projekty: **SOVA** – Prevencia **SO**ciálnej **V**ylúčenosti **A**ktívne a **UZOL** 5P- Platforma pre **Pod**poru, **Pos**ilňovanie a **P**ermanentnosť **P**revencie sociálneho vylúčenia.

Projekty vytvorili v meste predpoklady pre aktívnu prácu 4 terénnych sociálnych pracovníkov (TSP) a 3 asistentov (ASP). Ich činnosti boli a sú smerované najmä jednotlivcov a rodiny v 3 rómskych komunitách s počtom obyvateľov spolu 1659.

Tab. 94: Terénna sociálna práca

	Počet komunitných centier	Počet terénnych sociálnych pracovníkov		Počet asistentov terénnych sociálnych pracovníkov	
		Spolu	Z toho Rómov	Spolu	Z toho Rómov
2006	0	1	1	4	4
2007	0	2	2	3	3
2008	0	4	1	3	1
2009	0	4	1	3	1

Zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009

V rámci terénnej sociálnej práce je ročne uskutočnených viac ako 2 500 návštev vrátane intervencií a konkrétnych riešení potrieb a problémov obyvateľov rómskych osídlení zameraných na obmedzovanie chudoby, zvyšovanie záujmu zamestnať sa, starostlivosť o zdravie, zlepšenie zručnosti pri skvalitňovaní bývania, zlepšenie dostupnosti vzdelania najmä deťom predškolského a školského veku, zlepšenie dostupnosti sociálnych služieb a zníženie sociálno-patologických javov.

Hlavné dosiahnuté výsledky projektov sú:

- zlepšená komunikácia a vybudovaná dôvera s klientmi
- TSP a ASP sa stali komunikačným uzlom a sprostredkovateľom medzi obyvateľmi rómskych komunít ich potrebami a problémami a inštitúciami s právomocami tieto potreby a problémy riešiť
- významný príspevok sociálneho poradenstva v oblasti zamestnateľnosti (zaradenie do evidencie uchádzačov), predškolskej a školskej výchovy (vyriešené mnohé prípady záškoláctva)detí, prevencie užívania drog už malými deťmi, zlepšená starostlivosť o vlastné zdravie a zdravie členov rodiny (zvýšená zdravotnícka osвета, realizácie očkovania detí, sprostredkovanie komunikácie s lekárom)
- zvýšená zodpovednosť za plnenie záväzkov (riešenie problémov s nedoplatkami za bývanie, komunálny odpad)
- posun v osobnostnej kompetencii k samostatnému riešeniu svojich problémov

Očakávané je, že výsledky dosiahnuté v uvedených projektoch budú dlhodobo udržateľné s pozitívnym dopadom na kvalitu života Rómov v meste. Jedným z predpokladov udržateľnosti dosiahnutých výsledkov projektov je zabezpečenie kvalitnej, účinnej a permanentnej komunitnej práce TSP a ASP, ktorá je už v súčasnosti v meste nie len že akceptovaná, ale aj samotnými komunitami a jej obyvateľmi aj aktívne využívaná.

V meste Sp. Nová Ves sa zatiaľ (2010) nenachádza žiadne komunitné centrum zamerané na komunitnú prácu s rómskou komunitou, avšak plánované je jeho zriadenie v rámci pripravovanej rekonštrukcie materskej škôlky v osade Vilčurňa v rokoch 2011/2012. V oblasti komunitnej práce v meste stabilne od roku 2006 pôsobí 6 neziskových organizácií.

7.7 Poberatelia dávok v hmotnej núdzi a príspevkov k dávkam v hmotnej núdzi

Jednou z podmienok nároku na dávku v hmotnej núdzi (DHN) je stav, kedy príjem občana a fyzických osôb, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú, nedosahuje **životné minimum**, a ktorí si príjem nemôžu zabezpečiť alebo zvýšiť vlastným pričínením.

Tab. 95: Počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi v Spišskej Novej Vsi

	2007	2008	2009
Počet poberateľov DHN	1005	872	1051
Jednotlivci	627	539	700
Rodiny	333	279	351
Počet spoločne posudzovaných osôb	1906	1630	2044

Zdroj: ÚPSVaR Sp. Nová Ves, údaje ku koncu roka

Počet poberateľov DHN v meste tvoril v sledovanom období približne 2,5 % podiel na celkovej populácii mesta. V poradí okresov na Slovensku podľa hodnoty ukazovateľa podiel počtu poberateľov DHN a príspevkov k dávke so spoločne posudzovanými osobami k počtu obyvateľov, sa v decembri roku 2009 umiestnil okres Sp. Nová Ves (12,47 %) na 15 mieste, v auguste roku 2010 klesol okres na 12 miesto (14,25%). Údaje za Košický kraj v rovnakom období sú 11,65% v decembri 2009 a 12,20% v auguste 2010. Priemer Slovenska za toto obdobie je približne 6,91 %. Z uvedeného vyplýva, že na počet obyvateľov okresu, ale aj kraja, stúpa počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi.

Občanom v hmotnej núdzi a fyzickým osobám, ktoré sa s nim spoločne posudzujú sa poskytujú aj príspevky k dávke podľa Zákona o pomoci v hmotnej núdzi č.599/2003 Z.z. v znení neskorších zmien, t.j. príspevok na zdravotnú starostlivosť, aktivačný príspevok, príspevok na bývanie, ochranný príspevok a dávka na dieťa plniace si povinnú školskú dochádzku. Vývoj počtu ich poberateľov v rámci okresu Sp. Nová Ves uvádza nasledujúca tabuľka.

Tab. 96: Vývoj počtu poberateľov príspevkov k dávke v hmotnej núdzi

	2008	2009	Medziročná zmena
na zdravotnú starostlivosť	9 744	11 990	+23,05%
aktivačný príspevok	481	1 078	+124,12%
príspevok na bývanie	1 051	1 688	+60,61%
ochranný príspevok	2 051	2 221	+8,29%
dieťa plniace si povinnú šk. dochádzku	-	2 861	-
Počet poberateľov príspevkov k DHN celkom	13 327	19 838	

Zdroj: ÚPSVaR Sp. Nová Ves, údaje ku koncu roka

Za sledované obdobie došlo k nárastu počtu poberateľov všetkých typov príspevkov.

7.8 Zariadenia a poskytovatelia sociálnych služieb v meste

V Meste Spišská Nová Ves bolo v roku 2009 poskytované široké spektrum sociálnych služieb/ sociálnej pomoci najmä:

- služby na zabezpečenie základných životných podmienok (jedálne)
- krízové a podporné (odľahčovanie) služby (denné stacionárne, domovy pre osamelých rodičov, stanice opatrovateľskej služby, organizovanie spoločného stravovania, prepravné služby)
- sociálne služby v pobytových zariadeniach (domovy dôchodcov, domovy sociálnych služieb pre deti a pre dospelých, zariadenia opatrovateľskej služby, zariadenia chráneného bývania, rehabilitačné strediská)
- terénne sociálne služby
- poradensko-informačné centrá pre zdravotne postihnutých (napr. Informačno - poradenské stredisko a poradensko - psychologické stredisko)

Nasledujúca tabuľka uvádza prehľad kapacít jednotlivých typov zariadení v meste ako aj v okrese Sp. Nová Ves.

Tab. 97: Kapacity jednotlivých zariadení sociálnych služieb podľa ich typov

	Kapacity mesta	Kapacity okresu Sp. Nová Ves
Domov dôchodcov – zariadenie pre seniorov	180	0
DSS pre dospelých celoročný pobyt	9	136
DSS pre dospelých týždenný pobyt	2	0
DSS pre dospelých denný pobyt – denný stacionár	17	0

DSS pre deti celoročný pobyt	15	0
DSS pre deti týždenný pobyt	11	0
DSS pre deti denný pobyt- denný stacionár	14	0
Nocľaháreň	15	1
Zariadenie núdzového bývania	14	0
Zariadenie opatrovateľskej služby	20	0
Zariadenie podporovaného bývania	0	16
Rehabilitačné stredisko	6	0
Krízové stredisko	15	0
Zariadenie pestúnskej starostlivosti	3	0
Detský domov	0	55
Kapacita spolu	329	208

Zdroj: Komunitný plán sociálnych služieb v meste Spišská Nová Ves na roky 2009 - 2013

Z uvedených kapacít sú v zriaďovateľskej pôsobnosti:

- Mesta Sp. N. Ves 3 prevádzky (Domov dôchodcov, Zariadenie opatrovateľskej služby, Dom humanita Nádej - nocľaháreň),
- VÚC - 1 prevádzka – Reedukačný detský domov Mlynky – Biele vody
- mimovládnych organizácií (Spišská katolícka charita, Katarína, n.o., Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím o.z., Betezda, n.o., Proautista, n.o., Alžbetka, n.o.) zostávajúce prevádzky.

Tab. 98: Zariadenia sociálnych služieb so sídlom v meste

Názov zariadenia	Cieľová skupina	Typ zariadenia	Typ zriaďovateľa	Kapacita	Forma
Spišská katolícka charita - Dom Caritas sv. Jozefa	deti a rodičia	domov pre osamelých rodičov	mimovládna organizácia	14	prechodne
Alžbetka n.o.	deti a rodičia	krízové stredisko	mimovládna organizácia	15	prechodne
Zariadenie pestúnskej starostlivosti	deti a rodičia	zariadenie pestúnskej starostlivosti	Košický samosprávny kraj	3	celoročne
Mesto Spišská Nová Ves - Dom Humanita Nádej	krízová intervencia	útulok	mimovládna organizácia	15	prechodne
Mesto Spišská Nová Ves	seniori	domov dôchodcov	mesto	170	celoročne
Spišská katolícka charita - Dom Caritas sv. Jozefa	seniori	domov dôchodcov	mimovládna organizácia	1	celoročne
Soc. zariadenie Katarína, n.o.	seniori	domov dôchodcov	mimovládna organizácia	17	celoročne
Mesto Spišská Nová Ves	seniori	zariadenie opatrovateľskej služby	mesto	20	prechodne
BETEZDA n.o.	seniori	zariadenie opatrovateľskej služby	mimovládna organizácia	5	denne
Humanitná Spoločnosť Prijatie	spoločné pre všetky cieľové skupiny	sociálne poradenstvo	mimovládna organizácia		ambulantne
Alžbetka n.o.	spoločné pre všetky cieľové skupiny	sociálne poradenstvo	mimovládna organizácia		ambulantne
Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihom	zdravotne postihnutí občania	domov sociálnych služieb	mimovládna organizácia	22	denne, týždenne, celoročne
Spišská katolícka charita - Dom Caritas sv. Jozefa	zdravotne postihnutí občania	domov sociálnych služieb	mimovládna organizácia	41	denne, týždenne, celoročne
PROAUTISTA n.o.	zdravotne postihnutí občania	rehabilitačné stredisko	mimovládna organizácia	6	ambulantne

Zdroj: Komunitný plán sociálnych služieb v meste Spišská Nová Ves na roky 2009 - 2013

Sociálne poradenstvo a sociálnu prevenciu na území mesta poskytujú nasledovné subjekty:

- Humanitná spoločnosť Prijatie Spišská Nová Ves
- Spišská katolícka charita Spišská Nová Ves
- Alžbetka n.o Spišská Nová Ves
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves
- Mestský úrad Spišská Nová Ves a
- organizácie združujúce zdravotne postihnutých občanov.

7.8.1 Stav sociálnej infraštruktúry v správe mesta

Domov dôchodcov v Spišskej Novej Vsi

Domov dôchodcov je rozpočtovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Spišská Nová Ves, ktorá poskytuje sociálne služby pre starých občanov v zmysle zákona 448/2008 o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Domov dôchodcov (DD) v Spišskej Novej Vsi spravuje dva objekty a sídli v dvoch budovách – na Brezovej ulici a na Slovenskej ulici. Stavba DD je v užívaní od roku 1986. V roku 1992 bola zrealizovaná prístavba administratívno-hospodárskej časti a v roku 2007 bola zrealizovaná nadstavba ubytovacej časti, ktorou sa zvýšila kapacita zariadenia o 25 osôb na 175 klientov. Zlepšenie technického stavu budov DD a ZOS, ako aj vnútorné vybavenie vrátane nového komunikačného systému v Domove dôchodcov je predmetom v súčasnosti už realizovaného projektu Rekonštrukcia a modernizácia DD a ZOS.

Ubytovanie je zabezpečované v jednoposteľových, dvojposteľových, trojposteľových izbách a apartmánoch. Zdravotnícku starostlivosť zabezpečuje zmluvný lekár, ktorý prichádza dvakrát týždenne. V rámci zdravotníckej starostlivosti sa zabezpečuje aj rehabilitačná starostlivosť, ktorá je zameraná na liečebný telocvik. V rámci záujmovej činnosti prebiehajú aktivity zamerané na besedy, prednášky, kultúrne vystúpenia detí, pracovnú terapiu, spoločenské hry, posedenia, výlety a vychádzky do blízkeho okolia. Súčasťou domova dôchodcov sú aj kaplnky, ktoré slúžia na bohoslužby. V domove však chýbajú špeciálne lôžka pre jednotlivé diagnózy, ktoré si vyžadujú špecifický prístup (napr. so špecializáciou na Alzheimeru a pod.).

Zariadenie opatrovateľskej služby (ZOS) sa nachádza v blízkosti centra mesta na Slovenskej ulici. Služi na poskytnutie sociálnej služby na určitú dobu. Jedná sa o trojpodlažnú budovu s kuchyňou, jedálňou (pre vlastných i externých klientov s kapacitou 120), práčovňou a terasou. ZOS má kapacitu 18 ľudí pre lôžkovú starostlivosť, pričom je dostatočná. Dostatočne kvalitné je aj vybavenie zariadenia a počet pracovníkov. Plánom v budúcnosti je v budove zriadiť najmä denný stacionár.

Dom humanity „Nádej“ – nocľaháreň

Poskytuje poradenskú starostlivosť, zabezpečuje prechodné ubytovanie občanov spoločensky neprispôsobivých a občanov, ktorí potrebujú osobitnú pomoc ako súčasť sociálnej pomoci bezdomovcom. Je určená pre mužov od 18 do 60 rokov. Kapacita je 15 miest a je považovaná za dostatočnú. Dostatočný je aj počet pracovníkov a vybavenie zariadenia.

7.9 Financovanie sociálnych služieb z mestského rozpočtu

Najvýznamnejšiu časť financovania sociálnych zariadení a sociálnej pomoci mesta tvorí každoročne dotácia zo štátneho rozpočtu pre prevádzku Domova dôchodcov a Zariadenie opatrovateľskej starostlivosti (ďalej len DD). Výšku dotácie pre DD navrhuje a poskytuje MF SR v zmysle limitov schválených v štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok. Rozpočet mesta sa na financovaní DD podieľa podielom 35% z celkovej poskytnutej dotácie.

Tab. 99: Financovanie sociálnych služieb z mestského rozpočtu (v EUR)

	2006	2007	2008	2009
Kluby dôchodcov	8 763	6 572	8 929	9 615
Príspevky pre organizácie III. sektoru	5 643	6 805	8 298	3 705

Príspevky pre Spišskú katolícku charitu (SKCH) – sociálne služby	15 601	15 601	7 967	0
Sociálno-právna ochrana detí	0	0	4 481	9 531
Jednorazové dávky v hmotnej núdzi	3 618	3 917	4 548	5 599
Eurobalíčky	0	0	44 646	0
Darcovia krvi	863	1 527	1 560	710
Bežné transfery – pohreby	664	631	232	233
Dom humanity	33 127	45 940	37 144	39 996
Komunitná sociálna práca	21 377	26 057	25 924	65 641
Opatrovateľská služba – iný subjekt	0	33 194	9 958	9958
Opatrovateľská služba MsÚ	113 158	56 065	0	0
Domov dôchodcov celkom	1 522 970	1 607 913	1 977 163	2 044 485
<i>- z toho opatrovateľská služba</i>	0	76 080	276 472	310 350
Spolu, z toho:	1 725 785	1 771 028	2 129 523	2 189 473
<i>- vlastné zdroje</i>	636 062	642 601	758 747	859 459
<i>- dotácia zo štátneho rozpočtu</i>	1 089 723	1 161 920	1 370 776	1 330 014

Zdroj: Rozpočet mesta Sp. Nová Ves

7.10 Zhrnutie

Zdravotne postihnutí obyvatelia v okrese Sp. Nová Ves tvorili v roku 2009 takmer 4% z celkového počtu obyvateľstva okresu. V okrese aj v samotnom meste sa nachádzajú viaceré špecializované pobytové a ambulantné zariadenia zamerané na pomoc tejto skupine, organizácie poskytujúce poradenstvo a pomoc najmä v súvislosti s integráciou zdravotne postihnutých do komunitného života. Najrozšírenejším zdravotným postihnutím v okrese Spišská Nová Ves je postihnutie pohybového a podporného aparátu (17,2% zdravotne postihnutých), čo vytvára požiadavku na zavádzanie opatrení na zaistenie voľného bezbariérového pohybu zdravotne postihnutých vo verejných budovách a priestranstvách. V meste sú tiež nedostatočne vytvorené podmienky pre zapájanie tejto skupiny občanov do pracovného procesu.

Viac ako jedna pätina obyvateľov okresu Spišská Nová ves je poberateľom niektorého z dôchodkov, z toho prevažujú seniori. Ich počet vzrástol za posledných 5 rokov o takmer 11 %, čo jednoznačne deklaruje proces starnutia obyvateľstva. Sociálna pomoc je seniorom poskytovaná najmä prostredníctvom Domova dôchodcov, ktorého vybavenie a technický stav nie je vyhovujúci. Domovu chýbajú špeciálne lôžka pre jednotlivé zdravotné diagnózy a k nim zodpovedajúca špecializovaná sociálna a zdravotná starostlivosť, potrebné je tiež rozširovať možnosti pre aktívne trávenie voľného času klientov zariadenia. V meste tiež chýba stacionár poskytujúci dennú ambulantnú starostlivosť pre seniorov. Kapacitne nedostatočná je opatrovateľská služba v meste (objavuje sa trend posilňovania terénnych sociálnych služieb s rozšírením počtu hodín poskytovaných služieb – tzv. druhá smena) a nízka je aj pripravenosť a odborná podpora pre rodinných príslušníkov ohľadom starostlivosti o seniorov. Najmä pre spoločné trávenie voľného času seniorov v meste fungujú tri kluby dôchodcov, ich registrovanými členmi bolo v sledovanom období (2004 – 2009) stabilne približne 7 % všetkých občanov mesta v dôchodkovom veku. Vzhľadom na narastajúcu početnosť tejto skupiny obyvateľstva je však potrebné zlepšovať podmienky a rozširovať ponuku a zameranie ich voľnočasových aktivít.

Každoročne je v okrese Sp. Nová Ves zaznamenávaný nárast počtu rodín a detí, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. K nárastu počtu detí a mladistvých ako prípadov pre sociálnoprávnú ochranu a sociálnu kuratelu, dochádza v rodinách v prevažnej miere z dôvodu rôznych vzťahových a finančných problémov, rozvodov, úpravy práv a povinností rodičov vo vzťahu k maloletým deťom, porúch správania u detí, umiestňovania detí do zariadení na výkon rozhodnutia súdu. Vyskytuje sa aj problém násilia v rodine, či už psychického, alebo fyzického. Z hľadiska realizácie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately narastá umiestňovanie detí v ústavnej starostlivosti. Pomoc a služby v prípade problémov s rodinami s využitím krízovej intervencie poskytuje aj Krízové stredisko Alžbetka n.o., ktoré pracuje s úzkou skupinou detí. To však nerieši prvotnú príčinu problémov detí a rodiny ako je nedostatočná výchova k manželstvu a rodičovstvu, chýbajúce rodičovské zručnosti a zodpovednosti pri výchove detí, zlyhaná komunikácia v rodine, výskyt patologických javov a pod.

Občanom v ťažkých životných situáciách a osobám sociálne neprispôsobivým (najmä osamelí rodičia, týrané ženy, bezdomovci a osoby závislé) sú v meste poskytované rôznorodé služby. Nedostatočná je však starostlivosť o matky s deťmi v oblasti ich opätovnej integrácie do ich prirodzeného prostredia a pre osoby závislé na drogách, najmä vo forme resocializačnej starostlivosti po výkone trestu odňatia slobody, či po liečeniach. Služby v oblasti resocializačnej starostlivosti chýbajú aj občanom po výkone trestu odňatia slobody.

Významným prijímateľom sociálnej starostlivosti zo strany mesta sú aj rómske komunity najmä v osadách v Spišskej Novej Vsi (Vilčurňa, Podskala, Hájik). Ide o marginalizované a sociálne vylúčené, resp. sociálnym vylúčením ohrozené komunity, ktoré sú vytláčané na okraj spoločnosti a nemajú možnosť a schopnosť plne sa v nej realizovať, najmä z nedostatku vlastných základných kompetencií alebo v dôsledku diskriminácie. Pre rómske komunity to predstavuje život v chudobe, bez participácie na trhu práce, bez účasti na systematickom vzdelávaní, bez primeraného bývania, bez dostatočného príjmu.

V roku 2008 v meste pôsobilo 14 zariadení sociálnych služieb s celkovou kapacitou 329 miest. V rámci nich prevažujú zriaďovatelia vo forme mimovládnych organizácií, mesto samotné zriaďuje 3 z nich. 5 zo zariadení je zameraných na seniorov, 3 pre zdravotne postihnutých občanov a 3 pre deti a rodičov. Sociálne poradenstvo pre všetky cieľové skupiny poskytujú 2 zariadenia. Každoročne (od roku 2006) narastajú výdavky mesta na financovanie sociálnych služieb rôznych zriaďovateľov.

Chýba však systém na vyhodnotenie kvality poskytovanej sociálnej starostlivosti ako aj informačný servis pre občanov v oblasti sociálnych služieb a koordinačný mechanizmus pre zosúladenie činností rôznych poskytovateľov v tejto oblasti. Mesto poskytuje prostriedky na podporu zdravotne postihnutých vo forme dotácií, bez viazania prostriedkov podľa stanovených kritérií .

8 ZDRAVIE A ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

8.1 Zdravotný stav obyvateľov mesta

Zdravotný stav obyvateľstva je výsledkom pôsobenia genetického vybavenia jedinca, jeho ekonomickej a psychosociálnej situácie, výživy a životného štýlu, ako aj kvality životného prostredia. Hodnotenie zdravotného stavu obyvateľov je pomerne zložité, pretože za zdravie sa nepovažuje iba neprítomnosť choroby. Zdravotný stav je výslednicou fyzického, psychického a sociálneho zdravia.

Najvýznamnejším faktorom ovplyvňujúcim zdravie (až 50%) je životný štýl, nasledujú životné prostredie (20%), genetické faktory (20%) a úroveň zdravotnej starostlivosti (len v 10 – 20%). Z rizikových faktorov, ktoré vyplývajú zo životného štýlu sú najvýznamnejšie:

- fajčenie
- nesprávna výživa
- nedostatočná fyzická aktivita
- nadmerný príjem alkoholu
- nesprávna reakcia na stres

Ochorenia na zhubné nádory

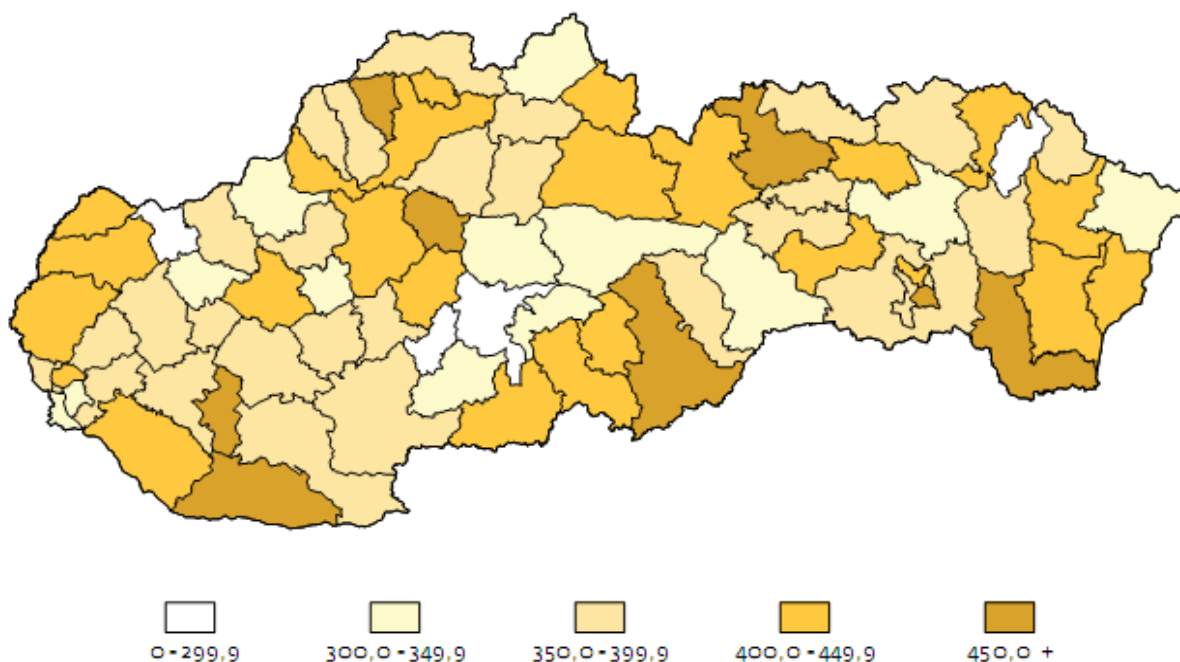
Nasledujúca tabuľka a obrázky predstavujú vývoj počtu zhubných ochorení v okrese Sp. Nová Ves. Z údajov je zrejmé, že počet ochorení medziročne rastie, tak u mužov ako aj žien, pričom hodnoty za okres sú dlhodobo nižšie ako sú priemerné hodnoty na Slovensku a na úrovni KSK.

Tab. 100: Hlásené ochorenia na zhubné nádory

	2000		2004		2006	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Slovenská republika	430,9	370,4	446,7	401	465,7	427,8
Košický kraj	418,9	379,7	450,5	401,2	459,9	415,4
Okres Spišská Nová Ves	335,1	273,7	308,4	308,4	397,4	315,2

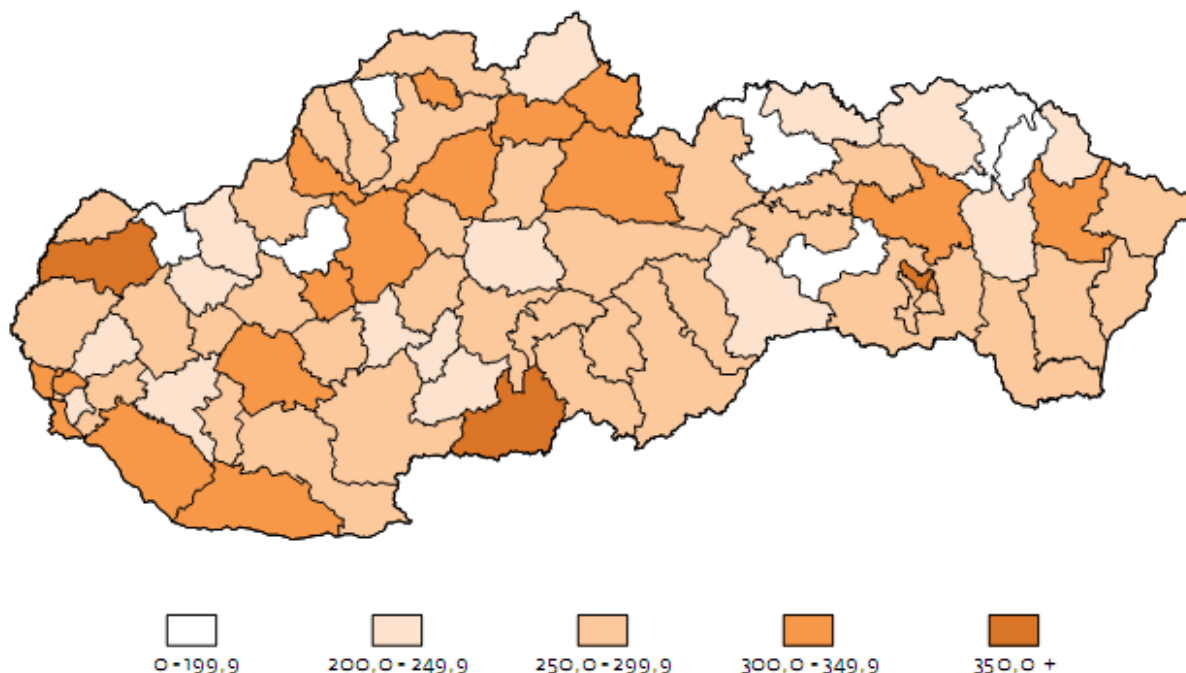
Zdroj : www.NCZISK.sk , ročenka za rok 2000, 2004 a 2006

Obr. 14: Hlásené ochorenia na zhubné nádory v roku 2008 - muži

Zdroj: www.NCZISK.sk , ročenka za rok 2008

Obr. 15: Hlásené ochorenia na zhubné nádory v roku 2008- ženy

Zdroj: www.NCZISK.sk , ročenka za rok 2008

Index potratovosti

Tab. 101: Index potratovosti

	2004	2006	2008	2009
SR	37,2	35,2	32,04	29,19
Košický kraj	36,5	37,8	35,12	30,58
Okres Sp. Nová Ves	25,4	28,1	26,32	26,47
Mesto Sp. Nová Ves	-	-	32,35	49,17

Zdroj : Štatistický úrad

V meste Sp. Nová Ves sa v roku 2009 narodilo 418 detí a bolo zaznamenaných 206 potratov. Najvyšší ukazovateľ za celý okres je v meste Spišská Nová Ves. Index potratovosti udáva počet potratov na 100 narodených. V porovnaní s rokom 2008 sa tento ukazovateľ zvýšil z hodnoty 32 na hodnotu 49 pričom sa v roku 2008 narodil rovnaký počet detí ako v roku 2009, ale počet potratov vzrástol o 70.

Drogové závislosti

V meste sú evidované prvé prípady drogovej závislosti už na prvom stupni základných škôl. Skupinou najviac ohrozenou sociálno-patologickými javmi sú deti a dospelí zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorých žije v regióne Spiš a v meste Spišská Nová Ves veľký počet.

Tab. 102: Drogovo závislí pacienti na 100 000 obyvateľov

	2000	2004	2006
Slovenská republika	48,4	42,9	35,5
Košický kraj	21,5	27,7	23
Okres Spišská Nová Ves	12	11,6	10

Zdroj: Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Spišskej Novej Vsi

Z tabuľky je zrejmé, že počet prípadov drogovej závislosti na 100 000 obyvateľov na úrovni okresu Sp. Nová Ves v sledovanom období tvorila približne 28% ukazovateľa na úrovni SR a 43% hodnoty ukazovateľa na úrovni KSK. Pozitívne tiež je, že absolútna hodnota tohto ukazovateľa v sledovanom období klesala.

Štruktúra úmrtnosti

Z porovnania štatistík za dlhšie obdobie je zrejmé, že v štruktúre úmrtnosti podľa príčin smrti nedochádza v posledných rokoch v SR k podstatným zmenám. Päť najčastejších príčin smrti sú kardiovaskulárne ochorenia, zhubné nádory, vonkajšie príčiny (poranenia, otravy, vraždy, samovraždy a pod.), choroby dýchacej sústavy a ochorenia tráviacej sústavy. Majú za následok 95 percent všetkých úmrtí na Slovensku (zdroj: Obchodné centrum SC Tulip Spišská Nová Ves, Zámer podľa zákona NR SR č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie). Vyšší počet úmrtí v dôsledku chorôb obehovej sústavy je čiastočne i v dôsledku poklesu úmrtí na ostatné choroby, najmä infekčné. Ľudia sa dožívajú vyššieho veku, v ktorom často dochádza k degeneratívnym chorobám srdca a ciev. Na prírastku týchto ochorení sa podieľajú aj civilizačné faktory ako sú napr. nedostatok telesnej námahy, stres, životné prostredie, nesprávna výživa, fajčenie, alkohol, narkománia a pod. Nádorové ochorenia podmieňujú rozličné chemické, fyzikálne a biologické činitele.

Úmrtnosť obyvateľstva okresu Spišská Nová Ves v r. 2002 podľa vybraných chorôb (na 100000 obyvateľov) v porovnaní s Košickým krajom a SR uvádza nasledujúca tabuľka.

Tab. 103: Úmrtnosť obyvateľov okresu Sp. Nová Ves podľa vybraných chorôb v roku 2002

Príčina úmrtia	Okres Spišská Nová Ves	Košický kraj	SR
Choroby obehovej sústavy	439,7	525,0	521,8
Nádorové ochorenie	172,5	199,9	213,9
Choroby dýchacieho ústrojenstva	53,2	53,5	54,2
Choroby tráviacej sústavy	35,1	52,7	51,9
Vonkajšie príčiny	59,6	56,5	56,2
Spolu	809	950,0	958,1

Zdroj UZIS 2003

Z tabuľky je zrejmé, že okres dosahuje nižšiu úmrtnosť na 100 000 obyvateľov ako je tomu na úrovni kraja a Slovenska. Hodnoty ukazovateľov úmrtnosti na choroby uvedené v tabuľke sú, s výnimkou úmrtí na základe vonkajších príčin, v okrese nižšie ako je tomu na úrovni Slovenska a kraja.

V roku 2005 v meste zomrelo celkom 336 obyvateľov, z toho na následky:

- ochorení obehovej sústavy 165,
- nádorových ochorení 88
- ochorení dýchacej sústavy 19,
- tráviacej sústavy 15 a na
- vonkajšie príčiny 22 obyvateľov.

Údaje za mesto za rok 2005 potvrdzujú, že vývoj úmrtnosti v meste je v súlade s vývojom na Slovensku a v samotnom okrese Sp. Nová Ves.

8.2 Sieť zdravotníckych zariadení a personálne zabezpečenie zdravotnej starostlivosti

V meste Spišská Nová Ves sa nachádza 80% všetkých poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v rámci okresu Sp. Nová Ves (údaje za rok 2010). Nasledujúca tabuľka uvádza ich špecializáciu.

Tab. 104: Počet prevádzkovateľov zdravotníckych zariadení

Okresy:	Počet prevádzkovateľov
Košice I	288
Michalovce	226
Košice IV	189
Trebišov	179
Spišská Nová Ves, z toho:	172
Mesto Spišská Nová Ves	139
Košice II	162
Rožňava	129
Košice okolie	127
Košice III	55
Sobrance	44

Gelnica	41
Košice - okolie	18

Zdroj: Úrad KSK, jún 2010

Nemocnice a polikliniky:

Všeobecná nemocnica

Nemocnica v Spišskej Novej Vsi bola postavená postupne v rokoch 1976 – 1985 a nachádza sa na severozápadnom okraji mesta. V transformačnom procese prešla mnohými zmenami, avšak bez dôraznejších či radikálnejších aj stavebno-technických zásahov. Nemocnica s poliklinikou Spišská Nová Ves ako nemocnica II. typu poskytuje zdravotné služby pre:

- spádovú oblasť stredného Spiša – (72 tis. obyvateľov), pričom najvzdialenejšia lokalita patriaca do tejto oblasti – Mlynky – Biele Vody je vzdialená 32 km.
- Pre rozšírenú spádovú oblasť (pre 150 tis. obyvateľov - NsP Levoča, Krompachy, Gelnica) poskytuje nasledujúce služby:
 - o úsek patologického novorodenca (súčasť detského oddelenia)
 - o oddelenie klinickej mikrobiológie
 - o fyziatricko - rehabilitačné lôžkové oddelenie.
- pre spádovú oblasť 350 tis. obyvateľov (NsP Levoča, Krompachy, Gelnica, Poprad, Kežmarok, Stará Ľubovňa) poskytuje služby vo forme genetického laboratória a ambulancie

Nemocnica v máji roku 2010 získala ďalší certifikát manažérstva kvality ISO 9001:2008 v oblasti ústavnej zdravotnej starostlivosti, ambulancie, samostatné zariadenia spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek, stacionár a ústavná pohotovostná služba. Prvý certifikát manažérstva kvality získala nemocnica ako prvá v Košickom kraji ešte v roku 2008.

Tab. 105: Oddelenia a ambulancie Nemocnice s poliklinikou Sp. Nová Ves

Oddelenia nemocnice	Ambulancie nemocnice
Interné odd.	Amb. algeziológie
Gynekologicko - pôrodnické odd.	Amb. anesteziológie a intenzívnej medicíny
Chirurgické odd.	Detská amb.
Odd. dlhodobó chorých	Amb. genetiky
Detské odd.	Gynekologicko - pôrodnická amb.
Odd. anesteziológie a intenzívnej medicíny	Chirurgická a traumatologická amb.
Neurologické odd.	Amb. úrazovej chirurgie
Fyziatricko - rehabilitačné odd.	Interná amb.
Hematologicko - transfúziologické odd.	Kardiologická amb.
Odd. klinickej biochémie	Nefrologická amb.
Odd. funkčnej diagnostiky	Neurologická amb.
Odd. klinickej mikrobiológie	Neurofyziologická amb.
Odd. lekárskej genetiky	Amb. klinickej onkológie
Rádio diagnostické odd.	Amb. poruchy látkovej premeny tukov
Odd. liečebnej výživy a stravovania	Rehabilitačná amb.
Nemocničná lekáreň	Amb. hematológie a transfuziológie

Zdroj: Nemocnica s poliklinikou (NsP) Sp. Nová Ves, údaje za rok 2009

V Nemocnici sa počet lôžok za posledné 3 roky nezmenil, hoci došlo k vzniku nového oddelenia pre patologických novorodencov. Porovnaním hodnôt za roky 2007 až 2009 je zrejmé, že na každom z oddelení klesla priemerná dĺžka hospitalizácie, s výnimkou rehabilitačného oddelenia.

Nasledujúca tabuľka uvádza obložnosť nemocnice v rokoch 2007 - 2009.

Tab. 106: Obložnosť oddelení nemocnice

	Počet lôžok	2007	2008	2009
Všeobecné lekárstvo	35	6,78	6,8	5,05
Neurológia	40	7,96	6,35	5,5
Gynekológia a pôrodníctvo	40	5,18	4,92	4,84
Všeobecná a úrazová chirurgia	41	5,7	5,53	4,59

Anestézia a intenzívna medicína	4	5,33	4,92	5,37
Detské bez patologických novorodencov	37	5,7	5,28	5,3
Patologickí novorodenci	13	-	-	13,3
Novorodenecké postele	15	4,11	4,01	3,89
Oddelenie dlhodobó chorých	30	20,25	19,33	18,93
Fyziatria, balneológia a rehabilitácia	21	13,29	13,3	13,11
Spolu	276			

Zdroj: NSP Sp. Nová Ves, 2009

Tab. 107: Vývoj počtu hospitalizácií na 100 000 obyvateľov

	2000	2004	2006
Slovenská republika	19694	18962	20005,3
Košický kraj	22259	20555,9	21660,7
Okres Spišská Nová Ves	21427,4	20307,7	22449,1

Zdroj : www.NCZISK.sk , ročenka 2000, 2004 a 2006

Z údajov v tabuľke je možné konštatovať, že medziročne počet hospitalizácií na 100 000 obyvateľov rastie, pričom v roku 2006 indikátor za okres Sp. Nová Ves predstihol hodnoty v SR a KSK.

Poliklinika Nemocnica pri Hornáde

V meste vznikla v roku 2009 po rekonštrukcii budovy nová poliklinika s názvom Nemocnica pri Hornáde, ako neštátne zdravotnícke zariadenie s 22 ambulanciami špeciálnych lekárov.

V meste sa nenachádzajú špecializované lôžkové zdravotnícke zariadenia.

Laboratóriá

Hematologické a biochemické laboratóriá sa nachádzajú v Nemocnici s poliklinikou a.s., kde sa vykonávajú všetky odborné vyšetrenia. Hematologické a biochemické laboratória prevádzkuje aj súkromná spoločnosť KLINICKÁ BIOCHÉMIA, s. r. o. so sídlom v Spišskej Novej Vsi

Na území mesta sa nachádza aj Ekologické laboratórium, ktoré vykonáva skúšky a analýzy vzoriek včítane odberov vzoriek. Laboratórne skúšky a analýzy sa týkajú materiálov:

- vody - pitné, povrchové, podzemné, bazénové, odpadové, minerálne, stolové a liečivé
- potraviny, nápoje, ostatné požívateľiny, tabakové a kozmetické výrobky
- lieky, liečivá, farmaceutické suroviny a pomocné látky
- krmivá, ostatné poľnohospodárske produkty a rôznorodé biologické materiály
- odpady a kaly
- pôdy, zeminy, horniny, nerastné suroviny, uhlie a popol
- hnojivá, priemyselné výrobky a chemické látky

Jedná sa o fyzikálno-chemické analytické skúšky, mikrobiologické a biologické skúšky a skúšky ekotoxicity včítane vzorkovacích prác.

Súhrnné údaje týkajúce sa špecializácie zdravotníckych zariadení v meste udáva nasledujúca tabuľka:

Tab. 108: Špecializácia a štruktúra zdravotníckych zariadení a infraštruktúry v meste

Počet amb.	Činnosť, odborné zameranie
26	stomatológia
24	všeobecné lekárstvo
14	pediatria
11	vnútorné lekárstvo
10	gynekológia a pôrodnictvo
6	klinická logopédia
4	oftalmológia
4	ortopédia
4	neuroológia
3	chirurgia
3	ošetrovatelstvo
3	otorinolaryngológia

3	pneumológia a ftizeológia
3	psychiatria
3	laboratórna medicína
2	dermatovenerológia
2	FBLR, neurológia, geriatria
2	fyziatRIA, balneológia a liečebná rehabilitácia
2	nefrológia
2	reumatológia
2	kardiológia
2	poliklinika
1	detská psychiatria
1	diabetológia, poradňa látkovej premeny a výživy
1	gastroenterológia
1	urológia
139	Spolu
<i>Z toho 86 neštátnych zdravotníckych zariadení (NZZ) 53 sa nachádza v Nemocnici s poliklinikou z toho 23 je NZZ</i>	
17	Lekárni
1	Lekárska služba prvej pomoci (LSPP) pre deti a dospelých, dospelých a stomatologická
1	RZP

Zdroj: www.zzz.sk, Úrad KSK, jún 2010

Iní poskytovatelia zdravotnej pomoci a starostlivosti

Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti

Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti (ADOS) sú zdravotnícke zariadenia, ktoré poskytujú zdravotnú starostlivosť o chorých v ich domácom prostredí. Ponúkajú kompletnú ošetrovateľskú starostlivosť kvalifikovanými zdravotníkmi sestrami v domácom prostredí pre ľudí všetkých vekových skupín na základe odporúčania ošetrojúceho lekára. Väčšinou ide o chronicky chorých, čiastočne alebo úplne imobilných, bez rozdielu veku. Služby sa tiež poskytujú aj krátkodobo chorým, ktorí nemôžu chodiť. V Spišskej Novej Vsi pôsobia nasledovné agentúry (údaje za rok 2009):

- Spišská katolícka charita, ADOS Charitas Spišská Nová Ves
- Spišská katolícka charita, Mobilný hospic Charitas Spišská Nová Ves
- ADOS Monika Kraková

Dopravná zdravotná služba – Spoľahlivosť

Táto spoločnosť vznikla v roku 2005. Služby poskytovateľa sú orientované na prepravu chorých, starších, imobilných a ZŤP osôb, pričom mesačne najazdia približne 5000 km.

Personálne zabezpečenie zdravotnej starostlivosti

Tab. 109: Počet praktických lekárov

Územie	Rok	Praktickí lekári pre dospelých		Praktickí lekári pre deti a dospelých	
		počet lekárskech miest	na 10 000 dospelých	počet lekárskech miest	na 10 000 detí
SR	2000	2416,83	6,02	1207,94	8,69
Košický kraj		342,6	6,14	184,55	8,81
Okres Sp. Nová Ves		33,26	5,24	19,8	6,93
SR	2004	2243,23	5,45	1155,21	9,13
Košický kraj		345,67	6,02	164,1	8,39
Okres Sp. Nová Ves		38,96	5,78	18,5	6,74
SR	2006	2182,08	5,05	1143,55	6,82
Košický kraj		316,3	5,25	163,4	6,31
Okres Sp. Nová Ves		37,06	5,17	20,38	5,62

Zdroj: www.NCZISK.sk, ročenka 2000,2004,2006

Počet praktických lekárov pre dospelých na 10 000 obyvateľov v okrese Sp. Nová Ves už v roku 2004 predstihol slovenský priemer a v roku 2006 takmer dosiahol priemer KSK (98,48%). Počet praktických

lekárov pre deti a dorast na 10 000 detí v okrese je dlhodobo nižší ako je hodnota ukazovateľa na úrovni SR a Košického kraja, avšak medziročne sa tento rozdiel znižuje (v roku 2006 ukazovateľ za okres Sp. Nová Ves tvoril 82,40% hodnoty za SR a 89,06% hodnoty za KSK).

Tab. 110: Počet gynekológov a stomatológov

Územie	Rok	Gynekológovia		Stomatológovia	
		počet lekárskych miest	na 10 000 žien	počet lekárskych miest	na 10 000 obyvateľov
SR	2000	474,84	1,71	2555,83	4,73
Košický kraj		70,56	1,79	396,93	5,17
Okres Sp. Nová Ves		11,19	2,31	34,56	3,75
SR	2004	524,07	1,89	2582,36	4,8
Košický kraj		77,33	1,95	411,36	5,34
Okres Sp. Nová Ves		12,8	2,66	40,3	4,25

Zdroj : www.NCZISK.sk , ročenka 2000,2004

Počet gynekológov na 10 000 žien v okrese Sp. Nová Ves v sledovanom období prevyšuje hodnotu tohto ukazovateľa na úrovni SR a KSK, pričom sa v tomto období vyznačuje rastúcou tendenciou. Medziročne rastúcou tendenciou sa vyznačuje aj počet stomatológov v okrese Sp. Nová Ves na 10 000 obyvateľov, hoci v absolútnych hodnotách nedosahuje hodnoty za SR a KSK.

Tab. 111: Počet zamestnancov na 100 000 obyvateľov podľa vybraných kategórií v okresoch

	Slovenská republika			Košický kraj			Okres Spišská Nová Ves		
	2000	2004	2008	2000	2004	2008	2000	2004	2008
Spolu	2235,5	2019,6	2030,1	2291,4	2035,7	2193,4	1712	1465,1	1553,91
zdravotnícki zamestnanci, z toho:									
<i>lekári</i>	1542,3	1423,7	1462,13	1647,3	1522,9	1675	1221	1029,8	1168,53
<i>farmaceuti</i>	368,2	310,3	334,81	408,5	205	394,97	281,4	205	250,03
	44,4	52,5	51,31	34	36,8	48,48	36,9	36,8	47,53

Zdroj: ŠÚ SR

Počet zdravotníckych zamestnancov na 100 000 obyvateľov v okrese Sp. Nová Ves v sledovanom období u prevažujúceho počtu skupín zdravotníckych zamestnancov nedosahuje hodnoty ukazovateľa na úrovni SR ani na úrovni KSK. Nepriaznivé je tiež, že v sledovanom období u prevažujúceho počtu skupín (s výnimkou farmaceutov), tento rozdiel buď stagnoval, alebo sa ešte zhoršoval v neprospech okresu.

Mesto, aj keď nemá priame kompetencie v oblasti zdravotníctva, s cieľom skvalitňovania zdravotníckych služieb nie len občasom mesta, ale širšieho okolia, zo svojho rozpočtu poskytlo NsP, a. s., Spišská Nová Ves v rokoch 2007 -2010 finančné prostriedky vo výške takmer vo výške 75 tis. EUR (viac ako 2 mil. SKK) pre zakúpenie:

- prístroja na kryoterapiu a infúznú volumerickú lampu ultrazvukového prístroja pre neurologické oddelenie
- odsávačku pre interné oddelenie
- narkotizačný prístroj pre anesteziologicko-resuscitačné oddelenie
- laparoskopickú vežu

8.3 Zdravotná výchova a prevencia

Podpora zdravia je proces, ktorý má umožniť občanovi zlepšiť kontrolu nad vlastným zdravím, nad rizikami, ktoré ho ohrozujú a tým si zlepšiť vlastné zdravie. Z tejto definície je zrejmé, že ide o proces umožňujúci prevzatie zodpovednosti za vlastné zdravie do vlastných rúk. Ako je dnes už všeobecne

známe, približne 50% zdravotného stavu je ovplyvnených životným štýlom jedinca (stravovanie, pohyb, stres, návyky, vzťahy, atď.)

Preventívna činnosť na školách prostredníctvom peer aktivistov

Jednou z foriem zdravotnej prevencie na školách sú besedy a iné aktivity na prelomenie slabej informovanosti v oblastiach, napr.: HIV/AIDS, pohlavné prenosné choroby, gynekológia a antikoncepcia, drogy, sexualita a partnerské vzťahy, týranie, psychické problémy mladých ľudí, prvá pomoc. Tieto aktivity realizujú peer aktivisti pod záštitou centra voľného času ADAM v Spišskej Novej Vsi, ktorých je v súčasnosti (2009) 30. Ich hlavnou úlohou je pomoc mladým ľuďom (14-18 rokov) na základných a stredných školách nielen v meste ale aj na stredných školách v Levoči a v Smižanoch. Okrem besied realizujú rôzne športové aktivity pre mladých ľudí, výtvarné, divadelné a iné súťaže. S pomocou rôznych organizácií pripravujú kampane a projekty za účelom zmeniť mladým ľuďom pohľad na svet, zvýšením informovanosti a rozvojom aktivít u mladých ľudí.

Peer aktivisti v uplynulom roku (2009) zorganizovali 59 besied, ktoré boli určené žiakom 9. ročníkov základných škôl a študentom 1. a 2. ročníkov stredných škôl v Spišskej Novej Vsi, Krompachoch a Gelnici, s veľkou podporou riaditeľov a koordinátorov primárnej prevencie základných a stredných škôl. Počas týchto aktivít bolo vykonaných 54 konzultácií zameraných na obsah a termín besied. (Zdroj: Správa o plnení programov a projektov)

Počas roku 2009 Úrad verejného zdravotníctva v spolupráci s peer klubom pri CVČ Spišská Nová Ves zrealizoval 5 odborných výcvikov pre novú skupinu peer aktivistov, ktorí sa aktívne zúčastnili posledného 7. ročníka workshopu „Mladí ľudia a život“ v dňoch 1. – 4. decembra 2009. Na workshope bolo vykonaných 80 besied na témy „Životný štýl mladých ľudí“, „Sexualita, láska a antikoncepcia“, „Fajčenie, alkohol a prevencia“, „Drogy - primárna prevencia a prvá pomoc“, „HIV/AIDS a sexuálne prenosné ochorenia“ ako aj „Duševné zdravie a stres“.

Preventívna činnosť na školách prostredníctvom územného spolku Slovenský červený kríž „SPIŠ“

Organizuje výučbu prvej pomoci v predškolských zariadeniach v rámci projektu Mládeže Slovenského Červeného kríža (SČK) s názvom „Evička a deti“. Na základných školách sa žiac venujú problematike prvej pomoci. Pre základné školy 1 a 2 stupeň – družstvá mladých záchranárov ZŠ a na stredných školách sú to družstvá prvej pomoci. V rámci škôl organizujú súťaže mladých záchranárov. Do týchto súťaží sa zapája ročne viac ako 55 % všetkých základných škôl a takmer 36% stredných škôl.

Tab. 112: Darcovstvo krvi v meste

Počet odovzdaných plaket	2008	2009	Január 2010
bronzové	13	8	9
strieborné	11	6	10
zlaté	1	4	6
diamantové	2	0	1
„Kňazovického medaila“	0	1	0

Zdroj: UzS SČK "Spiš", 2009

Červený kríž ako organizátor každoročne udeľuje Jánskeho plakety darcom krvi na území mesta. Od roku 1999 do roku 2008 udelili 1644 Jánskeho plaket.

Protidrogová prevencia na školách

Jedným z hlavných problémov v súčasnosti v celej spoločnosti je narastanie sociálno-patologických javov už v cieľovej skupine mladých ľudí v súvislosti s užívaním legálnych a nelegálnych drog a to už žiakmi základných škôl.

Primárna protidrogová prevencia na úrovni škôl mesta Spišská Nová Ves je v súčasnosti zabezpečovaná hlavne Centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Spišskej Novej Vsi. Centrum realizuje primárnu protidrogovú prevenciu na základe požiadaviek ZŠ a rodičov a to individuálnou a skupinovú formou prostredníctvom svojich odborných zamestnancov z radov psychológov, sociológov a špeciálnych pedagógov.

Preventívnym činnostiam sa venujú i existujúce občianske združenia, Regionálny úrad verejného zdravotníctva Spišská Nová Ves, Policajný zbor a Mestská polícia.

Úroveň preventívnej činnosti z hľadiska potreby (kvantita, kvalita) je však nepostačujúca tak, ako je nepostačujúca resp. nevybudovaná spoločná platforma a kooperácia uvedených zainteresovaných subjektov protidrogovej politiky na lokálnej i regionálnej úrovni. Primárna protidrogová prevencia je realizovaná koordinátormi prevencie sporadicky a formálne.

V oblasti prevencie užívania drog, najmä mladými ľuďmi Mesto takmer každý rok realizuje projekty podporené z programov Úradu Vlády SR a Ministerstva vnútra SR - STOP drogám v našom meste (I., II) v spolupráci so školami, Centrom prevencie patologických javov v Sp. Novej Vsi, Mestskou políciou a s odborníkmi v danej oblasti.

8.4 Zhrenutie

Vývoj počtu zhubných ochorení v okrese Sp. Nová Ves medziročne rastie, tak u mužov ako aj žien, ale hodnoty za okres Sp. Nová Ves sú dlhodobo nižšie ako sú priemerné hodnoty na Slovensku a na úrovni KSK v daných rokoch. Mesto Sp. Nová Ves sa vyznačuje indexom potratovosti v rokoch 2008 a 2009 vyšším ako hodnota indexu na úrovni SR ako aj na úrovni KSK (o viac ako 60% oproti obom porovnávaným územiám v roku 2009), pričom hodnota indexu v roku 2009 vzrástla o 53% oproti roku 2008. Drogová závislosť (počet prípadov drogovej závislosti na 100 000 obyvateľov) v okrese Sp. Nová Ves nedosahuje ani 45% hodnoty ukazovateľa za KSK a SR, pričom medziročne dochádza k poklesu počtu prípadov.

Okres dosahuje nižšiu úmrtnosť na 100 000 obyvateľov ako je tomu na úrovni Košického kraja a Slovenska. Hodnoty ukazovateľov úmrtnosti na choroby (obehovej sústavy, nádorové ochorenia, dýchacieho ústrojenstva a tráviacej sústavy) sú nižšie ako je tomu na úrovni Slovenska a kraja, výnimkou sú úmrtia na základe vonkajších príčin.

V meste Spišská Nová Ves sa nachádza 80% všetkých poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v rámci celého okresu Sp. Nová Ves (údaje za rok 2010) vo forme štátnych a neštátnych zariadení v rámci nemocnice s poliklinikou, polikliniky, laboratórií, lekární a pod. V meste pôsobia aj tri agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti a dopravná zdravotná služba na prepravu chorých a imobilných pacientov.

V okrese Sp. Nová Ves pôsobí dostatok praktických lekárov pre dospelých (viac ako hodnota ukazovateľa – počet lekárov na 10 000 obyvateľov, na úrovni SR). Počet lekárov pre deti a dorast nedosahuje hodnotu ukazovateľa na úrovni SR, ale v sledovanom období došlo k znižovaniu tohto rozdielu. Okres sa tiež vyznačuje nižším počtom zdravotníckych zamestnancov na 100 000 obyvateľov ako je tomu na úrovni SR a KSK (s výnimkou skupiny farmaceutov), pričom tento rozdiel v sledovanom období stagnoval, prípadne sa ešte zhoršoval.

Prevenciu v meste zabezpečujú viaceré organizácie. Zameraná je najmä na deti a mládež, pričom sa venuje témam drog, vzťahov, sexuality, týrania, psychických problémov mladých ľudí a pod.

9 BÝVANIE

9.1 Rozsah a charakteristiky bytového fondu

Tab. 113: Úroveň bývania v roku 2001 v meste

	Počet bývajúcich osôb na 1 trvale obývaný byt	m ² obytnej plochy na 1 trvale obývaný byt	Obytných miestností na 1 trvale obývaný byt	trvale bývajúcich osôb na 1 obytnú miestnosť	m ² obytnej plochy na osobu
Mesto Sp. Nová Ves	3,27	49,60	2,96	1,11	15,20
Okres Sp. Nová Ves	3,62	55,20	3,17	1,14	15,30
Košický kraj	3,30	57,90	3,31	1,00	17,50
Slovensko	3,21	56,10	3,18	0,99	17,60

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov 2001, sodb.infostat.sk

Z údajov uvedených v tabuľke je zrejmé, že mesto sa vyznačuje:

- najnižšou rozlohou obytnej plochy na 1 trvale obývaný byt a najnižším počtom m² obytnej plochy na osobu v trvale obývanom byte,
- najnižším počtom miestností na 1 trvale obývaný byt ako aj
- priemerným počtom bývajúcich osôb na 1 trvale obývaný byt nižším ako na úrovni KSK a okresu Sp. Nová Ves.

Tab. 114: Domový fond v meste

	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatné budovy	Domový fond spolu
Domov spolu, z toho:	1 986	633	67	2 686
<i>Trvale obývaných domov</i>	1 825	633	45	2 503
<i>v %</i>	72,9	25,3	1,8	100
<i>s 1-2 nadzem. podl. a nezišt.</i>	1 808	60	35	1 903
<i>s 3-4 nadzem. podl.</i>	17	236	8	261
<i>s 5+ nadzem. podl.</i>	0	337	2	339
Priemerný vek domu	40	32	45	38

Zdroj : Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov 2001, sodb.infostat.sk

Takmer 74% domov v meste tvorí rodinná výstavba. Obývanosť domového fondu v meste je 93%. Bytové domy tvoria 25,56% domového fondu, nachádza sa v nich však 82% z celkového počtu bytov v meste. Takmer 66% bytov v bytových domoch sú 3 a viac izbové byty, v prípade bytov v rodinných taketo byty tvoria takmer 80%.

Tab. 115: Štruktúra domového fondu

Počet	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatné budovy	Domový fond spolu
Bytov spolu	2 084	10 183	112	12 379
<i>v tom trvale obývané</i>	1 905	9 837	91	11 833
<i>v %</i>	16,1	83,1	0,8	100
Veľkosť bytu				
1 obytná miestnosť	17	1 056	5	1 078
2 izby	231	2 068	19	2 318
3 izby	591	5 347	59	5 997
4 izby	423	1 123	5	1 551
5+ izieb	643	243	3	889
Priemerný počet:				
- m ² obyt. plochy na 1 byt	75,9	44,6	49,8	49,6
- m ² celk. plochy na 1 byt	114,4	63,9	72,2	72,1
- m ² obyt. plochy na 1 osobu	20,7	14	14,4	15,2
- obyt. miestností na 1 byt	4,01	2,75	2,84	2,96

Zdroj : Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov 2001, sodb.infostat.sk

Rozlohy jednotlivých bytov sú rôzne v závislosti od typových konštrukcií bytových domov, približne však:

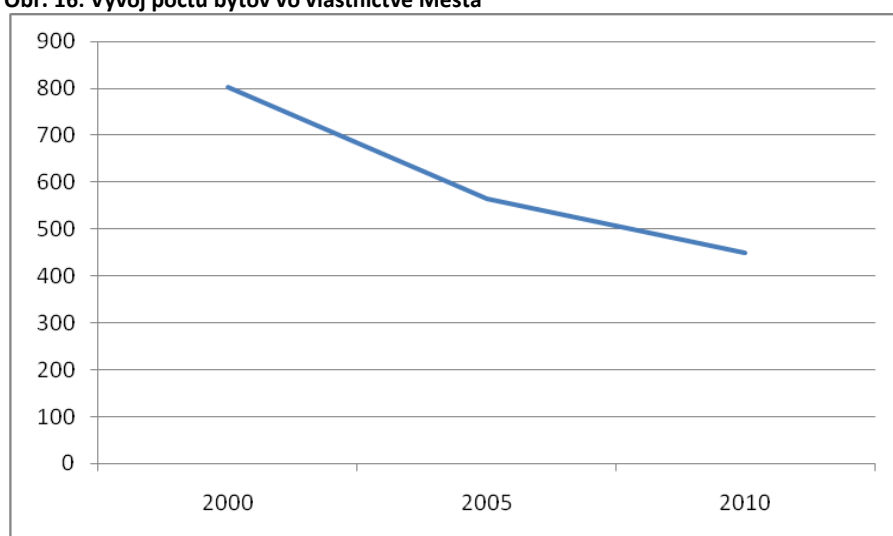
- 4 izbové od 76 - 87 m²
- 3 izbové od 65 - 73 m²
- 2 izbové od 50 - 52 m²
- 1 izbové od 32-40 m²

Nájomný bytový fond vo vlastníctve Mesta

Mesto k 30.9.2010 vlastnilo 449 bytov, primárne určených na nájomné bývanie pre ľudí v hmotnej núdzi a ľudí ohrozených sociálnym vylúčením. V užívaní nájomníkov sú všetky byty s výnimkou 10 (k 30.9.2010). Všetky byty Mesta spravuje Správcovská firma, s.r.o na základe mandátnej zmluvy.

Prideľovanie bytov sa riadi Všeobecným záväzným nariadením č. 4/2007 o podmienkach prenajímania mestských bytov v meste Spišská Nová Ves.

Obr. 16: Vývoj počtu bytov vo vlastníctve Mesta

Zdroj: MsÚ, Správcovská firma, s.r.o, 2010

Počet nájomných bytov Mesta klesol za obdobie 10 rokov o takmer polovicu, v súčasnosti obýva byty vo vlastníctve mesta 1049 nájomníkov.

Dvojizbové byty v roku 2010 tvorili 47 % bytov vo vlastníctve Mesta, takmer 40% tvoria jednoizbové byty a 14 % tvorili byty 3 a viac izbové byty.

Nasledujúca tabuľka uvádza počet bytov vo vlastníctve Mesta slúžiacich pre bývanie starších občanov, pre mladé rodiny a pre marginalizované rómske skupiny. Takto využívané byty tvorili takmer 90% celkového nájomného bytového fondu.

Tab. 116: Počet a umiestnenie bytového fondu Mesta

Ulica	Počet bytov	Počet nájomcov
Fabiniho	90	89
Levočská	84	88
Medza	82	296
Lesná	75	285
Potočná	56	82
Spolu	387	840

Zdroj: MsÚ, Správcovská firma, s.r.o, 2010

Zvyšných 62 bytov Mesta je v súčasnosti (r. 2010) prenajatých nájomným vzťahom na dobu neurčitú, uzatvoreným pred viac ako 10 rokmi ich terajším nájomníkom. Ide o nájomníkov, ktorí zatiaľ nevyužili právo na kúpu bytu v zmysle zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov č. 182/1993 Z.z.. V prípade uvoľnenia bytov nájomníkmi budú tieto odpredané za trhovú cenu formou verejnej súťaže.

Výdavky Mesta na údržbu bytov mesta ročne predstavujú približne 59 tis. EUR, celkové výdavky boli približne 474 000 € ročne(od roku 2007). Prostriedky boli vynaložené napr. na zateplenie bytov určených pre obyvateľov odkázaných na opatrovateľskú starostlivosť na uliciach J. Fabiniho 6 a 9 a na Levočskej 16 v roku 2009, ako aj na výstavbu 30 sociálnych bytov v rómskej osade Vilčurňa v roku 2008.

Správa bytov

Správu bytov v meste vykonávajú 3 spoločnosti (2010):

- Bytové družstvo Spišská Nová Ves - 63 % bytov na území mesta
- POLYTOP Sp. Nová Ves s.r.o. - 8 % bytov na území mesta
- Správcovská firma – 3 % bytov na území mesta vrátane mestských bytov

Zvyšné byty bytových domov (26%) nemajú správcu, ale sú spravované samotnými vlastníkmi bytov (samosprávcovia).

Bytové podmienky Rómov v osadách

V osade Hájik žije 219 Rómov v murovaných rodinných domoch, ktoré sú v dobrom technickom stave a sú udržiavané pričom väčšina z nich je postavená na cudzích pozemkoch. V osade sa nenachádzajú tzv. chatrče.

V osade Podskala žije 278 rómskych obyvateľov. Žijú v tzv. barakových domoch (murovaný základ a drevená vrchná stavba), ktoré vybudovala firma Pilwood, pre svojich zamestnancov. Po odchode firmy z priestorov na Podskale mali možnosť obyvatelia byty odkúpiť, čo aj väčšina z nich urobila. Barakov je 31 a obýva ich 236 obyvateľov. Tri ďalšie domy môžeme nazvať chatrčami, ich obyvateľov je 15.

V porovnaní s rómskymi osadami Podskala a Hájik je úroveň a kvalita života **v osade Vilčurňa** na najnižšej úrovni. Obydlia sú v zlom technickom stave a sú neudržiavané. Obyvatelia žijú v 6 bytových domoch (736 osôb), v 15 nájomných rodinných domoch (354 osôb) a v 7 tzv. chatrčiach (33 osôb). Bytové domy a nájomné rodinné domy, ako aj pôda pod nehnuteľnosťami, sú majetkom mesta, pričom väčšina nájomníkov sa stala v súčasnosti neplatičmi za služby spojené s bývaním.

9.2 Vybavenosť a kvalita bytového fondu

Vykurovanie

Jedným z významných ukazovateľov kvality bývania je i vybavenosť bytov kúrením či už ústredným alebo centrálné od veľkovýrobcu a zásobovaním teplej úžitkovej vody. Približne 79% všetkých domácností v meste teplom a teplou vodou zásobuje Emkobel, ostatné domácnosti využívajú vlastné individuálne vykurovanie a ohrev vody (2009).

Vybavenosť plynom zo siete

Súčasťou technickej infraštruktúry bytov je aj plyn zo siete, ktorý v najväčšej miere sa využíva na kúrenie bytov a rodinných domov. Takmer 100 % bytových a rodinných domov v meste a jeho okolí je napojených na rozvody plynu.

Vybavenosť vodovodom

V meste je vysoký stupeň napojenosti bytových a rodinných domov na verejný vodovod - na verejný vodovod je napojených takmer 99 % všetkých obyvateľov v meste, zvyšní využívajú vlastné studne.

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Rovnako ako v prípade napojenosti na vodovod, aj napojenie bytových a rodinných domov na verejnú kanalizačnú sieť je vysoké (dosahuje takmer 100%), malé percento domov využíva vlastné septiky.

Občianska vybavenosť sídlisk a mestských častí

Nasledujúca tabuľka uvádza úroveň občianskej vybavenosti sídlisk a mestských častí v meste.

Tab. 117: Občianska vybavenosť sídlisk a mestských častí

	Obchod- potraviny	Lekáreň	Pošta/P.S	ihrisko/ stav	Škola/ M. škôlka	Kultúrne zariadenie	Bezpečnostné kamery
sídlisko Mier	X	X	X / X	X / 4	X / X	X	X
sídlisko Západ	X	X	X / X	X / 1	X / X	-	X
sídlisko Východ	X	X	- / X	X / 4	X / X	X	-
sídlisko Tarča	X	X	- / X	X / 2	X / X	-	X
m.č. Ferčkovce	X	-	- / X	X / 2	- / -	-	-
N. Huta	X	-	- / X	X / 5	- / X	-	-
m.č. Pod Tepličkou	-	-	- / X	- / -	- / -	-	-

Zdroj: Vlastné spracovanie, interné hodnotenie MsÚ

Hodnotenie : 1- kvalitné až 5 nedostatočné - X – v lokalite sa nachádza

Občianska vybavenosť sídlisk v porovnaní s mestskými časťami je na lepšej úrovni. V mestských častiach prevláda bývanie v rodinných domoch s dobrou dostupnosťou a vysokým stupňom automobilizácie. Podľa vyhodnotení dotazníka, na ktoré odpovedalo 2500 občanov mesta z roku 2008 je spoločným problémom všetkých sídlisk nedostatok parkovacích miest, čistota sídlisk, kvalita chodníkov a potreba vybudovania kvalitnejších, priestrannejších detských ihrísk.

Obnova bytového fondu

Významným faktorom obnovy bytových domov je dodatočná tepelná ochrana stavebných konštrukcií zateplením a vykonaním súvisiacich úprav. Zatepľovanie bytových domov sa uskutočňuje ako logický dôsledok potreby zabezpečenia zlepšenia fyzického stavu budov, modernizácie a odstránenia dôsledkov zanedbanej údržby. V meste je v súčasnosti takto obnovených približne 70 % bytových domov.

9.3 Bytová výstavba

V okrese Spišská Nová Ves sa v roku 2009 dokončilo 16,3 % bytov z celkového počtu dokončených bytov v kraji, čím sa okres zaradil na 2. miesto v rámci všetkých okresov Košického kraja. Dokončené byty však mali nižšiu priemernú rozlohu ako priemerná rozloha bytov v rámci SR a a KSK.

Tab. 118: Vybrané charakteristiky bytovej výstavby

	Byty - dokončené v danom roku			Priemerná obytná plocha bytu (m ²)			Byty - začaté v danom roku			Byty rozostavané k 31.12.		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
SR	16 473	17 184	18 834	70,2	70,2	70,2	18 116	28 321	20 325	55 259	66 122	67 597
KSK	1 029	1 270	1 009	74,7	75,3	78,8	1 061	1 948	1 475	4 790	5 344	5 742
Okres Sp. Nová Ves	244	143	164	60,7	68,2	68,4	222	256	215	561	674	727

Zdroj: ŠÚ SR

Tab. 119: Počet a štruktúra dokončených bytov v meste

	2006		2007		2008		2009	
	BD	RD	BD	RD	BD	RD	BD	RD
jednoizbové a garzónky	4	2	3	0	0	0	15	0
dvojizbové	2	1	5	0	0	0	27	1
trojizbové	17	6	10	2	7	4	7	1
štvorizbové	11	6	11	4	6	5	8	7
päť a viacizbové	3	3	5	5	4	3	9	9
Spolu	37	18	34	11	17	12	66	18

Zdroj: ŠÚ SR, Vysvetlivky: BD – bytový dom, RD – rodinný dom

Z tabuľky je zrejmé, že v dokončenej výstavbe v sledovanom období:

- prevažovali v bytových domoch do roku 2008 väčšie byty (3 a viac izbové), kým v roku 2009 viac ako 60% dokončených bytov predstavovali malé byty (garsónka až dvojizbový byt)
- v rodinných domoch boli počas celého sledovaného obdobia dokončené najmä veľké byty (4 a viac izbové)
- dokončené byty v meste predstavovali každoročne v rokoch 2007 a 2008 približne 20% všetkých dokončených bytov v rámci okresu, v roku 2009 to bolo takmer 50%
- podiel bytov dokončených v meste na celkovom počte bytov dokončených v rámci kraja bol v roku 2009 takmer dvojnásobný oproti roku 2007

Územný plán mesta vytyčuje možnosti bývania na cca 250ha územia mesta a jedná sa o lokality najmä pre individuálnu bytovú výstavbu (IBV), ktorú pripravujú súkromní investori v spolupráci s mestom najmä pri výstavbe inžinierskych sietí. Nová výstavba bytových a rodinných domov je plánovaná v katastrálnom území mesta Spišská Nová Ves, mimo zastavaného územia mesta. Jedná sa o nasledujúce lokality:

IBV Červený jarok - Predmetom výstavby je vybudovanie 200 rodinných domov, 4 polyfunkčných domov, objektu občianskej vybavenosti a technickej infraštruktúry (komunikácie, elektrické rozvody, vodovod a kanalizácia - plánovaná je ich realizácia v rokoch 2011 a 2012, plynovod)

IBV Pri vyšnej hati – Plánovaná je výstavba 31 rodinných domov, 3 polyfunkčných domov, objektov technickej vybavenosti a technickej infraštruktúry (komunikácie, chodníky, plynovod, elektrické rozvody, vodovod, kanalizácia)

Triangel IBV Ferčkovce – Karpatská ulica - predmetom výstavby je 12 rodinných domov komunikácie a chodníky, verejná kanalizácia a vodovod vrátane elektriny a plynu.

IBV Malé pole, Ferčkovce na území sa plánuje 100 rodinných domov, komunikácia s chodníkom vrátane technickej infraštruktúry (vodovod, kanalizácia, elektrina, plyn)

IBV Hornádske lúky – cca. 35 domov

Rovnako je v územnom pláne vymedzené územie pre bývanie v **lokalite Deväť krokov** pri sídlisku Západ I s návrhom výstavby tzv. „štartovacích bytov“ pre mladé rodiny alebo odborníkov, ktorí sa chcú stabilizovať v meste, s návrhom občianskej vybavenosti, vrátane návrhu vybudovania „Penziónu“ pre bývanie seniorov s občianskou vybavenosťou (lekári, obchody, atď.).

V zmysle podmienok územného plánu sú súkromnými spoločnosťami v meste v súčasnosti (2010) postavené, resp. vo výstavbe 2 až 4-izbové byty s vyšším štandardom:

- 31 bytov na Nábřeží Hornádu,
- 33 bytov na Slniečnom nábřeží (Ul. Ing. Rojkoviča),
- 60 bytov VillaNova pri Hornáde (plán ukončenia v roku 2012),
- 48 bytov malometrážnych na Sadovej ul. (z toho 32 jednoizbových),
- 23 bytov v lokalite Ferčkovce.

9.4 Zhrnutie

Hoci je domový fond v meste tvorený najmä rodinnými domami (takmer 75% všetkých domov v meste), v bytových domoch tvoriacich 25% bytového fondu sa nachádza takmer 82% všetkých bytov v meste. Z hľadiska bytového fondu prevažujú v prípade rodinných aj bytových domov 3 a viac izbové byty, avšak byty v meste majú najnižšiu priemernú rozlohu obytnej plochy na 1 trvale obývaný byt v porovnaní s KSK, SR a okresom Sp. Nová Ves.

Vybavenosť bytov základnou technickou vybavenosťou je takmer 100%, občianska vybavenosť na sídliskách je dostatočná a lepšia v porovnaní s mestskými časťami, kde prevažuje bývanie v rodinných domoch. V súčasnosti v meste prebieha obnova bytových domov (obnovených je už približne 70 % bytových domov – 2010).

V okrese Spišská Nová Ves sa v roku 2009 dokončilo 16,3 % bytov z celkového počtu dokončených bytov v kraji, čím sa okres zaradil na 2 miesto v rámci všetkých okresov Košického kraja. Podiel bytov dokončených v meste na celkovom počte bytov dokončených v okrese Sp. Nová Ves za sledované obdobie vzrástol (z 20% v roku 2007 na viac ako 50% v roku 2009), t.j. výstavba v rámci okresu sa vo

väčšej miere sústreďuje v meste. Územný plán mesta Spišská Nová Ves aj do budúcnosti počíta s rozsiahlymi plochami najmä na individuálnu bytovú výstavbu. V súčasnosti je súkromnými investormi plánovaná výstavba takmer 400 bytov vo viacerých lokalitách vrátane občianskej vybavenosti.

Mesto vlastní a využíva svoj nájomný bytový fond (449 bytov v roku 2010) pre riešenie bytovej otázky rôznych skupín občanov. Na bývanie starších občanov, mladých rodín a marginalizovaných rómskych komunít sa v súčasnosti (2010) využíva takmer 90% tohto bytového fondu, 10% bytového fondu prenajíma nájomcom dlhodobo viac ako 10 rokov, so zámerom odpredať bytov po ich uvoľnení súčasnými nájomcami. Uplatňovaním tohto postupu pre využívanie bytového fondu mesta tento neplní dostatočne svoju funkciu slúžiť ako dočasné bývanie v rôznych krízových situáciách obyvateľov mesta.

10 CESTOVNÝ RUCH

Mesto Spišská Nová Ves sa rozprestiera v Hornádskej kotline, pričom zo severu je obklopené výbežkami Levočských vrchov, z juhu Spišsko-gemerským Rudohorím. Mesto je sídlom okresu Spišská Nová Ves. Nachádza sa na hlavnom železničnom ťahu Košice – Bratislava s prepojením na ČR a Ukrajinu, čo mu zabezpečuje veľmi dobrú železničnú dopravnú dostupnosť. Letecké spojenia zabezpečuje blízko sa nachádzajúce medzinárodné letisko Poprad Tatry. Samotné mesto je z hľadiska rozvoja CR úzko späté so svojim okolím – regiónom stredný Spiš, ktorého je centrom.

10.1 Kultúrno historický a prírodný potenciál mesta pre rozvoj cestovného ruchu

Mesto Spišská Nová Ves je od roku 1992 mestskou pamiatkovou zónou s množstvom historicky cenných objektov, ako aj s najdlhším šošovkovitým námestím v Európe.

Najcharakteristickejším znakom pre Spišskú Novú Ves je šošovkovité námestie, ktoré patrí medzi najkrajšie na Slovensku a najdlhšie tohto typu v Európe. Dominantou mesta a z hľadiska umelecko-historického je najhodnotnejšou pamiatkou je Rímsko-katolícky farský kostol Nanebovzatia Panny Márie s najvyššou kostolnou vežou na Slovensku (87m), z druhej polovice 13. storočia. Ďalšie významné historické pamiatky v meste predstavujú:

- Radnica, ktorej stavba sa realizovala v klasicistickom štýle
- evanjelický kostol v klasicistickom slohu s pôdorysom kríža,
- Provinčný dom s Levočskou bránou
- Slovenský kostol – kostol Nepoškvrneného počatia Panny Márie.
- Reduta v súčasnosti využívaná hlavne na kultúrne podujatia koncertná sieň.
- socha Immaculaty, postavená v roku 1724 Konštantínom Ľubomírsnym (viac viď kapitola 5)

V meste sa nachádzajú mnohé kultúrne inštitúcie - Galéria umelcov Spiša, Spišské divadlo, Spišské osvetové stredisko, Dom Matice Slovenskej, Spišská knižnica, Múzeum Spiša.

Každoročné sú v meste pre návštevníkov ako aj obyvateľov organizované mnohé kultúrne a športové podujatia (viac viď kapitoly 5.2 a 6.2):

- Spišská liga v zjazdovom lyžovaní – január – marec
- Festival speváckych zborov svetských a cirkevných – apríl
- Večerný beh mestom – máj
- Jazda na koni – Spišské skokové derby – máj
- Divadelná Spišská Nová Ves – každý nepárny rok
- Spišské výstavné trhy a Spišský trh- júl
- Trh ľudových remesiel – september
- Musica Nobilis – október
- Vianočné trhy – december

Mesto Spišská Nová Ves ako centrum stredného Spiša je však prirodzenou súčasťou širšieho kultúrno-historického územia Spiš, s veľkým množstvom najmä gotických pamiatok, umeleckých diel a prírodných krás najmä v rámci Slovenského Raja. Vzhľadom na túto skutočnosť je mesto často označované prívlastkom - brána do Slovenského raja. Národný park Slovenský raj (jediné veľkoplošné chránené územie v okrese) nachádzajúci sa v bezprostrednej blízkosti mesta, sa vyznačuje výskytom krasového územia, so zbytkami náhorných plošín, s divokými vápencovými tiesňavami a roklinami s množstvom vodopádov a skalnatých útvarov. Známe sú najmä sprístupnená Dobšinská ľadová jaskyňa, tiesňavy a rokliny Suchá Belá, Veľký Sokol, Kláštorňa roklina, Zejmarská roklina, Malý Kyseľ, Prielom Hornádu, Stratenský Kaňon. Národný park sa rozprestiera na rozlohe 19 763 ha a rozloha ochranného pásma je 13 011 ha. Pestrý je aj počet maloplošných chránených území:

- dve národné prírodné pamiatky: Markušovské steny, Spišský hradný vrch,
- prírodné pamiatky: Farská skala, Novoveská huta, Ostrá hora, Markušovský skalný hribe, travertínová kopa Sobotisko,

- desať národných prírodných rezervácií: Červené skaly, Dreveník, Galmuská tisina, Holý kameň, Kyseľ, Piecky, Prielom Hornádu, Suchá Belá, Tri kopce a Zejmarská roklina,
- Päť prírodných rezervácií: Čingovské hradisko, Čintky, Kocúrová, Modrý vrch,
- chránený areál Knola.

Aktivity návštevníkov okresu sú tak v zmysle vyššie uvedeného potenciálu sústredené hlavne na rekreačný a turistický pobyt v prírode.

Spiš sa okrem prírodného bohatstva vyznačuje aj prítomnosťou:

- viacerých historických miest (Levoča, Kežmarok, Spišská Sobota, Podolíneč, Spišská Kapitula, Spišská Nová Ves),
- hradov (Spišský hrad, Ľubovniansky hrad, torzo Markušovského hradu),
- kaštieľov (Markušovce, Spišský Hrhov, Strážky, Betlanovce, Bijacovce, Hodkovce), staré kláštory (Červený Kláštor, Kláštorisko, Spišský Štiavnik),
- rázovitých kostolíkov v obciach (Žehra, Spišský Štvrtok, Dravce, Hraničné),
- zachovalých pamiatok ľudovej architektúry (Osturňa, Vikartovce).

Nachádzajú sa tu aj dobre vybavené kúpele (Vyšné Ružbachy, Ľubovnianske kúpele), termálne kúpaliská (Vrbov, Vyšné Ružbachy), prírodné vodné nádrže (Dedinky, Levočská priehrada, Zahura), či mestské kúpaliská (aquapark v Poprade, kúpalisko v Spišskej Novej Vsi).

Nová stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013 uvádza pre **okres Spišská Nová Ves** dosiahnutie **dlhodobého potenciálu** cestovného ruchu (CR) podľa jednotlivých aktivít nasledovne:

Tab. 120: Dlhodobý potenciál cestovného ruchu okresu Sp. Nová Ves

Aktivita	Potenciál			
	Vysoký	Dobry	Priemerný	Základný
Pobyt / rekreácia pri vode				x
Vodné športy				
Pobyt v lesnom ú horskom prostredí	x			
Pešia turistika	x			
Cykloturistika		x		
Zjazdové lyžovanie			x	
Lyžiarska turistika (výlety na lyžiach / skialpinizmus)			x	
Pobyt na vidieku (vidiecky turizmus)		x		

Aktivita	Potenciál	
	Zvýšený	Základný
Horolezectvo		x
Návšteva jaskýň a speleológia	x	
Vodná turistika / vodáctvo		x

Zdroj: Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013

Dosiahnutý **strednodobý potenciál** oblasti cestovného ruchu podľa jednotlivých aktivít charakterizuje nasledovná tabuľka:

Tab. 121: Strednodobý potenciál cestovného ruchu okresu Sp. Nová Ves

Aktivita	Potenciál			
	Vysoký	Dobry	Priemerný	Základný
Pobyt / rekreácia pri vode			x	
Pešia turistika	x			
Zjazdové lyžovanie		x		
Bežecké lyžovanie				x
Cykloturistika		x		
Poznávanie kultúrneho dedičstva	x			
Návšteva múzeí a galérií		x		

Návšteva podujatí			x	
Iné športové aktivity				x

Aktivita	Potenciál	
	Zvýšený	Základný
Poznávanie miestnych tradícií		x

Zdroj: Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013

10.2 Súčasné nosné formy turizmu a produkty CR

Pešia turistika na území mesta a regiónu patrí k nosným turistickým produktom. Atrakcie, prírodné zaujímavosti a kultúrno-historické pozoruhodnosti sú sprístupnené sieťou značených turistických trás, ich kvantita a účelnosť sú výsledkom dlhodobého vývoja pešej turistiky v regióne. Pre pešiu turistiku je známy produkt Prírodné hodnoty Slovenského raja. Kvalita značenia v regióne je veľmi dobrá, čo zabezpečuje bezpečnosť turistov v teréne. Pohybovať sa po chodníkoch je možné individuálne alebo skupinovo po teoretickej príprave a s mapou alebo pod vedením sprievodcu.

Na území okresu sa nachádzajú aj nasledujúce vyznačené cyklotrasy:

- Trasa - Gretľa - Poráč - Spišská Nová Ves - Gretľa - 26 km
- Trasa - Hnilecká cyklomagistrála - 60 km
- Trasa - Okruh Slovenským rajom - 76,5 km

Možné ďalšie cyklotrasy:

- Sp. Nová Ves – Kláštorisko – Sp. Nová Ves - vhodné pre rodiny s deťmi - 40 km
- Sp. Nová Ves – Lipt. Hrádok (vlakom) –Štrbské Pleso – Veľká Lomnica – Sp. Nová Ves - 108 km
- Sp. Nová Ves – Levoča – Levočská priehrada – Sp. Nová Ves - vhodné pre rodiny s deťmi - 36 km
- Sp. Nová Ves – Spišská Kapitula – Spišský hrad – Žehra – Sp. Nová Ves - 65 km
- Sp. Nová Ves – Sp. Podhradie – Brutovce – Repaše – Levoča – Sp. Nová Ves - 100 km
- Sp. Nová Ves – Dobšinská ľadová jaskyňa –Dedinky – Sp. Nová Ves - 90 km
- Sp. Nová Ves – Kežmarok – Sp. Nová Ves - vhodné pre rodiny s deťmi - 50 km
- Sp. Nová Ves – Markušovce – Sp. Nová Ves - vhodné pre rodiny s deťmi - 15 km

Potenciálne nové trasy (Zdroj: ACOMO, 2009):

- Sp. Nová Ves – Košiarny briežok – Bikšová lúka – Turnické sedlo – Klauzy a späť
- Sp. Nová Ves – Košiarny Briežok – Bikšova lúka – Lesnica – Čingov – Sp. Nová Ves
- Sp. Nová Ves – Smižany – späť
- Sp. Nová Ves – Teplička – Šafárka – Bind – Markušovská dolina – Markušovce – Sp. Nová Ves
- Sp. Nová Ves - Smižany – Sp. Tomášovce – Ukrajina – Podlesok
- Sp. Nová Ves – Embraco – Harichovce
- Sp. Nová Ves – Dom dôchodcov – dvojkríž – vykryvač – N.Huta – Ferčkovce vlek- Sp. Nová Ves
- Sp. Nová Ves – Novoveská Huta - Gretľa – Poľana Pod Muráňom – Malý Muráň – Vojtechova samota – Nov. Huta – Sp. Nová Ves
- Sp. Nová Ves – Huta – Kráľov žriedlo – v pravo ponad Novoveskú Hutu – Rybníky
- Sp. Nová Ves – Kamenný obrázok – vodojem - Malé Pole – Košiarný Briežok – Sp. Nová Ves
- Sp. Nová Ves – staré banské cesty nad Hutou – GRAJNÁR cyklo a bež. trasy
- Sp. Nová Ves – Levoča – smer Levočské vrchy

Prírodné podmienky v meste a jeho okolí sú priaznivé aj počas zimnej sezóny. V blízkom okolí mesta sa nachádzajú viaceré lyžiarske strediská:

- Najvýznamnejším z nich sú Vysoké Tatry.
- Spišská Nová Ves – Rittenberg - areál lyžiarskeho je vzdialený od centra mesta - Spišskej Novej Vsi iba 2 km (smer Rožňava) a je situovaný v mestskej časti Ferčkovce na okraji národného parku Slovenský raj
- Ski centre v Levočskej doline, Mraznica – Hnilčík, Brodok pri Poráči, Plejsy Krompachy, Mlynky, Biele Vody, Liptovská Teplička a ďalšie

Podľa analýzy klimatických podmienok vyplýva, že územie má v zimnom období dobré predpoklady pre lyžiarsku turistiku a beh na lyžiach. V regióne začína snežiť koncom novembra, snehová prikrývka trvá do konca marca. Hrúbka snehovej prikrývky je závislá od nadmorskej výšky a od expozície terénov. Priemerná hrúbka v kotlinách je 8-11 cm a v polohách nad 600 m. n.m. 20 cm.

Mesto je súčasťou existujúceho **produktu CR „Gotická cesta“**, ktorý prepája stredoveké, ale aj zrekonštruované historické stavby a bohaté prírodné krásy husto zalesneného a hornatého regiónu. Súčasťou produktu je rímskokatolícky farský kostol Nanebovzatia Panny Márie.

Produkt CR Gotická cesta je produkt zameraný na kultúrno-poznávací turizmus. Je rozdelený do 4 základných okruhov, v ktorých si návštevník môže prezrieť hradné komplexy, zachované historické jadrá miest, múzeá a katedrály, ale aj dedinské kostoly, meštianske domy alebo romantické kamenné mosty. Atraktivitu tejto kultúrno-poznávacjej cesty zvyšujú aj zaujímavé a chránené prírodné územia, ktorými prechádza. Sú to predovšetkým národné parky Slovenský raj, Muránska planina a Pieniny. Na Gemeri prechádza v blízkosti národného parku Slovenský kras, v ktorom sa nachádzajú známe jaskyne zaradené do Zoznamu Svetového prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO.

Okrem Gotickej cesty sa mesto Spišská Nová Ves stalo súčasťou jedného z projektov európskeho významu, ktorého cieľom je zmapovať a formou kultúrnej turistiky prezentovať historické pamiatky z oblasti hutníctva železa a banskej činnosti je projekt **Európska železná cesta**.

Významným produktom CR je zoologická záhrada spolu s MADARAS parkom a prírodným amfiteátrom je vyhľadávanou a najnavštevovanejšou lokalitou v meste jak obyvateľmi mesta v rámci mestskej a prímestskej rekreácie, tak návštevníkmi mesta a turistami z regiónu a celého Slovenska. Zoologická záhrada je najmenšia a najmladšia na Slovensku, vznikla v roku 1989 a v súčasnosti patrí medzi najnavštevovanejšie ZOO v rámci Slovenska - v roku 2009 ju navštívilo až 91 636 návštevníkov. ZOO ako príspevková organizácia mesta zabezpečuje odbornú starostlivosť viac ako 70 druhov a 250 jedincov zvierat, 64 z nich má už dnes adoptívnych rodičov, ktorí si zvieratká adoptovali a finančne ich podporujú. Jazero, výrazný prvok v kompozícii záhrady, vytvára podmienky na prirodzený vývoj spoločenstiev kačíc a labutí, ochraňuje a udržiava ich biotop. Areálom ZOO preteká potôčik, ktorý krásne dotvára scenériu areálu záhrady. Množstvo drevín poskytuje príjemný chládok pre zvieratá i návštevníkov. Súčasťou ZOO je tiež arborétum, kde je určených viac ako 30 druhov drevín. V areáli ZOO sa nachádzajú i atrakcie pre deti (dve detské ihriská, nafukovací hrad, a pod.) ZOO okrem svojej hlavnej činnosti ročne organizuje množstvo kultúrnych, osvetových a náučných podujatí pre verejnosť.

10.3 Služby CR

V meste v roku 2009 boli subjekty s predmetom činnosti zameraných na prevádzkovanie cestovných kancelárií a sprostredkovanie služieb cestovných kancelárií v počte 12.

Zariadenia poskytujúce ubytovanie, stravovanie, posedenie, organizovanie spoločenských podujatí podľa typu sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tab. 122: Zariadenia na ubytovanie, stolovanie, posedenie, organizovanie spoločenských podujatí

Typ zariadenia	Počet
Hotely	4
Penzióny	9
Ubytovne	2
Reštaurácie a vinárne	15
Pizzerie	5
Bary a discobary	5
Lahôdky	2
Cukrárne	4

Zdroj: MsÚ Spišská Nová Ves, údaje za rok 2009

Úroveň ubytovacích zariadení a ich kategorizácia v meste a jeho okolí je v súlade s vyhláškou č.419/2008 vydanou 26.júna 2008 Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky, ktorou ustanovujú sa druhy kategórií a triedy ubytovacích zariadení, ako aj klasifikačné znaky, ktoré musia spĺňať ubytovacie zariadenia, pri zaraďovaní do kategórií a tried (ďalej len „kategorizácia“). Kategorizácia sa vzťahuje na ubytovacie zariadenia, ktoré prevádzkujú podnikatelia poskytujúci ubytovanie a s ním spojené služby na základe živnostenského oprávnenia.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013 uvádza pre okres Spišská Nová Ves nasledujúci dosiahnutý potenciál oblasti vo vybavenosti:

Tab. 123: Potenciál vybavenosti cestovného ruchu okresu Sp. Nová Ves

Aktivita	Potenciál			
	Vysoký	Dobrý	Priemerný	Základný
Prechodné ubytovanie			x	
Aktivita	Potenciál			
	Zvýšený		Základný	
Turistické informačné kancelárie			x	

Zdroj: Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013

Najmä informačné služby v CR sú poskytované prostredníctvom:

Turistického informačného centra (TIC), ktoré je súčasťou spoločnosti Brantner Nova s.r.o (člen Asociácie informačných centier SR). Na základe mandátnej zmluvy s mestom poskytuje domácim i zahraničným návštevníkom mesta a regiónu najmä informačné a sprievodcovské služby a predaj propagačného materiálu. Od r. 2007 sú rozšírené otváracie hodiny TIC o 280 hodín viac ako v roku 2006. V rámci činností TIC boli v r. 2009 v spolupráci so SACR realizované dve „infocesty“ pre touroperátorov z Maďarska.

V spolupráci s mestom TIC organizuje a umožňuje výstup na vežu Rímsko-katolíckeho kostola Na nebo vzatia panny Márie - Národnej kultúrnej pamiatky. sprostredkováva vyhlídkové lety, jazdu na koňoch vo voľnej prírode, paragliding – zoskok v tandeme. Zabezpečuje rezerváciu ubytovania a poskytuje informácie o stravovacích a dopravných možnostiach v meste. TIC Spišská Nová Ves je členom Asociácie informačných centier Slovenska (AICES).

Elektronického informačného terminálu umiestneného v meste od r. 2009. Moderný informačný systém 365 dní v roku a 24 hodín denne informuje potenciálnych zákazníkov o aktuálnej ponuke zariadení poskytujúcich služby v cestovnom ruchu, najmä ubytovania, stravovania a ďalších. Zákazník môže zadarmo zavolať do vybraného zariadenia a má tým možnosť priamej rezervácie. Telefónne čísla zariadenia sú uložené v pamäti informátora.

Informátor má k dispozícii orientačnú mapu regiónu s návodom na obsluhu zariadenia a legendou v 3 jazykoch, webkameru, ktorú môžu využiť klienti na posielanie video pohľadnice e-mailom, popis cesty, popis zariadenia, dotykový monitor – neobmedzený počet informácií o službách, kultúrnych akciách - cez web stránku mesta, destinácií, infraštruktúre, poskytuje i možnosť prezentácie videoklipov, fotiek zariadenia, izieb/apartmánov.

Web stránky mesta - www.spiskanovaves.eu v sekcii „ubytovanie“, ktorá umožňuje prostredníctvom informačného a rezervačného systému pre cestovný ruch poskytovateľom služieb v CR komunikovať s potenciálnymi návštevníkmi. Poskytovatelia ubytovania majú k dispozícii možnosť propagácie svojho zariadenia prostredníctvom 15 fotografií, opisu domu, informáciách o príchode, strave, podmienkach príchodu a odchodu, kalendári dostupnosti, vybavenosti izieb a apartmánov, cenách. Informácie v rámci sekcii „návštevník“ sú k dispozícii v 5 jazykových mutáciách - slovenská, anglická, maďarská a poľská.

Od roku 2008 je informovanosť a propagácia mesta zabezpečovaná aj prostredníctvom panoramatických záberov, ktoré sú vysielané v rámci denného vysielania Živej panorámy na STV 2, umiestnených na web stránke mesta a na stránkach www.feratel.com, www.holidayinfo.sk s dennou

návštevnosťou 20 000 návštevníkov. Informáciu o ďalších printových a elektronických médiách, tiež o publikáciách, propagačných materiáloch a navštívených výstavách v oblasti CR.

Spoločnú propagáciu mesta a jeho okolia, účasť na dôležitých národných a medzinárodných výstavách a významných podujatiach zabezpečuje pre mesto (v spolupráci s ním) zástupca podnikateľských subjektov pôsobiacich v meste a regióne **Združenie podnikateľov CR** regiónu Spiš, ktoré začalo svoju činnosť v roku 1994. Združenie má na lokálnej úrovni dobrú spoluprácu a podporu s predstaviteľmi jednotlivých úradov a inštitúcií. Medzi hlavné aktivity propagácie patria:

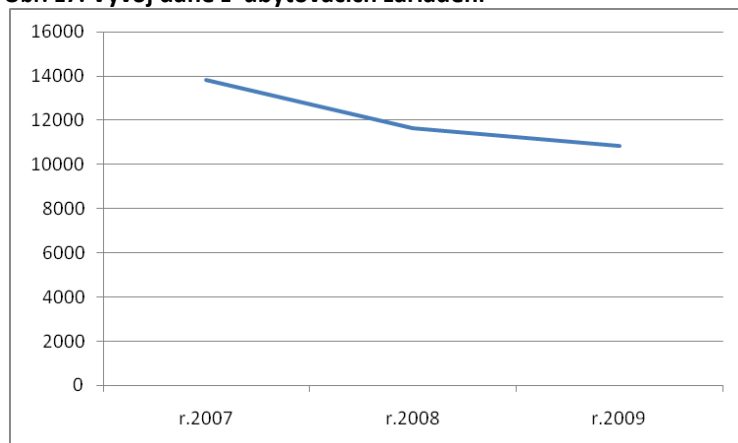
- Výstavy – Bratislava, Brno, Praha, Budapešť, Miškolc, Szolnok, Varšava, Berlín
- Propagačné materiály (13) – Mesto v raji, Trhacia mapa, Radnica, Reduta, Provinčný dom, Rímsko-katolícky kostol, Leták, Gotická cesta, ZOO, Sp. Nová Ves – sprievodca, Slovenský raj, Web stránka mesta, Web stránka mikroregiónu Slovenský raj (2009)

10.4 Ekonomické prínosy turizmu

V meste Spišská Nová Ves sú ubytovacie zariadenia rôzneho typu a kategórií. V poslednom období vzrastá význam penziónov pri poskytovaní ubytovacích služieb. Nakoľko ide v prevažnej miere o novovybudované penzióny alebo penzióny po rekonštrukcií, kvalita ich služieb je pomerne vysoká. Ubytovacie služby na priemernej úrovni ponúka zrekonštruovaný hotel Metropol *** s lôžkovou kapacitou 72. Hotel Park*** v centre mesta je novovybudovaný hotel s lôžkovou kapacitou 55. Hotely nižšej kategórie sú Hotel Šport** s lôžkovou kapacitou 56 a Preveza ** s lôžkovou kapacitou 49 osôb.

Mesto Spišská Nová Ves v rokoch 2007 a 2008 vyberalo daň 0,33 EUR (10,- Sk)/deň/návštevníka v ubytovacích zariadeniach. Zmenou meny k 1.1.2009 bola daň zvýšená na sumu 0,40 EUR za osobu. Nasledujúci obrázok uvádza vývoj príjmov mesta z dane z ubytovacích zariadení za obdobie rokov 2007 - 2009 (údaje za r.2007 a 2008 sú prepočítané na EUR kurzom 1 EUR = 30,126 Sk).

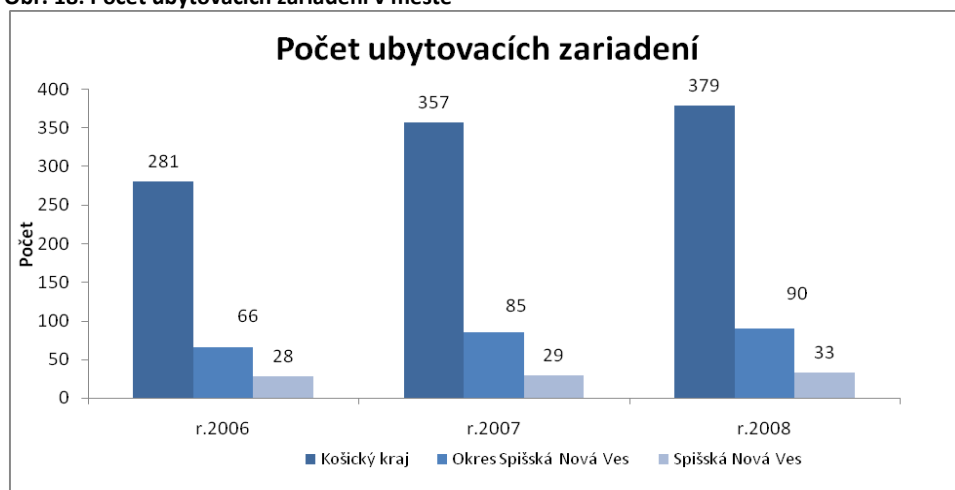
Obr. 17: Vývoj dane z ubytovacích zariadení

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Pokles návštevníkov, ktorý prenocovali v ubytovacích zariadeniach v meste bol v roku 2009 o 21,35 % v porovnaní z rokom 2007.

Obr. 18: Počet ubytovacích zariadení v meste

Zdroj: ŠÚ SR a vlastný prieskum

Ubytovacia kapacita v meste Spišská Nová Ves v r.2009 bola nasledovná:

Tab. 124: Štruktúra lôžkovej kapacity v meste

Hotely		232
	<i>Metropol</i>	72
	<i>Park</i>	55
	<i>Preveza</i>	49
	<i>Šport</i>	56
Ubytovne		168
	<i>Limba</i>	152
	<i>Slovdekra</i>	16
Penzióny		170
	<i>Ellen</i>	23
	<i>Hornád</i>	8
	<i>Katarínka</i>	5
	<i>Nemo</i>	16
	<i>Vil-ma</i>	15
	<i>Rittenberg</i>	39
	<i>Resa</i>	35
	<i>Renesance</i>	21
	<i>Hornád</i>	8
V súkromí		35
Spolu		605

Zdroj: Vlastný prieskum

Z ubytovacej kapacity mesta pri predpokladom počte ubytovacej kapacity 605 v sledovanom období je využitelnosť kapacity v r.2007 je 18,84 %, v roku 2008 15,88% (prepočítané pri kapacite z roku 2009) a v roku 2009 najnižšia a to 12,30 %. V roku 2009 bola obsadenosť ubytovacích zariadení na Slovensku využitá na 22,4 % (Zdroj: ŠÚ SR), čo znamená, že v meste Spišská Nová Ves je to 10,1 % pod slovenským priemerom.

Tab. 125: Počet prenocovaní návštevníkov v ubytovacích zariadeniach

	2007	2008	2009
Košický kraj	689 704	726 891	825 024
Okres Spišská Nová Ves	194 639	177 503	192 381
Spišská Nová Ves	41 602	35 075	27 152
% podiel mesta k okresu	21,37	19,76	14,11
% podiel mesta ku Košickému kraju	6,03	4,83	3,29

Zdroj: ŠÚ SR a MsÚ Sp. Nová Ves

V roku 2008 bol oproti roku 2007 zaznamenaný pokles počtu prenocovaní návštevníkmi v ubytovacích zariadeniach mesta Spišská Nová Ves o 15,69%, v roku 2009 bol tento pokles vo výške 34,73 % v porovnaní s rokom 2007. V Košickom kraji v sledovanom období r.2007 až 2009 došlo k nárastu počtu prenocovaní návštevníkov v ubytovacích zariadeniach o 19,62 %. Z tabuľky je tiež zrejmé, že počas sledovaného obdobia sa nepriaznivo vyvíjal aj podiel počtu prenocovaní v meste k počtu prenocovaní v rámci okresu ako aj kraja.

Návštevnosť ubytovacích zariadení podľa krajiny trvalého pobytu v Košickom samosprávnom kraji v roku 2008 je uvedená v nasledujúcej tabuľke:

Tab. 126: Štatistika počtu návštevníkov

Poradie	Štát	Počet návštevníkov	Počet prenocovaní	Priemerný počet prenocovaní
1.	Česká republika	33 695	77 459	2,30
2.	Poľsko	22 699	60 609	2,67
3.	Maďarsko	15 497	33 146	2,14
4.	Nemecko	11 313	29 160	2,58
5.	Rakúsko	5 205	9 083	1,75
6.	Slovensko	233 661	530 677	2,27
	Celkom	356 946	825 024	2,31

Zdroj: ŠÚ SR

Z tabuľky je zrejmé, že až 65% návštevníkov Košického kraja tvorili návštevníci zo Slovenska. Druhou najpočetnejšou skupinou boli občania Českej republiky (9,4%).

V Košickom kraji v ubytovacom zariadení prenocuje návštevník priemerne 2,31 nocí, v okrese Spišská Nová Ves pripadá na 1 návštevníka za rok 2008 2,65 nocí a v meste Spišská Nová Ves v roku 2009 2,25 nocí.

Z vyššie uvedených skutočností je využitie ubytovacej kapacity veľmi slabá a tým došlo aj k poklesu tržieb z daní za ubytovanie v sledovanom období rokov 2007 – 2009.

10.5 Významné projekty pre rozvoj CR v meste

Nasledujúca tabuľka uvádza významné súčasné ako aj pripravované projekty, s priamym dopadom na rozvoj CR v meste.

Tab. 127: Významné súčasné ako aj pripravované projekty s dopadom na CR

Investičné		Neinvestičné	
Zrealizované a v súčasnosti pripravované	Potenciálne	Zrealizované	Pripravované
Značenie peších a cykloturistických trás v katastri mesta	Polyfunkčná cyklotrasa	Vytvorenie spoločných slovensko – maďarských turistických produktov (Gotická cesta, Železná cesta a cesta hradov a kaštieľov) – vid'. bližšia informácia pod tabuľkou	Integrovaná propagácia CR Slovenský raj (v spolupráci s Mikroregiónom Slovenský raj)
Zriadenie oddychových plôch a osadenie piatich altánkov pri turistických trasách	„Rekreačná vybavenosť „Pumperhaus Nábřežie Hornádu“		Klaster Terra Incognita zameraný na rozvoj kultúrneho turizmu (v spolupráci s KSK)
Oprava cesty a osadenie novú lavičiek ku kaplnke v Šulerlochu	Alabastrové námestie v Novoveskej Hute		Zriadenie Agentúry destinačného manažmentu
Spišský raj (Dorchester s.r.o)	Vodná plocha Hlinica		Oživenie turistického ruchu v rekreačných strediskách Košiarny briežok a Čingov
HorSki park (Skilab , s.r.o.)	MADARAS park ako komplexný produkt CR		
	Komplex cykloturistických trás		

Regenerácia námestia			s otvorením rokliny Kysel'
Projekt Rochus - „Renesancia, oživenie historických udalostí a baníckych tradícií na Spiši“			

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves, údaje za roky 2007 -2010

Projekt „Vytvorenie spoločných turistických produktov a ich propagácia“, resp. „Turizmus bez hraníc - Tours without borders“.

Projekt bol zameraný na územie župy Borsod-Abaúj-Zemplén v severnej časti Maďarska a na subregióny Spiš a Gemer. Cieľom projektu bolo podporenie dlhodobej spolupráce medzi turisticko-informačnými centrami, organizáciami a subjektmi pôsobiacimi v oblasti cestovného ruchu, ktorí vytvorili na turistickom trhu spoločné „balíky“ pozdĺž troch existujúcich tematických ciest - Gotická cesta, Železná cesta a Cesta po hradoch a kaštieloch. V rámci propagácie regiónov a zlepšenia informovanosti bolo spracovaných spolu vyše 35 000 ks propagačných materiálov (mapy, brožúry) v štyroch jazykových mutáciách (SK, HU, DE, EN). Nemenej dôležité bolo vypracovanie expertízy zariadenia agentúry destinačného manažmentu v Spišskej Novej Vsi. Regióny boli prostredníctvom dosiahnutých výsledkov spoločne prezentované v piatich európskych mestách: Košice, Katowice, Praha, Viedeň a Bratislava. Dôležitým výstupom projektu je vytvorenie webových stránok www.spis-gemer.sk a www.baztour.hu s možnosťou on-line rezervovania a výberu vlastného balíka služieb.

Projekt Rochus

Projekt Rochus - „Renesancia, oživenie historických udalostí a baníckych tradícií na Spiši“, je založený na spolupráci s maďarskými partnermi v rámci projektu Európska železná cesta. Hlavným zámerom je oživiť banícke a hutnícke tradície a rozvíjať cestovný ruch na Strednom Spiši, Dolnom Spiši a Gemeri. V rámci mesta Spišská Nová Ves ide predovšetkým o:

- vybudovanie multifunkčného baníckeho centra v blízkosti rieky Hornád,
- zriadenie agentúry manažmentu cestovného ruchu,
- výstavbu baníckeho námestia so symbolicky upravenou pôvodnou banskou vežou,
- zriadenie turistického informačného centra,
- výstavbu mostu,
- osadenie priestorovej plastiky – mapy hutníckych a baníckych miest,
- vybudovanie detského ihriska s banskou tematikou.

Projekt Klaster Terra Incognita (TI)

Mesto je v rámci pripravovaných projektov partnerom v projekte spolu s Košickým samosprávnym krajom. Cieľom projektu je: posilnenie kultúrneho turizmu; spájanie kapacity kultúrneho turizmu a budovanie partnerstva (databáza, komunikačná stratégia TI); tvorba produktov CR - metodika, najlepšie praktiky; propagácia TI: v obraze, na internete, na cestách (podujatia, veľtrhy, výstavy). Projekt sa predbežne bude realizovať od januára 2011 do októbra 2012.

Projekt Rekreačný areál Spišský raj

Realizovať ho chce anglická spoločnosť Dorchester group and companies, s ambíciou vytvoriť medzinárodné stredisko cestovného ruchu s celoročnými aktivitami. Nosnými aktivitami sú v zimnom období lyžiarske stredisko s kapacitou až 50 km zjazdoviek a v lete zase navrhovaný aquapark situovaný severne od miestnej časti Ferčkovce. Na tieto základné aktivity sú naviazané sekundárne činnosti ako je bežkárstvo, snowboarding, sánkarstvo, ľadové plochy a pod v zimnom období, pričom nezimné aktivity sú zamerané tiež na jazdu koňmi, tenisovú akadémiu, poľovníctvo, turistiku, kultúrno-spoločenské aktivity nielen v rekreačnom centre, ale aj v samotnom meste Spišská Nová Ves a jeho okolí. Tu sa prekrývajú aktivity rekreačného centra s kultúrnym a prírodným pozadím celého regiónu. Na tieto atraktivity budú naviazané aj ubytovacie kapacity s celkovým počtom lôžok 20 000 v rôznych kategóriách ubytovania od hotelov, apartmánov až po samostatné horské chaty. Rekreačný

areál bude zameraný na pobytový cestovný ruch s týždenným až dvojtýždenným pobytom. Takýto areál sa zaradí do siete rezortov v rámci Slovenska hlavne Vysokých a Nízkych Tatier, kde dostupové vzdialenosti sú minimálne. Určený je hlavne pre zahraničnú pobytovú klientelu s prioritou anglickej klientely s dopravou cez letisko v Poprade, pričom návštevná dostupnosť bola posudzovaná s rádiusom 400 km, do ktorého spadá Bratislava, Budapešť, Krakov, Brno atď. Takto formulovaný zámer bude vytvárať cca 5 000 pracovných príležitostí na rôznom stupni vzdelanosti. Tento základný zámer bude určite v sekundárnej vlne vyvolávať súkromné iniciatívy v oblasti cestovného ruchu a služieb s ním spojených. Tým tento synergický efekt bude znásobovať podnikateľské možnosti v regióne.

Projekt HorSki park

Jedná sa o domáci projekt v spolupráci s investorom Skilab, s. r. o. Spišská Nová Ves, pričom by na jeho základe malo koncom budúceho roka (2011) vyrásť na okraji Slovenského raja, len 6 km od centra mesta Spišská Nová Ves lyžiarske stredisko na zelenej lúke. Najdlhšia zjazdovka by mala mať 2,5 km s prevýšením 450 metrov. V plánovanom areáli by malo byť cca 50 ha zasnežovaných plôch. Prepravná kapacita 2 lanoviek a 6 vlekov sa odhaduje na cca 10 500 osôb. V prvej etape plánuje spoločnosť Skilab, s. r. o. Spišská Nová Ves preinvestovať cca 500,0 mil. Sk Projekt HorSki park by nemal byť zameraný len na zimný cestovný ruch. V lete chcú autori projektu pritiahnúť návštevníkov prostredníctvom banického skanzenu a ďalšími atrakciami. Ide aj o zámer vybudovať východný vstup do Slovenského raja s napojením na už existujúce cyklotrasy a turistické chodníky. Projekt HorSki park hodlá nadviazať na stopäťdesiatročnú tradíciu bývalých klimatických kúpeľov Novoveská Huta.

Projekt Madaras

„Najväčší výstavný, nákupný, oddychový a zábavný komplex na Slovensku“ - v súvislosti s trendom sústreďenia väčšiny obchodných aktivít v stredoeurópskom regióne (a samozrejme aj na Slovensku) do nákupno-zábavných a oddychových centier, prišiel miestny investor IMBIZ Group s myšlienkou vybudovať polyfunkčné centrum na brehu rieky Hornád (brownfield). Pôjde o výstavbu medzinárodného výstavného komplexu a nákupno-zábavného centra s hotelom a dvojpodlažným parkoviskom o celkovej výmere 191 923 m². Komplex sa bude nachádzať v blízkosti centra. Výhodou je aj skutočnosť, že na druhom brehu rieky Hornád sa nachádza tzv. Madaras park so ZOO a amfiteátrom, kde mesto Spišská Nová Ves každoročne usporadúva rôzne kultúrno-spoločenské podujatia. Súčasťou nákupného centra bude supermarket (s plochou 2 586,71 m²), približne 116 obchodných jednotiek s rozličným sortimentom tovarov a služieb (o celkovej ploche cca 23 740,2 m²), obchodné námestie (s plochou 619 m²), stravovacie zariadenia (s kapacitou pre 200 osôb), cukráreň (s kapacitou pre 44 osôb). Prvá fáza projektu je už z časti realizovaná a nákupné centrum bolo tvorené minulý rok. V druhej etape výstavby sa ráta s vybudovaním trojhviezdičkového hotela (s kapacitou 280 lôžok) a výstavného areálu o rozlohe 120 000 m². Komplex bude miestom stretnutí, oddychu a zábavy a poskytne priestor aj pre kultúrno-spoločenské aktivity, prehliadky, víkendový šport, aqua centrum s dostatočným počtom parkovacích kapacít. Súčasťou areálu bude aj čerpacia stanica na ploche 1 800 m², pneuservis s predajňou, autoservis s predajňou na ploche 2 600 m². V komplexe sa budú nachádzať ambulancie odborných lekárov a administratívne centrum s plochou cca 2 070 m². Projekt Madaras by mal byť svojím rozsahom a štruktúrou ojedinelý v rámci celej východnej Európy a mal by mať nadregiónálny a nadnárodný význam.

Projekt "Polyfunkčná hlavná mestská rekreačná cyklotrasa Hornád - od Vyšnej Hate po Madaras"

Spoločnosť Arch. Eko, Ateliér architektúry, urbanizmu a ekológie, s. r. o., Banská Bystrica, predstavila a prezentovala v Spišskej Novej Vsi pripravovaný projekt cyklotrasy. Predmetom projektu je polyfunkčné urbanisticko-dopravné riešenie hlavnej rekreačnej cyklotrasy Hornád v súčinnosti s riešením protipovodňovej ochrany územia. Úloha ma hodnotiacu a návrhovú polohu, orientovanú na dve základne, multifunkčné časti pripravovanej stavby:

A – Vodohospodárska funkčná časť stavby

Protipovodňová ochrana územia - ochranná hrádza voči vybreženiu vôd Hornádu vrátane kontaktov s existujúcimi inžinierskymi sieťami. Plošné vymedzenie protipovodňového valu funkčnej časti stavby A predstavuje cca 6 375 m².

B – Dopravná, rekreačno-pohybová funkčná časť stavby

Cyklotrasa v kombinácii s rekreačno-pohybovými aktivitami vrátane verejného osvetlenia a kontaktov s existujúcimi inžinierskymi sieťami. Stavebný celok ako verejno-prospešná stavba, je lokalizovaná v zastavanom území k. u. mesta Spišská Nová Ves, v rámci verejného priestranstva nábrehia Hornádu, prevažne na parcelách vo vlastníctve mesta Spišská Nová Ves na ploche cca 21 524 m².

10.6 Zhrnutie

Mesto Spišská Nová Ves je od roku 1992 mestskou pamiatkovou zónou s množstvom historicky cenných objektov, ako aj s najdlhším šošovkovitým námestím v Európe, čo ho predurčuje na rozvoj kultúrno-poznávacieho turizmu. V meste sa nachádza vybudovaná sieť ubytovacích a reštauračných zariadení rôznej úrovne, funguje mestské informačné centrum, konajú sa tu mnohé (aj medzinárodné) kultúrne podujatia a sídlia tu viaceré kultúrne inštitúcie. Mesto je tiež súčasťou viacerých produktov cestovného ruchu a participuje na viacerých projektoch zameraných na rozvoj cestovného ruchu. Napriek týmto skutočnostiam:

- sú ubytovacie kapacity v meste vyťažené len na 12,30% (v roku 2009), pričom za posledné 3 roky má vyťaženosť negatívny trend (vyťaženosť zariadení na Slovensku bola v roku 2009 – 22,4%)
- za posledné 3 roky klesli príjmy mesta z dane z ubytovania – v roku 2009 dosiahli úroveň 78,65% roku 2006 (keďže v roku 2009 došlo aj k nárastu denného poplatku a napriek tomu došlo k poklesu príjmov mesta, pri zohľadnení sadzby z roku 2007 – 2008 by bol pokles ešte výraznejší)
- za sledované obdobie sa každoročne znižoval počet prenocovaní v meste, ako aj podiel počtu prenocovaní v meste na počte prenocovaní v okrese a tiež na kraji
- v meste spolu s jeho okolím chýbajú ucelené a dostatočné marketované produkty cestovného ruchu
- vybrané časti mesta sa stále vyznačujú nedostatočnou atraktivitou resp. chýbajúcimi atraktivitami pre turistov a návštevníkov mesta
- v meste chýbajú vybrané turistické služby (napr. úschovňa batožín, požičovňa bicyklov, sprievodcovské služby a pod.)

Mesto je centrom stredného Spiša, ktorého najväčšou prírodnou hodnotou i atraktivitou je Národný park Slovenský raj. Vzhľadom na túto skutočnosť, Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013 definovala pre okres Spišská Nová Ves hlavný dlhodobý rozvojový potenciál pre:

- pobyt v prírode a horskom prostredí
- pešiu turistiku
- návštevu jaskýň a speleológie

V strednodobom horizonte ide o peší turizmus a o poznávanie kultúrneho dedičstva.

Je zrejmé, že vzhľadom na charakter potenciálu, je úlohou mesta viac sa angažovať v manažmente CR aj svojho spádového územia a vytvoriť centrum pre koordináciu aktivít v CR (v tomto smere už bolo iniciované vytvorenie Agentúry destinačného manažmentu) a zázemie služieb pre Slovenský raj. Na túto potrebu nadväzuje aj potreba spoločného postupu v marketingu územia a produktov mesta a regiónu Stredný Spiš.

V meste sú zároveň plánované investície veľkého rozsahu do turizmu, ktoré by v prípade ich úspešnej realizácie významným spôsobom zmenili tvár mesta ako aj jeho postavenie v rámci cestovného ruchu v slovenskom ale aj medzinárodnom význame.

V nasledujúcom období sú už naplánované resp. pripravované významné projekty pre rozvoj CR, investičného aj neinvestičného charakteru, ktoré budú mať výrazný dopad na rozvoj turizmu v meste a jeho okolí.

11 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

11.1 Prírodné podmienky a krajina

11.1.1 Geomorfologické a geologické pomery

Geomorfologická stavba širšieho okolia Spišskej Novej Vsi je charakterizovaná veľkou mnohotvárnosťou reliéfu, ktorého pomerne zložitý a rôznorodý vývoj ovplyvnila veľmi pestrá geologická stavba územia z pohľadu veku, genézy a geologického zloženia (tektonicko-petrografického).

V zmysle **geomorfologického členenia** podľa Mazúra - Lukniša 1986, môžeme predmetné územie začleniť do geomorfologických jednotiek: Alpsko-himalájskej sústavy, do podsústavy Karpaty, do provincie Západné Karpaty, do subprovincie Vnútorne Západné Karpaty. **Spišská Nová Ves** leží na rozhraní celkov Hornádska kotlina, ktorej severnú hranicu tvoria Levočské vrchy, juhovýchodný výbežok územia zasahuje do podcelku Hnilecké vrchy, južnú časť tvorí celok Volovských vrchov a západným okrajom južnej polovice územia prebieha hranica s celkom Spišsko-gemerský kras, s podcelkom Slovenský raj. Najvyšším vrchom je Veľká Knola (1266 m.n.m.) a najnižšie miesto je na okraji mesta Spišská Nová Ves (492 m.n.m.).

Morfológia reliéfu územia sa pohybuje od mierne až stredne zvlneného reliéfu v oblasti mesta a v údolí Hornádu, cez silne rezaný reliéf okrajov údolia Hornádu, stredne a hlboko rezaný reliéf v prevažnej časti extravilánu južne od mesta, až po veľmi hlboko rezaný reliéf v širšej oblasti Knoly.

Geologická stavba popisovaného územia je pomerne zložitá. **V južnej časti** do územia zasahuje **jednotka gemerika** - zastúpená horninami mladšieho paleozoika (prvohôr) a mezozoika (druhoohôr), ktoré sú reprezentované dobšinskou skupinou (vrchný karbón), krompašskou skupinou (perm) s horninami - zlepence, pieskovce, bridlice, fylity, metavulkanity a stratenskou skupinou (trias, jura) zastúpenou vápencami a dolomitmi. **Centrálnu časť** tvorí Hornádska kotlina budovaná paleogénnymi horninami (bazálne zlepence, pieskovce, ílovce, vápenité pieskovce). Kvartér (štvrtohory) sa uplatňuje najmä v alúviu Hornádu, Brusníka, Holubnice, Tepličského Brusníka a Levočského potoka.

11.1.2 Zdroje nerastných surovín

História ťažby nerastných surovín je spätá už so vznikom samotnej Spišskej Novej Vsi (Villa Nova) v roku 1268. Baníctvo malo významné postavenie v hospodárskom vývoji mesta. V historickom katastri Spišskej Novej Vsi existovalo množstvo baní na meď, železo a striebro, ale aj hutí a hámre. Spišskogemerské Rudohorie, kde z metalogenetického hľadiska patrí časť predmetného územia, je najvýznamnejšou rudnou oblasťou Západných Karpát. Je charakterizované množstvom rôznych typov mineralizácií, ktoré vznikli v niekoľkých zrudňovacích epochách.

V súčasnosti je aktuálna ťažba sadrovca a anhydritu na ložisku Tollstein s rozlohou 2 500 000 m², ktoré sa nachádza v katastrálnom území mesta Spišská Nová Ves. Ťažba tu prebieha od 19. storočia až doteraz.

Závod je od mesta vzdialený cca 6 km južne, spojenie je po štátnej ceste 1. triedy Spišská Nová Ves – Rožňava. Najbližšia železničná stanica je v Spišskej Novej Vsi, kde je aj nakladacia rampa, cez ktorú sa expeduje hotová produkcia závodu. Finálny produkt z ložiska **Tollstein Novoveská Huta** je deklarovaný ako „anhydrit pre výrobu cementu“. Je to prírodný nerast pozostávajúci z dvoch hlavných zložiek:

- sadrovec – hydratovaný síran vápenatý ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$)
- anhydrit – bezvodý síran vápenatý (CaSO_4)

Významné sú prieskumné práce v Novoveskej Hute za účelom vykonávania geologických prác **na ložisku radioaktívnych nerastov uránu (U) a nerastov**, z ktorých možno vyrábať kovy molybdén (Mo) a meď (Cu). Jeho rozloha je 14,86 km². Ložisko Spišská Nová Ves sa nachádza 7 km juhozápadným smerom od mesta Spišská Nová Ves v jej miestnej časti Novoveská Huta. Prieskumné práce v prieskumnom území sú zamerané na komplexné zhodnotenie doterajších prieskumných prác, na overenie množstva uránovo – molybdénovej rudy, jej kvality a technologických vlastností, na

overenie nových zásob v pokračovaní ložiska, hlavne pomocou prieskumných vrtov. Prieskum realizuje kanadská spoločnosť Ludovika energy.

11.1.3 Klimatické pomery

Z klimatického hľadiska leží Spišská Nová Ves v mierne teplom, vlhkom, dolinovom okrsku so studenou zimou, mierne vlhkej podoblasti, mierne teplej oblasti, charakterizovanej počtom letných dní pod 50, priemernou teplotou v júli nad 16°C a v januári - 5°C, južná časť územia leží v mierne chladnom okrsku chladnej oblasti s priemernou teplotou vzduchu v júli pod 16°C. Mesto leží v mierne teplej kotlinovej klíme s veľkou inverziou teplôt, mierne suchej až vlhkej, severný okraj územia zasahuje do oblasti mierne chladnej kotlinovej klímy, južná časť územia zasahuje do horskej mierne chladnej až chladnej klímy s malou inverziou teplôt. Vlhkej až veľmi vlhkej, oblasť Muráňa a Knoly do studenej horskej klímy.

Zrážky z dlhodobého hľadiska dosahujú ročný priemer okolo 625 mm (1901 – 1980) na meteorologickej stanici Spišská Nová Ves. Priemerná ročná teplota predstavuje 6,8°C, v teplom polroku 13,0 °C.

Prevládajúci smer vetra je severojužný, pričom oproti prvej polovici tohto storočia výrazne poklesol počet bezveterných dní.

Tab. 128: Ročné úhrny zrážok

Rok	Priemerná teplota vzduchu (°C)	Počet jasných dní	Priemerná rýchlosť vetra (m/s)	Úhrn zrážok Stanica Sp. Nová Ves (mm)
2004	7,4	17	1,0	648,2
2005	6,9	38	0,4	719,0
2006	7,2	33	0,6	524,9
2007	9,0	41	1,4	690,7
2008	8,9	21	1,3	763,5
2009	8,4	29	1,3	694,5

Zdroj: Zrážkomerná stanica Spišská Nová Ves, klimatická stanica Spišské Vlachy

Tab. 129: Priemerná častosť smerov vetra počas roka v % v Spišskej Novej Vsi v období 1961- 1970

Smer	%
S	7,6
SV	5,3
V	6,2
JV	5,9
J	2,7
JZ	9,0
Z	14,2
SZ	12,0
Bezvetrie	37,1

Zdroj: SHMÚ, Košice 2010

11.1.4 Lesy a pôda

Lesy

Základný krajinotvorný a ekostabilizačný prvok katastrálneho územia mesta Spišská Nová Ves tvoria lesy o rozlohe 4 115 ha (62% rozlohy územia katastra mesta). Jedná sa v podstate o lesy v majetku mesta Spišská Nová Ves, ktoré spolu aj v okolitých katastroch majú rozlohu 7 147,88 ha a rozprestierajú sa ucelený komplex južne až po rieku Hnilec. Juhozápadnú hranicu tvorí vodná nádrž Palcmanská Maša a juhovýchodnú osada Delava patriaca k obci Hnilec.

Veľká časť mestských lesov sa nachádza v ochrannom pásme Národného parku Slovenský raj (4 815 ha). Lesné porasty sú prevažne v 5.lesnom vegetačnom stupni, jedľovobukovom. Ihličnaté dreviny (smrek a jedľa) tvoria vyše 60 % porastov. Z listnatých drevín prevláda buk.

V súčasnosti sa už na území spoločnosti Lesov mesta Spišská Nová Ves s.r.o. nenachádzajú hospodárske lesy, pričom v roku 2000 ešte boli lesy kategorizované aj ako lesy hospodárske (ÚP mesta, 2000)

Lesy spravuje spoločnosť - Lesy mesta Spišská Nová Ves s.r.o. , ktorá začala vlastnú hospodársku činnosť 1.februára 1993. Organizačne je plocha mestských lesov rozdelená na 3 polesia a 11 lesníckych obvodov. Z hľadiska kategorizácie lesov sú lesy zaradené do dvoch kategórií:

- lesy ochranné 1 185,62 ha (lesy na nepriaznivých stanovištiach, vysokohorské lesy pod hranicou stromovej vegetácie, ochrana pôd)
- lesy osobitného určenia 5 962,26 ha (najmä ohrozené imisiami a imisiami poškodené lesy)

Spoločnosť Lesy mesta s.r.o v súčasnosti (2010) zamestnáva celkom 70 zamestnancov (26 THZ a 44 robotníkov). Hlavnými lesníckymi činnosťami sú pestovná a ťažbová činnosť, ktorá vychádza z lesného hospodárskeho plánu a z aktuálnych potrieb lesných porastov. Prehľad vykonaných prác v pestovnej činnosti za obdobie od roku 2007 do roku 2010 uvádza nasledujúca tabuľka.

Tab. 130: Vykonané práce v pestovnej činnosti

Pestovné činnosti	2007	2008	2009	2010 (plán)	Spolu
Spolupôsobenie pri prirodzenej obnove /ha/	7,70	26,80	6,60	19,00	60,10
Príprava plôch pre obnovu /ha/	88,91	123,04	151,92	121,50	485,37
Pôdne frézy /ha/	0,00			25,50	25,50
Umelá obnova lesa /ha/	55,48	69,98	122,18	125,47	373,11
Ochrana mladých les. porastov /ha/	901,29	842,90	431,07	614,81	2 790,07
Ošetrovanie MLP /ha/	8,10	14,43	16,50	21,00	60,03
Prerezávky /ha/	122,21	113,36	30,18	78,00	343,75
Ochrana lesa /€/	101 059	94 756	26 659	39 000	261 474
Prihnojovanie sadeníc /ha/	31,33	31,40	40,00	45,00	147,73
Ostatné pestovné práce /€/	31 646	31 726	9 842,00	14 000	87 214
Celkove náklady na pestovnú činnosť /€/	410 210	494 300	380 100	473 650	1 758 260
<i>-z toho dotácie (SOP, PRV....) /€/</i>	<i>41 950</i>	<i>34 500</i>	<i>80 130</i>	<i>44 600</i>	<i>201 180</i>
hnojenie les. porastov - dotácia PRV /€/			668 700	0	668 700
vápnenie les. porastov - dotácia PRV /€/			701 950	0	701 950

Zdroj: Lesy mesta s.r.o

Vážnym problémom súčasného lesníctva na Slovensku, ktoré sa stáva aj problémom mestských lesov, je rozsiahle poškodenie lesov v dôsledku klimatických zmien, zmien v slnečnom žiarení, v chemizme ovzdušia a pôd. Očakáva sa, že súčasný nepriaznivý stav lesov na Slovensku bude podľa prognóz pretrvávať ešte cca 30 – 40 rokov a s výrazne zhoršenými podmienkami je potrebné počítať najmä vo vyšších polohách, čomu s cieľom zachovania genofondu je nutné prispôsobiť lesohospodárske činnosti a opatrenia. Podľa ÚP mesta bolo v roku 2005 evidované až 86% poškodenie lesa a jedná sa o komplex škodlivých činiteľov na zdravotný stav lesov a ich slabej imunity voči nim najmä z dôvodu nevhodného drevinového zloženia. V súčasnosti sú lesy nachádzajúce sa na území Spiša vyhlásené za stav ohrozenia práve v dôsledku negatívnych vplyvov abiotického a biotického ohrozenia. Oblasť Spiša je tak v dôsledku dlhodobého pôsobenia imisíí je jednou z najviac postihnutých oblastí Slovenska. Najväčší stupeň poškodenia má smrek a druhou drevinou je jedľa, ktorej chradnutie je spojené s odkrytím plôch pri vysokom úbytku smreka z kalamitnej ťažby.

Výšku ťažby na vlastnom území teda priamo ovplyvňuje rozsah spracovania kalamitného odumierania smreka a lesné hospodárstvo je zamerané predovšetkým na spracovanie náhodných ťažieb. Z celkového množstva ťažby za roky 2007 – 2010, ktorá predstavovala 421 177 m3, bola náhodná ťažba až 405 712 m3 (cca 97%). Úmyselná ťažba predstavovala len 15 465m3 (cca 3 %). V ťažbová činnosť sa prevažne zabezpečuje dodávateľským spôsobom. Prehľad ťažby dreva za obdobie od roku 2007 do roku 2010 uvádza nasledujúca tabuľka.

Tab. 131: Ťažbové činnosti

Ťažbové činnosti	2007	2008	2009	2010 plán	Spolu
Ťažba dreva/m3/	89 228	118 398	121 551	92 000	421 177
- z toho náhodná	79 422	117 455	117 335	91 500	405 712
- z toho mimoriadna (úmyselná)	9 806	943	4 216	500	15 465

Zdroj: Lesy mesta s.r.o

Celkový ďalší vývoj kalamity možno len ťažko predpokladať, pretože závisí od mnohých abiotických a biotických činiteľov. Ťažba dreva a veľkosť ťažbou odkrytých plôch následne určuje rozsah pestovnej činnosti v budúcich rokoch zameranej najmä na zalesňovanie odkrytých plôch, ochranu kultúr a zabezpečenie mladých lesných porastov. Podľa Lesného hospodárskeho plánu na roky 2006 – 2015 je nutné pokračovať v rekonštrukcii drevinového zloženia lesných porastov v prospech listnáčov najmä buka. Súčasne je nutné realizovať opatrenia na elimináciu vplyvu podkôrneho hmyzu, ako hlavnému druhotnému škodcovi.

Polnohospodárska pôda

K výrazne stabilizačným krajinným prvkom v katastrálnom území Spišská Nová Ves patrí aj poľnohospodárska pôda. Spôsob jej využitia je determinovaný jednak podnikateľskými zámermi ich vlastníkov, resp. užívateľov a v neposlednej miere aj ich kvalitou i prirodzeným produkčným potenciálom.

Katastrálne územie sídla Spišská Nová Ves patrí k poľnohospodárskym krajinám s rázom kotlinovej a oráčinovej krajiny. Z hľadiska poľnohospodárskej produkcie sa jedná o typ krajiny so strednou produkciou. Celková výmera poľnohospodárskeho pôdneho fondu (PPF) predstavuje 1 442 ha, čo činí 21,5 % z výmery katastrálneho územia. Pôdy sú začlenené podľa kultúr nasledovne:

- orné pôdy (723 ha)
- trvalé trávne porasty (587 ha)
- záhrady a ovocné sady (130 ha)

Dominantným pôdnym typom sú kambizeme (hnedé pôdy), ktoré z celkovej výmery poľnohospodárskych pôd zaberajú až 51,5%. Sú to pôdy stredne úrodné, vhodné pre užší sortiment poľnohospodárskych plodín. Zvyšovanie ich úrodnosti vyžaduje zvýšené náklady. V nivných polohách územia sa nachádzajú čiernice, ktoré zaberajú asi 17,8% poľnohospodárskych pôd. Sú to lokálne najúrodnejšie pôdy. Pomerne vysoké (15,5%) je zastúpenie prevažne štrkovitých a plytkých pôd typu rendzina. V blízkosti riek a potokov sa vyvinuli fluvizeme (8,1%). Marginálnymi pôdnymi predstaviteľmi sú pseudogleje (6,1%), luvizeme (0,7%), čo litozeme a rankre (0,3%).

Podľa zrnitostného zloženia prevládajú stredne ťažké pôdy. Z nich je až 64,3 % hlinitých (obsah frakcie pod 0,01 mm je v rozmedzí 30-45%), 4,5% piesočnatohlinitých (obsah frakcie pod 0,01 mm je v rozmedzí 20-30%), 0,6% pôd je ľahkých – hlinitopiesočnatých (obsah frakcie pod 0,01 mm je v rozmedzí 10-20%) a 30,6% pôd ťažkých – ílovitohlinitých obsah frakcie pod 0,01 mm je v rozmedzí (45-60%).

Až 44,8 % pôd sa nachádza na svahoch 3-7°, 20,1% pôd je na rovinách, 17,4% na svahoch 7-12°, 12,1% na svahoch 12-17° a 5,6% na svahoch nad 17°. Severnú expozíciu má 26,5% pôd.

V poľnohospodárskych pôdach katastrálneho územia Spišská Nová Ves sa nachádza vysoký podiel štrkov a skeletu. Až 36,7% pôd je silne skeletovitých (obsah skeletu v povrchovom horizonte je 25-50%, v podpovrchovom horizonte nad 50%). Stredne skeletovité pôdy (obsah skeletu v povrchovom horizonte je 25-50%, v podpovrchovom horizonte 25-50%) zaberajú 29,2%, slabo skeletovité (obsah skeletu v povrchovom horizonte je 5-25%, v podpovrchovom horizonte 10-25%) 14,7%. Bez skeletu je asi 19,4% pôd.

Podľa hĺbky výskytu horizontu s obsahom skeletu nad 50% alebo pevnej horniny sa tu v zastúpení asi 30,2% vyskytujú pôdy hlboké (nad 60 cm), 33,1% tvoria pôdy stredne hlboké (30-60 cm) a 36,7% pôdy plytké (pod 30 cm).

Podľa typologicko-produkčnej kategorizácie poľnohospodárskych pôd Slovenska sa tu nachádza 34,1% potenciálne orateľných pôd (1,0% veľmi produkčných, 10,7 produkčných, 4,5% produkčných,

5,3% menej produkčných, 12,6% málo produkčných), 22,7% tzv. striedavých polí (3,0% stredne produkčných polí a produkčných trávnych porastov, 4, menej produkčných polí a produkčných trávnych porastov a 15,7% málo produkčných polí a produkčných trávnych porastov) a až 43,2% trvalých trávnych porastov (11,2% produkčných trvalých trávnych porastov, 30,4% menej produkčných trvalých trávnych porastov a 1,6% málo produkčných trvalých trávnych porastov).

Priemerná bodová hodnota poľnohospodárskych pôd je na úrovni 41,3 bodu. Znamená to teda, že nedosahuje ani polovicu z potenciálu najproduktnejších pôd (v stobodovej stupnici) v SR.

Podľa stupňov kvality poľnohospodárskych pôd môžeme predmetné pôdy zaradiť do kategórii 5 až 9. Stupeň kvality 5 zaberá 9,4%, stupeň 6 zaberá 24,8%, stupeň 7 zaberá 27,2%, stupeň 8 18,7% a stupeň 9 zaberá 19,9% poľnohospodárskych pôd. Znamená to teda, že prvé štyri stupne kvality, záber ktorých je podľa platnej legislatívy spoplatňovaný sa tu nenachádzajú.

Z hľadiska možností územného rozvoja veľmi nízky potenciál pre rozvoj reprezentujú pôdy s prioritnou ochranou PPF a jedná sa o územia prevažne v dotyku so zastavaným územím mesta, ako aj pôdy s výraznou potrebou ekostabilizácie, najmä náchylné na erózie a sú to územia nadväzujúce na lesný pôdny fond (lokality Šulerloch a Modrý vrch). Vysoký potenciál pre rozvoj reprezentujú pôdy s nižšou úrodnosťou, vhodné pre výstavbu rôzneho druhu a sú to predovšetkým západné a severné časti katastra mesta. Ďalší prieskum pre možnosti využitia, ochranu a revitalizáciu pôd si žiadajú časti územia mesta okolo Novoveskej Huty vzhľadom na banskú činnosť a ňou zdevastovanú krajinu

11.1.5 Hydrologické pomery

Mesto sa nachádza na oboch brehoch rieky Hornád. Na území mesta do Hornádu ústia dva jeho pravostranné prítoky – potoky Hlinica a Holubnica a jeden ľavostranný prítok – potok Brusník.

Hladina rieky Hornád na území mesta je pozorovaná vodomernou stanicou SHMÚ na riečnom kilometri 132 v nadmorskej výške 449,03 m od roku 1931, od roku 1976 je zaznamenávaný i jej prietok. V roku 2008 dosahoval priemerný prietok Hornádu v tomto profile $3,797\text{m}^3/\text{s}$ s maximom $103,5\text{m}^3/\text{s}$.

Potok Holubnica je pozorovaný v profile na riečnom kilometri 2,7 v nadmorskej výške 488,75 od roku 1994. V roku 2008 bol jeho priemerný prietok $0,397\text{m}^3/\text{s}$ s maximom $7,795\text{m}^3/\text{s}$.

Mesto Spišská Nová Ves je zásobované pitnou vodou vodovodným prírodným radom z vodárenskej sústavy Poprad. Hlavným zdrojom jeho zásobovania je vodný zdroj Teplično, nachádzajúci sa pri Betlanovciach. Miestne vodárenské zdroje podzemnej vody predstavujú pramene Csáky v záverovej časti potoka Hnilica, pramene Fleischer v pramennej oblasti Holubnice (Čertova dolina), pramene Pod lanovkou v povodí Hutianskeho potoka (pravostranného prítoku Holubnice) a Staré pramene v povodí Tepličského Brusníka medzi kótami Hrnčiarka a Okružlovec. Ide o kvalitné vodné zdroje, viazané na hydrogeologický kolektor stredotriasových vápencov s puklinovo-krasovým typom priepustnosti. Sumárna priemerná výdatnosť prameňov Csáky dosahovala v rokoch 1991-1996 výdatnosť 8,6l/s, pramene Fleischer v tom istom období 21l/s. Výdatnosť Starých prameňov v období rokov 1985-1990 bola 3,4l/s.

Na území mesta sa nenachádzajú zdroje geotermálnej vody.

11.1.6 Rastlinstvo a živočíšstvo

Z fytogeografického hľadiska patrí flóra popisovaného územia do oblasti západokarpatskej (Carpaticum occidentale), obvodu predkarpatskej flóry (Praecarpaticum) okresu Slovenské Rudohorie, časť územia severne od Hornádu do obvodu flóry vnútrokarpatských kotlín (Intercarpaticum), podokresu Spišské kotliny okresu Podtatranské kotliny.

Súčasná vegetácia je poznačená dlhodobou činnosťou človeka, v dôsledku ktorej boli zmenené prirodzené spoločenstvá a krajinné štruktúry. Vznikali náhradné spoločenská, oráčiny, druhotné lúky a pasienky. Okolie mesta je tvorené prevažne poľnohospodárskou krajinou. Lepšia situácia je v zalesnenej časti katastra (časť Novoveská Huta). Značnú časť pôvodných lesov širšieho okolia mesta

Spišská Nová Ves tvorili bučiny s primiešanou jedľou, v ktorých bol smrek zastúpený len vzáčne. V lesoch sa najhodnotnejšie spoločenstvá udržali na extrazonálnych stanovištiach - skalách, prameniskách, aluviálnych mokradiach. Špecifickým prípadom vegetácie sú lesné lúky a lúčne enklávy v okrajoch lesov, na ktorých nachádzame špecifické spoločenstvá so vzácnymi druhmi.

Z hľadiska zoogeografického členenia Slovenska leží predmetné územie severne od Hornádu v podtatranskom okrsku vonkajšieho obvodu Západných Karpát provincie Karpaty, južne od Hornádu sa rozprestiera rudohorský centrálny okrsek vnútorného obvodu Západných Karpát.

V predmetnom území nachádzame faunu oráčino-lúčno-lesnú. Okrem bežných druhov pre širšiu oblasť sa tu vyskytujú aj významnejšie a vzácné druhy, čo je spôsobené bohatosťou biotopov a členitosťou krajiny. Človek svojou historickou baníckou činnosťou ovplyvnil rozšírenie netopierov a obojživelníkov, pre ktorých sa stali opustené štôlne vhodným biotopom. Vďaka entomologickým výskumom A. Reipricha (1950 -2000) bolo širšie okolie predmetného územia zaradené medzi územia Slovenska s najlepšou preskúmanosťou a najvyššou druhovou variabilitou motýľov (cca 2400 druhov). V lokalite Novoveská Huta bol popísaný nový druh motýľa pre vedu *Scrobipalpa reiprichii*.

11.1.7 Osobitne chránené časti prírody

V katastrálnom území mesta Spišská Nová Ves vystupujú významné osobitne chránené časti prírody a krajiny (uzemia.enviroportal.sk) a to

- Národný park Slovenský raj a jeho ochranné pásmo vyhlásený v roku 1988,
- Chránený areál Knola - o rozlohe viac ako 220ha, vyhlásený v roku 1996 s cieľom ochrany územia ako vzácného biotopu tetrovitých vtákov a šeliem, a ako územie vzácných prameniskových rašelinísk a unikátnych druhov machov ,
- Prírodná rezervácia Modrý vrch - vyhlásená z dôvodu ochrany vzácnnej ľalie cibulkonosnej (*Lilium bulbiferum*) rozlohe 4,46ha, vyhlásený v roku 1988, avšak v súčasnosti už s návrhom na zrušenie jeho ochrany z dôvodu pomínutia dôvodov ochrany),
- Prírodná rezervácia Muráň o rozlohe 180,66ha, vyhlásená v roku 1996, s hodnotnými balvanitými až suťovými svahmi s podmáčanými a zrašelinenými plošinami s výskytom vzácných druhov rastlín a živočíchov, najmä tetrovitých vtákov,
- Prírodná pamiatka Hutianske - s rozlohou 2,6ha, vyhlásená v roku 1996 s náleziskom psoty *Scrobipalpa reiprichii* objavenej, pomenovanej a popísanej rodákom Spišskej Novej Vsi stredoškolským prof. Andrej Reiprichom.

V predmetnom území sa nachádzajú územia v rámci NATURA 2000 a to Chránené vtáčie územie – Volovské vrchy a územie európskeho významu Muráň, ktoré je identické s územím Prírodnej rezervácie Muráň.

Chránené rastlinné druhy na území mesta

V zmysle materiálu MÚSES-u (Miestny územný systém ekologickej stability) z roku 1998 sa na území mesta nachádzajú 1 ohrozený druh, 4 veľmi zraniteľné a 31 zraniteľných druhov, 27 druhov vyžadujúcich si ďalšiu pozornosť, 10 pôvodných druhov chránených rastlín. 13 druhov cievnatých rastlín je súčasťou Regionálneho červeného zoznamu vzácných a ohrozených rastlín Volovských vrchov.

Chránené živočíšne druhy na území mesta

V materiáli MÚSES - u (1998) sú uvedené zoznamy živočíchov v rôznych kategóriách ochrany ako ohrozené druhy, veľmi ohrozené, kriticky ohrozené, zraniteľné druhy, pôvodné chránené živočíchy a v predmetnej oblasti sú to živočíchy: 20 druhov bezstavovcov a 9 druhov obojživelníkov, 6 druhov plazov, 77 druhov vtákov, 19 druhov cicavcov.

Chránené stromy

V katastrálnom území mesta Spišská Nová Ves sa nachádzajú 3 chránené stromy (stromy.enviroportal.sk), a to:

- 1 lipa malolistá (*Tilia cordata*), nachádzajúca sa v areáli bývalej Strednej priemyselnej školy baníckej: *obvod kmeňa 710 cm, výška stromu 30m, priemer koruny 28 m, vek stromu 300 rokov.*
- 1 lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*) rovnako sa nachádzajúca v areáli bývalej Strednej priemyselnej školy baníckej: *obvod kmeňa 385 cm, výška stromu 26m, priemer koruny 15 m, vek stromu 200 rokov.*
- 1 javor horský (*Acer pseudoplatanus*) nachádzajúci sa na Kožuchovej ul. (parc. 2814/2): *obvod kmeňa 320 cm, výška stromu 22m, priemer koruny 11 m, vek stromu 200 rokov.*

Okrem uvedených chránených častí prírody v území mesta vystupujú významné mezoformy a mikroformy reliéfu, vzácne mokradné, vodné a pobrežné ekosystémy, brehové porasty, ochranné lesy a lesy osobitného určenia, parky a aleje (viď. Verejná zeleň).

11.2 Stav životného prostredia

11.2.1 Ovzdušie

Úroveň znečistenia ovzdušia v katastrálnom území mesta Spišská Nová Ves v súčasnosti ovplyvňujú predovšetkým emisie stacionárnych zdrojov znečistenia ovzdušia a emisie výfukových plynov z automobilovej dopravy. Tento stav je spôsobený znížením počtu veľkých znečisťovateľov v dôsledku útlmu výroby, tiež plynofikáciou a znížením spotreby tuhých palív.

Zdrojom znečistenia ovzdušia, ktorý sa výraznejšie podieľa na znečisťovaní mesta, sú najmä priemyselné prevádzky v intraviláne, ako aj intenzívna cestná doprava. Údaje o stave ovzdušia uvádzajú nasledujúce tabuľky.

Tab. 132: Vývoj emisií vybraných látok zo stacionárnych veľkých a stredných zdrojov na území mesta

	2004	2005	2006	2007	2008
TZL (t)	16,443	16,369	19,369	21,173	32,966
SO₂ (t)	1,358	2,091	0,56	0,368	0,158
NO_x (t)	43,085	36,927	33,203	29,88	28,33
CO (t)	68,368	65,06	63,463	64,906	59,106

Zdroj : SHMÚ, Bratislava 2010, RÚVZ v Spišskej Novej Vsi

Pozn.: Emisie zo stacionárnych malých zdrojov sú odhadnuté od úrovne za okres Spišská Nová Ves.

TZL – tuhé znečisťujúce látky

Tab. 133: Vývoj emisií vybraných látok zo stacionárnych veľkých a stredných zdrojov na území okresu Sp. N. Ves

	2004	2005	2006	2007	2008
TZL (t)	45,438	43,793	47,842	66,563	73,882
SO₂ (t)	137,809	125,298	115,465	95,509	87,448
NO_x (t)	71,021	61,25	58,192	71,278	67,009
CO (t)	1514,352	2069,833	2299,932	2828,755	2701,826

Zdroj: Slovenský Národný Emisný Inventarizačný Systém

Tab. 134: Vývoj emisií vybraných látok zo stacionárnych veľkých a stredných zdrojov na území SR

	2004	2005	2006	2007	2008
TZL (t)	20417,794	21111,488	16273,222	7998,893	7169,033
SO₂ (t)	90584,107	83698,558	82005,386	66571,444	65305,373
NO_x (t)	49170,495	46800,545	44030,006	39303,592	38063,227
CO (t)	154848,029	139640,179	152667,698	146392,279	141048,63

Zdroj: Slovenský Národný Emisný Inventarizačný Systém

Z tabuľky je zrejmé, že hodnoty emisií vybraných znečisťujúcich látok v sledovanom období klesali s výnimkou tuhých znečisťujúcich látok, ktoré vzrástli o viac ako 100%. Podiel výšky emisií v meste na hodnotách emisií za okres a SR bol v sledovanom období stabilný, s výnimkou tuhých znečisťujúcich látok na úrovni okresu (podiel mesta vzrástol z 36,19% v roku 2004 a 44,62% v roku 2008). Vzrástol aj podiel emisií TZL mesta na hodnote emisií za SR, pri zohľadnení absolútnych hodnôt údajov sa však jedná o zanedbateľný vplyv (z 0,08% v roku 2004 na 0,46% v roku 2008).

Emisie vybraných znečisťujúcich látok na území mesta prispievajú k celkovým emisiám týchto látok v rámci SR len v minimálnej miere (priemerne 0,08% v sledovanom období pre všetky látky).

Významné zdroje znečistenia TZL v meste:

Významnými zdrojmi znečisťovania ovzdušia pevnými aerosólmi v katastrálnom území mesta Spišská Nová Ves sú spoločnosti na ťažbu a spracovanie kameňa

- Spoločnosť Východoslovenské kameňolomy a.s. Spišská Nová Ves s ťažbou a drvením sadrovca a anhydritu v Novoveskej Hute
- spoločnosť VSK Mineral, s.r.o. Košice s ťažbou a drvením vápenca v lokalite Gretla.

Pri odstrele, drvení a tepelnom spracovaní vápencov dochádza k uvoľňovaniu prachových častíc do voľného ovzdušia. V roku 2009 bola v rámci vypracovania EIA (Environmental Impact Assessment - posudzovanie vplyvov na životné prostredie) posudzovaná projektová dokumentácia na rozšírenie ťažby vápencov v lome Gretla z cca 197 000t/rok na 550 000t/rok, pričom jej rozšírenie bolo v zmysle jej záverov Ministerstvom životného prostredia doporučené. (Zdroj RÚVZ v Spišskej Novej Vsi 2010)

11.2.2 Voda a vodné zdroje

Kvalita pitnej vody

RÚVZ má v problematike vody a vodného hospodárstva kompetencie v oblasti hromadného zásobovania obyvateľstva pitnou vodou a vydávanie záväzných stanovísk k návrhom na určenie osobitného režimu území (napr. pásma hygienickej ochrany vodných zdrojov) a k návrhom na využívanie vodných zdrojov na zásobovanie pitnou vodou.

Vzorky vody sú odoberané pravidelne prevádzkovateľom aj odbornými pracovníkmi RÚVZ. Kvalita vody v meste je v súlade s platnou legislatívou. V priebehu posledných rokov neboli na RÚVZ hlásené ochorenia spojené spôsobené s konzumáciou pitnej vody.

Problémy sú pri zásobovaní rómskych obyvateľov pitnou vodou. V lokalitách s rómskym obyvateľstvom sú odoberané vzorky vôd zo studní, prameňov a verejného vodovodu, ktoré slúžia na hromadné zásobovanie pitnou vodou. Závadnosť vzoriek je vysoká. Pri riešení zložitej situácie v zásobovaní rómskych osád pitnou vodou sú vykonávané krátkodobé aj dlhodobé opatrenia. V osade Spišská Nová Ves Hájik a Spišská Nová Ves – Podskala je realizovaná permanentná dezinfekcia vo verejnej studni. Nedostatky sú zisťované v udržiavaní a funkčnosti verejných studní a odstraňovanie týchto nedostatkov je veľmi zdĺhavé a často neefektívne. Negatívne je potrebné hodnotiť opakované zničenie uzatvárania na studni a zásahy do prevádzky chlórovacího zariadenia. Okolie studní a výtokových stojanov je znečisťované, nie je možné vytvorenie ochranného pásma. Pretrváva ničenie stavebnej úpravy studní, výtokových stojanov a čerpacích zariadení. (Zdroj RÚVZ v Sp. N. Vsi 2010)

Kvalita vodných zdrojov

Kvalita vody v rieke Hornád je sledovaná v rámci štátneho monitoringu SHMÚ v profile H038000D „Hornád – pod Spišskou Novou Vsou“ na riečnom kilometri 124,6. Tento profil monitoruje vplyv splaškových odpadových vôd mesta na kvalitu riečnej vody. Podľa zverejnených výsledkov monitoringu (www.shmu.sk) boli v období rokov 2007-2008 z 15 sledovaných základných fyzikálno-chemických parametrov vody zaznamenané zvýšené hodnoty ChSK_{Cr} a N-NO₂. Zistené hodnoty ChSK_{Cr} dosiahli triedu IV kvality povrchových tokov v zmysle klasifikácie STN 75 7221, čo oproti predchádzajúcemu hodnotenému obdobiu (2006-2007) predstavuje zlepšenie o jednu triedu kvality. Chemické zloženie podzemných vôd nie je predmetom štátneho ani účelového monitorovania. Všeobecne možno predpokladať, že kvalita podzemných vôd kvartérnych i predkvartérnych kolektorov nie je v porovnaní s regionálnym pozadím významne zhoršená (Zdroj ŠGÚDŠ RC Spišská Nová Ves).

11.2.3 Pôda

Vznik, vývoj a súčasný stav pôd ovplyvňuje materská hornina, klimatické činitele, reliéf a vek, antropogénne činitele. Výrazným deštruktívnym činiteľom na pôdach v katastri mesta, ktorý permanentne prebieha najmä na svahovitých pôdach je vodná erózia. Podľa potenciálnej náchylnosti na vodnú eróziu je tu 17,7 % pôd extrémne náchylných, 17,4% silne náchylných a 44,8% stredne náchylných na tento fenomén. Vodnou eróziou je potenciálne neohrozených len 20,1% poľnohospodárskych pôd.

Výsledky prebiehajúceho monitoringu, geochemického prieskumu pôd Slovenska ako aj databázy Čiastkového monitorovacieho systému – Pôda, ktoré vykonal Výskumný ústav pôdoznavectva a ochrany pôdy poukazujú na to, že v katastrálnom území Spišská Nová Ves sa nenachádza poľnohospodárska pôda výrazne kontaminovaná cudzorodými látkami. Všetky doposiaľ zistené a namerané hodnoty chemických prvkov boli pod platným prípustným limitom.

11.2.4 Georiziká, radónové riziko

Potenciálne závažné negatívne vplyvy pre časť Spišskej Novej Vsi predstavujú dôsledky banskej činnosti v oblasti Novoveskej Huty. Ťažobná činnosť na ložisku uránových a medených rúd tu bola v roku 1991 ukončená, v záverečnej etape sa na ložisku ťažili už len medené rudy. Ložisko bolo zatopené po úroveň cca 560 m n. m. a okolie pri ústiach všetkých štôlní v údolí potoka Holubnica dôkladne zrekultivované.

Už počas aktívnej banskej činnosti sa v ložiskovej oblasti prejavovali viaceré negatívne environmentálne vplyvy, ktoré mali negatívny dopad najmä na obyvateľov obce Novoveská Huta ležiacej priamo nad ložiskom (stavebná uzávera, stabilita terénu v súvislosti s prítomnosťou podzemnej vody a síranových hornín, rádioaktivita a vysoké radónové riziko v okolí povrchového lomu a niektorých starých hald).

Pre budúcnosť však závažnou skutočnosťou ostáva nevyjasnená a potenciálne veľmi nepriaznivá prognóza dôsledkov vývoja krasových procesov v 20 až 50 m hrubej polohe sadrovca a anhydritu v uránovo-medenom ložisku vo vzťahu k súčasnému ťaženému ložisku sadrovca.

Banské vody

Pre zabránenie negatívnych prejavov banskej činnosti v rámci banského diela Nová štôlna v lokalite Spišská Nová Ves – Pod Tepličkou na obyvateľoch mesta boli v roku 2009 zrealizované opatrenia aby sa predišlo vzniku prievalových vôd (vody ohrozovali obytnú zónu Spišská Nová Ves – miestna časť Pod Tepličkou, kde vybrežená voda z koryta potoka spôsobila priamu škodu na rodinných domoch, hospodárskych objektoch a garážach, kde zaplavila kotolne, spôsobila zavlhnutie stien a priestory spomínaných objektov bolo potrebné čistiť od nánosov bahna a naplavenín)

Technické práce vykonané Rudnými baňami, š. p., na elimináciu škôd a možného ohrozenia obyvateľov vytvorili podmienky na kontinuálny výtok vody z krátera vzniknutého prepadom nadložia do podzemia. Zaistené je tiež monitorovanie výšky hladiny podzemnej vody prostredníctvom monitorovacieho vrtu MV-1 (zdroj: RÚVZ v Sp. N. Vsi 2010)

Radónové riziko

Katastrálne územie Spišská Nová Ves je podľa Mapy radónového rizika Slovenska zaradené do stredného radónového rizika, oblasť Spišská Nová Ves – Novoveská Huta spadá do vysokého radónového rizika (Zdroj RÚVZ v Sp. N. Vsi, 2010)

Výška radónového rizika závisí od geologickej stavby územia. V oblasti paleogénnych sedimentov je prirodzená rádioaktivita hornín nízka (Hornádska kotlina). Južná oblasť mesta, tvorená horninami gemerika Spišsko-gemerského Rudohoria vykazuje zvýšené hodnoty 14 -30 (ur) a je zaradená do II. stupňa, t.j. stredného radónového rizika, pričom niektoré oblasti sú zaradené do III., tj., vysokého stupňa rizika. Zvýšené hodnoty prirodzenej rádioaktivity sú na ploche južne a JZ od Novoveskej Huty. Zvýšené hodnoty sú najmä v severogemerickom perme a to v pásme Novoveská Huta – lom Muráň,

kde boli zistené i rudné prejavy a ložiská rádioaktívnych prvkov (Zdroj URANPRES a.s. , Sp. N. Ves 2010).

11.2.5 Zeleň mesta

Zeleň v intraviláne mesta

Kvalita a charakter zelene v meste nie je v súčasnosti vyhovujúca, je založená náhodilo bez vytvorenia komplexného prírodného systému v previazaní na vegetáciu extravilánu. Zeleň v intraviláne mesta je reprezentovaná plochami:

- verejnej zelene: mestské parky, líniová zeleň a zeleň obytných súborov
- vyhradenej zelene: cintoríny, záhrady zelene občianskej vybavenosti
- zelene občianskej vybavenosti: školské a športové areály, zeleň zdravotníckych zariadení, zeleň dopravných plôch
- zelene rekreačných areálov
- zelene výrobných a priemyselných zón
- súkromnej zelene

O týchto plochách zelene s podrobnejším popisom a návrhmi pre skvalitnenie zelene pojednáva Územný plán mesta Spišská Nová Ves.

Podľa Generelu zelene mesta Spišská Nová Ves (1994) dosahuje plocha sídelnej zelene 110ha, čo predstavuje 28m²/obyvateľa a plocha lesoparku Modrý vrch 276ha, čo znamená 73m²/obyvateľa. Lesopark Modrý vrch, ktorého súčasťou bola aj Prírodná rezervácia Modrý vrch (viď. Osobitne chránené časti prírody), však z dôvodu absencie akejkoľvek údržby stratil svoju funkčnosť. V súčasnosti v meste lesopark chýba. Podľa Územného plánu mesta (2000) predstavuje lesopark Modrý vrch značnú rezervu pre rozvoj mesta v oblasti tvorby zelene a v oblasti rozvoja prímestskej rekreácie. Ak vychádzame z noratívov zelene pre technickú krajinu (Supuka J. a kol., Ekologické princípy tvorby a ochrany zelene, 1991), je zrejmé, že plochy sídelnej zelene v meste sú nedostatočné a chýba 43 až 117ha sídelnej zelene.

V roku 2006 bola vypracovaná Aktualizácia ekonomizácie údržby verejnej zelene firmou ZAAR Trnava. V tomto dokumente boli zaktualizované výmery jednotlivých plôch zelene i počty drevín v lokalitách sídlisk Západ, Tarča, Mier a na uliciach Fabíniho, Bernoláka, Bottu a Za Hornádom. V dokumente boli jednotlivým parcelám odporúčené postupy údržby zelene.

Podľa údajov z Aktualizácie ekonomizácie údržby verejnej zelene mesta má Mesto Spišská Nová Ves celkovú výmeru 781 786,05m² = 78,17ha, z toho:

▪ parky:	169 595,77m ²
▪ líniová zeleň:	115 375,65m ²
▪ sídlíštná zeleň:	414 220,50m ²
▪ trávnik:	82 594m ²
▪ mobilné nádoby:	166ks
▪ živý plot	8,7km
▪ dreviny:	16 773ks (z toho: 6 293ks stromy listnaté,
7 548ks stromy ihličnaté, 1 886ks kríky listnaté, 1 046ks kríky ihličnaté)

Najvýznamnejšie a viac ako 60 ročné sú mestské parky na Radničnom námestí (Centrálne mestská zóna CMZ) a Námestí SNP. Evidentná je potreba skvalitnenia kompozície drevín a doplnenia výrazne okrasných druhov so silným estetickým pôsobením. Z celkového zastúpenia drevín v centrálnej mestskej zóne (CMZ) mesta Spišská nová ves sú najčastejšie zastúpené lipa malolistá (*Tilia cordata*), lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*), pagaštan konský (*Aesculus hippocastaneum*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*) a smrek pichľavý (*Picea pungens*). Z kríkov je v CMZ najčastejšie zastúpená borievka čínska (*Juniperu chinensis*), borievka virgínska (*Juniperus virginiana*) a tavelník van Houteho (*Spirea vanhouttei*). Významná zeleň sa nachádza aj v niektorých častiach zadných traktov CMZ a v ochrannom pásme CMZ. Ide predovšetkým o solitérne lipy, pagaštany, prípadne iné listnaté stromy, ktorých priemer sa pohybuje od 35 do 114cm.

Najväčšiu parkovú plochu v meste predstavuje MADARAS park spolu so ZOO. V ostatných častiach mesta sa nachádzajú len malé parkové plochy miestneho významu.

Charakteristickými črtami sídliskovej zelene v meste sú nedostatok zelene a chaotická výsadba. V druhovej skladbe sú nízko zastúpené farebne a kvitnúce druhy:

- Na sídlisku Západ sa nachádza 684ks drevín v 19 druhoch s najväčším zastúpením javor, smrek, dráč a borievka.
- Na sídlisku Mier sa nachádza 3 460ks drevín v 31 druhoch s najväčším zastúpením breza, smrek, borievka, tavelník.
- Na sídlisku Tarča sa nachádza 3 233ks drevín v 38 druhoch s najväčším zastúpením breza, smrek, borievka, tavelník.

Významná zeleň je aj na miestnom cintoríne, kde sa nachádzajú okrem listnatých stromov aj tuje, tvoriace dôležitú krajinotvornú, estetickú a kultúrnu hodnotu (Pamiatková zóna - prieskumy a rozbor, regulačný plán, január 1994, Ing. Arch. Eva Spurná – projektová kancelária Bratislava).

V katastrálnom území mesta Spišská Nová Ves sa nachádzajú 3 chránené stromy, o ktorých bližšie informácie sú uvedené v kapitole Osobitne chránené časti prírody.

Zeleň školských areálov patrí medzi pomerne udržiavané avšak s nevhodnou výsadbou pichľavých druhov drevín najmä v predškolských zariadeniach.

Zeleň výrazne absentuje v okolí NsP vrátane veľkých plôch parkovísk. Športové areály (štadióny) sú vysadené len a to aj nevhodnou drevinou v intraviláne mesta - topoľom (krátkovekosť, alergény, náročnosť ich likvidácie v zastavanom území).

Zeleň priemyselných zón a poľnohospodárskych areálov je v prevažnej miere neudržiavaná, uzavreté plochy sú zanedbané, v meste existuje veľa burínisk najmä po okrajoch areálov, chýba izolačná zeleň. Nedostatkami až absenciou zelene sa vyznačujú parkoviská a parkovacie plochy na celom území mesta.

Významnou by mala byť zeleň po oboch stranách rieky Hornád, ako atraktívneho krajinotvorného prvku v meste, avšak drevinná vegetácia na brehoch chýba a v bezprostrednom okolí je nedostatočná, resp. neúčelne vysadená. Napr. priestor medzi sídliskom Mier a Hornádom je takmer v súvislosti pásom výlučne vysadený ihličnatými drevinami, akoby bola snaha izolovať rieku od sídliska a nie naopak (Zdroj: ÚP mesta, 2000).

Údržba mestskej zelene je v súčasnosti zabezpečovaná dodávateľsky, na základe jednoročných zmlúv s firmami:

- Ales servis s.r.o., Sp. Nová Ves (sídlisko Západ)
- Drabochs s.r.o., Košice (sídlisko Mier)
- ARBO SPIŠ s.r.o., Sp. Nová Ves (sídlisko Tarča)
- Brantner Nova, s.r.o., Sp. Nová Ves (CMZ)

Údržba a najmä tvorba a ochrana mestskej zelene chýba v súčasnosti koncepcnosť a nedostatok finančných zdrojov. V rámci obmedzených finančných možností bolo na území mesta v priebehu obdobia rokov 2007 – 2010 vysadených spolu 1 340ks vzrastlých listnatých a ihličnatých stromov a 2405ks kríkov rôznych druhov a skladby. V letných mesiacoch bola každým rokom realizovaná letníčková kvetinová výsadba v počte 120tis. ks rastlín. Starostlivosť o zeleň sa obmedzovala najmä na výrubu a orezy odumretých častí a jedincov, na presvetľovania korún drevín, na náhradné výsadby po výruboch a každoročné výsadby letníčkových záhonov v CMZ. V priebehu rokov 2007-2010 sa uskutočnila:

- revitalizácia a výmena stromov na sídlisku Tarča na uliciach Agatová, Javorová, Lipová na princípe výsadby tých druhov drevín, akých nesie názov ulice (agáty na Agátovú, lipy na lipovú a pod.)
- revitalizácia zelene z dôvodu nutnosti vykonávania stavebných činností na bytových domoch (zatepľovanie bytových domov)
- rozšírenie zelene na úkor nevyhovujúcich pieskovísk na sídliskách z dôvodu hygienických i technických nedostatkov najmä na sídliskách Mier Západ.

Zeleň v extraviláne mesta

Územie katastra mesta nesie v súčasnosti znaky čiastočne „odprírodnenej“ resp. hospodárskymi činnosťami devastovanej krajiny. K značnému odstráneniu mimolesnej zelene v extraviláne (voľnej

krajine katastrálneho územia (k.ú.) mesta, najmä v alúviu rieky Hornád) došlo z dôvodu veľkoplošného hospodárenia a tiež reguláciou vodných tokov. K významným ekostabilizujúcim prvkom patrí zeleň pozdĺž tokov Holubnice, Brusníka a Hutnianskeho potoka (MÚSES, 2000).

Zeleň v kultúrnej krajine, najmä poľnohospodársky využívanej má nízke zastúpenie a to

- nelesnej vegetácie pozdĺž vodných tokov a komunikácií
- lúkami a pasienkami,

a zámerom v zmysle ÚP mesta je zvýšenie podielu trvalo trávnatých porastov a zakladanie prvkov vzrastlej zelene v rámci poľnohospodárskeho pôdneho fondu (PPF) (Komplexný urbanistický návrh).

Významnou súčasťou zelene extravilánu je Lesopark Modrý vrch založený (1975) pre prímestskú každodennú a koncom týždňovú rekreáciu. Jeho územie o rozlohe 276ha patrí do k.ú. Spišská Nová Ves, Harichovce, Smižany a Iliašovce. V posledných rokoch však lesopark nie je udržiavaný a výrazne menej využívaný pre oddych obyvateľov. Nové lesoparkové plochy ÚP mesta navrhuje rozvíjať v priestore Šulerloch v rámci južnej rekreačnej zóny sídla.

11.2.6 Nakladanie s odpadmi

Mesto Spišská Nová Ves je ako samosprávny orgán v zmysle platnej legislatívy v odpadovom hospodárstve zodpovedným subjektom za zabezpečovanie povinnosti v oblasti nakladania s komunálnymi odpadmi a s drobnými stavebnými odpadmi, ktoré vznikli na jeho území.

Množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu v meste bolo v roku 2009 11 567,87t. Množstvo vyprodukovaného odpadu v rámci sledovaného obdobia je približne na rovnakej úrovni, avšak podiel KO na jedného obyvateľa rastie (celkové množstvo vyprodukovaného odpadu je pomerne stabilné a zároveň klesá počet obyvateľov). Výnimkou je rok 2008, kde nárast celkového množstva vyprodukovaného odpadu spôsobil odpad z čistenia rómskej osady Vilčurňa (približne 400t KO). Podiel KO na obyvateľa v roku 2008 v meste bol z tohto dôvodu vyšší ako je hodnota podielu na úrovni SR.

Trend produkcie komunálnych odpadov obyvateľmi mesta, ale aj celého Slovenska, je narastajúci aj napriek narastajúcim poplatkovým povinnostiam za zber, odvoz a zneškodňovanie komunálneho odpadu (KO). V rokoch 2006 – 2008 bol v meste poplatok v zmysle platného VZN vo výške 15 EUR za osobu a 1 rok. Od roku 2009 sa zvýšil tento poplatok na 15,51 EUR/osoba/rok. Výška poplatkov sa prehodnocuje a VZN o poplatkoch sa upravuje každý rok.

Tab. 135: Množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu na území mesta

Ukazovateľ – rok	2005	2006	2007	2008	2009	SR 2008	SR 2009
Počet obyvateľov mesta	38727	38534	38357	37644	37291	-	5 416 958
<i>Ročný index rastu</i>	-	1,00	1,00	0,98	0,99	-	-
Množstvo vyprodukovaného KO (t)	10689,60	11418,00	11505,00	12608,46	11567,87	1 772 426 (ŠÚ SR a Eurostat)	1 745 494 (ŠÚ SR)
<i>Ročný index rastu</i>	-	1,07	1,01	1,10	0,92	-	0,98
Podiel KO na 1 obyvateľa (kg)	276,02	296,31	299,94	334,94	310,20	327,48 (ŠÚ SR a Eurostat)	321,75 (ŠÚ SR)
<i>Ročný index rastu</i>	-	1,07	1,01	1,12	0,93	-	0,98

Zdroj: MsÚ Sp. N.Ves

Zloženie vyprodukovaného komunálneho odpadu podľa druhov odpadu za posledných 5 rokov znázorňuje nasledujúca tabuľka.

Tab. 136: Produkcia komunálneho odpadu podľa druhov

k. č.	Názov	Kateg.	Množstvá odpadu (v tonách)				
			2005	2006	2007	2008	2009
150101	Obaly z papiera a lepenky	O	0	0	0	0	253,27
150102	Obaly z plastov	O	3,185	0	0	0	0
150104	Obaly z kovu	O	13,06	25,63	282,67	107,36	40,01
150105	Kompozitné obaly	O	12,42	20,61	61,65	14,66	32,66
150107	Obaly zo skla	O	0	0	0	0	67,52
150110	Obaly obsahujúce zvyšky neb. látok	N	0,04	0,18	0,17	0,31	0,42
150202	Handry a absorbenty	N	0	0	0	0	0,02
160103	Opotrebované pneumatiky	O	0	2,78	2,73	6,37	6,8
160107	Olejové filtre	N	0,02	0,01	0,03	0,01	0,07
170904	Zmiešané odpady zo stavieb a demolácií	O	321,94	275,63	475,8	448,9	616,15
200101	Papier a lepenka	O	148,95	66,69	370,33	517,78	237,09
200102	Sklo	O	0,84	104,51	375,72	279,28	278,28
200121	Žiarivky	N	0,02	0,01	0,02	0,01	0,32
200123	Vyradené zariadenia obsahujúce chlórfluórované uhľovodíky	N	3,64	0	12,66	12,39	14,3
200126	Oleje a tuky	N	0,48	0,36	0,47	0,85	1,17
200133	Batérie a akumulátory	N	3,39	4,5	5,22	4,54	4,54
200135	Vyradené elektrické a elektronické zariadenia	N	2,69	5,98	14,04	20,07	15,95
200136	Vyradené elektrické a elektronické zariadenia	O	0,56	0	7,64	5,57	14,63
200139	Plasty	O	0,35	20,56	23,3	35,48	40,74
200201	Biologicky rozložiteľný odpad	O	475,78	361,4	215	283	272,7
200301	Zmesový komunálny odpad	O	9374,62	9908,04	9071,2	10259,27	8890,27
200303	Odpad z čistenia ulíc	O	293,63	544,69	422,84	393,79	337,13
200307	Objemný odpad	O	33,98	76,42	163,51	218,82	443,82
	Spolu		10689,60	11418,00	11505,00	12608,46	11567,87

Zdroj: MsÚ Sp. N.Ves: Hlásenia o vzniku odpadu a nakladaní s ním

Pozn.: N – nebezpečný odpad, O – ostatný odpad

Z tabuľky je zrejmé, že do roku 2008 objem vyprodukovaného odpadu v meste narastal, pričom najviac sa na náraste podieľal nárast množstva papiera a lepenky a zmesového komunálneho odpadu. V roku 2009 došlo k poklesu celkového množstva vyprodukovaných odpadov oproti roku 2008, z dôvodu začatia krízy, aj z dôvodu, že hodnoty za rok 2008 zvýšil odpad z čistenia rómskej osady Vilčurňa.

V súčasnom období je na mestský systém nakladania s KO napojených 1922 rodinných domov (t.j. 100% domácností vrátane rómskych osád), 872 právnických subjektov.

Zber zvyškového komunálneho odpadu je u občanov bývajúcich v rodinných domoch zabezpečovaný z plastových nádob o objeme 120 a 240l. Zber odpadu od bytových domov je zabezpečovaný z nádob „BOBR“ o objeme 1100l a veľkoobjemových kontajnerov o objeme 15m³. Režim vývozu je stanovený na 1x týždenne, 2x týždenne alebo 3x týždenne. U fyzických osôb – podnikateľov a právnických osôb je zavedený tzv. množstvový zber (množstvo vyprodukovaného odpadu za určitú časovú jednotku vývozu odpadu) a vývoz odpadu je zabezpečovaný kombináciou vyššie uvedených nádob. Režim vývozu je stanovený na 1x za 2 týždne, 1x týždenne alebo 2x týždenne.

Najrozšírenejším spôsobom zneškodňovania odpadu v meste je, aj napriek zavedeniu separovaného zberu, skládkovanie, o čom svedčia aj údaje v nižšie uvedenej tabuľke uvádzajúcej mieru zhodnocovania odpadov z hľadiska spôsobu ich zhodnocovania. Z tabuľky je zrejmé, že miera separácie ako materiálového zhodnocovania bola v roku 2009 9,5%. Pre porovnanie

s predchádzajúcimi rokmi bola o niečo vyššia v roku 2007 (11,2%). Celkovo je separácia komunálneho odpadu nízka, na čo má vplyv viacero faktorov a to najmä pokles výkupných cien druhotných surovín a zníženie odberu vyseparovaných zložiek spracovateľmi hlavne v súvislosti s nástupom hospodárskej krízy. Miera zneškodnenia na skládke skládkovaním predstavuje 90,5%.

Tab. 137: Miera zhodnocovania odpadov podľa spôsobu zhodnocovania

	2005	2006	2007	2008	2009
Vyprodukovaný KO v tonách, z toho:	10689,60	11418,00	11505,00	12608,46	11567,86
Separácia v %, z toho	1,8	2,2	11,2	8,6	9,5
<i>miera materiálového zhodnotenia</i>	1,8	2,2	11,2	8,6	9,5
<i>miera energetického zhodnotenia (spaľovanie s využitím energie)</i>	-	-	-	-	-
Miera zneškodnenia na skládke	98,2	97,8	88,8	91,4	90,5
Zneškodňovanie Spaľovaním v % (okrem separovaného odpadu)	-	-	-	-	-

Zdroj.: MsÚ Sp. Nová Ves

Mesto ako člen Združenia obcí SEZO – Spiš v júli 2006 zrealizovalo celoplošné rozšírenie separovaného zberu v rámci projektu SEZO – separovaný zber odpadu o ďalšie komodity a v súčasnosti sa separujú tieto zložky:

- papier a lepenka
- obaly z plastov a plasty
- obaly zo skla a sklo
- obaly z kovov
- kompozitné obaly (tetrapaky)

V rodinných domoch je zavedený pravidelný odber týchto zložiek z farebne odlišených plastových vriec v zmysle zvozového kalendára

- zelené – sklo
- modré – papier
- žlté – plasty, kovové obaly a kompozitné obaly.

V bytových domoch je zavedený tzv. donáškový systém zberu - sú vytvorené stanovišťa osadené farebne odlišenými kontajnermi o objeme 1100l až 1300l. Separované zložky odpadu sú do nich ukladané podľa rovnakého kľúča ako pri rodinných domoch. Do separovaného zberu sú zapojené všetky domácnosti s výnimkou obyvateľov rómskych osád.

Počet kontajnerov v roku 2010 (423) sa v celkovom počte v porovnaní s rokom 2006 (81) zvýšil o 342 nasledovne:

Tab. 138: Počet kontajnerov pre separovaný zber

Separované zložky KO	2006	2010
Papier	23	124
Plasty	35	147
Sklo	23	157
Spolu	81	423

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Mesto v období rokov 2007 – 2009 rozšírilo stanovišťa na separovaný zber na jednotlivých sídliskách mesta a rekonštruovali sa najviac zdevastované stanovišťa na kontajnery na sídliskách Tarča, Mier, Západ I, a CMZ vrátane sídliska Východ. S cieľom zvýšenia komfortu na stanovištiach kontajnerov pri obytných domoch na sídliskách Východ, Západ I, Tarča ako i pre zjednodušenie manipulácie pri odvoze boli vymenené kovové kontajnery o objeme 1100l za plastové. V tomto roku 2010 mesto plánuje výmenu i na sídlisku Mier. Pre zvýšenie čistoty stanovišť kontajnerov pri

obytných domoch sa v spolupráci s mestskými výbormi zrealizovalo kampaň a osvedčilo riešenie uzamykania zberových nádob.

S cieľom **zvyšovania environmentálneho povedomia obyvateľov** a zvyšovania separácie v domácnostiach bol v roku 2008 zrealizovaný projekt „Intenzifikácia separovaného zberu komunálneho odpadu so zameraním na osvetu“. Výstupom projektu boli propagačné materiály v celkovom počte viac ako 20 000ks najmä pre deti a mládež, i dospelých (maľovanky, pexesá, zošity, informačné letáky pre školy a pre domácnosti).

Miera separácie by sa mala podstatne zvýšiť nie len v meste, ale v širšom regióne aj s príspevím realizácie projektu: **Regionálne centrum zhodnocovania biologicky rozložiteľných odpadov**, na ktorý mesto získalo finančnú podporu zo štrukturálnych fondov v rámci Operačného programu životné prostredie. Celkový náklad investície je plánovaný na 6,5mil. EUR. Realizáciou projektu bude v meste vybudované zariadenie na zhodnocovanie vybraných. Predmetom projektu bude druhov biologicky rozložiteľných odpadov (BRO zo záhrad, parkov, cintorínov a kuchynský a reštauračný odpad) činnosťou R3 – Recyklácia alebo spätné získavanie organických látok a tiež zavedený separovaný zber biologicky rozložiteľných odpadov na celom území mesta. Cieľom mesta je vyseparovať a zhodnotiť postupne vyššie množstvo BRO z komunálneho odpadu.

Ďalším významným príspevkom k zvýšeniu separácie odpadov v meste a v širšom okolí, je realizácia plánovaného projektu zo zdrojov EÚ – Operačného programu Životné prostredie „Integrovaný systém nakladania s odpadmi“. Podávateľom projektu (2010) je združenie obcí SEZO - Spiš, ktorého je Mesto Spišská Nová Ves členom. V rámci tohto projektu sa uvažuje s rozšírením separovaného zberu odpadov v meste Spišská Nová Ves doplnením nádob na vyseparované zložky odpadov.

V Spišskej Novej Vsi od roku 2002 funguje **Zberný dvor pre občanov mesta**, kde môžu občania celoročne bezplatne odovzdať vyseparované zložky z komunálnych odpadov, nebezpečné odpady, veľkoobjemové odpady a drobný stavebný odpad (sklo, PET fľaše, papier, kompozitné obaly, kovové obaly, akumulátorové batérie, odpadové oleje, vyradené elektronické, chladiarenské výrobky, odpady zo žiaroviek, opotrebovaný nábytok, sanitárny odpad, drobný stavebný odpad). V priestoroch Zberného dvora sa nachádza aj medziskládka odpadu zo strojného čistenia mesta.

Mesto Spišská Nová Ves každoročne zabezpečuje likvidáciu nelegálnych skládok KO na území mesta a to najmä v rómskych osídleniach, čo mesto ročne stojí cca 5 tis. – 6,5 tis. EUR. Z dôvodu eliminácie vytvárania tzv. "čiernych skládok" mesto zabezpečuje celoplošné jarné a jesenné kampane čistenia mesta v spolupráci s mestskými výbormi. Skládky opakovane vznikajú na tzv. zvykových miestach, t.j. nevznikajú v nových lokalitách, čo je odrazom nedostatočného environmentálneho povedomia a výchovy obyvateľov, ale aj nedostatočnej kontroly a represie. Takými lokalitami v meste (okrem rómskych osád) sú najmä okrajové časti mesta (napr. aj pietne miesta – Kaplička svätej Trojice), plochy za cintorínmi (najmä Židovský cintorín), okolia garáží (za garážami) na sídliskách, záhradkárske osady a ich okolie, okolie železnice (napr. pri Markušovských rampách) brehy vodných tokov, staré lomy (napr. v Novoveskej Hute). Nepriaznivý stav súvisí aj s chýbajúcou osvetou voči dospelým, a s nedostatočnými kapacitami v oblasti životného prostredia v rámci MsÚ Sp. Nová Ves. Výkon kompetencií mesta v oblasti ŽP je rozdelený medzi viaceré zložky MsÚ.

Zber, prepravu a zneškodnenie komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov v zmysle zmluvy s Mestom Spišská Nová Ves zabezpečuje spoločnosť Brantner Nova s.r.o. Spišská Nová Ves. Zneškodnenie nevyseparovaného (zbytkového) komunálneho odpadu sa zabezpečuje skládkovaním na Regionálnej skládke odpadov Kúdelník II. (Skládka Kúdelník I bola zrekultivovaná v r.2004). Prevádzkovateľ a majiteľ skládky Kúdelník II. je spoločnosť Brantner Nova s.r.o.. Skládka je zaradená do triedy: skládka odpadov na odpad, ktorý nie je nebezpečný a v zozname priemyselných činností podľa prílohy č. 1 k zákonu č. 245/2003 Z. z. o IPKZ je kategorizovaná pod bodom 5.4.: Skládky odpadov, ktoré môžu prijať viac ako 10t za deň alebo majú celkovú kapacitu väčšiu ako 25 000t, s výnimkou skládok odpadov na inertné odpady.

Výstavba skládky Kúdelník II. bola rozdelená do troch etáp. V roku 2006 začala prevádzka 2. etapy skládky s celkovou kapacitou 434 300m³. Ročne je na skládke ukladaný odpad zo širšieho regiónu (okresy Spišská Nová Ves, Poprad, Gelnica a Levoča) v množstve cca. 60 000t, čím bola doba životnosti 2. etapy skládky predpokladaná na cca 9 rokov, t.j. len do konca roku 2014. Na základe spracovaného projektu zadania stavby z roku 1994 a vydaného územného rozhodnutia je po zaplnení kapacity 2. etapy skládky plánovaná výstavba 3. etapy (predpoklad v roku 2013-2014), ktorej projektovaná kapacita bude cca. 415 700m³. Životnosť 3. etapy skládky sa predpokladá do konca roku 2 024. Dlhodobejšie riešenia zatiaľ nie sú pripravené.

11.2.7 Hluk v životnom prostredí

Hluk z nevýrobnej činnosti

Hlavným zdrojom hluku z nevýrobnej činnosti v meste je cestná a železničná doprava. Pretrvávajú tiež problematika hluku z hudobnej produkcie v rôznych pohostinstvách – najmä na vonkajších terasách, resp. pri prevádzke pravidelných diskotiek vo vnútornom i vonkajšom prostredí. Pri produkcii dochádza k znehodnoteniu obytného prostredia v susedných nehnuteľnostiach. Problematika hluku pretrvávajú aj v obytných zónach v blízkosti väčších nákupných centier.

Hluk z výrobnej činnosti

Životné prostredie je ovplyvňované hlukom aj z výrobných prevádzok.

MPC CESSI a.s. Spišská Nová Ves

Namerané boli zvýšené hladiny hluku vo vzťahu k životnému prostrediu vo firme MPC CESSI a.s. Spišská Nová Ves v prevádzke závodu MLYN a mierne prekročené hodnoty boli aj z prevádzky strojovne chladenia na Zimnom štadióne v Spišskej Novej Vsi.

Najvýznamnejším zdrojom hluku šíreného do okolitého vonkajšieho prostredia počas prevádzky závodov MPC CESSI a.s., je prevažne chod vzduchotechniky (VZT), ktorej výuste z mlynskej pneumatickej dopravy a spirácie sú umiestnené na streche 7-podlažného objektu mlyna a na streche 4-podlažnej budovy mlyna je vyústenie dvoch aspirácií (raž, pšenica). Prevádzka závodu MLYN je v pracovných dňoch nepretržitá a tým aj chod uvedených VZT. Stanovená posudzovaná hodnota ekvivalentnej hladiny A akustického tlaku $L_{R,Aeq,n}$ charakterizuje úroveň hluku šíreného z prevádzky VTZ Mlyna v smere na obytnú zástavbu v nočnom čase. Pri porovnaní s prípustnou hodnotou ekvivalentnej hladiny A akustického tlaku pre kategóriu územia II a pre referenčný časový interval – noc ($L_{Aeq,n,p} = 45$ dB), posudzovaná hodnota ekvivalentnej hladiny A akustického tlaku pre noc pred východnou fasádou bytového domu na Javorovej ulici č. 6/2016 **prekračovala prípustnú hodnotu o 9,0 dB.**

Zimný štadión Spišská Nová Ves

Mierne prekročené hladiny hluku vo vzťahu k životnému prostrediu boli aj z prevádzky strojovne chladenia na Zimnom štadióne v Spišskej Novej Vsi.

Z porovnania posudzovaných hodnôt ekvivalentných hladín A akustického tlaku pred ekvivalentnej hladiny A akustického tlaku pre noc ($L_{Aeq,n,p} = 45$ dB) vyplynulo, že úroveň technologického hluku šíreného z prevádzky strojovne chladenia (chladiacej veže) **prekračuje hodnotu o 0,3 a 0,8 dB.**

(Zdroj RÚVZ v Spišskej Novej Vsi)

11.2.8 Čistota a čistenie mesta

Čistenie mesta, ktoré spočíva najmä v ručnom a strojnom čistení a vo vývoze malých smetných nádob je zabezpečované dodávateľským spôsobom firmou Brantner Nova s.r.o. Čistotu mesta vzhľadom k finančným možnostiam možno hodnotiť ako veľmi dobrú bez vážnejších, či neriešiteľných požiadaviek resp. sťažností obyvateľov mesta. Miera nespokojnosti narastá v čase rozsiahlych prekopávok v meste a pri stavebných činnostiach, ktoré však majú len prechodný a krátkodobý charakter. Firma zabezpečuje:

- Likvidáciu vianočných stromčekov

- Jarné čistenie
- Strojné čistenie
- Ručné čistenie
- Zimná údržba
- Vyprázdňovanie smetných nádob

Čistiaca technika a strojové zariadenia sú však už zastaralé s nižšou účinnosťou a vyššími nákladmi na ich prevádzku. Preto mesto plánuje v spolupráci s firmou Brantner Nova s.r.o. získať nenávratné finančné zdroje na jeho obnovu.

Úsek čistenia mesta je bežná súčasť života mesta a jeho obyvateľov a veľmi náročná na dennú operatívnu prácu. Okrem zmluvného partnera firmy Brantner Nova s.r.o, čistotu mesta zabezpečuje aj **Stredisko verejnoprospešných prác**, ktoré vzniklo ako organizačná zložka pri MsÚ Spišská Nová Ves v roku 1995. Jej cieľom je starostlivosť o:

- čistenie a údržbu verejných priestranstiev počas celého roka na sídliskách Západ, Mier a Tarča, čistenie trhoviska, údržba prechodov pre chodcov a zastávok MVD
- záchranné práce pri povodniach a čistenie potokov
- čistenie výbehov psov od psích exkrementov (v r.2009 zakúpený vysávač na psie exkrementy)
- kosba nepasportizovanej zelene, najmä svahov a ťažko prístupných lokalít a miest
- údržba a oprava drobnej architektúry, ihrísk, pieskovísk – výmena a údržba lavičiek,
- výrub suchých stromov
- vysťahovacie práce sociálne neprispôsobivých občanov (na ubytovni FINIŠ)
- s nasledovným vyčistením vnútorných a vonkajších priestorov objektov

Prínos strediska okrem vecného rozsahu vykonávaných prác je aj v tom, že dáva šancu aspoň na krátke obdobie zamestnať evidovaných dlhodobo nezamestnaným obyvateľov mesta so základným vzdelaním najmä cez inštitút aktivačných prác. Stabilnejší počet zamestnancov v Stredisku je v súčasnosti 11 (do roku 2009 bol počet 10), v rámci aktivačných prác pracovalo v r. 2007 a 2008 po 100 pracovníkov, v r. 2009 – 80 a v r. 2010 - 50. Trend znižovania počtu pracovníkov na aktivačné práce vyplýva zo skutočností, že si títo buď našli stále resp. lepšie zamestnanie, častejšie však z dôvodu zrušenia pracovnej zmluvy pre opakované a závažné porušovanie pracovnej disciplíny.

11.3 Potenciál využívania obnoviteľných zdrojov

Najperspektívnejší potenciál obnoviteľných zdrojov energie (OZE) na využívanie v Košickom samosprávnom kraji majú podľa Stratégie využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji (2007) geotermálna energia (tvorí takmer 72% celkového potenciálu kraja). Po geotermálnej energii môžeme na druhé miesto zaradiť využívanie biomasy (20% potenciálu kraja). Za týmito druhmi energií nasledujú energia vetra, slnka a vody, ktorých je ale potenciál v porovnaní s prvými dvoma uvedenými omnoho nižší.

Tab. 139: Porovnanie využívania OZE v SR a v KSK

ZDROJ	Slovenská republika			Košický samosprávny kraj		
	Potenciál v GWh	Súčasnú využívanie v GWh	% podiel	Potenciál v GWh	Súčasnú využívanie v GWh	% podiel
Vodná energia	6 600	3 800	57,6%	500	152	30,4%
Biomasa	33 400	2 727	8,2%	5 200	197	3,79%
Veterná energia	600	0	0%	100	0	0%
Geotermálna energia	24 000	338	1,4%	18 000	5	0,03%
Slnčná energia	9 450	83	0,9%	1 320	25	1,89%
SPOLU	74 050	6 948	9,2%	25 120	379	1,51%

Zdroj: Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007

Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji uvádza, že potenciál obnoviteľných zdrojov energie sa v Košickom samosprávnom kraji v súčasnosti (2007) využíva na 1,51 %. Najviac sa na území Košického samosprávneho kraja využíva vodná energia (30,4%) a najmenej geotermálna energia (0,03%), aj napriek tomu, že má najväčší potenciál v kraji. Veterná energia sa v Košickom samosprávnom kraji nevyužíva vôbec.

Pri zohľadnení špecifík mesta a jeho blízkeho okolia, Koncepcia rozvoja mesta Spišská Nová Ves v oblasti tepelnej energetiky (2006) ako zdroje obnoviteľnej energie pre zabezpečenie dodávok tepla a elektrickej energie využiteľné s najväčším potenciálom uvádza:

- biomasu,
- slnečnú energiu,
- geotermálnu energiu,
- veternú energiu.

V nasledujúcej časti tejto kapitoly sa budeme venovať definovaniu potenciálu práve týmto štyrom pre mesto najpotenciálnejším druhom OZE.

11.3.1 Potenciál využívania biomasy

Biomasa predstavuje z hľadiska potenciálu pre využitie druhý najvýznamnejší druh OZE v rámci KSK (tvorí 20% potenciálu OZE v KSK). Využiteľný energetický potenciál biomasy je v Košickom kraji pomerne vysoký a predstavuje teoreticky až 15% ročnej spotreby energie v kraji, ktorá je podľa údajov Štatistického úradu SR z roku 2004 130PJ (Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007).

Technický potenciál odpadovej poľnohospodárskej biomasy (fytomasy) v Košickom kraji je 0,8PJ/rok. Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji (2007) uvádza, že z tohto potenciálu by bolo možné za priaznivých podporných mechanizmov využiť v odvetví poľnohospodárstva 30 až 50%. Po vyriešení určitých technických, ekologických a logistických problémov možno poľnohospodársku biomasu využiť aj na trhovú účely vo forme paliva (balikovaná slama, brikety, pelety) alebo energie (teplo, elektrina). Takýmto spôsobom by bolo možné využiť 10 až 20% potenciálu biomasy na predaj paliva, poprípade tepelnej energie pre komunálnu sféru (obce). Na nahradenie časti fosílnych palív fytomasou aj vo veľkých energetických zdrojoch (teplárne, elektrárne) by na tento účel mohlo byť využitých až 30 – 50% potenciálu.

Poľnohospodárstvo v Košickom kraji môže vyčleniť cca 76tis. ha (na účelové pestovanie zelenej biomasy na výrobu bioplynu (kukurica, obilniny, strukoviny a pod.) a následnú kombinovanú výrobu elektriny a tepla alebo formou energetických rastlín na produkciu paliva na výrobu tepla (energetický štiav, ozdobnica čínska, cirok, láskavec, krídlatka, technické konope a pod.). Z uvedenej výmery je tak možné vyrobiť 8,1PJ energie. Pri takomto riešení by bolo možné postaviť okolo 250 bioplynových staníc s inštalovaným výkonom kogeneračnej jednotky 500kW a 250 zariadení na výrobu tepla spaľovaním o výkone 350kW (zdroj: Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007)

Tab. 140: Ročne využiteľné množstvo poľnohospodárskej biomasy v KSK v tonách za rok

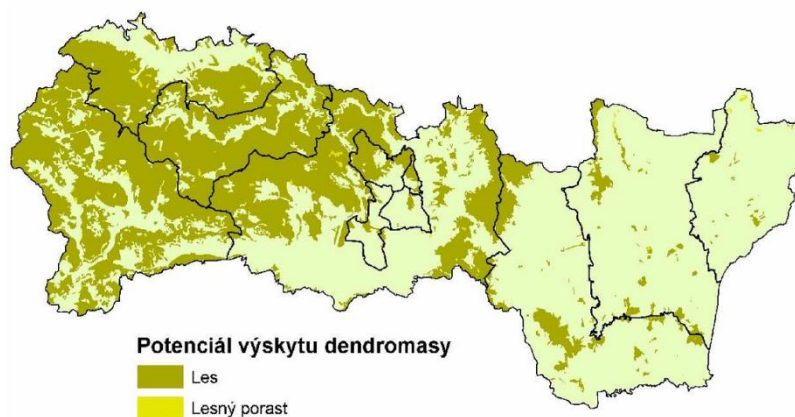
Okres	Slama*	Repka*	Slnečnica*	Ovocné sady	vinice	Spolu
Košice - okolie (Moldava n/B)	4 400	4 300	2 100	1 700	1 200	13 700
Michalovce (+ Sobrance)	2 200	3 700	5 500	2 100	1 500	15 000
Rožňava	700	700	600	600	0	2 600
Spišská Nová Ves (+ Gelnica)	1 500	400	0	400	0	2 300
Trebišov	10 200	3 400	5 800	2 400	1 200	23 000
Košický kraj spolu	19 000	12 500	14 000	7 200	3 900	56 600

Zdroj: Ilavský, J., Stanovský, M., Majer, E.: Energetické využívanie biomasy produkovanej v rezorte pôdohospodárstva. Záverečná výskumná správa VTP 2732, Lesnícky výskumný ústav Zvolen, 2002, * vo vysušenom stave

Potenciál okresov Sp. Nová Ves a Gelnica tvorí 4% potenciálu KSK pre pestovanie poľnohospodárskej biomasy.

Využiteľný potenciál lesnej biomasy (dendromasy) v KSK podľa Stratégie využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji (2007) predstavuje ročne hodnotu 34 tisíc ton s energetickým ekvivalentom 0,7PJ. Významným zdrojom energeticky využiteľného dreveného odpadu v Košickom kraji je aj drevospracujúci priemysel s produkciou 113 tis. ton ročne. Celková energetická hodnota využiteľného odpadu z drevospracujúceho priemyslu je 1,4PJ. Nasledujúci obrázok znázorňuje rozmiestnenie dendromasy na území KSK.

Obr. 19: Rozmiestnenie dendromasy na území KSK

Zdroj: Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007

Tab. 141: Využiteľný potenciál lesnej biomasy

Okres	Biomasa (t)		
	Z lesa	Z drevospracujúcich prevádzok	Spolu
Gelnica	1 992	18 390	20 382
Košice + KE - okolie	13 521	26 840	40 361
Michalovce	1 103	6 140	7 243
Rožňava	5 419	15 610	21 029
Sobrance	7 318	2 100	9 418
Spišská Nová ves	1 129	39 470	40 599
Trebišov	3 605	4 850	8 455
Košický kraj spolu	34 087	113 400	147 487

Zdroj: Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007

Podiel vyprodukovaného odpadu z drevospracujúcich prevádzok v okrese Sp. Nová Ves tvoril takmer 35%, Lesná biomasa pripadajúca na okres Sp. Nová Ves tvorila 3,3% z celkovej lesnej biomasy vyprodukovanej v KSK v roku 2007.

Stav vo využívaní biomasy na území mesta k roku 2006:

a/ Podľa údajov LESY mesta Spišská Nová Ves spol. s r. o. Novoveská Huta konštatujeme:

- firma LESY s.r.o. má ročne k dispozícii cca 2 000 ton palivového dreva v 1m dĺžkach prípadne kratších,
- firma LESY s.r.o. prevádzkuje na biomasu dva kotly (spaľovanie splyňovaním dreva), a to VIGAS o výkone 80 kW a Viessmann o výkone 25kW,
- firma LESY s.r.o. zatiaľ drevo do lokality mesta na spaľovanie nepredáva,
- firma LESY s.r.o. nemá spracovanú koncepciu výroby energie z biomasy resp. spracovania a predaja biomasy.

b/ Firma Pilvud spol. s.r.o. spaľuje v svojej kotolni vlastný drevný odpad v množstve cca 15m³/24 hod. – firma t. č. je v konkurze.

c/ PVPS a.s. Poprad pobočka Spišská Nová Ves spaľuje pre vlastnú potrebu z čističky bioplyn o množstve cca 271 586m³/rok. Uvažujú s vybudovaním kogenerácie na bioplyn, ale neuvažujú s výrobou tepla z bioplynu pre externých odberateľov.

(Zdroj: Koncepcia rozvoja mesta Spišská Nová Ves v oblasti tepelnej energetiky, 2006)

11.3.2 Potenciál slnečnej energie

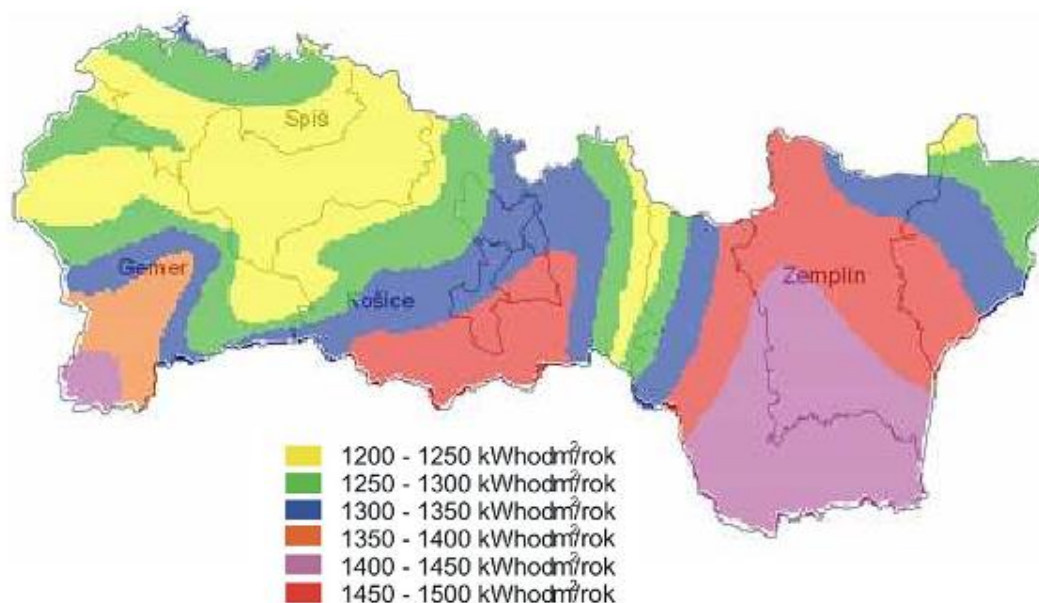
Podľa Stratégie využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji (2007) potenciál slnečnej energie v KSK tvorí približne 5% celkového potenciálu využívania OZE v KSK. Z hľadiska potenciálneho využívania slnečnej energie na Slovensku predstavuje potenciál KSK takmer 14% celoslovenského potenciálu.

Priemerná ročná energia slnečného žiarenia na horizontálny povrch je 1 100kWh/m². Množstvo dopadajúcej slnečnej energie na územie SR je zhruba 200-krát väčšie ako súčasná spotreba zo všetkých primárnych zdrojov energie v krajine. Technický potenciál slnečnej energie na celom území Košického samosprávneho kraja sa pohybuje na úrovni 4,762PJ. Energia slnečného žiarenia dopadajúceho na južne orientovanú plochu naklonenú pod optimálnym sklonom (približne 36 stupňov) je na území Slovenska v priemere 1275kWh/m² za rok (z toho približne 50% dopadne mesiacoch máj – august). V súčasnosti, technický rozvoj panelov fotovoltaiických (FV) článkov umožnil zvýšenie ich účinnosti premeny energie v rozsahu od 11 do 14%.

Po zvážení reálnych alternatív inštalácie solárnych kolektorov bol technický potenciál solárnej energie v KSK stanovený na 1650GWh (5600TJ) ročne (Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007).

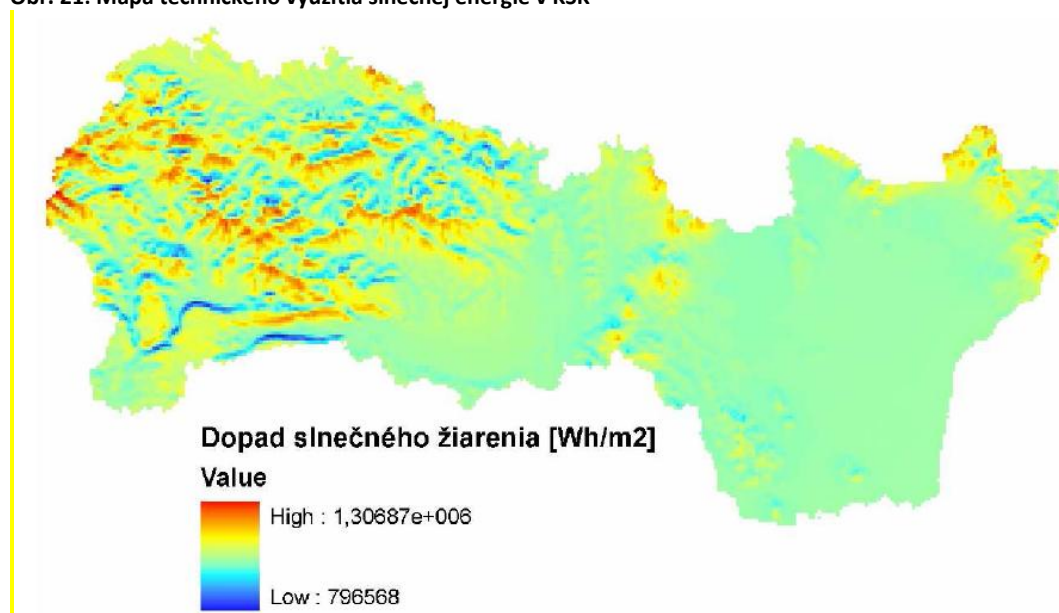
Mesto Spišská Nová Ves sa rozprestiera v Hornádskej kotline, na severe je obklopené Levočskými vrchmi, na juhu Spišsko – gemerským Rudohorím. Slnečné žiarenie dopadajúce v tejto oblasti má intenzitu 1250 – 1300kWh.m⁻².rok⁻¹. Z nižšie uvedeného obrázku je zrejmé, že v rámci KSK ide o oblasti s nižšou intenzitou slnečného žiarenia.

Obr. 20: Intenzita slnečného žiarenia, dopadajúceho na územie Košického kraja

Zdroj: Slovenská agentúra životného prostredia Centrum krajinného-ekologického plánovania Prešov, 2008

Obr. 21: Mapa technického využitia slnečnej energie v KSK

Zdroj: Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007

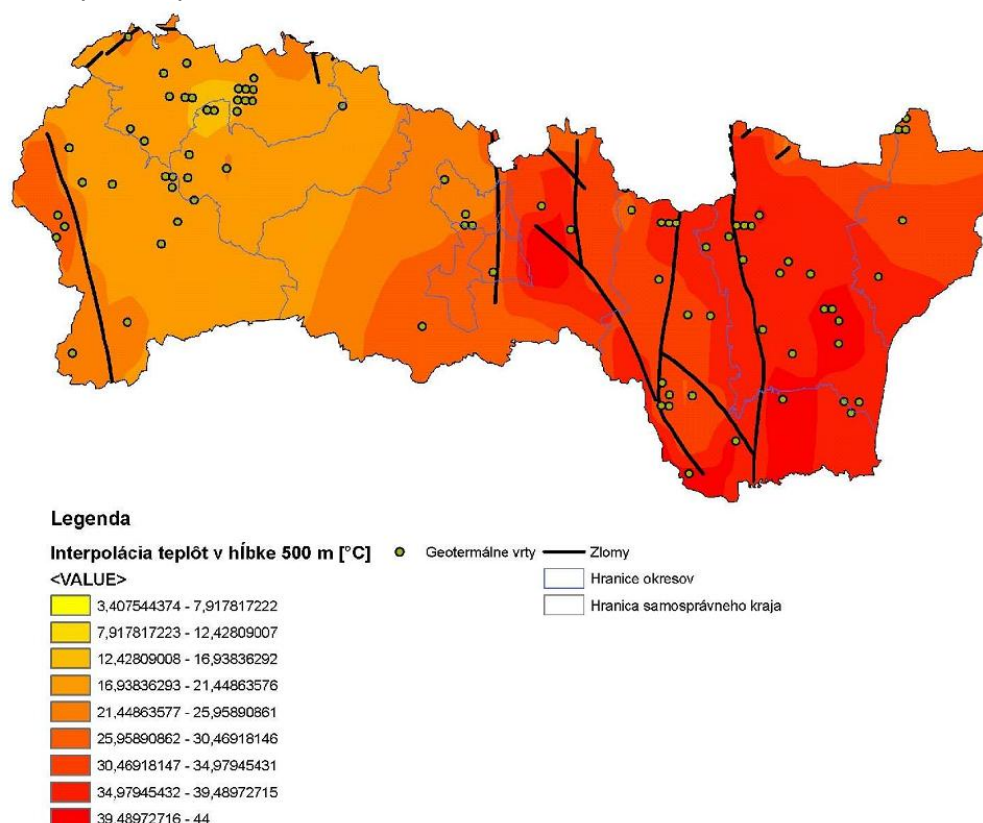
11.3.3 Potenciál geotermálnej energie

Košický kraj má vďaka svojim prírodným podmienkam významný potenciál geotermálnej energie, ktorý je na základe doterajších výskumov a prieskumov ohodnotený na 4153MW_t, čo predstavuje 75% celoslovenského potenciálu zdrojov geotermálnej energie a približne 71,5% celkového potenciálu OZE samotného KSK. Zdroje geotermálnej energie sú zastúpené predovšetkým geotermálnymi vodami, ktoré sú viazané na hydrogeologické kolektory nachádzajúce sa (mimo výverových oblastí) v hĺbkach 200 – 5000m (zdroj: Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007).

Po vykonaní geologických prieskumov na území Košického samosprávneho kraja bolo podľa štúdie: Geotermálne štruktúry vo Východoslovenskej nížine a možnosti ich využitia z roku 2008 vytipovaných 17 oblastí využitia geotermálnej energie, ktoré majú najväčšiu perspektívu, žiadna z nich sa však nenachádza v blízkosti mesta, ako potvrdzuje aj nižšie uvedený obrázok. Z neho je zrejmé, že

najperspektívnejšími oblasťami pre využívanie geotermálnej energie v rámci KSK je Košická kotlina a Východoslovenská nížina.

Obr. 22: Interpolácia teplôt v hĺbke 500 m

Zdroj: Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007

Mesto má v tejto oblasti spracovanú štúdiu o možnostiach získavania geotermálnych vôd v okolí Spišskej Novej Vsi z roku 2007. Cieľom štúdie bolo zhodnotenie geologických, hydrogeologických a geotermálnych pomerov. Podľa údajov zo štúdie bolo v okolí mesta vykonaných 17 prieskumných vrtov od hĺbky vrtu od 40m až do 1,1km. Jedným z najvýznamnejších je vrt mimo katastrálneho územia mesta a to pri obci Arnutovce, z hľadiska geologického prieskumu skúmaný na výskyt geotermálnych resp. liečivých vôd už pred rokom 1990 a to hĺbkovým vrtom na nezastavanom území obce Arnutovce. Teplotný výkon vrtu je 0,79MW. Tento zdroj sa však v súčasnosti na výrobu tepla nevyužíva a voda voľne oteká do recipientu.

Základné technické a hydrogeologické informácie :

Názov vrtu : HKJ – 3 Arnutovce

Hĺbka vrtu : 1 133,5m

Ukončenie vrtu : rok 1990

kolektorské horniny : triasové dolomitické brekcie

overená výdatnosť na prelive : 11,8 litrov/sekundu

teplota na prelive : 31°C

celková mineralizácia :1,4g/liter

chemický typ vody : Ca – Mg – HCO₃

Vrt bol odovzdaný do správy Poľnohospodárskeho družstva Spišský Štvrtok. Vzdialenosť vrtu od obce Smižany je cca 7 km a mesta Spišská Nová Ves do cca 10km.

11.3.4 Potenciál veternej energie

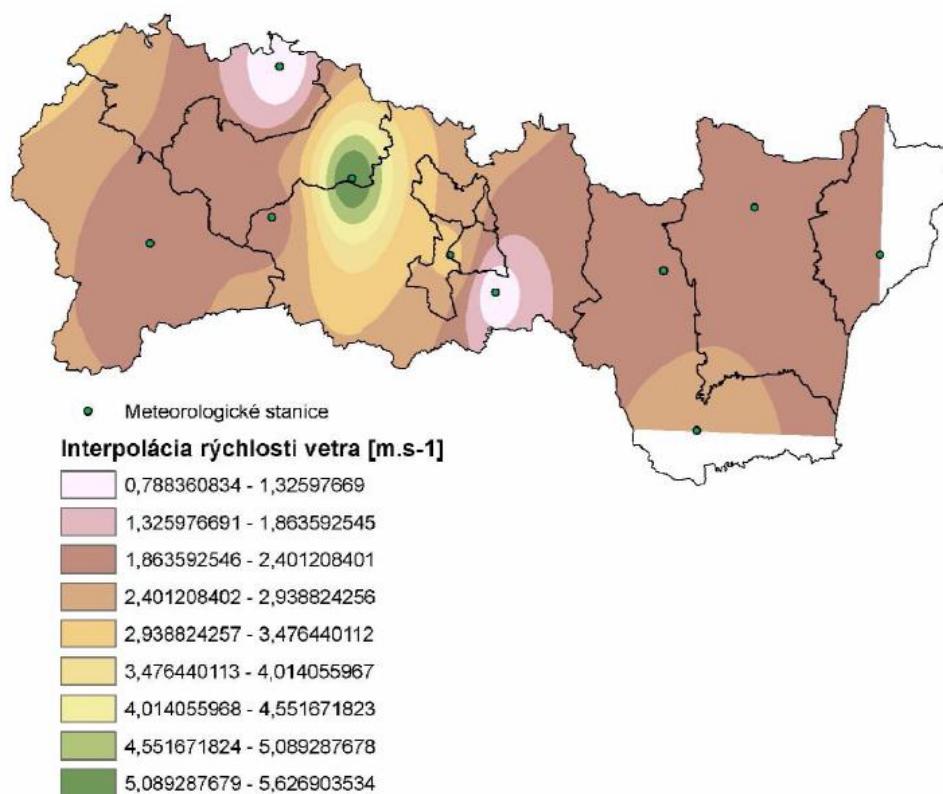
Perspektívnymi oblasťami vhodnými na využitie veternej energie sú tie oblasti, kde priemerná ročná rýchlosť vetra dosahuje vo výške 60m minimálne 6,0m/s. Vhodné oblasti pre inštalovanie veterných elektrární ležia v horských oblastiach a na nížinách. Výstavba veterných turbín je vylúčená v

chránených územiach. Okrem dobrých veterných podmienok, rozhodujúcim faktorom pre výstavbu veterného parku je aj možnosť pripojenia do distribučnej siete, nezasahovanie do chránených krajinných území a členitosť osídlenia jednotlivých území. Tieto faktory vylúčia veľa veterne vhodných lokalít.

V súčasnosti, keď sa používajú turbíny s výkonom 1500 až 2000kW a na základe doterajších skúseností možno predpokladať, že využiteľný potenciál Slovenska je cca 1135GWh – pri 600MW inštalovaného výkonu. S dynamicky sa vyvíjajúcou technológiou veterných turbín sa tento potenciál môže zvýšiť až na 1200MW inštalovaného výkonu pri ročnej produkcii 2280GWh elektriny (zdroj: Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007).

Celkovo je možné bez podstatného vplyvu na bezpečnosť a spoľahlivosť dodávok elektrickej energie inštalovať na Slovensku výkon 300-400MW, čo predstavuje okolo 5% celkového inštalovaného výkonu elektroenergetických zariadení v Slovenskej republike. Pri využiteľnosti 1500 - 2000 hodín ročne to predstavuje výrobu na úrovni 600GWh. Veterná energetika môže mať výraznejšie postavenie v komunálnej oblasti nízkonapäťových zdrojov svetla a v ďalších aplikáciách smerujúcich k zníženiu spotreby energií.

Obr. 23: Mapa využiteľnosti veternej energie v KSK

Zdroj: Stratégia využitia obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007

Na základe vyššie uvedených informácií je možné konštatovať že reálne využiteľný potenciál veternej energie v rámci KSK je v súčasnosti pri súčasnej úrovni technologického rozvoja veľmi nízky. Podobný záver uvádza aj Štúdia o potenciáli veternej energie v regióne Spiša, vypracovaná v rámci projektu WEP I. - Využitie potenciálu veternej energie, ktorá uvádza, že zdroj veternej energie v regióne Spiš je nízky, jej priemerná kvalita a potenciál je na hranici ziskovosti

11.3.5 Ekonomické aspekty zavádzania a využívania OZE

Nasledujúce tabuľky zobrazujú zamestnanosť a ďalšie ekonomické kategórie súvisiace so zavádzaním a využívaním jednotlivých druhov OZE. Z nich je zrejmé, že najviac pracovných miest vytvára výstavba a prevádzka vodnej energie a následne aj výroba a inštalácia technológií pre využívanie slnečnej energie.

Tab. 142: Počet pracovných miest na vyprodukovaný 1 MW výkonu

Druh OZE		Počet prac. miest / 1 MW
Geotermálna energia		2,6
Solárna energia		88,2 *
Veterná energia		0,2
Vodná energia (MVE)	výstavba	70,0
	prevádzka	30,0
Biomasa	dendromasa	10,8
	fytomasa	8,6
	bioplyn	13,4
	energ. rastliny	1,0 / 500 ton suchej biomasy
Spaľovanie odpadov		3,0

*Pracovné miesta pri výrobe a inštalácie technológií

Zdroj: Stratégia využívania obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007

Tab. 143: Priemerné investičné náklady pre jednotlivé druhy OZE

Technológia	Priemerné investičné náklady v mil. EUR / 1 MW	Účinnosť premeny v %	Ročné využitie menovitého výkonu v hod.
Fotovoltaické články	4,65	15	1000 - 1500
Bioplynové stanice	3,98 - 5,31	80	6000 - 8500
Malé vodné elektrárne	2,0 - 4,33	40 - 70	3000 - 5000
Veterné turbíny	1,5	15 - 20	1000 - 2000
Tepelné solárne systémy	1,0 - 1,33	40 - 50	1000
Výroba elektriny z biomasy (ORC systém)	1,33 - 1,66	tepelná 80 elektrická 17	7200
Kotly na biomasu	0,26 - 0,33	70 - 90	2000 - 4000

Zdroj: Stratégia využívania obnoviteľných zdrojov energie v Košickom samosprávnom kraji, 2007

Najlacnejším z hľadiska investičných nákladov a zároveň najúčinnnejším z hľadiska premeny účinnosti premeny je spaľovanie biomasy.

11.4 Zhrnutie

Územie mesta Sp. Nová Ves a jeho okolie disponuje s veľkým potenciálom prírodných hodnôt. Vzhľadom na krajinnú štruktúru - špecifickú geomorfológiu, pestrú geologickú stavbu, bohatstvo lesov, fyto a zoogeografické členenie sa v katastrálnom území mesta nachádza pomerne vysoký počet významných prírodných hodnôt a chránených území na národnej až medzinárodnej úrovni (chránené územia v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny, chránené vtáčie územia, mokrade, lesné i nelesné biotopy).

Územie mesta patrí z hľadiska znečistenia ovzdušia medzi stredne znečistené. Zlepšenie stavu oproti minulosti vzniklo z dôvodu útlmu hospodárskej výroby a znížením počtu veľkých znečisťovateľov. Existujúce zdroje znečistenia sú lokalizované v intraviláne mesta Sp. Nová Ves a sú to spoločnosti na ťažbu a úpravu kameňa

Aktuálnym problémom v oblasti ŽP sú georiziká, ktoré vznikli v dôsledku minulej banskej činnosti v oblasti Novoveskej Huty. Sú to banské vody a radónové riziko. Súčasným problémom je však i aktívna ťažba sadrovca a anhydritu v Novoveskej Hute, kde je nutný monitoring prognózy vývoja krasových procesov na ložisku.

Starostlivosť o zeleň je nesystémová (chýba generel zelene, mechanizmus tvorby a ochrany zelene a pod.). Z tohto dôvodu klesá jej kvalita a znižuje sa počet a rozloha plôch zelene. Týmto sa oslabujú všetky funkcie zelene (estetická, zdravotná a hygienická, ale aj, v súvislosti s dopadmi klimatickej zmeny, funkciu tepelno ochranná a vodozdržná, a tiež preventívnu vzhľadom k očakávaným extrémom počasia).

Meste každoročne rastie množstvo produkcie komunálneho dopadu a miera separácie odpadov je nízka napriek tomu, že mesto na podporu miery separácie realizovalo osvetovú kampaň, čo predstavuje nepriaznivý stav aj vzhľadom na to, že už koncom roka 2014 je predpokladané ukončenie životnosti skládky Kúdelník II. Riešenie odpadového hospodárstva v meste je plánované ďalšou výstavbou skládky so životnosťou len do konca roku 2024. Iné riešenia zhodnocovania odpadov navrhované nie sú.

Mesto je pripravené na separáciu vybraných druhov biologicky rozložiteľných odpadov (realizácia projektu - Regionálne centrum biologicky rozložiteľných odpadov) a má pripravené ďalšie projektové aktivity na zvýšenie separácie komunálnych odpadov.

Opakovaný je aj výskyt čiernych skládok, pri likvidácii ktorých mestu každoročne vznikajú vysoké náklady.

Čistotu a čistenie mesta zabezpečuje firma Brantner Nova s.r.o ako aj Stredisko verejnoprospešných prác pri MsÚ Sp. Nová Ves. Čistotu mesta vzhľadom k finančným možnostiam možno hodnotiť ako dobrú bez vážnejších, či neriešiteľných požiadaviek, resp. sťažností obyvateľov mesta. Technika na čistenie využívaná spoločnosťou Brantner Nova s.r.o. je však v súčasnosti zastaralá a nedostatočne účinná. Problematickým v meste je odstraňovanie psích exkrementov.

Potenciál okresu Sp. Nová Ves v oblasti využívania obnoviteľných zdrojov pre zabezpečovanie výroby tepla a elektrickej energie je pomerne nízky. Celkový potenciál KSK na celoslovenskom potenciáli využívania OZE je takmer 34%, z čoho takmer 72% tvorí potenciál vyžívaní geotermálnej energie. Pri zohľadnení prieskumov, sa však ani jedna z najperspektívnejších oblastí ich využívania v KSK nenachádzajú v okrese Sp. Nová Ves.

Druhým najvýznamnejším potenciálnym obnoviteľným zdrojom energie v KSK je biomasa. Tvorí 20% celkového potenciálu OZE v KSK. V rámci využívania vyprodukovaného odpadu z drevospracujúcich prevádzok ako súčasti lesnej biomasy má okres Sp. Nová Ves najvyšší, takmer 35% potenciál v rámci KSK. Ostatné druhy OZE predstavujú zvyšný 8% -ný potenciál KSK v oblasti využívania OZE. V rámci nich (slnečná, veterná energia a vodná energia) sa okres Sp. Nová Ves vyznačuje minimálnym až zanedbateľným potenciálom na hranici ziskovosti. V súvislosti s obmedzenosťou zásob fosílnych palív a trendom rastu energií je významnou výzvou pre mesto znižovanie energetickej náročnosti jej budov ako aj zvyšovanie využívania perspektívnych zdrojov obnoviteľnej energie.

12 DOPRAVA V MESTE A DOPRAVNÁ DOSTUPNOSŤ

12.1 Cestná doprava

Rozhodujúcim dopravným subsystémom je cestná (automobilová) doprava, ktorá pre svoju funkčnosť potrebuje dostatočne kvalitnú komunikačnú sieť s dostatočnou kapacitou. Základom komunikačnej kostry mesta sú prietahy ciest II/533 v smere Poprad - Smižany - Teplička n. Hornádom a II/536 v smere Rožňava – Košice a Levoča, ktoré sú hlavnými dopravnými osami okresu. Cesta II/536 spája k.ú. s cestou I/18 v Spišskom Štvrtku. Východným smerom je cesta II/536 zapojená do cesty II/547 Spišské Vlachy – Košice. Takto je cesta súčasťou ťahu Poprad – Spišský Štvrtok – Krompachy – Košice. Cesta II/533 vedie severo-južným smerom cez k.ú. a tvorí spojnicu ciest I/18 a I/67. Cesta I/18 je súčasťou hlavného cestného koridoru medzinárodného významu ako cesta E-50. Mestu však chýba obchvatová komunikácia – všetky vozidlá aj pri tranzite prechádzajú cez centrum mesta čo zhoršuje stav vozoviek a dopravné zaťaženie mesta.

Doplnkovými cestami v k.ú. sú cesty III. triedy. Západným smerom vedie cesta č. III/53616 v smere Slovenský raj, východným smerom cesta III/5365 v smere Spišská Nová Ves – Markušovce – Rudňany – Poráč. Západným okrajom k.ú. vedie cesta III/018165 Spišská Nová Ves – Iliašovce – Kurimany – I/18. V okrese Spišská Nová Ves sa nenachádzajú cesty I. triedy.

Priamo alebo v dotyku s riešeným územím mesta síce nie sú trasované európske cestné multimodálne dopravné koridory, na ktoré by sa mala v budúcnosti sústrediť pozornosť z hľadiska prípravy územia pre ďalší rozvoj dopravných trás mesta, ale po vybudovaní diaľnice D1 (Bratislava – Žilina – Poprad – Prešov – hranica s Ukrajinou) bude potrebné vybudovať diaľničný prívádzač.

Tab. 144: Dopravná infraštruktúra v meste a v okrese Spišská Nová Ves a v Košickom samosprávnom kraji

Diaľnice (v km)	I. tr./km	II. tr./km	III. tr./km	spolu/km	Rozloha km ²	Počet obyvateľov	Hustota cestnej siete	
Mesto Spišská Nová Ves								
-	-	8,3	89,4	97,7	66,7	37 291	1,49 km/km ²	2,62 km/ 1000 obyv.
Okres Spišská Nová Ves								
-	-	91,197	119,733	210,930	587	95 144	0,359 km/km ²	2,217 km/1000 obyv.
Košický kraj								
5,33	366,65	586,19	1 420,91	2 379,08	6 751	770 508	0,352 km/km ²	3,088 km/ 1000 obyv.
Podiel okresu Spišská Nová Ves na Košickom kraji (v %)								
-	-	15,6	8,4	8,9	8,7	12,3	-	-
Podiel mesta Spišská Nová Ves na Košickom kraji (v %)								
-	-	1,42	6,29	4,11	0,99	4,84	-	-

Zdroj: MsÚ Spišská Nová Ves, údaje za rok 2010

Tab. 145: Dopravné charakteristiky mesta

	2007	2008	2009
dĺžka pozemných komunikácií (km), z toho:	195,4	195,4	195,4
cesty I. triedy	-	-	-
cesty II. triedy	8,3	8,3	8,3
cesty III. triedy	89,4	89,4	89,4
miestne komunikácie	97,7	97,7	97,7
Počet benzínových čerpacích staníc	6	6	6
Počet LPG staníc	3	3	3
Počet svetelných signalizačných zariadení, z toho:	6	6	6
križovatky	3	3	3
pešie priechody	1	1	1
železničné prejazdy	2	2	2

Zdroj: MsÚ Spišská Nová Ves

Z hľadiska jednotlivých ciest na území mesta sa do budúcnosti počíta s rekonštrukciou ciest II/536 a II/547, ktoré majú hospodársky význam, v prepojení okresov Poprad – Spišská Nová Ves – Gelnica – Košice a ich okresných miest. ÚPD VÚC Košického kraja navrhuje úsek cesty II/536 a II/547 zaradiť do siete ciest I triedy. Cesta II/533 má hospodársky a rekreačný charakter. V úseku Spišská Nová Ves – Levoča prevezme funkciu diaľničného privádzača na diaľnicu D1. Cesty III. triedy zostanú nezmenené avšak pre výhľad musia spĺňať podmienky STN 736101 min. kategórie S 7,5 / 60 (50).

V roku 2011 bude zrealizovaná súvislá oprava vozovky na ceste III/536010 v celej dĺžke prechádzajúcej intravilánom mesta.

Údržba

Čistenie mesta sa vykonáva v zmysle zákona, kde mesto musí v letnom období zabezpečovať strojné čistenie aj štátnych ciest, ktoré križujú mesto zo severnej časti na južnú a z východnej časti na západnú časť mesta. Čistenie komunikácií prevádza spoločnosť Brantner Nova.

12.1.1 Statická doprava v meste

Statická doprava bola v minulosti riešená značne nesystémovo, nakoľko táto oblasť bola vždy pri zabezpečovaní investičnej výstavby „škrtená“. Pre potreby odstavovania motorových vozidiel sa predovšetkým využívajú plochy miestnych komunikácií a vybudované úrovňové, povrchové parkoviská. V mnohých prípadoch sú vozidlá odstavované na okraji zelene, prípadne aj na plochách určených pre iné funkcie, ako sú chodníky, oddychové priestory a pod. Hromadné garáže pre verejné účely neboli zatiaľ v Sp. Novej Vsi realizované. V meste sa však nachádza viacero lokalít s individuálnou radovou výstavbou garáží.

Stupeň individuálnej automobilizácie v meste bol v roku 2005 212 osobných automobilov (OA) na 1000 obyvateľov čo je 4,7 obyvateľa na 1 osobné vozidlo. Návrh statickej dopravy v meste bol spracovaný v územnom pláne mesta a po jeho zrealizovaní sa predpokladá dostatok parkovacích miest tak pre domácnosti, ako aj pre návštevníkov mesta (v zmysle: Úprav územného plánu mesta Sp. Nová Ves a jeho zmien a doplnkov v roku 2005). V návrhu sa vychádzalo z nasledovných zásad a predpokladov:

- zabezpečenie odstavovania motorových osobných vozidiel je vypočítané a navrhované pre výhľadový stupeň automobilizácie,
- očakávaná deľba dopravnej práce medzi IAD a MVD v pomere 55: 45%,
- odstavovanie motorových vozidiel v hromadných garážach a na voľných plochách v pomere cca 1:1 až 1:2 podľa druhu zástavby,
- v zástavbe s rodinnými domami zabezpečenie odstavovania vozidiel v rámci jednotlivých domov,
- vybavenie všetkých novo realizovaných objektov potrebným počtom odstavných miest pre motorové vozidlá v rámci príslušných objektov, resp. pozemkov.

Uvažovaný stupeň individuálnej automobilizácie podľa logistického vývoja bude vo výhľadovom období progresívneho rozvoja - 320 osobných áut na 1000 obyvateľov (1:3,12), čo vytvára nasledujúce potreby statickej dopravnej infraštruktúry:

- Počet odstavných miest pri viacbytových objektoch pri priemernej obývanosti bytu 3,0 obyvateľa = 0,96 OA na 1 byt,
- Celkový počet odstavných miest pri viacbytových domoch = 6986,
- potreba garáží pri progresívnom rozvoji bývania za celé územie = 4430¹⁰

Parkoviská v pamiatkovej zóne mesta

V zmysle urbanistickej štúdie URBANISTICKO-DOPRAVNÉ RIEŠENIE ÚZEMIA OCHRANÉHO PÁSMA PAMIATKOVEJ ZÓNY MESTA (2007) predstavuje celková potreba parkovacích miest v riešenom území (Obvody 1 – 5) 2 530 parkovacích miest, čo v porovnaní so súčasnou kapacitou parkovísk

¹⁰ Výpočty realizované v rámci Úprav územného plánu mesta Sp. Nová Ves a jeho zmien a doplnkov v roku 2005) vychádzajú z predpokladaného počtu obyvateľov v roku 2015, tak ako bol prognózovaný v roku 1998. Údaj bol však značne nadhodnotený (v roku 2005 sa predpokladalo 43 tisíc obyvateľov, pričom v skutočnosti je ich v súčasnosti 38 257 rok 2007).

(1690) predstavuje nárast o 840 parkovacích miest. Navrhnuté sú parkoviská, parkovacie garáže a rekonštruované parkoviská v počte 1 552 parkovacích miest. Zostávajúce (ponechávané) parkoviská predstavujú 978 parkovacích miest

K celkovému počtu 2 530 parkovacích miest je možné pripočítať parkoviská pri Hypernove a pri Kauflande – spolu 380 parkovacích miest. Navrhovaný počet parkovacích miest by bol po realizácii dostatočný.

Obratovosť parkovacích úkonov na 1 parkovacie miesto v priemere za 5 vybraných parkovísk uvádza nasledujúca tabuľka.

Tab. 146: Počet parkovacích úkonov vozidiel

Označenie parkoviska	Kapacita	30 min	120 min.	8 hod.	Viac ako 8 hod.	Spolu	%
Zimná ul.	170	935	354	143	7	1 439	50,8
Tržnica	30	97	51	7	0	155	5,5
Geologický prieskum	70	36	18	9	0	63	2,2
Pošta	88	480	162	64	3	709	25,0
Elektrárenská	40	257	149	58	5	469	16,5
Spolu	398	1 805	734	281	15	2 835	100

Zdroj: ARCHEKO Ateliér architektúry, urbanizmu a ekológie, s.r.o. Banská Bystrica, údaje z a rok 2007

Uvedená tabuľka udáva percentuálny podiel parkujúcich vozidiel na piatich vybraných hlavných parkoviskách (parkovisko na Letnej ulici bolo v čase prieskumu nefunkčné) a dĺžky parkovania. Krátkodobé parkovanie do 30 minút tvorí 63,7% všetkých parkovaní, parkovanie do 2 hodín 25,9%. Na základe údajov tvorí krátkodobé parkovanie do 120 minút 89,6% všetkých parkovaní v pamiatkovej zóne v čase od 8.00 do 18.00 hod. Počet parkovacích úkonov pripadajúcich na 1 parkovacie miesto v roku 2007 bol 7,12.

Príjem z poplatkov za parkovanie zo všetkých parkovísk v meste bol v roku 2006: 50 831,00 EUR, v roku 2009: 122 751,00 EUR. K 30.09.2010 predstavujú čiastku 118 463,00 EUR.

12.1.2 Cestná svetelná signalizácia a dopravné značenie

Mestom Spišská Nová Ves prechádzajú hlavné ťahy II/533 severo-južný ťah (od Rožňavy) -11km na území mesta; II/536 východno-západný (z Košíc smer Poprad) 7-8 km na území mesta; obe cesty prechádzajú centrom mesta. Na týchto cestách sa nachádzajú 4 svetelné križovatky a 2 železničné prejazdy, jeden vo východnej časti mesta a druhý v západnej časti mesta. Obidve železničné priescestia sú vybavené svetelnou signalizáciou a rampami, ale doposiaľ nie je vyriešená bezpečnosť chodcov prechádzajúcich železničným priescestím v západnej časti mesta, kde chýba chodník pre chodcov, osvetlenie a značenie. Jedná sa o veľmi frekventovaný prechod, ktorý spája sídlisko Západ s centrom mesta. Bezpečnosť chodcov nie je zabezpečená aj pri severnom obchvate mesta v smere Poprad – Košice v priemyselnej zóne mesta, kde od železničného priescestia v úseku 400 metrov chýba chodník pre chodcov.

12.1.3 Mestská verejná doprava

Mestskú verejnú dopravu (MVD) v meste zabezpečuje dopravca eurobus, a.s. Košice, Dopravný závod Spišská Nová Ves. Systém MVD v meste tvorilo do roku 2008 19 liniek, v rámci optimalizácie siete MVD však došlo v roku 2009 k jeho zníženiu na 12, z toho linka č. 12 je so súhlasom mesta pozastavená pre extrémne nízku frekvenciu cestujúcich.

Tab. 147: Výsledok optimalizácie MVD v roku 2009

	Pred optimalizáciou	po optimalizácii	rozdiel
Počet liniek	19	12	- 7
Počet spojov, toho:	443	353	- 90 (z toho linka č. 19 = 42 spojov)
mesto	399	317	- 80
Smižany	44	34	- 10

Zdroj: eurobus a.s.

Optimalizáciou bol o 42% znížený počet liniek v meste, počet spojov v meste sa však znížil len o približne 20% rovnako ako aj počet spojov zabezpečujúcich dopravu do Smižian.

Tab. 148: Základné ukazovatele prevádzky MVD

	2007	2008	2009
Počet prepravených osôb v MVD (v tis.)	2 939	2 808	2 420
Dĺžka tratí (autobusy, v km)	186	186	125
Počet ubehnutých km (autobusy)	783 747	774 665	701 789
Počet autobusov I	23	23	22
Počet prepravených pasažierov v MVD	2 939 024	2 808 150	2 419 568
Ø- fyzický počet pracovníkov spolu	183	179	180
z toho vodiči MVD	28	28	26

Zdroj: Spišská Nová Ves

V zmysle vyššie uvedenej tabuľky je zrejmé, že v priebehu rokov 2007 – 2009, došlo k poklesu dĺžky tratí MVD v meste (33%) ako aj k poklesu počtu ubehnutých kilometrov (o 18% - keďže pokles počtu ubehnutých kilometrov je nižší ako je počet km tratí, je možné konštatovať, že MVD jazdila na zostávajúcich tratiach s vyššou frekvenciou). Znížil sa aj počet prepravených osôb (približne o 18%)

Tab. 149: Sieť liniek MVD v Spišskej N. Vsi s dobou prevádzky jednotlivých spojov

linka	Trasa linky	Doba premávky			
		4. - 9.00	9.-13.00	13. - 23.00	So -Ne
1	AS- Sídliisko Východ – Poliklinika	Áno, od 5.00	Áno	Áno, do 18.10	Áno, poobede
2	AS-Zimný štadión-Tarča-Autobusová stanica	Áno, od 5.00	Áno	Áno, do 18.10	Áno, doobedu
3	Autobusová stanica – Sídliisko Východ – Ferčakovce – Novoveská Huta	Áno	Áno	Áno	Áno
4	Pilvud – Smižany – Sídliisko Západ – Pilvud	Áno	Áno	Áno	Áno
5	Embraco/ Sídliisko Východ – Sídliisko Mier – Sídliisko Východ / Embraco	Áno, od 5.00	Áno	Áno	Áno
6	Autobusová stanica – Sídliisko Mier – Autobusová stanica	Áno, len do 7.10	X	X	X
7	Autobusová stanica – Madaras park – Pilvud – Teplica rázcestie	Áno, od 5.30	Áno	Áno	X
8	Sídliisko Západ- Telep – Sídliisko Východ – ZŠ Lipová	Áno	Áno	Áno	Áno
9	Autobusová stanica – Sídliisko Východ – Embraco	Áno	X	Áno	X
10	Smižany – Sídliisko Západ – Embraco	Áno, od 5.00	X	Áno	Áno, len ráno
11	Sídliisko Západ – Sídliisko Mier - ZŠ Lipová – Autobusová stanica	Áno (len počas dní školského vyučovania)	X	X	X

Zdroj: Cestovné poriadky MVD Sp. Nová Ves, údaje k 12/2009

Tab. 150: Počet nástupov v MVD Spišská Nová Ves

ID	HOD	priemer prac. deň	priemer víkend	spolu týždeň	denný priebeh pracovné dni	denný priebeh víkend	hodina
1	H-01	1	1	6	0,01	0,03	1
2	H-02	0	1	3	0,00	0,02	2
3	H-03	0	0	0	0,00	0,00	3
4	H-04	0	1	3	0,00	0,02	4
5	H-05	21	1	106	0,17	0,02	5
6	H-06	844	169	4557	6,85	5,67	6
7	H-07	1531	137	7927	12,42	4,59	7
8	H-08	1526	99	7826	12,38	3,33	8

9	H-09	634	238	3647	5,15	8,01	9
10	H-10	538	177	3042	4,36	5,95	10
11	H-11	523	187	2986	4,24	6,27	11
12	H-12	489	132	2708	3,97	4,42	12
13	H-13	501	134	2772	4,06	4,49	13
14	H-14	1039	194	5585	8,43	6,53	14
15	H-15	1374	249	7369	11,15	8,38	15
16	H-16	1019	166	5426	8,27	5,57	16
17	H-17	599	143	3283	4,86	4,81	17
18	H-18	530	242	3136	4,30	8,14	18
19	H-19	372	239	2335	3,01	8,02	19
20	H-20	200	184	1368	1,62	6,19	20
21	H-21	97	110	704	0,79	3,70	21
22	H-22	193	128	1222	1,57	4,31	22
23	H-23	293	46	1557	2,38	1,53	23
24	H-24	1	1	4	0,00	0,02	24
Súhrnne		12325	2973	67572	100,00	100,00	

Zdroj: Výskumný ústav dopravný, počet nástupov ČAS/DEŇ - 6.týždeň (4.-10.február 2008)

Technický stav dopravných prostriedkov MVD sa zlepšil a to výmenou 10 autobusov v r. 2009. Vozový park je obnovený na 59 % dennej potreby autobusov MVD, resp. 49 % celkového stavu autobusov MVD a kapacitne postačujúci. Na rok 2011 dopravca plánuje pokračovať v obnove vozového parku zakúpením dvoch veľkokapacitných autobusov, z toho 1 ks pre mesto Sp. N. Ves a 1 ks pre obec Smižany. Údržba dopravných prostriedkov sa vykonáva dodávateľským spôsobom u zmluvného partnera v súčasnosti Tempus Trans s.r.o.

12.1.4 Prímestské dopravné spojenia

Prímestskú autobusovú dopravu (PAD) v Spišskonovoveskom regióne zabezpečuje rovnaký dopravca, ako MVD v meste (eurobus, a.s. Košice) – spolu 19 liniek a ich 208 spojov premávajúcich denne a 32 víkendových spojov zo Sp. Novej Vsi. PAD pre mesto zabezpečuje dopravca eurobus Košice (rovnako ako je tomu v prípade MVD v meste), z čoho sa dá predpokladať, že jednotlivé linky budú prechádzať po mestských komunikáciách v rovnakých smeroch ako idú linky MVD (zastávky Železničná stanica, Štefánikovo nám., Teplička rázcestie, Hájik, Pivud, VSM, Radnica, sídlisko Východ, Madaras, ZŠ Lipová, EMBRACO, VI. ZŠ, NsP rázcestie). Takým spôsobom sa zapájajú do dopravnej obsluhy samotného mesta, čo znižuje potrebu počtu spojov MVD v uvedených smeroch. Z porovnania jednotlivých liniek PAD a ich spojov vo väčšine prípadov vyplýva, že pokiaľ príde prímestská linka do cieľa svojej cesty (na autobusovú stanicu) zastavuje na viacerých zastávkach MVD (cca 2 – 4). To má svoje výhody hlavne v ranných a večerných hodinách, kedy sa nemusia cestujúci prepravovať na autobusovú stanicu mestskou dopravou a odtiaľ pokračovať PAD do okolitých obcí a miest.

Väčšinou spojov liniek PAD začína ráno medzi 4,30 a 5,00 hodinou a končí svoje spoje po 22.30 hodine (niektoré aj po 23,00 h). Najviac prímestských liniek a ich spojov počas pracovného dňa smeruje z mesta do:

- Levoče (55 spojov),
- Markušoviec (37 spojov)
- Spišských Vlách (23 spojov),
- Krompách (23 spojov),
- Spišského Štvrtku (20 spojov),
- Tepličky (16 spojov),
- Nálepškova (14 spojov)

Pre rekreačné stredisko Čingov sa využíva prímestská linka do Spišských Tomášoviec. Na Košiarny briežok nie je zriadená žiadna prímestská linka z technického dôvodu (technické parametre vozovky a technický stav).

Okrem tohto dopravcu zabezpečujú PAD aj ďalší 3 dopravcovia, ktorí denne vypravajú zo Sp. Novej Vsi 48 spojov a cez víkend 20 spojov. Ako z celkového počtu spojov vyplýva, má mesto dobre spojenie

s okolitými obcami počas pracovných dní (253 spojov) a 42 spojov počas víkendov ako to vyplýva zo štúdie VÚD Žilina z r. 2008.

12.2 Pešia doprava

Pešia doprava je v meste využívaná vzhľadom na krátke vzdialenosti medzi jednotlivými územnými obvody a vytvorenou pešou zónou v centrálnej historickej časti mesta (pešie priestranstvá v centre mesta). Z tohto priestoru vychádzajú hlavné smery chodníkov pre peších jednak na autobusovú a železničnú stanicu, jednak v smere k športovému areálu a k vodnému areálu. V budovaní pešej dopravy sa sleduje prepojenosť centra mesta s hlavnými dopravnými cieľmi, ktoré predstavujú železničná a autobusová stanica. Tieto sú v tesnej blízkosti, čo je výhodné pre dopravnú obsluhu pešou dopravou.

Vzdialenosti sú nasledovné:

- centrum mesta – železničná stanica - cca 800 m,
- centrum mesta – autobusová stanica - cca 1100 m
- železničná stanica – autobusová stanica - cca 350 m

Návrh územného plánu predpokladá úplnú zmenu doterajšieho ponímania centrálnej mestskej oblasti tak, aby v budúcnosti bola dosiahnutá výrazná priorita pohybu chodcov po verejných priestoroch na území celého centra, prípadne jeho podstatnej časti. Na základe tohto východiskového zámeru sa navrhuje výrazné obmedzenie vstupu automobilovej dopravy do tejto celomestskeho významnej zóny. V návrhu sú formulované princípy pridelenia a rozdelenia jednotlivých disponibilných plôch pre pešiu, automobilovú a statickú dopravu.

12.3 Cyklistická doprava

Nemá vzhľadom na rovinatý terén mesta obmedzujúci charakter a umožňuje plný rozvoj cyklistickej dopravy, avšak v súčasnosti na území mestá nie sú vybudované ucelené cyklistické chodníky, aj keď mesto využilo budovanie takýchto úsekov v rámci výstavby supermarketoch Lidl, Hypernova a Kaufland. Bicyklisti tak môžu v súčasnosti využívať buď frekventované mestské komunikácie, alebo jazdiť po chodníkoch medzi chodcami.

V roku 2009 sa v meste nachádzali tieto cyklistické chodníky:

- Hornád 1: Sadová ul. (MPC) → Kraskova ul. (6. ZŠ) - cca 530 m.
- Hornád 2: ul. Za Hornádom (sídľ.) → Elektrárenská ul. (Shell PHM) - cca 380 m.
- Letná ulica: č. domu 78 → č. domu 22 - cca 780 m
- Duklianska ulica: Metropol → Kaufland - cca 380 m.
- Ferčakovce: Muráňska ulica → Kamenný obrázok - cca 590 m.

Tieto trasy spolu predstavujú 2 660 m spevnených a vyznačených cyklotrás mestského charakteru.

Obr. 24: Prehľad realizovaných a vyznačených cyklotrás

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves, údaj k 15.6.2010

V budúcnosti sa plánuje výstavba turistických chodníkov, ktoré budú viesť od železničnej stanice v smere na Smižany do Čingova, na Podlesok a v smere na Novoveskú Hutu. Keďže mestom preteká rieka Hornád vzniká tu možnosť aby sa úpravou hrádzi okolo rieky vybudovali cyklistické chodníky pre rekreačné účely. Takéto trasy pre cyklistov sa môžu v budúcnosti prepojiť na mestské komunikácie a postupne vytvoriť základ ucelených trás na území mesta. Mesto má spracovaný materiál ako súčasť komplexnej ÚPD mesta Spišská Nová Ves, v ktorom sú navrhnuté cyklistické trasy na území mesta.

12.4 Železničná doprava

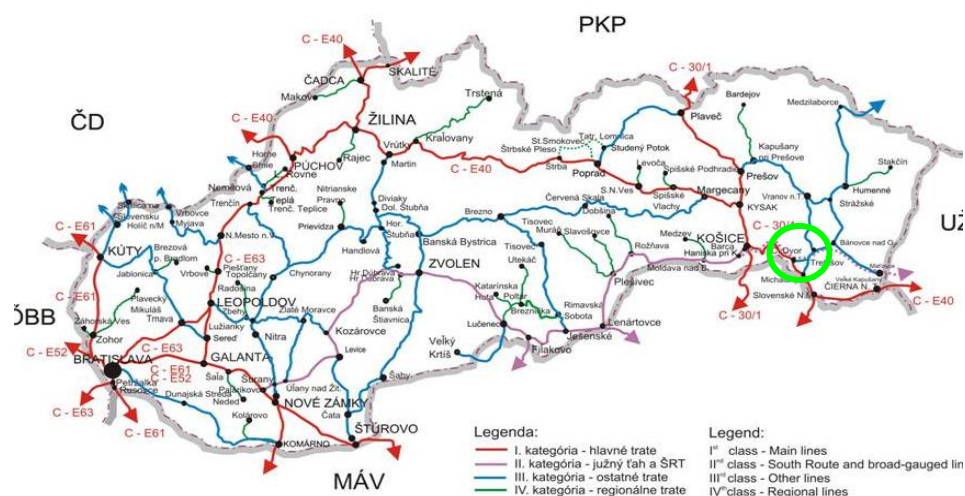
Železničná osobná doprava má osobitný význam, pretože zabezpečuje veľký podiel medzimestskej osobnej dopravy pre potreby nielen mesta, ale aj jeho záujmového územia.

Mestom prechádza celoštátna dráha (Bratislava – Žilina – Košice), ktorá je súčasťou medzinárodného železničného koridoru „Va“ (Terst - Bratislava - Žilina – Poprad - Užhorod – Kyjev. Slovenská vetva je dlhá 536,2km, vedie od Bratislavy cez Žilinu a Košice až do Čiernej nad Tisou.

Železničná stanica Spišská Nová Ves leží na trati ŽSR č. 180 (trať prvej kategórie) Žilina – Košice. Železničnú osobnú dopravu zabezpečuje v smere na Poprad a Košice denne 20 osobných vlakov a 22 rýchlikov z ktorých sú dva EC a IC rýchliky. Rýchliky premávajú v taktoch prakticky nonstop od 1,20h do 23,20h, osobné vlaky od 3,35h do 20,35h. Zo stanice tiež vychádza 13km trať ŽSR č. 186 do Levoče

(neelektrifikovaná jednokolaťová trať), na ktorej je však od roku 2003 zastavená osobná doprava. V súčasnosti je nahradená autobusovou dopravou, ktorej spoje premávajú v polhodinových intervaloch do neskorých hodín.

Obr. 25: Mapa železničných tratí na Slovensku

Zdroj: <http://www.zsr.sk/>

Vyššie storočná budova železničnej stanice v Spišskej Novej Vsi svojím usporiadaním a možnosťami dáva predpoklad pre poskytovanie služieb, t.j. spracovanie vozňových zásielok na Spiši. V rámci pracovísk nákladnej prepravy sa sústreďuje najmä na drevnú hmotu a na rezivo. Služby železnice takto využívajú viacerí miestni prepravcovia.

Celková úroveň železničnej stanice v Spišskej Novej Vsi však už nezodpovedá štandardným podmienkam na vybavenie cestujúcej verejnosti, a to najmä v súvislosti s tým, že Spišská Nová Ves je vstupnou bránou pre turistov smerujúcich do Slovenského raja.

12.5 Letecká doprava

V Spišskej Novej Vsi sa nachádza len športové letisko, ktoré je využívané miestnym aeroklubom, kde v prípade záujmu je možnosť poskytnutia vyhlídkových letov do bližšieho i vzdialenejšieho okolia. Letisko tiež môže byť využité na pristávanie súkromných lietadiel a helikoptér.

Najbližšie lietadlové dopravné spojenie je možné z Popradu (25km) a z Košíc (75km). V súčasnosti (údaje za rok 2010) je letisko Poprad - Tatry cieľom pravidelných letov z/do Bratislavy (Danube Wings) medzinárodných charterových letov z Ruska, Ukrajiny, Nemecka a Bulharska, - ako aj súkromných a obchodných letov všeobecného letectva. Viaceré lietadlá, pôvodne smerujúce na iné slovenské letiská, využívajú popradské letisko v prípade zlých poveternostných podmienok v mieste ich pôvodného určenia. Podobne letisko v Košiciach zabezpečuje pravidelné spojenie s Bratislavou, Prahou, Viedňou a Popradom - Tatrami, pričom takisto prevádzkuje charterové lety hlavne v letnej turistickej sezóne (Grécko, Turecko, Tunis, Egypt apod.)

12.6 Zhrnutie

Mesto Spišská Nová Ves leží na križovatke dvoch, pre okres Sp. Nová Ves významných ciest druhej triedy, ktoré vzhľadom na chýbajúci vonkajší okruh mesta smerujú všetku dopravu priamo do jeho centra. V súvislosti s výstavbou diaľničnej siete je pre mesto výzvou aj výstavba diaľničného privádzača. Plynulosť dopravy v meste zhoršuje aj kvalita komunikačnej siete v centre s nemožnosťou skľudňovať dopravu v bočných uliciach (nevyhovujúce technické parametre križovatiek a vybraných komunikácií). Orientáciu vodičov v meste zhoršuje aj chýbajúci orientačný systém v meste.

Statická doprava v meste sa vyznačuje nedostatkom parkovacích miest v centre mesta - v zmysle urbanistickej štúdie z roku 2007 je potrebné dobudovať a/ alebo skvalitniť 840 parkovacích miest čo predstavuje približne 50% počtu existujúcich parkovacích miest (2007), pričom potrebné je zabezpečiť najmä možnosti pre krátkodobé parkovanie (parkovanie do 2 hodín predstavuje takmer 90% celkového počtu parkovane v centrálnej zóne mesta). Komplikovaná situácia pri parkovaní je aj na sídliskách a v obytných častiach mesta. Budovanie nových parkovacích plôch musí byť doplnené v súčasnosti chýbajúcim komplexným parkovacím systémom pre ich využívanie. Mestu tiež chýba komplexná pasportizácia dopravného značenia, čo komplikuje situáciu pri jeho pravidelnej obnove.

Komunikačný systém mesta sa vyznačuje nedostatkom cyklodopravných trás (napriek tomu, že mesto ma rovinatý charakter) ako aj chýbajúcimi chodníkmi pre chodcov vo vybraných častiach mesta, čo znižuje ich bezpečnosť. Pre chodcov nie je bezpečným ani prepojenie sídliska Západ I s centrom mesta, vedúce cez železničné priecestie, bez chodníka a osvetlenia pre chodcov. V meste sa nachádzajú viaceré svetelné križovatky hlavne v centrálnej zóne, nevyznačujú sa však schopnosťou efektívne regulovať plynulosť dopravy a zabezpečovať bezpečnosť účastníkov cestnej premávky. Z hľadiska bezpečnosti dopravy je potrebné sa zaoberať aj parametrami ďalších z nich. Plánovania realizácia veľkých investičných projektov (HorSki park a pod.) predpokladá aj vybudovanie lanoviek.

Mestskú hromadnú dopravu v meste ako aj prímestskú dopravu zabezpečuje firma eurobus a.s.. Vyznačuje sa dostatkom mestských aj prímestských liniek, hoci počet km tratí MVD v meste v období rokov 2006 – 2008 poklesol, počet najazdených kilometrov poklesol v menšej miere (aj napriek poklesu rozsahu tratí, boli zostávajúce linky prevádzkované s vyššou frekvenciou). MVD v posledných rokoch pravidelne obnovovala svoj vozový park, ktorý sa preto v súčasnosti vyznačuje dostatočnou kvalitou. Pre väčšie pohodlie cestujúcich v MVD je potrebné modernizovať autobusové zastávky.

Mesto leží na železničnej trati prvej kategórie, čo zabezpečuje výbornú dostupnosť mesta týmto druhom dopravy, aj z hľadiska počtu pravidelných liniek. Železničná stanica je v zlom technickom stave a nevyhovuje požiadavkám pre moderné odbavovanie cestujúcich ako aj nákladnej prepravy. Mesto nemá vlastné letisko, ale letecká dostupnosť je zabezpečovaná cez blízke letiská medzinárodného významu (Poprad a Košice).

13 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

13.1 Zásobovanie pitnou a úžitkovou vodou

Podtatranská vodárenská spoločnosť a.s. dodáva pitnú a úžitkovú vodu mestu Spišská Nová Ves. Táto spoločnosť spravuje prostredníctvom svojich odšepných závodov v mestách Stará Ľubovňa, Poprad a Spišská Nová Ves vodovodnú sieť o dĺžke 132km. Mesto Spišská Nová Ves spolu s ďalšími sídlami okresu je napojené na Spišsko-popradskú vodárenskú sústavu (zdroje z Liptovskej Tepličke, v Spišskom Bystrom a pri Hrabušiciach) zásobenú len z podzemných zdrojov. Novoveská Huta je tiež zásobovaná z podzemných prameňov.

Zásobovanie vodou je z podzemných zdrojov (údaj od PVS a.s. k 30. aprílu 2010):

- prameň Fleischer, kde prietok vody je regulovaný od hodnoty 2,5 l/s až po 31 l/s,
- prameň Csaky – prietok vody od 1 l/s do 6,5 l/s,
- prameň Lanovka – prietok vody 7,5 l/s,
- prameň Zárez – prietok 8,5 l/s.

Ďalším zdrojom vody sú povrchové vody:

- ÚV Spišské Bystré, potok Bystrá - 60 l/s,
- ÚV Veľká Biela Voda – 110 l/s.

V katastri mesta sa nachádzajú menšie vodné zdroje nad Novoveskou Hutou.

Spotreba vody v roku 2007 bola 1 692 000m³, v roku 2008 1 696 000m³. Zásoby vody z jednotlivých zdrojov sú pri danej spotrebe vody aj pri zohľadnení jej vývoja postačujúce pre obyvateľov mesta.

Vzhľadom na prípravu veľkých investičných aktivít v oblasti rozvoja cestovného ruchu (Spišský raj) s predpokladanou vysokou návštevnosťou a tým i zvýšením spotreby vody, Podtatranská vodárenská spoločnosť pripravuje výstavbu Vodojemu Šajba a prepojavacieho vodovodu na Smižany.

Spoločnosť eviduje 10 až 18% stratu vody vo vodovodnej sieti o dĺžke 132 km. Priemerná spotreba vody na obyvateľa je 105,59 l/deň. Na verejný vodovod je napojených 99% všetkých obyvateľov v meste, avšak verejná vodovodná sieť si vzhľadom na svoj vek vyžaduje rekonštrukciu. Podnikateľské subjekty využívajúce zásobovanie z mestského vodovodu percentuálne tvoria 30,13%. Chýbajúce verejné rozvody vody sú v rómskych osadách Hájik (spracovaná dokumentácia pre územné rozhodnutie) a Podskala, v osade Vilčurňa sa rozvody nachádzajú, avšak nie sú využívané (osada je odpojená od prívodu vody prostredníctvom verejného vodovodu, z dôvodu, že obyvatelia osady neuhrádzali platby za dodávky vody). Obyvatelia majú zabezpečený prístup k pitnej vode, či už verejnými studňami alebo z vlastných studní (zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009). Chýbajúca je aj vodovodná sieť Pod Tepličkou.

13.2 Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Pokrytie kanalizačnou sieťou v meste Spišská Nová Ves je 99,9%, kde naprojektovaná kapacita ČOV je 20 218m³, čo predstavuje dvojnásobok čistenia terajšieho množstva a prietokové množstvo 234l/s. Odpadové vody sa čistia mechanicko - biologickým spôsobom. V prevádzke nie je ČOV v Novoveskej Hute, verejná kanalizácia z tejto časti mesta je napojená na kanalizáciu mesta Spišská Nová ves.

Tab. 151: Napojenosť na verejnú kanalizáciu a ČOV

Počet obyvateľov pripojených na VK (tis.)		Dĺžka kanalizačnej siete (km)	Voda vypúšťaná do tokov (tis. m3)	Množstvo čistených OV (tis. m3)	Množstvo vypúšťaných OV do vodných tokov - splaškových (tis. m3)
Počet	Z toho s ČOV				
38	38	73,11	6823	6823	1054

Zdroj: PVS a.s., údaj za rok 2009

Celkový objem odpadových vôd na jedného obyvateľa ročne pripadá 179,55tis.m³. Napojenosť obyvateľov mesta na ČOV je 99,9%. Ostatní, ktorí majú vlastné žumpy prípadne septiky 0,1%.

Kanalizačný systém v meste, rovnako ako rozvody vody, si už vyžaduje komplexnejšiu rekonštrukciu. Terajšia používaná technológia ČOV nedosahuje požadované parametre čistenia odpadových vôd a to

pre odstraňovanie dusíka Ncel z odpadových vôd, preto je naplánovaná rekonštrukcia ČOV v najbližšom období.

Rovnako ako v prípade verejného vodovodu, chýba kanalizácia v rómskych osadách Hájik a Podskala, kde je odvádzanie odpadových vôd riešené domovými žumpami, prevládajúce je však odvádzanie vôd do voľného priestranstva (zdroj: Program Synergia, Sp. Nová Ves, 2009).

S cieľom prípravy nového územia pre individuálnu výstavbu 129 rodinných domov a 4 polyfunkčných domov v lokalite Červený jarok v súlade s územným plánom mesta, bude v budúcom roku mesto realizovať úspešný projekt : „IS – vodovod a kanalizácia v lokalite Červený jarok v Spišskej Novej Vsi“.

13.3 Zásobovanie energetickými médiami

13.3.1 Zásobovanie elektrickou energiou

Akciová spoločnosť Východoslovenská energetika je hlavným dodávateľom elektrickej energie pre mesto Spišská Nová Ves. Táto spoločnosť zabezpečuje aj ostatné služby súvisiace s dodávkou elektrickej energie (prevádzkovanie zariadení, plánovanie a budovanie nových distribučných sietí, údržba a opravy). Územie je pokryté rozvodmi a možnosťami dodávok elektrickej energie . Prechádza ním vedenie vysokého napätia 22kV a nachádza sa tu aj elektrická rozvodňa. Čo sa týka dodávok elektrickej energie, inštalovaný výkon je dostačujúci. Rozvodné závody uskutočňujú periodické opravy a posilňovanie prenosových systémov. Meste sa nachádza elektrická rozvodná stanica 110/22kV Spišská. Nová Ves – Štrkovisko, kde sú napojené vedenia i pre okolité mestá (Levoča, Kežmarok).

13.3.2 Zásobovanie zemným plynom

Dodávateľom zemného plynu je SPP, nadnárodná energetická spoločnosť. Hlavným napájacím vedením zemného plynu pre okres Spišská Nová Ves je vysokotlakový plynovod Drienovská Nová Ves – Tatranská Štrba a napojenie na Považský systém Maležnice – Žilina. Pre potreby mesta je kapacita plynovodu postačujúca. Stupeň plynifikácie (pokrytie) mesta Spišská Nová Ves je veľmi vysoký (plynifikované je centrum mesta, sídliská Tarča, Juh-Mier, Ferčkovce, Západ, Východ a Sever-Blaumont). Novoveská Huta bude napojená na celomestský plynovodný systém prostredníctvom prepojovacieho plynovodu strednotlakový v dĺžke 1 300m s následným papršlekovým rozvodom. Očakávaný optimálny rozvojový trend výstavby v meste si vyžaduje plošnú plynifikáciu okrsku Na Šajbe (letisko) a Šulerloch. Na základe štatistického zisťovania v roku 2001 v meste Spišská Nová Ves bolo 90% trvale obývaných bytov a 83% trvale obývaných domov pripojených na rozvody plynu. Aktuálny technický stav existujúcich plynárenských zariadení vyhovuje platným normám a predpisom pre zabezpečenie spoľahlivosti a bezpečnosti prevádzky. Majiteľom majetku je SPP a.s., Bratislava a prevádzkovateľom SPP a.s., odštepný závod Poprad.

13.3.3 Zásobovanie teplom a teplou vodou

Mesto je pokryté teplovodnými rozvodmi na všetkých sídliskách a v centre mesta, okrem mestských lokalít, kde prevažuje individuálna bytová výstavba. Podľa spôsobu zásobovania teplom je najrozšírenejšie ústredné vykurovanie s dodávkou tepla z mimobytových zdrojov (86% bytového fondu), ostatné byty majú etážové, resp. lokálne vykurovanie.

V nízko podlažnej zástavbe rodinnými domami sa realizuje individuálne vykurovanie z drobných domových kotolní (výkon do 50kW). Tento spôsob vykurovania sa sústreďuje najmä v urbanistických okrskoch Centrum, Tarča, Ferčkovce a Novoveská Huta, ale vyskytuje sa na celom území mesta. Pokiaľ je k dispozícii plyn, sú tieto zdroje tepla komfortné a hygienicky nezávadné aj v prípade etážového či lokálneho vykurovania.

Hlavnou spoločnosťou vyrábajúcou a dodávajúcou teplo a teplú úžitkovú vodu pre bytové a nebytové priestory v meste je spoločnosť EMKOBEL, akciová spoločnosť s komunálnou kapitálovou účasťou (jediným akcionárom a vlastníkom je mesto Spišská Nová Ves). Jej vedľajšou činnosťou je výroba

a dodávka elektrickej energie z kogeneračných jednotiek prevažne do verejnej siete, montáž meradiel tepla, teplej i studenej vody, poradenské služby v oblasti výroby, dodávky, merania a regulácie tepla, obchodné služby v oblasti kúpy a predaja energetických zariadení na výrobu tepla a teplej úžitkovej vody (TÚV), oprava a údržba tlakových zariadení v rozsahu bezpečnostného zariadenia, zabraňujúce prekročeniu najvyššieho pretlaku a zámočnícke práce. V roku 2009 zamestnával celkom 51 pracovníkov.

EMKOBEL spravuje 25 plynových kotolní s celkovým inštalovaným výkonom 118 MW (jednotlivo od 1 do 10 MW), 18,3km teplovodných rozvodov a v dvoch kotolniciach i kogeneračné jednotky na združenú výrobu tepla a elektrickej energie o celkovom výkone 0,33MW elektrickej a 0,49MW tepelnej energie (údaj za r.2009).

Ročne Emkobel predá približne 360 tisíc GJ tepla na vykurovanie a ohrev TÚV, približne 460 tisíc m³ TÚV a 3500 MWh elektrickej energie do verejnej siete i pre vlastnú spotrebu (údaje za roky 2007 – 2009). Teplo a TÚV dodáva do približne 9200 bytov, čo predstavuje odber 82,30% z celkového rozsahu dodávaného množstva energie a 17,70% do škôl, administratívnych budov i pre ostatnú infraštruktúru mesta, pre jeho cca. 28 tisíc obyvateľov. Emkobel zásobuje približne 79% všetkých domácností v meste teplom a teplou vodou, ostatné domácnosti okolo 21% má individuálne vykurovanie a ohrev vody (2009).

Z vyrobenej elektrickej energie v kogeneračných jednotkách v celkovej výške 1 340 MWh spoločnosť predala do verejnej siete 57,6%, pre Správu telovýchovných zariadení 28,2% a pre vlastnú spotrebu dodala 14,2% vyrobenej elektrickej energie (2009).

Tab. 152: Množstvo vyrobenej energie a predaného tepla

Základné ukazovatele	jednotka	2007	2008	2009
Predané teplo	MWh	103 749	104 824	97 157
Predaná TÚV	m ³	318 581	307 998	308 454
Predaná elektrická energia z KGJ	MWh	2 427	1 404	1 340

Zdroj: Emkobel, Spišská Nová Ves

Tab. 153: Spotreba plynu spoločnosťou EMKOBEL

Spotreba plynu	2007	2008	2009
TÚV (v m ³)	3 318 936	3 259 287	3 213 296
ÚK (v m ³)	8 844 182	8 566 664	8 082 389
Spolu	12 163 118	11 825 951	11 295 685

Zdroj: Emkobel, Spišská Nová Ves

Nepretržitý proces modernizácie a zavádzania nových technológií v tepelných zariadeniach sa prejavil v zlepšení využitia výrobných kapacít a v priaznivom poklese spotreby zemného plynu ako je vidieť z tabuľky, kde došlo k poklesu celkového množstva spotrebovaného zemného plynu v rokoch 2007 až 2009 o 867 433m³ plynu čo predstavuje pokles o 7,13%. Zavedený moderný automatizovaný systém riadenia tepelných zariadení garantuje i vysoký stupeň ich bezpečnosti a efektívnosti.

Emkobel, a.s. realizovala v rokoch 2007 - 2010 s cieľom modernizácie zariadení a úspor v prevádzkových nákladoch tieto plánované investičné projekty spolu za cca 1,5 mil. EUR:

- montáž pätných meradiel spotreby teplej úžitkovej vody na vstupoch do odberných miest"
- rekonštrukcia plynovej kotolne na Zimnom štadióne"
- rekonštrukcia sekundárnych vykurovacích rozvodov" v okruhu plynovej kotolne na ul. Šoltésovej, Hviezdoslavovej, Wolkerovej, Dubovej.
- výmeny plynových kotlov v dvoch plynových kotolniciach na sídlisku MIER a na Fabiniho ulici,
- výmena plynového kotla a montáž bezexpanzného systému na sídlisku Mier na Triede 1.mája, a na sídlisku Tarča na Agátovej ulici,
- výmena troch vykurovacích kotlov v plynovej kotolnici na sídlisku Tarča na Dubovej ulici

Okrem spoločnosti Emkobel sa v meste nachádzajú nasledujúci výrobcovia, resp. predajcovia tepla:

- COOP Jednota Liptovský Mikuláš, divízia Spišská Nová Ves - teplo vyrába a predáva nebytovým spotrebiteľom.

- Stredná priemyselná škola drevárska, Filinského 7- teplo vyrába pre vlastnú potrebu a tiež predáva pre 62 bytových jednotiek (sociálne byty) v správe mesta Spišská Nová Ves.
- Základná škola Ing. Kožucha teplo vyrába a dodáva len pre vlastnú potrebu na vykurovanie a TÚV
- Raden s.r.o., Košice vyrába a dodáva teplo pre Nemocnicu s poliklinikou Spišská Nová Ves.

13.4 Zhrnutie

Územie mesta je takmer v celkovom rozsahu pokryté rozvodmi vody, kanalizáciou, rozvodmi plynu a teplovodnými rozvodmi, rovnako ako elektrickými rozvodmi. Problematickými v tejto oblasti sú najmä rómske osady Hájik a Podskala (chýbajúca infraštruktúra pre verejný vodovod a kanalizáciu) ako aj nevyhovujúci stav rozvodov vo vybraných častiach mesta. budovať environmentálnu infraštruktúru je potrebné aj v nových lokalitách pre individuálnu bytovú výstavbu.

Súčasný zdroj pitnej vody na území mesta sú pre mesto postačujúce. Rovnako je postačujúca kapacita mestskej čističky odpadových vôd pre na kanalizáciu napojené subjekty. ČOV v Novoveskej Hute nie je v prevádzke z dôvodu nevyhovujúceho technického stavu, pričom obyvatelia a subjekty v tejto časti mesta sú napojené na kanalizáciu v meste. Aj z tohto dôvodu je potrebné zlepšiť stav ČOV v samotnom meste. Infraštruktúra pre zásobovanie plynom je vo vyhovujúcom technickom stave. Zásobovanie teplom a teplou úžitkovou vodou, z časti aj elektrickou energiou v meste zabezpečuje spoločnosť mesta – Emkobel. Spoločnosť zásobuje približne 79% všetkých domácností v meste teplom a teplou vodou, ostatné domácnosti okolo 21% má individuálne vykurovanie a ohrev vody (2009).

14 BEZPEČNOSŤ OBČANOV A NÁVŠTEVNÍKOV MESTA

Pocit bezpečia obyvateľov mesta, ako aj jeho návštevníkov je jedným z predpokladov kvality života. O priamu bezpečnosť sa v Spišskej Novej Vsi starajú subjekty štátna a mestská polícia.

14.1 Štátna polícia a jej činnosť

Policajný zbor (PZ) je ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorý plní úlohy vo veciach vnútorného poriadku, bezpečnosti, boja proti zločinnosti vrátane jej organizovaných foriem a medzinárodných foriem ako aj úlohy vyplývajúce z medzinárodných záväzkov SR. So zabezpečením bezpečnosti miest PZ plní najmä tieto úlohy:

- spolupôsobí pri ochrane základných práv a slobôd, najmä pri ochrane života, zdravia, osobnej slobody a bezpečnosti osôb a pri ochrane majetku
- odhaľuje trestné činy a zisťuje ich páchatel'ov
- spolupôsobí pri odhaľovaní daňových únikov, nezákonných finančných operácií a legalizácie príjmov z trestnej činnosti
- vykonáva vyšetrovanie o trestných činoch a skrátené vyšetrovanie o trestných činoch
- spolupôsobí pri zabezpečovaní verejného poriadku; ak bol porušený, robí opatrenia na jeho obnovenie
- odhaľuje priestupky a zisťuje ich páchatel'ov, a ak tak ustanovuje osobitný zákon, priestupky aj objasňuje a prejednáva
- vykonáva pátranie po osobách a pátranie po veciach
- dohliada na bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky a spolupôsobí pri jej riadení

Obvodné oddelenie PZ v Spišskej Novej Vsi má v svojej pôsobnosti okrem mesta ešte ďalších 10 príľahlých obcí a severnú časť územia Slovenského raja (strediská Čingov, Košiarný Briežok, Ďurkovec). Územie samotného mesta je s cieľom sledovania protiprávneho správania a konania rozdelené na 6 častí:

1. centrum mesta (Letná ul. + okolie v severnej časti mesta vrátane železničnej a autobusovej stanice)
2. centrum mesta (Zimná ul. + okolie v južnej časti mesta po riekú Hornád)
3. sídlisko Mier
4. rómska osada Vilčurňa, lokality pod sídliskom Tarča, Ferčekovce a Novoveská Huta
5. sídlisko Tarča, rómska osada Podskala
6. sídlisko Západ 1

Najvyššia miera kriminality sa prejavuje na sídliskách s prevahou majetkovej trestnej činnosti, krádeže, krádeže vlámaním, poškodzovania cudzej veci. Nasledujú priestory supermarketov s drobnou trestnou činnosťou v rámci krádeží rôzneho tovaru a potravín. Vo večerných hodinách prevláda násilná delikvencia v súvislosti so záverečnými hodinami v pohostinských zariadeniach, ktorá pokrýva najmä centrum mesta, v menšej miere aj sídliská. Nie vždy sa však jedná o trestnú činnosť, často sa jedná o rôzne priestupky na úseku občianskeho spolunažívania.

V nasledujúcej tabuľke je uvedený prehľad 10 vybraných ukazovateľov trestnej činnosti, ktoré sú reprezentatívnymi údajmi aj keď sa vzťahujú na celý obvod, nie len na samotné mesto. Z tabuľky je zrejmé, že počet trestných činov z roka na rok rastie a ich objasnenosť medziročne klesá, aj keď v roku 2009 bola stále vyššia ako celoslovenský priemer:

- 6 z 10 ukazovateľov má za posledné 3 roky stúpajúcu tendenciu (napr. vraždy z 0 na 2; znásilnenia z 1 na 3; majetková trestná činnosť z 451 na 524; lúpeže zo 7 na 14),
- Za sledované obdobie klesla násilná trestná činnosť (o 16%), mravnostná trestná činnosť o 50%, stagnujúci charakter vykazuje počet krádeží motorových vozidiel a počet krádeží vlámaním do bytov
- Objasnenosť trestnej činnosti je vyššia ako celoslovenský priemer v 6 z 10 ukazovateľov, pričom 100%-ná je objasnenosť vražd, znásilnení, mravnostnej trestnej činnosti

- Nižšiu ako priemernú objasnenosť dosahuje Obvodné oddelenie PZ v Sp. Novej Vsi v rámci lúpeží, krádeží vlámaním, krádeží vlámaním do bytov a v prípade ekonomickej trestnej činnosti
- Celkový priemer objasnenosti skutkov v Spišskej Novej Vsi a okolí nedosahuje 50%, je však vyšší ako je celoslovenský priemer
- Z hľadiska počtu trestných činov na 10 000 obyvateľov je v danom obvode, v porovnaní s úrovňou SR, nepriaznivá situácia najmä v rámci majetkovej trestnej činnosti (o 44,7% vyššia ako údaj za SR), v rámci lúpeží (o takmer 50% vyššia) a v rámci krádeží vlámaním (vyššia takmer o 60% v porovnaní so SR)

Tab. 154: Prehľad vybraných ukazovateľov trestnej činnosti v meste

Rok	Mesto Sp. Nová Ves			SR	Mesto Sp. Nová Ves	
	2007	2008	2009	2009	Na 10000 obyvateľov	SR
Celkom počet skutkov	532	596	626	104 905	166,98	193,37
<i>Objasnenosť</i>	56,0 %	50,2 %	49,8 %	47,14 %		
Násilná trestná činnosť	85	70	72	8337	19,20	15,36
<i>Objasnenosť</i>	72,9 %	81,4 %	79,17%	71,94 %		
Vraždy	0	1	2	84	0,000028	0,15
<i>Objasnenosť</i>	0	100%	100%	85,71 %		
Lúpeže	7	9	14	1358	3,73	2,50
<i>Objasnenosť</i>	71,4 %	55,6 %	50%	52,74 %		
Mravnostná trestná činnosť	8	6	4	791	1,07	1,46
<i>Objasnenosť</i>	87,5 %	66,6 %	100%	77,24 %		
Znásilnenia	1	1	3	142	0,80	0,26
<i>Objasnenosť</i>	0	0	100 %	71,83 %		
Majetková trestná činnosť	451	478	524	52399	139,77	96,58
<i>Objasnenosť</i>	42,1 %	31,8 %	36,2%	30,36 %		
Krádeže motorových vozidiel	5	7	5	3779	1,33	6,96
<i>Objasnenosť</i>	60%	42,9 %	40%	25,69 %		
Krádeže vlámaním	153	173	170	15394	45,34	28,37
<i>Objasnenosť</i>	22,9%	26,6%	23,53%	24,09%		
Krádeže vlámaním do bytov	15	18	18	2330	4,80	4,29
<i>Objasnenosť</i>	40 %	44,4%	27,78%	37,38 %		
Ekonomická trestná činnosť	121	102	138	19518	36,80	35,98
<i>Objasnenosť</i>	47,9 %	44,1%	40,58%	44,77 %		

Zdroj: PZ SR, Obvodné oddelenie Sp. N. Ves

Bezpečnosť cestnej premávky

Jednou z vyššie uvedených činností PZ je dohľad nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky a spolupôsobenie pri jej riadení. Dopravná nehodovosť je nie len v meste, ale na celom Slovensku vážnym negatívom ohrozujúcim bezpečnosť účastníkov cestnej premávky, pretože okrem materiálnych škôd spôsobuje aj nenahraditeľnú ujmu na zdraví a životoch obyvateľov. Cestná automobilová doprava a individuálny motorizmus je v súčasnosti sprevádzaný radom negatívnych dopadov na ľudí, spoločnosť, ale i životné prostredie. Najčastejšie príčiny dopravných nehôd v meste sú:

- nedanie prednosti v jazde,
- nepozornosť,
- nedodržanie vzdialenosti medzi vozidlami,
- nerešpektovanie dopravných značení.

Tab. 155: Dopravná nehodovosť v meste Spišská Nová Ves

Rok	2007	2008	2009	2010 (30.04.2010)
Počet dopravných nehôd	268	248	98	19
Usmrtené osoby	1	0	2	0
Ťažko zranené osoby	11	4	9	1

Lahko zranené osoby	38	59	36	6
Finančná škoda (EUR)	134478	147585	27 055	13 242

Zdroj: PZ SR, Obvodné oddelenie Spišská Nová Ves

14.2 Mestská polícia a jej činnosť

Mestská polícia v Spišskej Novej Vsi (ďalej len MsP) ako poriadkový útvar mesta pôsobí pri zabezpečovaní verejného poriadku, ochrane majetku a plní aj ďalšie dôležité úlohy v zmysle zákona NR SR č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov, všeobecne záväzných nariadení mesta, ale i ďalších právnych predpisov v oblasti ochrany života, životného prostredia, statickej dopravy a podobne. MsP zabezpečuje bezpečnosť občanov represívnymi i preventívnymi činnosťami v úzkej spolupráci s PZ SR, súdom, prokuratúrou ako aj ďalšími štátnymi orgánmi.

MsP sídli v novo zrekonštruovanej budove v ktorej došlo k výmene kúrenia, zrekonštruoval sa dvor, garáže a strecha (časť). V súčasnosti je počet príslušníkov MsP 28, oproti predchádzajúcim dvom rokom sa počet príslušníkov zvýšil len o jedného. V čase vzniku MsP bol počet príslušníkov 14. Celoslovenský projekt „Bezpečné mesto“, do ktorého sa zapojilo aj mesto odporúča jedného mestského policajta na 1000 obyvateľov. Podľa tohto odporúčania by ideálne malo mesto zamestnávať 37-38 príslušníkov MsP.

MsP v poslednom roku (2009) zakúpilo 4 nové motorové vozidlá (z toho jedno pre odchyt túlavých zvierat), došlo k výmene počítačovej techniky (10 PC), k výmene zbraní, obmene výstroje. V budove MsP sa okrem kancelárie, sociálneho zázemia a posilňovne, nachádza a využíva aj vzdelávacia miestnosť najmä na interné školenia a prednášky pre žiakov a študentov škôl zamerané na prevenciu kriminality a spoluprácu verejnosti s MsP.

V čase vzniku mestskej polície (1991) bolo jej sídlo v budove mestského úradu, kde MsP mala k dispozícii 2 miestnosti, jedno motorové vozidlo a nedisponovala žiadnym počítačom.

Každoročne od roku 2007 dochádza k zvyšovaniu efektívnosti práce MsP, ktorá je za hodnotené obdobie 2007-2009 v počte zákrokov na 1 príslušníka MsP vyššia o 30% (t.j. jeden príslušník MsP v roku 2009 vykonal o 30% zákrokov viac ako 1 príslušník MsP v roku 2007).

Tab. 156: Vývoj počtu vykonaných zákrokov MsP

	2007	2008	2009
Počet vykonaných zákrokov spolu	7686	9559	10383
Porušenie právnych noriem, z toho:	6150	7937	9249
<i>Zistených vlastnou činnosťou</i>	5613	7485	8729
<i>Oznámených na útvar MsP</i>	537	452	520
Iná činnosť¹¹	1536	1622	1134

Zdroj: MsP Sp. N. Ves

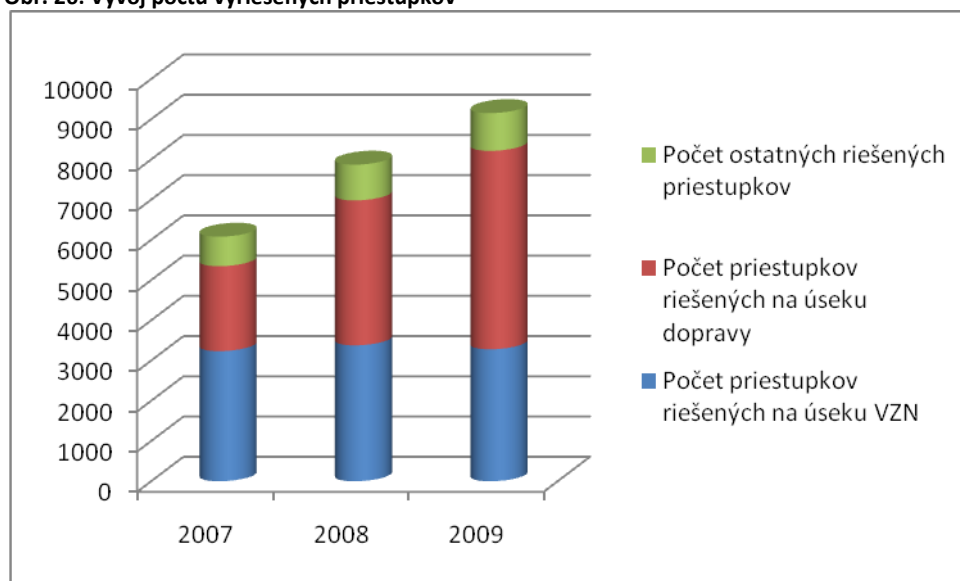
Tab. 157: Štatistika priestupkov a ich riešení MsP

Rok	2007	2008	2009	2010 (k 31.05.2010)
Počet príslušníkov MsP	27	27	28	28
Celkový počet vyriešených priestupkov	6150	7937	9249	3831
Počet priestupkov riešených na úseku VZN	3235	3379	3282	1216
Počet priestupkov riešených na úseku dopravy	2112	3603	4933	2350
Počet ostatných riešených priestupkov	734	890	939	247
Riešené v blokovom konaní	3994	5215	4899	2067
<i>Na sumu (EUR)</i>	<i>24275</i>	<i>34730</i>	<i>40304</i>	<i>17600</i>
Riešené blokom na pokutu nezaplatenú na mieste	39	11	3	0
<i>Na sumu (EUR)</i>	<i>*</i>	<i>*</i>	<i>*</i>	<i>*</i>
Riešené preventívne (dohovaraním)	1768	2367	3985	1578
Oznámené správnomu orgánu a pod.	214	172	208	61

Zdroj: MsP Sp. N. Ves, * Suma v blokovom konaní je spolu aj s blokom na pokutu nezaplatenú na mieste

¹¹ Zahŕňa napr.: pomoc občanom, kontroly na podávanie alkoholu mladistvým, hľadanie stratených vecí a osôb, otvorenie bytu, kontroly podozrivých osôb, spolupráca a asistencia iným inštitúciám verejnej správy a pod.

Obr. 26: Vývoj počtu vyriešených priestupkov

Zdroj: MsP Sp. Nová Ves

Z vyššie uvedených tabuliek je zrejmé, že:

- počet zákrokov, ktoré vykonávajú príslušníci MsP za sledované obdobie každoročne narastal (počet zákrokov v roku 2009 narástol o 35% oproti roku 2006), pričom nárast bol spôsobený nárastom počtu porušení právnych noriem
- príslušníci MsP najčastejšie zasahovali proti porušovateľom právnych noriem, čo v roku 2009 predstavovalo 89,08% z celkového počtu evidovaných zákrokov (podiel medziročne rastie – v roku 2006 predstavoval 80%)
- vlastnou činnosťou pracovníkov MsP bolo zistených približne 95% z celkového počtu porušení právnych noriem, len približne 5% tvorili oznámenia od občanov
- z celkového počtu zistených a oznámených priestupkov v danom roku tvorili v sledovanom období ostatné riešené priestupky stabilne okolo 10%, podiel priestupkov na úseku dopravy vzrástol (z 34,34% v roku 2006 na 53,34% v roku 2009), podiel priestupkov na úseku VZN (pričom sa jedná najmä o prípady porušovania VZN č. 3/2009 o podmienkach predaja, podávania a požívaní alkoholických nápojov na území mesta Spišská Nová Ves) na celkovom počte priestupkov v danom roku poklesol (z 52,60% v roku 2006 na 35,48% v roku 2009)
- z hľadiska počtu priestupkov vzrástol počet priestupkov na úseku dopravy za obdobie rokov 2006 – 2009 viac ako dvojnásobne, takmer o tretinu vzrástol aj počet ostatných priestupkov

Riešenie priestupkov na úseku dopravy ako napríklad: nezaplatenie poplatkov za parkovanie, státie na zeleni a pod. prešlo v roku 2009 pod Zákon o cestnej premávke č. 8/2009, čo spôsobilo nárast priestupkov riešených na úseku dopravy v roku 2009 oproti rokom 2007, 2008. Nejedná sa o priestupky riešené v rámci VZN platných na území mesta aj pre oblasť dopravy.

Preventívna činnosť

Kamerový monitorovací systém

Kamerový monitorovací systém predstavuje hlavne preventívny prostriedok. Výstupy z neho sú nápomocné pri dokazovaní aj orgánom činným v trestnom konaní, pri odhaľovaní hlavne majetkovej (krádeže prosté) a násilnej kriminality (lúpežné prepadnutia), ublíženia na zdraví a pod..

V meste sníma nielen centrum mesta, historické objekty, prístupové ulice, železničnú stanicu, ale aj ďalšie rizikové miesta. Za využitia kamerového systému sa v priebehu hodnoteného obdobia podarilo odhaliť páchatelov vandalizmu, krádeží ako aj popíjania alkoholu na verejných priestranstvách (v roku 2007 – 554 zistených skutočností a realizovaných činností, v roku 2008 – 733 a v roku 2009 – 1259). Uvedené nežiaduce správanie sa však často presúva z centra mesta a územných častí snímaných kamerou do okrajových častí mesta, kde kamery nemajú dosah, vzhľadom na čo je nevyhnutné ďalej rozširovať kamerový monitorovací systém. To prebiehalo v roku

2009, pričom hlavný dôraz bol kladený na sídlisko Mier, kde boli nainštalované 3 monitorovacie kamery, v závere roka aj jedna kamera na sídlisko Tarča.

Kamerový systém je rozširovaný v rámci projektu „Bezpečné mesto Spišská Nová Ves“ ktorý bol mestským zastupiteľstvom schválený dňa 29. 6. 2003. Po vytvorení vhodných podmienok na monitorovanie (prerezávka stromov), ktoré bránia snímaniu, bude pokračované v inštalácii kamier na sídlisku Tarča. V prípade získania ďalších finančných prostriedkov z výzvy Ministerstva vnútra SR je plánované pokračovanie jeho rozširovania na sídlisko Východ.

Rozmiestnenie kamerového systému bolo v roku 2009 v rámci mesta Spišská Nová Ves nasledovné (2009):

Kamera č. 1 : križovatka ulíc Zimná a Kožuchova

Kamera č. 2 : Štefánikovo nám. ul. Školská, Elektrárnská a Gorkého

Kamera č. 3 : ul. Letná, Gréckokatolícky kostol, Reduta, časť mestského parku

Kamera č. 4 : ul. Letná –oproti Radnici

Kamera č. 5 : ul. Duklianska, Starosaská a Odborárov

Kamera č. 6 : ul. Levočská, kruhová križovatka, časť ul. Hviezdoslavovej

Kamera č. 7 : ul. Duklianska, križovatka Hypernova-Kaufland

Kamera č. 8 : okolie železničnej stanice, ul. Fabíniho

Kamera č. 9 : ul. Hviezdoslavova , Odborárov

Kamera č.10: sídlisko Západ, ul. Stolárska-objekt MŠ

Kamera č. 11: sídlisko Západ, ulice Strojnícka, Kolárska, reštauračné zariadenie

Kamera č.12: sídlisko Západ ,ulica Hutnícka, príchodová cesta a objekt ZŠ

Kamera č.13: športový areál – futbalové ihrisko

Kamera č.14: sídlisko Mier, obchodné centrum

Kamera č.15: sídlisko Mier, Tr.1.mája, Zd. Nejedlého

Kamera č.16: sídlisko Mier, ul. Wolkerova, Jilemnického

Kamera č.17: sídlisko Tarča, obchodné centrum

Viktimológia:

V oblasti viktimológie t.j. špecificky orientovanej prevencie kriminality, ktorá sleduje cieľ, aby sa človek nestal obeťou trestného činu, zrealizovali príslušníci MsP radu prednášok.

Tab. 158: Prevencia viktimológie

Rok	2008	2009
Prednášky	43	54
Počet účastníkov	717	834

Zdroj: MsP Sp. N. Ves

Prevencia viktimológie realizovaná príslušníkmi MsP bola primárne zameraná na žiakov materských, základných, stredných škôl a taktiež seniorov (50 a viac roční).

Témami prednášok boli napr.:

- Kompetencie MsP
- Vandalizmus
- Sankcie za spáchané priestupky
- Trestná zodpovednosť mladistvých
- Obchodovanie s ľuďmi
- Šikanovanie
- Ako sa nestáť obeťou trestného činu

Starší ľudia boli upozorňovaní najmä na riziká spojené s návštevami rôznych podomových predajcov, falošných opravárov, plynárov, poisťovacích agentov a iných neznámych ľudí, ktorí by mohli zneužiť ich nepozornosť a dôverčivosť k páchaniu krádeží cenných predmetov a finančnej hotovosti.

Okrem prednáškovej činnosti príslušníci MsP pomáhali pri organizácii rôznych aktivít pre deti (Deň detí, Deň polície, Ukážky so psami v MŠ a ZŠ) a to hlavne v období prázdnin v detských táboroch. Denne počas školského roka zabezpečujú príslušníci MsP bezpečnosť chodcov na prechodoch pre chodcov v blízkosti škôl.

Okrem realizovaných prednášok bolo prostredníctvom hromadných oznamovacích prostriedkov (TV Reduta a Korzár) v roku 2009 zverejnených 21 článkov a relácií. V celoslovenských periodikách (STV, Markíza a JOJ) bolo odvysielaných 7 relácií o činnosti MsP. MsP pravidelne operatívne reaguje na dotazy občanov na webovej stránke mesta orientované na bezpečnostnú problematiku.

V organizačnej štruktúre MsP v Spišskej Novej Vsi je začlenená aj Dobrovoľná občianska stráž v rómskej osade Vilčurňa. Jej činnosť je orientovaná na odhaľovanie drobnej trestnej činnosti (krádeže drevnej hmoty, nedovolený odber elektrickej energie), ako aj násilnej kriminality. V súčinnosti so sociálnymi pracovníkmi MsÚ sú priebežne vykonávané kontroly zamerané do školskú dochádzku, znečisťovanie prostredia tvorením nepovolených skládok, ako aj celkového monitoringu spolunažívania v rómskej osade.

Realizované projekty

MsP bola v posledných dvoch rokoch úspešná v dvoch projektoch zameraných na prevenciu kriminality v cieľovej skupine mládeže 13-15 ročných, teda vo veku na prahu kriminálnej zodpovednosti. Oba projekty boli podporené Úradom vlády SR a MVSR (4 000 EUR).

Projekt „Ja som bol jedným z nich“ sa umiestnil v súťaži podobných projektov na 3. mieste v rámci SR. Cieľovou skupinou realizovaného projektu boli žiaci ZŠ na Hutníckej ulici v Spišskej Novej Vsi. MsP tento projekt prezentovala aj na Európskej cene za prevenciu kriminality, v decembri 2009 v Štokholme. Na uvedenej konferencii EUCPN bol tento projekt jedným z najsledovanejších projektov z praxe.

V roku 2010 sa začne realizácia projektu „Nový prístup k prevencii kriminality mladých Rómov: Organizovaným športom bližšie k zodpovednosti za seba“, ktorý je taktiež zameraný na prevenciu kriminality mládeže najmä na zvýšenie poznania a právneho povedomia rómskej mládeže a negatívnych následkoch ich protispoločenského správania. Vybraný partner je ZŠ na Kožuchovej ulici, ktorú navštevujú deti všetkých 3 rómskych osád v meste Spišská Nová Ves.

V spolupráci s ÚPSVaR v meste, odštartovalo Mesto a MsP pilotný projekt „Občianske hliadky“ s výberom, preškolením a zamestnaním nezamestnaných občanov mesta, ktorí budú pomocnou kapacitou pre MsP najmä pri prevencii, ale aj pri zabezpečovaní verejného poriadku v dvoch vybraných lokalitách: Sídľiská Mier a Západ.

V oblasti prevencie kriminality Mesto Sp. Nová Ves v spolupráci s Mestskou políciou realizovalo 3 projekty zamerané na znižovanie kriminality mladých ľudí vo veku od 14 do 18 rokov, podporených z programov Úradu Vlády SR a Ministerstva vnútra SR: „*Ja som bol jedným z nich*“, ktorý bol Radou Vlády SR pre prevenciu kriminality vyhodnotený ako tretí najúspešnejší v rámci SR a zároveň bol prezentovaný na Európskej cene za prevenciu kriminality v Štokholme (2009). Kontinuálne pokračovali projekty „*Dajme im šancu, alebo sebareflexiou k zmene správania*“ a „*Organizovaným športom bližšie k zodpovednosti za seba*“ zameraný na nový prístup k prevencii kriminality mladých Rómov v meste.

14.3 Hasičský a záchranný zbor a jeho činnosť

Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru (ďalej len OR HaZZ) v Spišskej Novej Vsi v zmysle zákona č.315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov a zákona č.314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi v znení neskorších predpisov:

- plní úlohy pri zdolávaní požiarov, poskytovaní pomoci a vykonávaní záchranných prác, pri haváriách, živelných pohromách a iných mimoriadnych udalostiach a pri ochrane životného prostredia,
- poskytuje pomoc pri ohrození života a zdravia fyzických osôb, majetku právnických osôb a fyzických osôb,
- vykonáva štátny požiarneho dozoru a plní úlohy štátnej správy na úseku ochrany pred požiarimi
- plní úlohy v oblasti výchovy, vzdelávania a odbornej prípravy na úseku ochrany pred požiarimi a v oblasti preventívno-výchovného pôsobenia,
- podieľa sa na plnení úloh integrovaného záchranného systému, civilnej ochrany a pri príprave na obranu štátu a činnostiach súvisiacich s mobilizačnými prípravami.

História profesionálnej požiarnej ochrany v meste Spišská Nová Ves siaha do roku 1951. Od vzniku Verejného požiarneho útvaru, neskôr Zboru požiarnej ochrany nadobudla zmenami právnych predpisov a taktiež územno-správneho členenia regiónu súčasnú podobu v roku 2001 zriadením Hasičského a záchranného zboru. Pôsobnosť OR HaZZ v Spišskej Novej Vsi je územne vymedzená pre okresy Spišská Nová Ves a Gelnica v ktorých má zriadené tri hasičské stanice a v ktorých vykonáva zásahovú a preventívnu činnosť.

Zásahová činnosť

Zásahový obvod hasičskej stanice v Spišskej Novej Vsi tvorí mesto Spišská Nová Ves a ďalších 26 priľahlých obcí. O bezpečnosť občanov sa neustále stará 10 slúžiacich príslušníkov, ktorí majú k dispozícii 8 zásahových vozidiel a množstvo technického vybavenia na likvidáciu požiarov a nevyhnutnú pomoc v rôznych život a zdravie ohrozujúcich situáciách.

Požiare

Mesto Spišská Nová Ves z dôvodu najvyššej koncentrácie obyvateľstva, priemyslu a zástavby v porovnaní so zvyškom miest a obcí v zásahovom obvode OR HaZZ v Spišskej Novej Vsi vytvára najväčšie riziká v súvislosti so vznikom požiarov, čo štatisticky dokazuje aj jeho 38,3 % priemerný ročný podiel na celkovej požiarovosti. Vývoj požiarovosti v meste má v posledných rokoch z hľadiska počtu požiarov vyrovnaný priebeh.

Tab. 159: Základné štatistické údaje o požiaroch v meste za posledných 5 rokov

Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Počet požiarov	85	106	90	89	78
Škoda na majetku (EUR)	1987207	30701	43427	72110	52380
Uchránené hodnoty (EUR)	2350329	218216	1839773	624250	1501120
Počet zranených osôb	0	0	3	1	0
Počet usmrtených osôb	0	0	0	0	0

Zdroj: OR HaZZ v Spišskej Novej Vsi

Analýza príčin požiarov poukazuje, že až v 88,9 % prípadov súvisí vznik požiaru s priamym či už úmyselným, alebo nedbanlivým konaním občanov. Len v 11,1 % prípadov je príčinou požiarov technická porucha, resp. pôsobenie živlov.

Tab. 160: Najčastejšie príčiny vzniku požiarov

Príčina	Počet požiarov
Vypaľovanie trávy a suchých porastov	177
Manipulácia s otvoreným ohňom	119
Elektrický skrat a zvýšený elektrický prechodový odpor	29
Úmyselné zapálenie neznámou osobou	22
Zváranie a rezanie plameňom, rozbrusovanie kovových materiálov	9
Obsluha tepelného spotrebiča pri varení	8

Zdroj: OR HaZZ v Spišskej Novej Vsi

Napriek prevahe požiarov v prírodnom prostredí a požiarov odpadu je potrebné venovať maximálnu pozornosť požiarom v objektoch, kde dochádza k najväčším škodám na majetku a rizikám ohrozenia života a zdravia občanov.

Tab. 161: Členenie požiarov z hľadiska miesta vzniku

Miesto vzniku	Počet požiarov	Priama škoda (EUR)
Prírodné prostredie (Trávnaté porasty, lesy)	189	9089
Stavebná časť a vybavenie budov vrátane technológie	120	2097891
Kontajnery na odpad a skládky odpadu	108	2963
Dopravné prostriedky	31	75882

Zdroj: OR HaZZ v Spišskej Novej Vsi

Technické zásahy

Neustále sa zväčšujúci rozsah činností OR HaZZ v Spišskej Novej Vsi kladie vysoké nároky na odbornosti, zručnosti a vybavenie zasahujúcich príslušníkov najmä pri technických zásahoch. Rôznorodosť udalostí nedovoľuje poskytnúť ucelený pohľad na celkovú činnosť v tejto oblasti, v zásade však prevláda záchrana osôb pri dopravných nehodách, odstraňovanie spadnutých stromov z komunikácií, povodňové záchranné práce a zdravotnícka pomoc. Počet týchto udalostí má v posledných rokoch podobne ako u požiarov vyrovnaný vývoj.

Tab. 162: Základné štatistické údaje o technických zásahoch v meste za posledných 5 rokov

Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Počet technických zásahov	76	86	86	72	96
Počet zranených	43	31	44	31	45
Počet usmrtených	3	6	2	2	6

Zdroj: OR HaZZ v Spišskej Novej Vsi

Požiarna prevencia

Základným princípom požiarnej prevencie je vytváranie a rozvíjanie podmienok na zabezpečenie účinnej ochrany života, zdravia a majetku osôb pred požiarimi. Tieto ciele napĺňajú 4 príslušníci oddelenia požiarnej prevencie formou:

- protipožiarnych kontrol dodržiavania povinností právnickej osoby a fyzickej osoby - podnikateľa, ktorá vlastní alebo spravuje objekty s miestami so zvýšeným nebezpečenstvom vzniku požiaru, alebo vykonáva činnosti so zvýšeným nebezpečenstvom vzniku požiaru, prevádzkuje objekty s osobitným spoločenským alebo hospodárskym významom alebo objekty občianskej výstavby, v ktorých sa sústreďuje väčší počet osôb alebo ktorá vlastní, užíva a obhospodaruje lesy,
- posudzovania projektových dokumentácií stavieb v rámci územného a stavebného konania z hľadiska ich protipožiarnej bezpečnosti a posudzovaním stavieb v kolaudačnom konaní z hľadiska splnenia požiadaviek protipožiarnej bezpečnosti podľa schválenej projektovej dokumentácie.

Nemenej dôležité je aj preventívno-výchovné pôsobenie na širokú verejnosť. V posledných rokoch boli zo strany OR HaZZ v Spišskej Novej Vsi realizované viaceré projekty zamerané najmä na mládež. Našou snahou je doceliť pokles počtu požiarov spôsobených úmyselným, alebo nedbanlivým konaním občanov, ktoré má najväčší vplyv na celkový vývoj požiarovosti. Túto oblasť je však z dôvodu dosiahnutia vyššej efektivity nevyhnutné riešiť v spolupráci so školskými zariadeniami a samosprávou.

14.4 Prevencia rizík a riešenie krízových situácií v meste

14.4.1 Charakteristika rizík pri vzniku mimoriadnych udalostí v meste a jeho okolí

Nasledujúca tabuľka uvádza prehľad druhov ohrození v meste podľa charakteru vplyvov.

Tab. 163: Prehľad druhov ohrození v meste

Druh ohrozenia					
ohrozenie nebezpečnou látkou	zóna izolácie (áno – nie)		Nie	zóna ohrozenia (áno – nie)	Áno
všeobecné ohrozenie (áno – nie)	Áno	prielomové vlny (áno – nie)	Nie	povodne (áno – nie)	Áno
snehové kalamity (áno – nie)	Áno	zemetrasenia (áno – nie)	Do teraz neevidované	epidémie (áno – nie)	Áno
požiare prírodného pôvodu (áno – nie)	Áno	zrútenie skál (áno – nie)	Áno	epizootie (áno – nie)	Áno
prívalové povodne (áno – nie)	Áno	zosuv pôdy (áno – nie)	Áno ¹²	vichrice (áno – nie)	Áno

¹² Počas povodne v mesiaci jún 2010 bol zaznamenaný zosuv pôdy - deštrukcia svahu z dôvodu silného premočenia terénu v záhradkárskej osade Červený jarok (pri Vilčurni)

náhle výtoky banskej vody z banského diela (áno – nie)	Áno				
--	-----	--	--	--	--

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves, údaj za rok 2010

V meste a jeho okolí sa nachádza 196 subjektov, ktorých činnosťou alebo na majetku, ktorých by mohli vzniknúť náhodné udalosti, ktoré by pre mesto a jeho obyvateľov predstavovali ohrozenie.

Tab. 164: Určenie možných rizík a vyhodnotenie možných následkov krízových situácií

	Počet subjektov, ktorých sa riziko vzniku krízovej situácie dotýka ¹³	Druh mimoriadnej udalosti	Riziká
lesy	12	požiar, zosuv pôdy, padanie kamenia	
Poľnohospodárstvo	4	požiar, zamorenie vodných tokov	senník, sklad HK, pozberová linka, ČS PHM
Kultúra, múzeá, výstavy	5	požiar, situácie s nevyhnutnosťou vykonania evakuácie osôb	kotolňa, zhromažďovací priestor, spoločenský význam
šport / športové zariadenia	2	požiar, únik nebezpečnej látky, situácie s nevyhnutnosťou vykonania evakuácie osôb,	zhromažďovacie priestory, kotolňa, sklad HK, skladovanie nebezpečnej látky
Úrady a inštitúcie	3	požiar, situácie s nevyhnutnosťou vykonania evakuácie osôb	kotolňa, spoločenský význam
Ústavy, domovy, nemocnice, ozdravovne	3	požiar, situácie s nevyhnutnosťou vykonania evakuácie osôb	kotolňa, spoločenský význam, sklad technických plynov (nemocnica), sklad HK (nemocnica), dieselaagregát (nemocnica),
Banky, poisťovne, sporiteľne	6	požiar, situácie s nevyhnutnosťou vykonania evakuácie osôb	národohospodársky význam
Hotely, ubytovne, reštaurácie, zhromažďovanie priestory	8	požiar, situácie s nevyhnutnosťou vykonania evakuácie osôb	kotolňa, zhromažďovací priestor
Školy	25	požiar, situácie s nevyhnutnosťou vykonania evakuácie osôb	zhromažďovací priestor, spoločenský význam, kotolňa
Hypermarkety, potravinárstvo, mäsovýroba	11	požiar, situácie s nevyhnutnosťou vykonania evakuácie osôb	plynová kotolňa, zhromažďovací priestor, obilné silo, sklad HK, sklad múky
Obce a mestá	9	požiar, situácie s nevyhnutnosťou vykonania evakuácie osôb	kotolňa
Priemysel	108	požiar, únik nebezpečných látok, dopravné nehody, vykonanie evakuácie osôb	kotolňa, sklad HK, sklad technických plynov, čerpacia stanica PHM, drevovýroba, dielne a sklady výrobkov, zhromažďovací priestor, sklad náterových hmôt, výroba plastových obalov a pod.

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves, údaj k 2010

Nasledujúca tabuľka zobrazuje najväčšie riziká vzniku mimoriadnych udalostí v meste. Jedná sa najmä o riziká vzniku požiarov a úniku nebezpečných látok.

¹³ Vráťane subjektov, ktoré nemajú sídlo priamo v meste, ale vzniknutá riziková situácia by mesto zasiahla / ovplyvnila.

Tab. 165: Najväčšie riziká vzniku mimoriadnych udalostí v meste

Subjekt	Riziká	Mimoriadna udalosť
Správa telovýchovných a energetických zariadení Spišská Nová Ves, Zimný štadión, Sp. Nová Ves	<ul style="list-style-type: none"> - zhromažďovacie priestory - kotolňa - skladovanie nebezpečnej látky-čpavku o objeme 600kg 	<ul style="list-style-type: none"> - požiar - únik nebezpečných látok - vykonanie evakuácie osôb
Železničná spoločnosť Cargo	<ul style="list-style-type: none"> - plynová kotolňa - sklad horľavých kvaplín - sklad technických plynov - únik nebezpečných látok 	<ul style="list-style-type: none"> - požiar - únik nebezpečných látok - vykonanie evakuácie osôb

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Tab. 166: Objekty a osoby v oblasti ohrozenia v okolí objektu zimného štadióna v meste Spišská Nová Ves

Objekt	Počet zamestnancov	Počet osôb prevzatých do starostlivosti	Ulica	Počet domov spolu / počet ohrozených domov	Počet obyvateľov spolu / počet ohrozených obyvateľov	Počet ohrozených osôb spolu
zimný štadión	5	1312 – (diváci plná kapacita, hráči a realizačný tím)	Za Šestnástkou	24/ 9	82/37	
hokejový klub	25		Šestnástka	6/5	21/16	
hotel Šport	5	56 (ubytovaní)	T. Vansovej	8/8	33/33	
Spolu	35	5 364		38/22	136/86	5 485

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves, údaj k 2010, pozn.: pre čpavku je uplatnený polomer ohrozenia 100 m

Evakuácia sa plánuje a zabezpečuje z územia ohrozeného zamorením pri technologickej havárii alebo pri inej mimoriadnej udalosti spojenej s únikom nebezpečnej látky – čpavku zo strojovne zimného štadióna na ul. T. Vansovej v meste Spišská Nová Ves. Evakuovať by bolo potrebné takmer 5500 obyvateľov mesta.

14.4.2 Vzniknuté mimoriadne udalosti v meste a ich dopady

Uvádzané sú mimoriadne udalosti za posledné 3 roky.

Povodeň na vodných tokoch Hornád, Holubnica, Hlinica, Levočský potok, Brúsnik a Suchohorský potok (23.7.2008 – 30.7.2008)

Na majetku fyzických osôb - občanov vznikli škody v sume 93 190 EUR

Na majetku mesta bola verifikovaná škoda v sume 125 639 EUR

Výtok banskej vody z banského diela „Nová Štôľňa“ nachádzajúceho sa v dobývacom priestore „Spišská Nová Ves I.“, v nočných hodinách z 26.09.2008 na 27.09.2008.

Opakované výtoky v mesiaci december 2008 a v noci z 30.01. 2009 na 31.01.2009

Na majetku fyzických osôb - občanov vznikli škody v sume 650,00 EUR.

Povodeň 2. 6. 2010 - 28. 6. 2010

Povodňová škoda na hnutelnom majetku, stavbách a pozemkoch občanov bola oznámená vo výške 43 690 €,

Na majetku právnických osôb 53 396,00 €

Na majetku mesta 3 000,00 €.

Na majetku KSK: 900 000,00€ - spadnutý most na cestnom ťahu do Košíc pri spoločnosti Embraco Slovakia s.r.o. a deštrukcia svahu na ceste do Novoveskej Huty s nutnosťou komplexnej rekonštrukcie tejto časti cesty.

Zrážka vlakov na stanici dňa 1.4.2010 s tragickým následkom usmrtenia 3 osôb, 1 zranenej osoby ťažko a 15 ľahko. Vyčíslenie škôd na majetku železníc SR ešte nie je uzavreté (2010), keďže stále prebieha vyšetrovanie.

14.4.3 Zabezpečenie riešenia a prevencie krízových situácií v meste

V prípade vzniku krízovej situácie sa postupuje podľa spracovaných plánov a pripravenej dokumentácie podľa legislatívy o civilnej ochrane obyvateľstva (mimoriadne udalosti a situácie) a hospodárskej mobilizácii (ochrana a obrana obyvateľstva počas vojnových stavov).

Subjekty zabezpečujúce riešenie a prevenciu vzniku mimoriadnych udalostí v meste:

- Obvodný úrad odbor krízového riadenia
- Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru
- Okresné riaditeľstvo Policajného zboru
- Obvodný úrad životného prostredia
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva
- Slovenský vodohospodársky podnik Košice, Povodie Hornádu a Bodvy (PHaB)
- Mesto Spišská Nová Ves

Programové a komunikačné nástroje Mesta:

Metodika činností mesta po vyhlásení krízových situácií upravuje:

- Charakteristiku krízových situácií
- Ustanovenie a fungovanie krízového štábu Mesta Spišská Nová Ves
- Spôsob odovzdania a prijatia správy
- Čísla telefónu, určeného na vyhlásenie a overenie správ o vyhlásení krízových situácií
- Zoznam ďalších zamestnancov Mesta pre vyrozumenie a zvolanie
- Ustanovenie a fungovanie povodňovej komisie mesta
- Ustanovenie a fungovanie Technického štábu povodňovej komisie mesta
- Prehľad subjektov vyrozumievaných v systéme pohotovosti zo strany Mesta Spišská Nová Ves

Plán ochrany obyvateľstva mesta obsahuje:

- Prehľad zdrojov ohrozenia – analýza obce z hľadiska možných mimoriadnych udalostí
- Plán varovania obyvateľstva a vyrozumienia osôb
- Plán evakuácie obce
- Plán zabezpečenia obyvateľstva prostriedkami individuálnej ochrany
- Plán ukrytia obyvateľstva
- Plán vykonania záchranných prác

Mesto má ďalej vypracovaný **Povodňový plán záchranných prác** Mesta Spišská Nová Ves a **Plán opatrení na zavedenie regulácie predaja životne dôležitých výrobkov alebo životne dôležitých tovarov** s využitím mimoriadnych regulačných opatrení počas krízovej situácie.

Dokumentácia mesta na úseku obrany štátu a hospodárskej mobilizácie obsahuje:

- Evidenciu právnických osôb, fyzických osôb oprávnených na podnikanie a fyzických osôb, ktorým môže byť v čase vojny alebo vojnového stavu uložená povinnosť poskytnúť ubytovanie príslušníkom ozbrojených síl, ozbrojených zborov, Hasičského a záchranného zboru a osobám, ktoré plnia úlohy hospodárskej mobilizácie

- Evidenciu nehnuteľnosti vhodných a technicky spôsobilých na zabezpečenie úloh obrany štátu
- Evidenciu právnických osôb a fyzických osôb podnikajúcich v doprave, údržbe pozemných komunikácií a v stavebnej činnosti na území obce

Výdajné miesto protichemickej individuálnej ochrany (PIO) sa nachádza na sídlisku Mier v sklade civilnej ochrany. Celková hodnota skladovaného materiálu civilnej ochrany k 31. 12. 2009 bola 78 149,34 EUR.

Tab. 167: Úkryty CO v meste Spišská Nová Ves

P. č.	Majiteľ	Nájomca	Kapacita	využitie
1	Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, Regionálne centrum Spišská Nová Ves	Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, Regionálne centrum Spišská Nová Ves	150	archív
2	SLOVAK TELEKOM	SLOVAK TELEKOM	60	sklad CO
3	TRIPLUS SK s. r. o., Spišská Nová Ves	TRIPLUS SK s. r. o., Spišská Nová Ves	21	šatne
4	jednoduché úkryty budované svojpomocne - JÚSB	N/A	890 úkrytov pre 77 156 osôb	pivnice, suterény
5	Obvodný úrad Sp. Nová Ves		51	suterén Mestského úradu

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves, údaj k 2010

Včasný varovanie obyvateľstva a jeho oboznamovanie s riešením situácie sa vykonáva hlásnou službou, ktorá je súčasťou informačného systému civilnej ochrany. V súčasnosti sú v meste Spišská Nová Ves inštalované sirény (7) fungujúce na elektromotorickej báze, ktoré sú napájané elektrickou energiou po káblových rozvodoch. Ovládajú sa diaľkovo z územne príslušného varovacieho a vyzvučiacieho centra - Obvodného úradu v Spišskej Novej Vsi, ktorý zabezpečuje ich plnú prevádzku a preskúšavanie.

Po varovných signáloch sirén nasleduje slovné vyzvučenie obyvateľstva o danej situácii, čo je možné realizovať v súčasných podmienkach mesta len technickým zariadením na vozidlách mestskej polície, a ktoré zvukovo pokryje maximálne jednu až dve ulice, alebo využitím prenosu hovoreného slova zo zariadenia umiestneného na kostolnej veži v centre mesta avšak s veľmi nízkou počutnosťou. Slabá funkčnosť systémov vyzvučenia sa prejavila v meste pri požiari v priemyselnom parku, keď bolo potrebné informovať obyvateľstvo bývajúce v lokalitách zasiahnutých toxickým dymom.

Preventívne opatrenia zrealizované na predchádzanie vzniku krízových situácií

Od júla 2008 do októbra 2010 boli zrealizované nasledujúce opatrenia na predchádzanie vzniku krízových situácií v meste:

- Cvičenia Krízového riadenia územného obvodu Spišská Nová Ves a záchranných zložiek v súčinnosti s integrovaným záchranným systémom v územnom obvode Spišská Nová Ves (napr. na následky zemetrasenia, plánovanie a riadenie opatrení na ochranu obyvateľstva a hospodárstva pri riešení následkov teroristických útokov, na koordináciu činností a riadenie záchranných prác, či plnenie úloh štátnej správy a samosprávy po vyhlásení výnimočného stavu).
- Informácie na web stránke mesta ako reagovať na vznik mimoriadnej udalosti, čo robiť, keď je ohrozený život a zdravie, alebo ako postupovať, keď je ohrozený majetok, s kontaktnými telefónnymi číslami na linky tiesňového volania
- Doplnenie vybavenia skladov civilnej ochrany pre prípad novej povodne alebo inej mimoriadnej situácie (zabezpečených 1 000 kusov vriec a ďalšieho materiálu pre vykonanie záchranných prác - nepremokavé plachty, náradie, gumené čizmy, svietidlá, a pod.)

- Kontroly so zameraním na umiestnenie a prevádzkovanie stavieb, skladovanie odplaviteľného materiálu, zriaďovanie oplotení, živých plotov, skládok odpadu v aktívnej záplavovej zóne vodných tokov, najmä Holubnica a Suchohorského potoka
- Príprava projektového zámeru na inštaláciu vyznamievacieho systému postaveného len na bezdrôtových hlásičoch (bez zariadenia sirén) na účinné varovanie a vyznamievanie obyvateľstva v mimoriadnych udalostiach.

14.5 Zhrnutie

Najvyššia miera kriminality v meste sa prejavuje na sídliskách s prevahou majetkovej trestnej činnosti, krádeže, krádeže vlámaním, poškodzovania cudzej veci. Nasledujú priestory supermarketov s drobnou trestnou činnosťou v rámci krádeží rôzneho tovaru a potravín. Vo večerných hodinách prevláda násilná delikvencia v súvislosti so záverečnými hodinami v pohostinských zariadeniach, ktorá pokrýva najmä centrum mesta, v menšej miere aj sídliská.

Z hľadiska trestných činov v obvode policajného zboru, do ktorého spadá aj mesto:

- Celkový počet trestných skutkov vzrástol v roku 2009 oproti roku 2006 o 17,67%, počet trestných činov na 10 000 obyvateľov v obvode mesta dosahoval v roku 2009 hodnotu 86,35% celoslovenského priemeru
- Objasnenosť trestnej činnosti je vyššia ako celoslovenský priemer v 6 z 10 ukazovateľov, pričom 100%-ná je objasnenosť vražd, znásilnení a mravnostnej trestnej činnosti
- Celkový priemer objasnenosti trestnej činnosti v Spišskej Novej Vsi a okolí nedosahuje 50%, je však vyššia ako je celoslovenský priemer (2009)
- Z hľadiska počtu trestných činov na 10 000 obyvateľov je v danom obvode, v porovnaní s úrovňou SR, nepriaznivá situácia najmä v rámci majetkovej trestnej činnosti (o 44,7% vyššia ako údaj za SR), v rámci lúpeží (o takmer 50% vyššia) a v rámci krádeží vlámaním (vyššia takmer o 60% v porovnaní so SR)
- Najčastejšími príčinami dopravných nehôd v meste v sledovanom období boli nedanie prednosti v jazde, nepozornosť, nedodržanie vzdialenosti medzi vozidlami a nerešpektovanie dopravných značení.

V meste pôsobí aj Mestská polícia. V sledovanom období rokov 2007-2009 došlo z hľadiska nárastu počtu zákrokov (o 35% v roku 2009 oproti roku 2007) v porovnaní s nárastom počtu príslušníkov MsP (+1 príslušník v roku 2009 oproti roku 2007) došlo v rokoch 2007 – 2009 k 30% zvýšeniu efektívnosti práce MsP (t.j. jeden príslušník MsP v roku 2009 vykonal o 30% zákrokov viac ako 1 príslušník MsP v roku 2007). Viac ako 80% podiel zo zákrokov tvorili porušenia právnych noriem, pričom v sledovanom období tento podiel medziročne rástol. V rámci nich najväčší podiel tvorili priestupky na úseku dopravy a priestupky na úseku VZN.

V oblasti prevencie viktimológie MsP v sledovanom období realizovala prednášky, zamerané najmä na žiakov a seniorov (16,31% nárast počtu účastníkov v roku 2009 oproti roku 2008), aktívne sa zúčastňovala a zúčastňuje aj projektov so základnými školami zameranými na prevenciu kriminality mladistvých. V rámci svojej činnosti tiež spolupracovala a asistovala iným inštitúciám verejnej správy (hasičský a záchranný zbor, mestský úrad a apod.). Prevencia kriminality zostáva pre mesto dlhodobou výzvou, aj v súvislosti s rozvojom turizmu, či pre ochranu majetku v chatových a rekreačných oblastiach.

V meste je tiež inštalovaný a na prevenciu využívaný rozsiahly monitorovací kamerový systém, ktorý je postupne rozširovaný aj na sídliská. V roku 2009 bolo v meste inštalovaných 17 kamier (nárast o 4 oproti roku 2008).

V súčasnosti (2010) sa o bezpečnosť občanov sa neustále stará aj 10 slúžiacich príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, s 8 zásahovými vozidlami a technickým vybavením na likvidáciu požiarov a nevyhnutnú pomoc v rôznych život a zdravie ohrozujúcich situáciách.

Podiel mesta na celkovej požiarovosti v zásahovom obvode (mesto a 26 obcí) tvoril priemerne ročne takmer 40%. Celkový vývoj požiarovosti má v posledných rokoch z hľadiska počtu požiarov vyrovnaný priebeh. Až v 88,9 % prípadov súvisí vznik požiaru s priamym či už úmyselným, alebo nedbanlivým konaním občanov, len v 11,1 % prípadov je príčinou požiarov technická porucha, resp. pôsobenie živlov. Z hľadiska miesta vzniku prevažujú požiare v prírodnom prostredí (tvoria 42%). Počet technických zásahov má v rokoch 2006 – 2010 podobne ako u požiarov vyrovnaný vývoj.

Hasičský a záchranný zbor pôsobí v meste aj v oblasti požiarnej prevencie a to vykonávaním protipožiarnych kontrol dodržiavania povinností PO a FO ako aj posudzovaním projektových dokumentácií stavieb v rámci územného a stavebného konania ako aj v stavieb v kolaudačnom konaní. V posledných rokoch boli zo strany okresného riaditeľstva hasičského a záchranného zboru v Spišskej Novej Vsi realizované viaceré projekty zamerané najmä na mládež so snahou doceliť pokles počtu požiarov spôsobených úmyselným, alebo nedbanlivým konaním, ktoré má najväčší vplyv na celkový vývoj požiarovosti.

V zmysle špecifického charakteru majetku a/alebo v dôsledku činností v prípade 196 subjektov nachádzajúcich sa v meste alebo jeho okolí by mohli vzniknúť náhodné udalosti, ktoré by pre mesto a jeho obyvateľov predstavovali ohrozenie, z nich dva subjekty predstavujú mimoriadne riziko spojené s požiarom, únikom nebezpečných látok a potrebou vykonania evakuácie osôb.

Prevenciu vzniku a riešenie krízových situácií v meste zabezpečujú viaceré subjekty s rôznou pôsobnosťou. Mesto má vypracované viaceré dokumenty, ktoré sa zaoberajú postupmi pri riešení krízových situácií, v meste sa nachádzajú CO kryty s dostatočnou kapacitou. Mesto v rokoch 2008 – 2010 realizovalo rozlične zamerané preventívne opatrenia pre predchádzanie rizík. Okrem prípravy na náhodilé mimoriadne situácie, sa Mesto v súčasnosti vôbec nevenuje systematickej príprave na riziká vyplývajúce z očakávaných dopadov zmeny klímy, ktoré sa negatívne prejavia na území Mesta Sp. Nová Ves.

15 INFRAŠTRUKTÚRA IKT V MESTE A ELEKTRONICKÉ SLUŽBY MESTA

Rozvojom nových foriem komunikácií a šírenia informácií vzrastá význam telekomunikačných technológií. Rozvoj telekomunikácií za posledné desaťročie zaznamenal výrazný kvantitatívny i kvalitatívny rast, predstihujúci mnohonásobne rozvoj ostatných odvetví technickej infraštruktúry. Je to jednak prestavbou a rekonštrukciou pevnej telefónnej siete a ústrední, ale hlavne rozvojom mobilných telefónnych systémov a ich plošného uplatnenia a rozvojom internetovej siete.

15.1 Infraštruktúra pre využívanie informačno – komunikačných technológií v meste

Územím mesta prechádzajú trasy optických i metalických káblov vyššieho významu (diaľkové káble) i miestne telefónne káble, ktorých majiteľom a správcom sú T-Com a.s., Orange a.s., Energotel a.s.. Na území mesta je vybudovaná digitálna telefónna ústredňa, patriaca do regionálneho centra sieťovej infraštruktúry Košice. Ústredne jednotlivých telekomunikačných operátorov umožňujú pripojenie telefónnych liniek, internetu vo väčšine miestnych častí v kvalite a DSL, bezdrôtovo – WiFi, optickým káblom. Pripojenie na internet je dostupné na celom území mesta a okrem najväčšieho poskytovateľa internetu T-Com a.s. ho zabezpečujú aj iní miestni dodávatelia služieb, napr. firma Rupkki s.r.o., SpišNET, SG-T, GTS Slovakia, ďalej mobilní operátori Orange a.s. a T-Mobile a.s. Pripojenie domácnosti do internetu je najčastejšie pomocou UTP.

Mesto v spolupráci s firmou Demax poskytuje bezplatne internetové pripojenie pre občanov a návštevníkov v samotnom centre mesta a to sú to WiFi zóny názvom Mesto_Demax_1 až 8 - HotSpoty - frekventované miesta - zóny, na ktorých sa ľudia môžu bezpečne pripojiť k internetu v centre mesta je sprevádzkovaný na miestach:

- blízke okolie Radnice
- priestranstvo v okolí Reduty
- Štefánikovo námestie
- športový areál futbalového štadióna
- Zimný štadión
- Športová hala

Pokrytie signálom

Mesto a jeho okolie má veľmi dobrú kvalitu vysielaného signálu všetkých mobilných operátorov ale aj televízneho a rozhlasového signálu. V súčasnosti sa prechádza na digitálne vysielanie DVB-T a s tým spojené využívanie nových technológií podporí budovanie informačnej spoločnosti, ktoré by mali byť ukončené do roku 2012.

15.2 Elektronická komunikácia a elektronické služby mesta

Web stránka mesta

Od 15. 12. 2007 je sprístupnená nová webová stránka so obsahom rozdeleným do sekcií podľa typu užívateľa (občan, podnikateľ, návštevník), plnotextovým vyhľadávaním, dennou aktualizáciou a obrazovými banermi.

V sekcii občan a podnikateľ je zriadená rubrika Ako vybaviť..., ktorá obsahuje triedené návody ako postupovať v rôznych životných situáciách a pri vybraných službách aj relevantné tlačivá na stiahnutie (Mesto na stránke zverejňuje viac ako 90 vzorových formulárov v zmysle činností jednotlivých oddelení MsÚ). Záujemcovia majú možnosť uverejniť riadkovú inzerciu, podnikateľské subjekty v tzv. katalógu firiem majú možnosť zverejniť základné informácie o činnosti svojej spoločnosti, kontakty a pod.

Nachádza sa tu tiež burza práce, pohotovostné služby a dôležité informácie v prípade vzniku mimoriadnej situácie. Denne sú aktualizované aktuality, monitoring médií. K dispozícii sú i tlačové správy mesta, fotogaléria, zábery z panoramatickej kamery, grafické upútavky na najzaujímavejšie kultúrne, spoločenské a športové podujatia. Stránka poskytuje možnosť pre vyjadrenie názoru, polozenie otázok a podávanie podnetov v rubrike Kniha návštev. Prostredníctvom vybraných odkazov

si môžu občania a návštevníci prezrieť aj vytlačiť Kultúrno-spoločenský mesačník Informátor od roku 2007 a Míľníky histórie mesta Spišská Nová Ves.

Tab. 168: Návštevnosť web stránky mesta

	1. 1. - 31. 12. 2008	1. 1. - 31. 12. 2009	1. 1. - 28. 9. 2010
Návštevy	274 612	440 659	366 627
Absolútni jedineční návštevníci	93 496	137 879	118 629
Zobrazenie stránok	1 282 940	1 658 971	1 297 051
Počet zobrazených stránok na 1 návštevu	4,67	3,76	3,54
Priemerná doba na stránke	00:03:46	00:04:39	00:03:45
Nové návštevy	33,57 %	29,24 %	28,67%

Zdroj: MsÚ Sp. Nová Ves

Z vyššie uvedenej tabuľky je zrejmé, že počet návštevníkov web stránky mesta medziročne narastal, noví návštevníci predstavujú približne 1/3 celkového počtu návštevníkov.

Elektronické služby mesta

Hoci Mesto prostredníctvom web stránky poskytuje na stiahnutie tlačivá pre občanov ale aj podnikateľské subjekty za účelom poskytnutia služieb alebo splnenia si povinností voči MsÚ, zatiaľ nie je vybudovaný systém pre elektronické podávanie týchto žiadostí, čo znamená, že vyplnené tlačivá je potrebné na MsÚ doručiť osobne alebo poštou.

Interná elektronická komunikácia Mesta

Pre zefektívnenie internej elektronickej komunikácie v rámci mestského úradu, mestských organizácií a vo vzťahu k mestskému zastupiteľstvu boli v rokoch 2007 – 2010 uskutočnené nasledujúce aktivity:

- Zavedenie systému riadenia informačnej bezpečnosti podľa normy ISO 27000
- Nákup a inštalácia bezpečnostných kamier v meste
- Nákup softwarového vybavenia pre zabezpečenie informačnej podpory pre spracovávanie, evidenciu a riadenie informácií hospodársko-správnych agend a výkonu kompetencií miesta – Korwin, Digitálne zastupiteľstvo, H.E.R,
- Modernizácia kancelárskej techniky – PC, tlačiarne, kopírovacie stroje
- Zvýšenie bezpečnosti a rozšírenie kapacity serverov, vrátane zabezpečenia sekundárneho napájania - súborový server, poštový server
- Zabezpečenie bezplatného pripojenia základných škôl v meste k internetu
- Pripojenie stredných škôl do akademickej siete SANET

15.3 Zhrnutie

Územie mesta je pokryté rozsiahlou sieťou optických káblov, zaručujúcich vysokorychlostné pripojenie do internetu, ako aj wi-fi sieťami pre platené pripojenie. Mesto poskytuje bezplatné internetové pripojenie pre občanov a návštevníkov v samotnom centre mesta. Mesto a jeho okolie je tiež pokryté signálom všetkých mobilných operátorov ako aj televíznymi a rozhlasovým signálom veľmi dobrej kvality.

Aktuálna web stránka mesta poskytuje informácie štruktúrovane jednotlivým skupinám užívateľom. Z hľadiska poskytovania elektronických služieb umožňuje len jednosmerný typ komunikácie založený na zverejnení formulárov súvisiacich s činnosťami jednotlivých oddelení MsÚ, avšak bez možnosti ich elektronického podania. V uplynulom období prebehli mnohé aktivity súvisiace s modernizáciou IKT vybavenia v rámci MsÚ, rozširované bolo aj pripojenie mestských organizácií k internetu. Stále je však potrebné ďalej dopĺňať elektronické riešenia pre fungovanie samosprávy (zálohovanie elektronickej dokumentácie, zriadenie elektronickej podateľne, zavedenie intranetu a pod.)

ZOZNAM TABULIEK

Tab. 1: Základné charakteristiky mesta	7
Tab. 2: Cestné vzdialenosti mesta	9
Tab. 3: Železničné vzdialenosti mesta	9
Tab. 4: Vývoj počtu obyvateľov mesta	10
Tab. 5: Prirodzený prírastok	10
Tab. 6: Saldo sťahovania obyvateľstva	10
Tab. 7: Ročný prírastok rómskych detí	11
Tab. 8: Veková štruktúra obyvateľov mesta	11
Tab. 9: Vekové zloženie Rómskeho obyvateľstva mesta - ulica Podskala, osady Vilčurňa a Hájik	12
Tab. 10: Index starnutia	13
Tab. 11: Priemerný vek obyvateľov	13
Tab. 12: Sobášnosť a rozvodovosť	14
Tab. 13: Počet sobášov a rozvodov	14
Tab. 14 : Národnostné zloženie obyvateľstva mesta	14
Tab. 15: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva	14
Tab. 16: Vývoj počtu detí MŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta	17
Tab. 17: Počet detí prijatých do MŠ	18
Tab. 18: Základné údaje o materských školách	18
Tab. 19: Priemerný evidenčný počet zamestnancov	19
Tab. 20: Vybrané charakteristiky ZŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta	20
Tab. 21: Vybrané charakteristiky ZŠ sv. Cyrila a Metoda	21
Tab. 22: Trend a prognóza vývoja počtu žiakov v ZŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta	22
Tab. 23: Prehľad o pedagogických zamestnancoch	22
Tab. 24: Vývoj počtu pedagógov a asistentov špecializovaných na prácu s rómskymi žiakmi	22
Tab. 25: Prehľad súčasného stavu počtu nadaných detí, špeciálnych tried	23
Tab. 26: Integrovaní žiaci	23
Tab. 27: Prehľad súčasného stavu vybavenosti škôl:	24
Tab. 28: Charakteristiky ZŠ sv. Cyrila a Metoda	24
Tab. 29: Charakteristiky špeciálnej ZŠ	24
Tab. 30: Výsledky ZŠ mesta v rámci Monitoru 9	25
Tab. 31: Vzdelanostná úroveň rómskych žiakov	25
Tab. 32: Prechod žiakov na SŠ po ukončení základnej školskej dochádzky	26
Tab. 33: Umiestnenie rómskych žiakov na stredných školách	26
Tab. 34: Mimoškolská činnosť organizovaná v ZŠ 2007-2010	26
Tab. 35: Počet žiakov a absolventov ZUŠ	27
Tab. 36: Štatistika činnosti CVČ Adam	27
Tab. 37: Vývoj v počte žiakov na stredných školách v meste Spišská Nová Ves	30
Tab. 38: Počet absolventov škôl	30
Tab. 39: Počet novoprijatých študentov	31
Tab. 40: Vývoj počtu FO	35
Tab. 41: Vývoj počtu živnostníkov	35
Tab. 42: Vývoj počtu FO – slobodné povolanie	35
Tab. 43: Vývoj počtu samostatne hospodáriacich roľníkov	36
Tab. 44: Živnostníci podľa vybraných ekonomických činností	36
Tab. 45: Vývoj počtu PO	36
Tab. 46: Vývoj počtu na zisk zameraných PO	37
Tab. 47: Vývoj počtu neziskovo zameraných PO	37
Tab. 48: Podniky podľa ekonomických činností (OKEČ)	37
Tab. 49: Podniky podľa počtu zamestnancov	37
Tab. 50: Najvýznamnejší zamestnávateľia v meste	37
Tab. 51: Poskytnuté poradenské služby	39
Tab. 52: Poskytnuté vzdelávacie služby	39
Tab. 53: Rozloha výrobných a kancelárskych priestorov v inkubátore	41
Tab. 54: Vývoj a stav poskytovania mikropôžičiek	41
Tab. 55: Členenie poskytnutých mikropôžičiek podľa odvetví	42
Tab. 56: Členenie poskytnutých mikropôžičiek podľa odvetví	42
Tab. 57: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (EAO) – stav k 31.12. príslušného roka	44
Tab. 58: Štatistika ekonomicky aktívnych zamestnancov	44
Tab. 59: Zamestnanosť v meste v jednotlivých odvetviach	44
Tab. 60: Zamestnanosť Rómov	45
Tab. 61: Počet obyvateľov zamestnaných na aktivačné práce	45

Tab. 62: Koordinácia aktivačných prác	45
Tab. 63: Priemerná mesačná nominálna mzda zamestnanca v EUR v jednotlivých odvetviach	46
Tab. 64: Vývoj nezamestnanosti	47
Tab. 65: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie	47
Tab. 66: Vývoj nezamestnanosti v Spišskej Novej Vsi v rokoch 2006 - 2009	47
Tab. 67: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v meste podľa doby evidencie za roky 2006 až 2009	48
Tab. 68: Evidovaní nezamestnaní podľa doby evidencie, k 30.6.2009	48
Tab. 69: Veková štruktúra evidovaných nezamestnaných, k 30.6.2009	48
Tab. 70: Štruktúra nezamestnaných podľa veku	49
Tab. 71: Vývoj štruktúry evidovaných nezamestnaných podľa stupňa dosiahnutého vzdelania	49
Tab. 72: Vzdelanostná štruktúra evidovaných nezamestnaných	49
Tab. 73: Štruktúra nezamestnaných podľa kvalifikácie posledného zamestnania	50
Tab. 74: Štruktúra nezamestnaných absolventov škôl v Spišskej Novej Vsi podľa dosiahnutého vzdelania	50
Tab. 75: Štruktúra absolventov - uchádzačov o zamestnanie, podľa ukončeného odboru.	51
Tab. 76: Prehľad počtu kultúrnych programov	54
Tab. 77: Vývoj návštevnosti a príjmov zo vstupného Múzea Spiša	57
Tab. 78: Vývoj návštevnosti a príjmov zo vstupného Galérie umelcov Spiša	58
Tab. 79: Vybrané ukazovatele Spišskej knižnice	58
Tab. 80: Kultúrno-spoločenské inštitúcie, záujmové súbory, telesá	59
Tab. 81: Finančná podpora mesta v oblasti kultúry	61
Tab. 82: Využitie zimného štadióna	66
Tab. 83: Poskytnuté dotácie pre podporu športu v meste	68
Tab. 84: Počet držiteľov preukazov občana s ťažkým zdravotným postihnutím	70
Tab. 85: Počet zdravotne postihnutých podľa jednotlivých druhov zdravotného postihnutia	70
Tab. 86: Orientačný výskyt druhov zdravotného postihnutia v meste Sp. Nová Ves	71
Tab. 87: Výška vyplatených dôchodkov	72
Tab. 88: Vývoj počtu poberateľov dôchodkov	72
Tab. 89: Vývoj počtu občanov v poproduktívnom veku	72
Tab. 90: Orientačná potreba kapacity služieb pre seniorov v porovnaní s existujúcimi kapacitami	73
Tab. 91: Denná centrá pre dôchodcov v meste	73
Tab. 92: Vybrané ukazovatele sociálnoprávnej ochrany detí a mladistvých a sociálnej kurately	74
Tab. 93: Sociálne charakteristiky obyvateľov rómskych osád	76
Tab. 94: Terénna sociálna práca	77
Tab. 95: Počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi v Spišskej Novej Vsi	78
Tab. 96: Vývoj počtu poberateľov príspevkov k dávke v hmotnej núdzi	78
Tab. 97: Kapacity jednotlivých zariadení sociálnych služieb podľa ich typov	78
Tab. 98: Zariadenia sociálnych služieb so sídlom v meste	79
Tab. 99: Financovanie sociálnych služieb z mestského rozpočtu (v EUR)	80
Tab. 100: Hlásené ochorenia na zhubné nádory	83
Tab. 101: Index potratovosti	84
Tab. 102: Drogovo závislí pacienti na 100 000 obyvateľov	84
Tab. 103: Úmrtnosť obyvateľov okresu Sp. Nová Ves podľa vybraných chorôb v roku 2002	85
Tab. 104: Počet prevádzkovateľov zdravotníckych zariadení	85
Tab. 105: Oddelenia a ambulancie Nemocnice s poliklinikou Sp. Nová Ves	86
Tab. 106: Obložnosť oddelení nemocnice	86
Tab. 107: Vývoj počtu hospitalizácií na 100 000 obyvateľov	87
Tab. 108: Špecializácia a štruktúra zdravotníckych zariadení a infraštruktúry v meste	87
Tab. 109: Počet praktických lekárov	88
Tab. 110: Počet gynekológov a stomatólogov	89
Tab. 111: Počet zamestnancov na 100 000 obyvateľov podľa vybraných kategórií v okresoch	89
Tab. 112: Darcovstvo krvi v meste	90
Tab. 113: Úroveň bývania v roku 2001 v meste	92
Tab. 114: Domový fond v meste	92
Tab. 115: Štruktúra domového fondu	92
Tab. 116: Počet a umiestnenie bytového fondu Mesta	93
Tab. 117: Občianska vybavenosť sídlisk a mestských častí	95
Tab. 118: Vybrané charakteristiky bytovej výstavby	95
Tab. 119: Počet a štruktúra dokončených bytov v meste	95
Tab. 120: Dlhodobý potenciál cestovného ruchu okresu Sp. Nová Ves	99
Tab. 121: Strednodobý potenciál cestovného ruchu okresu Sp. Nová Ves	99
Tab. 122: Zariadenia na ubytovanie, stolovanie, posedenie, organizovanie spoločenských podujatí	101
Tab. 123: Potenciál vybavenosti cestovného ruchu okresu Sp. Nová Ves	102
Tab. 124: Štruktúra lôžkovej kapacity v meste	104

Tab. 125: Počet prenocovaní návštevníkov v ubytovacích zariadeniach	104
Tab. 126: Štatistika počtu návštevníkov	105
Tab. 127: Významné súčasné ako aj pripravované projekty s dopadom na CR	105
Tab. 128: Ročné úhrny zrážok	110
Tab. 129: Priemerná častosť smerov vetra počas roka v % v Spišskej Novej Vsi v období 1961- 1970	110
Tab. 130: Vykonané práce v pestovnej činnosti	111
Tab. 131: Ťažbové činnosti	112
Tab. 132: Vývoj emisií vybraných látok zo stacionárnych veľkých a stredných zdrojov na území mesta	115
Tab. 133: Vývoj emisií vybraných látok zo stacionárnych veľkých a stredných zdrojov na území okresu Sp. N. Ves ...	115
Tab. 134: Vývoj emisií vybraných látok zo stacionárnych veľkých a stredných zdrojov na území SR	115
Tab. 135: Množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu na území mesta	120
Tab. 136: Produkcia komunálneho odpadu podľa druhov	121
Tab. 137: Miera zhodnocovania odpadov podľa spôsobu zhodnocovania	122
Tab. 138: Počet kontajnerov pre separovaný zber	122
Tab. 139: Porovnanie využívania OZE v SR a v KSK	126
Tab. 140: Ročne využiteľné množstvo poľnohospodárskej biomasy v KSK v tonách za rok	127
Tab. 141: Využiteľný potenciál lesnej biomasy	127
Tab. 142: Počet pracovných miest na vyprodukovaný 1 MW výkonu	132
Tab. 143: Priemerné investičné náklady pre jednotlivé druhy OZE	132
Tab. 144: Dopravná infraštruktúra v meste a v okrese Spišská Nová Ves a v Košickom samosprávnom kraji	134
Tab. 145: Dopravné charakteristiky mesta	134
Tab. 146: Počet parkovacích úkonov vozidiel	136
Tab. 147: Výsledok optimalizácie MVD v roku 2009	136
Tab. 148: Základné ukazovatele prevádzky MVD	137
Tab. 149: Sieť liniek MVD v Spišskej N. Vsi s dobou prevádzky jednotlivých spojov	137
Tab. 150: Počet nástupov v MVD Spišská Nová Ves	137
Tab. 151: Napojenosť na verejnú kanalizáciu a ČOV	143
Tab. 152: Množstvo vyrobenej energie a predaného tepla	145
Tab. 153: Spotreba plynu spoločnosťou EMKOBEL	145
Tab. 154: Prehľad vybraných ukazovateľov trestnej činnosti v meste	148
Tab. 155: Dopravná nehodovosť v meste Spišská Nová Ves	148
Tab. 156: Vývoj počtu vykonaných zákrokov MsP	149
Tab. 157: Štatistika priestupkov a ich riešení MsP	149
Tab. 158: Prevencia viktimológie	151
Tab. 159: Základné štatistické údaje o požiaroch v meste za posledných 5 rokov	153
Tab. 160: Najčastejšie príčiny vzniku požiarov	153
Tab. 161: Členenie požiarov z hľadiska miesta vzniku	153
Tab. 162: Základné štatistické údaje o technických zásahoch v meste za posledných 5 rokov	154
Tab. 163: Prehľad druhov ohrozenia v meste	154
Tab. 164: Určenie možných rizík a vyhodnotenie možných následkov krízových situácií	155
Tab. 165: Najväčšie riziká vzniku mimoriadnych udalostí v meste	156
Tab. 166: Objekty a osoby v oblasti ohrozenia v okolí objektu zimného štadióna v meste Spišská Nová Ves	156
Tab. 167: Úkryty CO v meste Spišská Nová Ves	158
Tab. 168: Návštevnosť web stránky mesta	162

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obr. 1: Vývoj počtu obyvateľov za posledných 5 rokov.....	10
Obr. 2: Vývoj počtu obyvateľov mesta v predproduktívnom veku.....	12
Obr. 3: Vývoj počtu obyvateľov mesta v produktívnom veku.....	12
Obr. 4: Vývoj počtu obyvateľov mesta v poproduktívnom veku	12
Obr. 5: Veková pyramída obyvateľov mesta k 31.12.2009	13
Obr. 6: Vzdelanostná štruktúra v roku 2001 podľa pohlavia	15
Obr. 7: Obyvateľstvo mesta podľa vierovyznania	15
Obr. 8: Počet detí dochádzajúcich z obcí	18
Obr. 9: Absolútny pokles počtu žiakov od školského roku 2002/03	21
Obr. 10: Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca	46
Obr. 11: Vývoj nezamestnanosti v Spišskej Novej Vsi v rokoch 2006 - 2009	48
Obr. 12: Vývoj celkovej členskej základne organizovaných športových klubov	63
Obr. 13: Počet trénerov športových klubov.....	64
Obr. 14: Hlásené ochorenia na zhubné nádory v roku 2008 - muži.....	83
Obr. 15: Hlásené ochorenia na zhubné nádory v roku 2008- ženy.....	84
Obr. 16: Vývoj počtu bytov vo vlastníctve Mesta	93
Obr. 17: Vývoj dane z ubytovacích zariadení.....	103
Obr. 18: Počet ubytovacích zariadení v meste.....	104
Obr. 19: Rozmiestnenie dendromasy na území KSK	127
Obr. 20: Intenzita slnečného žiarenia, dopadajúceho na územie Košického kraja	129
Obr. 21: Mapa technického využitia slnečnej energie v KSK	129
Obr. 22: Interpolácia teplôt v hĺbke 500 m	130
Obr. 23: Mapa využiteľnosti veternej energie v KSK.....	131
Obr. 24: Prehľad realizovaných a vyznačených cyklotrás	140
Obr. 25: Mapa železničných tratí na Slovensku	141
Obr. 26: Vývoj počtu vyriešených priestupkov	150